JOURNAL OF EDUCATION AND SOCIAL DEVELOPMENT

๖๐ปี มหาวิทยาลัยบูรพา
ตรีสิกขสถานพัชรสมโภช
๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

Journal of Education and Social Development

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2557 (มกราคม - มิถุนายน 2558)

Vol. 10 No. 2 Academic Year 2014 (January - June 2015)

ISSN 1905-2693

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
Journal of Education and Social Development

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2557
(มกราคม - มิถุนายน 2558)

Vol. 10 No. 2 Academic Year 2014
(January - June 2015)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยทางการศึกษาและการพัฒนาสังคม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยบูรพา
3. เพื่อส่งเสริมการเสนอผลงานทางวิชาการด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคมของนักวิชาการทั่วไปในรูปแบบบทความทางวิชาการและบทความพิเศษ

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ชลี มาพุทธ
มหาวิทยาลัยบูรพา

ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร
สถาบันคลังสมองของชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเอิญ มิลินทสูต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ลำปาง แม่นมาตย์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศาสตรี เสาวคนธ์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง
มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สังคม ภูมิพันธ์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เจ้าของ

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อเขียนหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน และเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนทั้งสิ้น
เจ้าของและคณะบรรณาธิการ ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัตน์ ธรรมาภรณ์
วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ อเนกสุข
มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ชารี มณีศรี
มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.โกมล จันทวงษ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระราชูปถัมภ์ ศูนย์สระแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.อารมณ์ เพชรชื่น
โครงการพัฒนาศักยภาพครูเพื่อเป็น
ผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน
วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สสวท.
ดร.ฉัตรชนก สายสุวรรณ
โครงการพระราชทาน
ความช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่
ราชอาณาจักรกัมพูชา
ดร.วิราวรรณ มูลตรีภักดี
ผู้รับใบอนุญาต
โรงเรียนนานาชาติมูลตรีภักดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์นิสา เมลานนท์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดชน์ คงอิ่ม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์ วิเศษสุวรรณ์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.วรรณภา พัวเวส
ข้าราชการบำนาญ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศาสตรี เสาวคนธ์
ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไล สถิตย์เสถียร
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง
มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียวอิศเรศ
ตุลาการศาลปกครอง
รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ ชาวหา
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.สราวดี เพ็งศรีโคตร
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
ดร.จินดา ศรีญาณลักษณ์
ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.ปิ่นนเรศ กาศอุดม
โครงการจัดตั้งวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่
ดร.ธ.ธง พวงสุวรรณ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

สำนักงาน

สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทร. 038-102-067-8
Fax: 038-391-043

กำหนดออก

ปีละ 2 ฉบับ

ค่าสมาชิกวารสาร

ปีละ 150 บาท (รวมค่าส่ง)

การส่งต้นฉบับบทความ

ติดต่อส่งต้นฉบับได้ที่
กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การสมัครเป็นสมาชิก

ยื่นใบสมัครสมาชิก พร้อมเงินสดหรือธนาณัติสั่งจ่าย ปทฝ.มหาวิทยาลัยบูรพา
ในนาม นางศรีวรรณ ยอดนิล
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

บทบรรณาธิการ

วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมปีที่ 10 ฉบับที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2557 ภาคเรียนที่ 2 (มกราคม 2558 – มิถุนายน 2558) ฉบับนี้ถือเป็นฉบับพิเศษเนื่องจากปีพุทธศักราช 2558 นี้ เป็นปีที่มีความสำคัญต่อมหาวิทยาลัยบูรพา กล่าวคือเป็นปีครบรอบปีที่ 60 แห่งการก่อตั้งมหาวิทยาลัยบูรพาซึ่งมีพัฒนาการมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน ซึ่งก่อตั้งเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พุทธศักราช 2498 ต่อมาพัฒนาการเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสนและมหาวิทยาลัยบูรพาตามลำดับ วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมฉบับนี้จึงเป็นฉบับที่ร่วมเฉลิมฉลองในวาระสำคัญดังกล่าว โดยการนำเสนอบทความวิจัยของคณาจารย์ ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาสังคม โดยเนื้อหาของฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการจำนวน 1 เรื่อง และบทความวิจัยจำนวน 23 เรื่อง ตัวอย่างเช่น บทความวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา และบทความวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งบทความวิจัยที่น่าสนใจอื่นๆ อีกจำนวนมาก

ในนามกองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ และสมาชิกผู้อ่านทุกท่านที่ให้การสนับสนุนวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคมด้วยดีเสมอมา พบกันใหม่ในฉบับหน้า

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล
บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ 4

บทความวิชาการ

การประเมินผลตามสภาพจริงในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา 7
(เกษมสันต์ พานิชเจริญ, ดร.สุปราณีวิ์ ขวัญบุญจันทร์, ดร.อนันต์ มาลารัตน์)

บทความวิจัย

การพัฒนารูปแบบในการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติที่บางแสน จังหวัดชลบุรี 18
(สายสุนีย์ หาญชนะพล, ดร.ธร สุนทรายุทธ, ดร.พงศ์เทพ จิระโร)

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 28
(ปัทมาพร ศรีกำพล, ดร.ภารดี อนันต์นาวี)

พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี 40
(สมภพ จันทร์เงิน, ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์, ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)

กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก 50
(พิมพ์วดี จันทรโกศล, ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง, ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)

ผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรี 62
(กันดิศ มั่นปาน, ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์, ดร.ประชา อินัง)

Factors Affecting Learning Motivation of Ethnic Minority High School Students in Ratanakiri, Cambodia 74
(Soky Nhou, Sittiporn Niyomsrisomsak, Sompong Panhoon)

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา 86
(ชูชาติ พิณพาทย์, ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน และศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี 97
(วันเพ็ญ วัฒฐานะ, ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย, ดร.มณเฑียร ชมดอกไม้)

การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ 109
(วิทยา วิสูตรเรืองเดช, ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง, ดร.ดุสิต ขาวเหลือง)

ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร 120
(ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา)

การประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร 133
(หทัยรัตน์ เจียรากร, ศิริเดช สุชีวะ, โชติกา ภาษีผล)

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 145
(รุ่งทิพย์ เฉกแสงทอง, ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์)

สารบัญ

หน้า

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน จังหวัดกำแพงเพชร 155

(ศุภกิจ ยาวีระ, ดร.ทวนทอง เชาวกีรติพงศ์, ดร.เรขา อรัญวงศ์)

สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 167

(รุ่งฤดี แคล้วคลาด, ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, ดร.ภารดี อนันต์นาวี)

การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง เพศศึกษา กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ 179

(จักรกฤษณ์ ชวนฤทัย, ดร.มณเฑียร ชมดอกไม้, ดร.นพมณี เชื้อวัชรินทร์)

รูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 188

(พวงมลี ศีหาราช, ดร.ธร สุนทรายุทธ)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) บูรณาการแผนชุมชนสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558-2560) เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 200

(ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง, ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล, พีระพงษ์ สุดประเสริฐ)

ผลการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 212

(เบญจวรรณ ภักดีพงษ์, ดร.เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร, ดร.อาพันธ์ชนิต เจนจิต)

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 223

(ดารณี ศักดิ์แสนศิลป์, ดร.คงรัฐ นวลแปง)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ 234

(กานต์นะรัตน์ จรามร, ดร.สมศักดิ์ ลิลา)

กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ: กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 245

(ดร.สมชาย พัทธเสน)

ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิต ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 255

(เดือนเพ็ญ จันทร์ขาว, ดร.ภารดี อนันต์นาวี)

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 267

(กรรณิการ์ นันทะเทศ, ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์)

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 279

(ดิเรก ทรัพย์ประเสริฐ, ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์, ดร.อัจฉรา นิยมาภา)

วรรณกรรมวิจารณ์

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 291

(ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล)

การประเมินผลตามสภาพจริงในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา*
Authentic Assessment in Physical Education Learning Management

เกษมสันต์ พานิชเจริญ**
ดร.สุปราณีวิ์ ขวัญบุญจันทร์***
ดร.อนันต์ มาลารัตน์****

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการประเมินผลตามสภาพจริงในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระพลศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้ ความหมาย หลักการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลการเรียนรู้พลศึกษา ลักษณะของการประเมินผลตามสภาพจริงในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา

คำสำคัญ: การประเมินผลตามสภาพจริง การจัดการเรียนรู้พลศึกษา

Abstract

This paper presents authentic assessment in Physical Education learning. The paper details content and standards of learning Health and Physical Education, meaning, principle of authentic learning assessment, concepts and theories of Physical Education learning achievement, characteristic of authentic assessment in Physical Education Learning Management.

Keywords : Authentic Assessment, Physical Education Learning Management

*ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
**นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
***รองศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย และต่อมาได้แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการบริหารและจัดการศึกษาของชาติได้เสนอสาระสำคัญเพื่อเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในส่วนของปรัชญาการศึกษา ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการปฏิรูประบบโครงสร้างการบริหารการศึกษาใหม่โดยกำหนดสาระในหมวด 1 บททั่วไป เรื่อง ความมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา 6 ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และในหมวดที่ 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษา ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ในขณะที่มาตรา 23 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา มาตรา 24 กระบวนการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด ทำเป็น และมาตรา 26 กำหนดให้สถานศึกษาจัดการการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะปฏิรูปการศึกษาและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น โดยให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ต้องการที่จะยกระดับความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยสู่ระดับสากล และการที่จะทราบว่าสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายดังกล่าวได้หรือไม่นั้น การวัดและประเมินผลจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องทำหน้าที่ทั้งการประเมินเพื่อพัฒนา และการประเมินเพื่อตัดสินผลให้สอดรับกับการปฏิรูปการศึกษา กระทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ในเรื่องของการวัดและประเมินผลจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง (วาสนา คุณาอภิสิทธิ์, 2552, หน้า 5-10; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, หน้า 3-4)

การประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ การประเมินจะช่วยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและประสิทธิภาพการสอนว่าเป็นอย่างไร แต่เดิมการวัดและประเมินผลใช้เพื่อการตัดสินผลเป็นหลัก เช่น การตัดสินว่าผ่าน-ไม่ผ่าน ได้-ตก หรือประเมินผลออกมาในรูปของระดับผลการเรียนการประเมินผลจึงกระทบต่อความรู้สึกในเชิงลบต่อผู้เรียน สอดคล้องกับ ศิริเดช สุชีวะ (2550, หน้า 53) กล่าวว่า ความรู้สึกในทางลบของผู้เรียนต่อการวัดและประเมินผลที่เป็นเหมือน “การตรวจสอบและการตัดสิน” มากกว่าจะเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในระยะหลังมีความตระหนักในคุณค่าของการวัดและประเมินผลที่มีต่อการพัฒนาทั้งตัวผู้เรียน ผู้สอน และการจัดการศึกษาในภาพรวม โดยมีเป้าหมายสูงสุด (Ultimate Goal) เพื่อ “พัฒนาการ” การเรียนรู้จึงมิใช่เพียงการ “ตรวจสอบ” การเรียนรู้เท่านั้น สอดคล้องกับที่ วาสนา คุณาอภิสิทธ์ (2552, หน้า 373) กล่าวว่า การประเมินผลแบบดั้งเดิม (Traditional Assessment) เริ่มเป็นที่สงสัย ไม่พึงพอใจว่าจะเป็นการประเมินผลความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้อย่างแท้จริงหรือไม่ เช่น การใช้ตัวเลือกตอบ (Multiple-Choices) การใช้เครื่องให้คะแนน (Machine-Score Tests) แบบทดสอบมาตรฐานทางทักษะหรือสมรรถภาพทางกาย (Standardized Sport Skills or Physical Fitness Tests) วิธีการและเครื่อง

มือเหล่านี้ยังไม่เพียงพอต่อการประเมินผลความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน หรือเรียกว่ายังไม่เป็นตัวบ่งชี้ (Indicators) ความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เพียงพอ สำนักงานเลขาธิการสภาพการศึกษา (2547, หน้า 79) มีข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาของการวัดผลว่า ต้องเร่งพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ ครูมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน แต่ยังวัดผลแบบเดิม คือ เน้นเนื้อหา ซึ่งครูถึงแม้ว่าจะได้รับการอบรมด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงหลายครั้ง แต่ครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีประเมินแบบเดิม ความก้าวหน้าในการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการประเมินผลการเรียนอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ในกระบวนการปฏิรูปการศึกษา จึงหมายรวมถึงการปรับเปลี่ยนการประเมินผลด้วยและต้องหลอมรวม (Integrated) เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องทำการประเมินควบคู่กับการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับมาตรา 22 และมาตรา 26 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

การประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนเสริมสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียน และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน การสอนและการประเมินผลตามสภาพจริงจำเป็นต้องมีลักษณะที่สอดคล้องกันและดำเนินการควบคู่กันไป สำหรับการประเมินผลตามสภาพจริงในการจัดการเรียนรู้พลศึกษา มีผู้ส่วนเกี่ยวข้องในการประเมิน ประกอบด้วย ครู นักเรียน เพื่อน และผู้ปกครอง ได้กำหนดสิ่งที่มุ่งประเมิน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ ด้านสมรรถภาพ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ออกแบบกระบวนการการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และการสะท้อนป้อนกลับ โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดสาระพลศึกษา รวมทั้งการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เฉพาะบริบทของโรงเรียน แต่ไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างไร กระบวนการต้องเป็น “การประเมินผลตามสภาพจริง” โดยเน้นพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทิศนา แขมมณี. (2543, หน้า 136) กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ได้เรียนรู้ความรู้ในระดับลึกได้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้กับสภาพจริง ได้อภิปรายสนทนาในเรื่องที่เป็นสาระสำคัญ และได้รับผลการตัดสินใจและการกระทำของตนจากสังคมหรือตามเกณฑ์มาตรฐานในชีวิตจริง สอดคล้องกับ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) กล่าวว่า การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ก้าวหน้าสูงสุด เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขได้เต็มตามศักยภาพ จึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความถนัดความสนใจแตกต่างกันไป การประเมินจึงไม่เป็นรูปแบบตามมาตรฐานเดียวกันหมด แต่มีรูปแบบที่เอื้ออำนวย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือก แสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึกที่ผู้เรียนมีและพฤติกรรมที่สอดคล้องได้อย่างแท้จริง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงและพัฒนามาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยประกาศใช้กับโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา ช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 3) โดยให้ทุกโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการปรับการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของตนเอง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแบบอิงมาตรฐานหรือยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลักในการพัฒนาผู้เรียน (Standards-based Curriculum

- SBM) โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ให้เป็นคุณภาพเป้าหมายอันพึงประสงค์ปลายทางว่า ผู้เรียนต้องรู้อะไร (Knowledge - K) ต้องทำอะไร (Practice, Process Skill, Performance - P) และต้องดีอย่างไร (Affective - A) ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นภาพรวมทุกระดับชั้น และได้กำหนดตัวชี้วัดแกนกลางที่ขยายความเพิ่มจากมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระเพื่อระบุสิ่งที่ผู้เรียน "ต้องไปให้ถึง" ในแต่ละระดับชั้นตั้งแต่ ป.1 - ม.6 ไว้เป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ที่เรียนรวมว่า "การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา" หรือ "การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา" ทั้งหมดนี้เป็นหลักการสำคัญของการนำหลักสูตรแกนกลาง อันเป็นหลักสูตรระดับชาติไปปฏิบัติหรือใช้จริงในสถานศึกษา สิ่งสุดท้ายที่สำคัญ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตั้งแต่ในระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ (วาสนา คุณาอภิสิทธิ์, 2556, หน้า 17-18) มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยมีแนวคิดสำคัญ คือ มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน โดยมีจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมของหลักสูตร มีดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4-5)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เยาวชนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถในด้านต่าง ๆ มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความรักชาติ มีจิตสำนึก มุ่งทำประโยชน์และสิ่งดีงามให้สังคม อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข และยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสาระและมาตรฐานการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ประกอบด้วย

สาระที่ 1 : การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 : เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 : ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 : เข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 : การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล

มาตรฐาน พ 3.1 : เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกมและกีฬา

มาตรฐาน พ 3.2 : รักการออกกำลังกาย การเล่นเกมและการเล่นกีฬา ปฏิบัติเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ มีวินัย เคารพสิทธิ กฎ กติกา มีน้ำใจนักกีฬา มีจิตวิญญาณในการแข่งขัน และชื่นชมในสุนทรียภาพของการกีฬา

สาระที่ 4 : การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ 4.1 : เห็นคุณค่า และมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรคและการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ 5 : ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 : ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพอุบัติเหตุการใช้ยาสารเสพติด และความรุนแรง

สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ และพัฒนาศักยภาพพื้นฐานในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความคิด ด้านสุขภาวะ และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั้ง 5 ข้อ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะ

ข้อที่ 3 และนอกเหนือจากความเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นตัวบ่งชี้สำคัญของการมีสุขภาพหรือสุขภาวะที่ดีของแต่ละคน และสังคมโดยรวม จึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะเกี่ยวโยงกับทุกมิติของชีวิต มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพร่างกายของมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ ความสมดุล โดยเป็นการศึกษาด้านสุขภาพที่มีเป้าหมายเพื่อการดำรงสุขภาพ การสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว และสังคมให้ยั่งยืน วิสัยทัศน์ของสุขศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาพฤติกรรมด้านความรู้ เจตคติ คุณธรรม ค่านิยมและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพควบคู่ไปด้วยกัน ส่วนวิสัยทัศน์ของพลศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยรวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา และกิจกรรมดังกล่าวได้รับการคัดสรรมาเป็นอย่างดีแล้ว ผลรวมสุดท้าย คือ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาที่เป็นองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Holistic) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1; วาสนา คุณาอภิสิทธิ์, 2547, หน้า 2-3)

สาระพลศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้

สุขศึกษาและพลศึกษา มีความสำคัญในเรื่องสุขภาพ มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ และยังเป็นกระบวนการศึกษา โดยเป้าหมายของผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้สุขภาพหรือสุขภาวะ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ มีเจตคติ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม มีทักษะด้านสุขภาพจนเป็นนิสัยส่งผลให้สังคมโดยรวมมีคุณภาพและเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของทุกคน สาระพลศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีความสำคัญในเรื่องสุขภาพ มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ และยังเป็นกระบวนการศึกษา โดยเป้าหมายของผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้วิธีการนำกิจกรรมการออกกำลังกายไปใช้ในวิถีตนเองตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของทุกคน การจัดการเรียนรู้ในสาระพลศึกษามุ่งครอบคลุมพัฒนาการ 5 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา สรุปได้ว่า พลศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา หรือให้เกิดการเรียนรู้ ด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ สมรรถภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้กิจกรรมทางกาย การออกกำลังกาย เกม กีฬาต่าง ๆ เป็นสื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้และมีการพัฒนาด้วยการมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2548, หน้า 1) ด้วยกิจกรรมได้รับการเลือกหรือคัดสรรมาเป็นอย่างดี และมีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ตลอดจนสอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมสากล โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบ้าน ชุมชนท้องถิ่น ไปพร้อมกับสถานศึกษา

ทั้งการจัดการเรียนรู้ที่เป็นสาระพื้นฐาน สาระเพิ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ความหมายของการประเมินตามสภาพจริง

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) เป็นมุมมองการปฏิรูปในการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีความหมาย การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนกับโลกแห่งความเป็นจริงเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นได้และเข้าใจสิ่งที่กำลังเรียนรู้นั้น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นการเรียนการสอนที่มีความหมายช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ความรู้ในเนื้อหาวิชาและใช้การคิดในการเชื่อมโยงประสบการณ์และการเรียนไว้ด้วยกัน ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ ดังนี้ สุวิมล ว่องวาณิช (2546, หน้า 13) ได้กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริงเป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนตอบสนองโดยการแสดงออก ลงมือทำ หรือผลิต จากกระบวนการทำงานตามที่คาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพจะเป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด น่าพอใจหรือไม่ อยู่ในระดับความสำเร็จใด ทิศนา แขมมณี (2553, หน้า 136-137) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริง ในบริบทจริง และร่วมกันศึกษาเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ข้อมูล วิธีต่าง ๆ เพื่อที่สอนมีการจะแก้ไขปัญหานั้น และได้รับผลการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพในชีวิตจริง

ดังนั้นกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง คือ การให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง ได้คิด แสวงหาข้อมูลในการตัดสินใจเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียน ได้ผสมผสานระหว่างการเรียน การสอน และการวัดและประเมินผล โดยใช้เกณฑ์ (Criteria) หรือ มาตรฐาน (Standard) เดียวกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้ตัดสินการทำงานในชีวิตจริงในชิ้นงานเดียวกันหรือประเภทเดียวกัน

หลักการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ทิศนา แขมมณี (2553, หน้า 133-134) ได้สรุปหลักการการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้เรื่องใด ๆ ย่อมมีความสัมพันธ์กับบริบทของเรื่องนั้น ๆ การเรียนรู้โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมเป็นการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง จึงสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. สภาพการณ์จริง ปัญหาจริง เป็นโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งทุกคนจะต้องเผชิญ ดังนั้น ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์จริง ปัญหาจริง จึงเป็นโอกาสที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริง

3. การเรียนรู้ความเป็นจริง ของจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย เพราะสามารถนำไปใช้ได้ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน จึงเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ อยากเรียนรู้

4. การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและแก้ปัญหา จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตจำนวนมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีหลักและองค์ประกอบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ มีโอกาสสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Construct) เรียนรู้อย่างมีความสุข (Happiness) มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมากที่สุด (Interaction) ได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่กับผลงานที่สรุปได้ (Process Learning) มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด (Participation) และผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Application)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลการเรียนรู้พลศึกษา

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2552, หน้า 175) ได้สรุปผลการเรียนรู้พลศึกษา ไว้ดังนี้

1. กระบวนการที่ทำให้เกิดความสำเร็จได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรอันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน

2. กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการส่งข้อมูลและการรับข้อมูล

3. กระบวนการรับข่าวสารอย่างผสมผสานโดยธรรมชาติ เพราะขึ้นอยู่กับการมองเห็นการได้ยิน การรู้สึก การับรส การสัมผัส และการได้กลิ่น เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลมาจากการกระตุ้นประสาทให้เกิดการเรียนรู้หรือการตอบสนอง และการรับรู้ (Perception) หมายถึง การรู้หรือการแปลความข้อมูลอันเป็นกระบวนการจัดข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจากอวัยวะรับความรู้สึกต่าง ๆ

ผลการเรียนรู้พลศึกษาที่ผู้เรียนได้รับจากกิจกรรมทางพลศึกษา คือ พัฒนาการด้านกลไก (Motor development) เป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว (Movement skill) ผสมผสานกับการมีพัฒนาการด้านสมรรถภาพทางกาย (Fitness) และด้านเจตคติ (Affective) เข้าด้วยกัน

ลักษณะของการประเมินผลตามสภาพจริงการจัดการเรียนรู้พลศึกษา

จากแนวคิดของ วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2547, หน้า 533) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นการประเมินสัมฤทธิผลทางการเรียนของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการให้คะแนน (Grading) การประเมินผลผู้เรียนจะดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ สมรรถภาพทางกาย และสังคม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้แบบทดสอบทักษะกีฬา (Sports Skill Tests) การใช้แบบทดสอบเจตคติ และความสนใจ (Attitude and interest Inventories) การใช้แบบสอบถามต่าง ๆ (Questionnaires) และการสำรวจรายการหรือการเลือกตอบ (Checklist) เป็นต้น สอดคล้องกับ ครุกส์ (Crooks, 1988, pp. 438-481) ชี้ให้เห็นว่า การประเมินผลเป็นแนวทางเพื่อการตัดสินใจว่าอะไรสำคัญที่สุดที่ผู้เรียนควรได้เรียน ซึ่งการประเมินมีผลต่อแรงจูงใจ การยอมรับในความสามารถตนเอง การเรียนรู้ และมีผลต่อการพัฒนากลยุทธ์และทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน

ลันด์ (Lund, 1997, p. 3) ได้เสนอลักษณะ 6 ประการของการประเมินตามสภาพจริงการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ดังนี้

1. การประเมินตามสภาพจริงมีความท้าทายและในสถานการณ์ที่เป็นจริง ในลักษณะการประเมินตามสภาพจริงทางพลศึกษา โดยประเมินผู้เรียนจากการปฏิบัติจริง เช่น การเล่นเกมโดยประเมินจากการประยุกต์ใช้กับกฎ กลยุทธ์ และทักษะการเล่น

2. การประเมินตามสภาพจริงต้องการให้นักเรียนมีทักษะการคิดในระดับสูง โดยการจำลองสถานการณ์ให้นักเรียนประยุกต์ใช้แนวคิด ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยหลังจากการทดสอบ การประเมินตามสภาพจริงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

3. ผู้เรียนรู้มาตรฐานการประเมินตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งการประเมินตามสภาพจริงจะมีการตั้งเกณฑ์การประเมิน (Scoring Rubrics) หรือเกณฑ์มาตรฐานการในการประเมิน ซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลย้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้า

4. การประเมินตามสภาพจริงเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร

5. ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ดีสุดของการประเมินตามสภาพจริงต่อผู้อื่น สามารถช่วยกระตุ้นความภาคภูมิใจในการทำงานและผู้เรียนสามารถแสดงออกอย่างมีความหมาย

6. เน้นที่กระบวนการไม่ใช่ผลผลิต

สรุปได้ว่า การประเมินผลตามสภาพจริงการจัดการเรียนรู้พลศึกษา คือ พฤติกรรมที่แสดงออกของครูพลศึกษาในรูปของกระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ ตีความ บันทึกข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการดำเนินการ

ดังกล่าวเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้/แผน นับตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัดนำผลที่ได้มาตีค่าเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และกีฬาสากล และสาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค ข้อมูลที่ได้จากการประเมินนำไปใช้ในการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงให้แก่ผู้เรียน การตัดสินผลการเรียนรู้รวบยอดในเรื่องแผนหรือหน่วยการเรียนรู้หรือในรายวิชา และการวางแผนการออกแบบการจัดการเรียนการสอนของครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 81)

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินผลในชีวิตจริง เปรียบเสมือน การปฏิบัติในชีวิตจริง (Real-life) สามารถประเมินความสามารถ ความคิดขั้นสูงที่ซับซ้อน เจตคติ การเคลื่อนไหวและทักษะที่ซับซ้อน สมรรถภาพทางกายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสรุปการประเมินตามสภาพจริงการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ได้ 3 ด้าน ตามแนวคิดของวาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2556, หน้า 37-38) ได้ดังนี้

1. กิจกรรมการประเมินตามสภาพจริง

กิจกรรมการประเมินตามสภาพจริง สามารถใช้วิธีการได้อย่างหลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์ (Oral Interview) การแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม (Group Problem-solving) การจัดทำแฟ้มงาน (Portfolio) เน้นการประเมินปฏิบัติ ซึ่งเป็นการประเมินโดยกำหนดให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ สร้างหรือประดิษฐ์ชิ้นงานด้วยตนเอง โดยการใช้หลัก 3P ได้แก่ การให้ปฏิบัติตามลำดับขั้น (Process) การประเมินจากชิ้นงาน จากการทำโครงการต่าง ๆ (Project) และประเมินจากชิ้นงานโดยจัดเป็นแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) ควรพิจารณาจากคุณภาพของแฟ้ม สมุด ผลงาน ความคิด ความสนใจที่ถือว่าประสบความสำเร็จมากที่สุด และถือว่าเป็นชิ้นงานที่แสดงถึงคุณภาพ เช่น ตารางการออกกำลังกายและผลที่เกิดขึ้น การออกแบบท่าทาง/โปรแกรมการสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย การสะท้อนความรู้สึก และการรวบรวมองค์ความรู้ในงาน/เรื่องหัวข้อต่าง ๆ ด้วย

2. ประเภทเครื่องมือการประเมินผล

การประเมินผลตามสภาพจริงมีเครื่องมือหรือวิธีการประเมินที่หลากหลาย โดยนำเสนอตัวอย่างเครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริง ดังนี้ (วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. 2556, หน้า 37-38; ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2554, หน้า 104-110)

2.1 การประเมินแบบเลือกตอบ ประเภทเครื่องมือ เช่น การเลือกตอบ (Multiple Choice) ถูก-ผิด (True-False) จับคู่ (Matching) เติมคำ ข้อดี คือ เหมาะกับการประเมินในข้อเท็จจริง แนวคิดพื้นฐานที่ไม่ซับซ้อน ตรวจให้คะแนนได้อย่างรวดเร็ว ข้อจำกัด คือ ไม่เหมาะสมกับการประเมินทักษะการคิดระดับสูงและการประเมินตามสภาพจริง เพราะเป็นการจำกัดความสามารถของผู้เรียน

2.2 การประเมินแบบสร้างคำตอบ ประเภทเครื่องมือที่ใช้**ประเมินผลผลิต** (Products) เช่น เรียงความ การเขียนสะท้อน การตอบแบบสั้น แผนภูมิ กราฟ รายงาน การจัดแสดงผลงาน แฟ้มสะสมผลงาน โครงการ ส่งประเภทเครื่องมือที่ใช้ประเมินความสามารถเชิงการปฏิบัติ เช่น การพูดนำเสนอ การอ่านออกเสียง การโต้วาที การอภิปราย การแสดงปฏิบัติต่าง ๆ การเคลื่อนไหว และการเล่นกีฬา ข้อดี คือ ใช้ประเมินความสามารถที่แท้จริงในการนำความรู้และทักษะไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และเหมาะสมกับการประเมินตามสภาพจริง ข้อจำกัด คือ การตรวจมีความซับซ้อน ค่อนข้างยาก ใช้เวลานาน อาจขาดความคงเส้นคงวา แก้ไขได้โดยกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจน เจาะจงและวัดได้ตรง เพื่อระบุระดับคุณภาพ

2.3 การสังเกต เป็นวิธีการที่กระทำได้ทุกสถานการณ์และสถานที่ ผู้สอนอาจกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์ในการสังเกตหรือไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้ โดยขึ้นอยู่กับประเด็นที่ต้องการประเมินผู้เรียนว่ามีความจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการสังเกตระดับความสามารถหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมากน้อยเพียงใด โดยในกิจกรรมทางพลศึกษาสามารถใช้การสังเกตเพื่อประเมินพฤติกรรมในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ ด้านสมรรถภาพทางกาย และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น สังเกตพฤติกรรมในขณะที่เรียนกิจกรรมทางพลศึกษา ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความมุ่งมั่นและตั้งใจในการฝึกทักษะ เป็นต้น

2.4 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้สอนช่วยในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เนื่องจากพฤติกรรมบางอย่างอาจสังเกตได้ไม่ชัดเจน ถูกต้อง ตรงต่อความเป็นจริง โดยการสัมภาษณ์เป็นวิธีการประเมินโดยการตั้งคำถามง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนมากเกินไป สามารถสัมภาษณ์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ นิยมใช้ประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ความเข้าใจที่มีระดับสูงกว่าความรู้ความจำ และความรู้สึกนึกคิดที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม รวมทั้งการเห็นคุณค่าในเรื่องต่าง ๆ เช่น ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมการออกกำลังกายหลังเลิกเรียนทุกวัน ครูได้สัมภาษณ์ถึงผลของการทำกิจกรรมการออกกำลังกายดังกล่าว ทั้งในด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ ด้านสมรรถภาพทางกาย และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

2.5 บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้เรียนในด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ ด้านสมรรถภาพทางกาย และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านที่เป็นทางบวกและด้านที่เป็นทางลบ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และเป็นการวางแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุเป็นหมายของวิชาพลศึกษา เช่น ผู้ปกครองได้สังเกตพฤติกรรมของลูกที่ได้ออกกำลังกายทุกวันหลังเลิกเรียน มีร่างกายที่แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยง่าย มีอารมณ์ดี และร่าเริงแจ่มใส เป็นต้น

2.6 การรายงานตนเอง เป็นวิธีการประเมินด้วยการให้ผู้เรียนเขียนบรรยายความรู้สึก หรือพูดแสดงความคิดเห็นออกมาโดยตรง เพื่อเป็นการประเมินความรู้ ความเข้าใจ ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนมากขึ้น และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ในด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านทักษะ ด้านสมรรถภาพทางกาย และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ให้ผู้เรียนบรรยายความรู้สึกของตนเอง เมื่อสามารถปฏิบัติทักษะที่ยากและซับซ้อนได้ดี ว่ามีความรู้สึกอย่างไรเมื่อปฏิบัติทักษะที่ยากและซับซ้อนได้ เป็นต้น

2.7 การใช้แฟ้มสะสมผลงาน เป็นการจัดเก็บตัวอย่างผลงานที่มีการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบและกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาที่เรียน เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ ด้านทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพัฒนาได้สำเร็จ รวมทั้งความถนัด ความสนใจ ความพยายาม แรงจูงใจ และความก้าวหน้าที่สามารถนำมาประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ละคนให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เช่น ให้นักเรียนศึกษานักกีฬาที่มีชื่อเสียงของประเทศแล้วให้นักเรียนทำเป็นแฟ้มสะสมผลงานของนักกีฬาคนนั้น เป็นต้น

3. การกำหนดเกณฑ์ประเมินค่า

การประเมินตามสภาพจริงนิยมใช้ การประเมินค่า (Rubric) เป็นเครื่องมือที่ยอมรับกันในวงกว้างว่ามีความเหมาะสมมากสำหรับการประเมินตามสภาพจริง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ใช้สำหรับจัดระบบ และแปลความข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการเรียนรู้ ชิ้นงาน ภาระงานของนักเรียน ใช้วัดภาระงานที่เป็นอัตนัยให้มีความเป็นปรนัย มากกว่าตารางประมาณค่า (Rating Scales) ใช้ตัดสินการปฏิบัติงานหรือผลสัมฤทธิ์ และเป็นเครื่องมือในการจัดระดับคุณภาพของผลสัมฤทธิ์หรือพัฒนาการ

บทสรุป

จากที่กล่าวมาตั้งแต่ต้นจะเห็นได้ว่าแนวคิด และความสำคัญของการประเมินผลตามสภาพจริงในการจัดการเรียนรู้พลศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ ช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย หลักการ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระพลศึกษา ทฤษฎีเกี่ยวกับผลการเรียนรู้พลศึกษาลักษณะของการประเมินผลตามสภาพจริงการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักและเน้นพัฒนาการของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายในการประเมินผลพลศึกษาทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย เครื่องมือในการประเมิน เกณฑ์การให้คะแนน การตัดสินผล และการสะท้อนป้อนกลับ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *คู่มือการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). *การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง*. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสซิ่ง.

ทิศนา แขมมณี. (2543). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2527). *หลักและวิธีสอนวิชาพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

_____. (2548). *รวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการวิธีสอนและการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2547). *การพัฒนาหลักสูตรพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินวิโรฒ.

_____. (2547). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการจัดทำสาระหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ: สาขาวิชาพลศึกษา ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2552). *การพัฒนาหลักสูตร แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการปฏิบัติกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา.* กรุงเทพฯ: องค์ค้าของ สกสค.

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. (2556, มกราคม-มิถุนายน). เป้าหมายของการจัดกิจกรรมทางกายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ*, *39*(1), 16-39.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). นโยบายการประเมินผลการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. *รวมบทความการประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่.* บรรณาธิการ สุวิมล ว่องวาณิช. หน้า 3-4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริเดช สุชีวะ. (2550). หลักการประเมินผลการเรียนรู้. ใน *รวมบทความการประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่.* บรรณาธิการ สุวิมล ว่องวาณิช. หน้า 53. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขฉบับเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. จาก http://library.nhrc.or.th/ulib/dublin.php

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). *ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: เซ็นจูรี่.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2546). *การประเมินผลการเรียนรู้แนวใหม่.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทุมพร จามรมาร. (2540). *การตีค่าความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: พันนีพับลิชชิ่ง.

Crooks, T. J. (1988). The Impact of Classroom Evaluation Practices on Students. *Review of Education Research, 58*(4), 438-481.

Lund, J. (1997, January). *What is authentic assessment?.* Measurement News, 2, 3.

การพัฒนารูปแบบในการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติที่บางแสน จังหวัดชลบุรี*

A Purpose Model of Establishment for International School in Bangsaen Chon-Buri Province

สายสุนีย์ หาญชนะพล**

ดร.ธร สุนทรายุทธ***

ดร.พงศ์เทพ จิระโร****

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติที่บางแสน จังหวัดชลบุรี โดยการใช้เทคนิคการวิจัยอนาคต (EDFR) ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติที่บางแสน จังหวัดชลบุรี ทั้ง 3 ด้านมีดังนี้ ด้านคุณลักษณะทางกายภาพ โรงเรียนก่อตั้งในบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมดีและมีการคมนาคมสะดวก มีสิ่งก่อสร้างคำนึงถึงความปลอดภัย สร้างสรรค์และใช้งานได้จริง ในบรรยากาศของความเป็นธรรมชาติ และให้ความรู้สึก อบอุ่นเหมือนบ้าน มีห้องประกอบการต่าง ๆ ครบถ้วน จัดห้องเรียนและพื้นที่โดยรอบให้กระตุ้นและเอื้อต่อการเรียนรู้โดยเน้นธรรมชาติผสมผสานกับความโดดเด่นของบางแสน เช่น องค์ความรู้ หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทางทะเล และจัดบริการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนอย่างแท้จริง ขนาดของโรงเรียนสอดคล้องกับความพร้อมและนโยบายของผู้ก่อตั้ง โดยมีอัตราส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียนตามเกณฑ์กำหนดเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการบริหารจัดการ ผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารจัดการด้านวิชาการ ผู้จัดการเป็นผู้บริหารจัดการทั่วไป มีตัวแทนครูและผู้ปกครองในคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โดยให้บุคคลากร ทุกคนตระหนักถึงนโยบายของโรงเรียน รู้จักขอบเขตการทำงานและปฏิบัติตาม เพื่อที่ทุกฝ่ายก้าวไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ให้พิจารณาคุณสมบัติของทุกตำแหน่งทั้งความรู้ ความสามารถ (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และด้านศีลธรรม (MQ) โดยเก็บค่าธรรมเนียม การเรียนต่ำ ในขณะที่โรงเรียนยังสามารถดำเนินกิจการได้ ด้านคุณภาพกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ ผ่านการเรียนและการเล่น ผ่านศิลปะ ดนตรีและกีฬา ผู้สำเร็จการศึกษามีความพร้อมทุกด้าน และพร้อมในการเรียนระดับชั้นต่อไป

คำสำคัญ: โรงเรียนนานาชาติ/ รูปแบบ/ การจัดตั้ง

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research aims to study factors of establishing an international school in Bangsaen Chonburi province with Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR). The results showed that there were three models to consider in establishing an international school in Bangsaen Chonburi province.

The first factor concerns the environmental factors: The school should be found in a good location and have convenient transportation. The construction should be secure, creative, hospitable, and in a natural atmosphere. The school should have enough operational room and area to facilitate student learning and emphasize integration between natural elements of the Bangsaen area, such as sea or marine symbols. Appropriate services should be arranged for the benefit of the students. The school size should be established according to the founder's readiness and policy, and also the student-classroom ration will depend on the principles of educational efficiency.

The second factor concerns school management: The school director will manage academics, while the school manager will work on general management and also have teachers and parents in a representative school board. Everyone will be aware of school policy, to know and observe their own terms of reference in order to head in the same direction and complete school objectives. Personnel qualifications will be considered in terms of intelligence, emotional intelligence, and moral quotient. The tuitions fees should be determined as low as the school can operate.

The third factor is educational quality: Learner development activities should be assigned according to school objectives in order to prepare the readiness of students in mind, body, intelligence, emotional, social, and spiritual growth by learning and playing through art, music, and sports. Graduates should be ready in every aspect for the next learning level.

Keywords : International School/ Model/ Establishment

บทนำ

การศึกษาระดับปฐมวัยป็นการศึกษาที่สำคัญมาก เราจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย เนื่องจากเด็กปฐมวัยพร้อมที่จะเรียนรู้ได้มาก หากถูกปลูกฝังอย่างเป็นระบบก็จะทำให้พัฒนาการทางสมองและปัญญาถูกใช้อย่างเต็มศักยภาพในวัยเด็ก ซึ่งบางอย่างนั้นไม่สามารถได้รับการพัฒนาหรือพัฒนาได้ยากเมื่อเด็กโตขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 112)

เนื่องจากกระแสของความเป็นสากลทำให้ประเทศไทยต้องมีปฏิสัมพันธ์แทบทุกด้านกับต่างประเทศ ทั้งทางด้านการศึกษา การค้า การลงทุน หรือแม้แต่การบันเทิง ซึ่งทำให้ประเทศต้องปรับตัวและสิ่งที่เป็นผลตามมาคือความรู้ที่เป็นสากล การสื่อสารโดยใช้ภาษาสากลโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ การศึกษาต้องสร้างคนไทยให้พร้อมแข่งขันระดับโลกซึ่งจะรุนแรงขึ้นตามอิทธิพลกระแสการเปิดเสรีสินค้าและบริการของไทย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า

124) และในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) โดยในกฎบัตรอาเซียนมาตราที่ 34 ระบุให้ใช้ภาษาทำงานของอาเซียนคือภาษาอังกฤษ (The working language of ASEAN shall be English) ภาษาอังกฤษจึงเป็นเรื่องจำเป็นดังนั้นเมื่อกระแสโรงเรียนนานาชาติได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่เปิดโอกาสให้สามารถจัดตั้งและดำเนินกิจการโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยได้อย่างเสรีการวางเป้าหมายที่จะผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากความต้องการของผู้ปกครองที่ประสงค์จะให้บุตรหลานมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพและมาตรฐานเพียงพอที่จะแข่งขันในสังคมโลกแห่งโลกาภิวัตน์ได้ ประกอบกับค่าใช้จ่ายต่อคนในหนึ่งปีการศึกษาก็ยังถูกกว่าการส่งบุตรหลานไปเรียนต่างประเทศด้วย (วิลาวัลย์ มาคุ้ม, 2553) แต่ค่าธรรมเนียมของโรงเรียนนานาชาติยังคงสูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าครองชีพโดยรวมของประเทศไทย จึงจำเป็นต้องมองหาช่องทางการศึกษาที่เก็บค่าธรรมเนียมไม่สูงเกินไปหรือต่างจากโรงเรียนเอกชนมากนัก ซึ่งเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 124)

ปัจจุบันมีโรงเรียนนานาชาติระดับปฐมวัยในจังหวัดชลบุรีอยู่ทั้งหมด 5 แห่ง โดยตั้งอยู่ในเขตพัทยา 4 แห่ง และอำเภอศรีราชา 1 แห่ง (กองโรงเรียนนโยบายพิเศษ สำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ: ข้อมูลล่าสุด พฤษภาคม 2556) จากการประเมินเบื้องต้นพบว่าไม่มีโรงเรียนนานาชาติระดับปฐมวัยที่ตั้งอยู่ในอ.เมือง จังหวัดชลบุรี

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยไม่ว่าจะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในรูปแบบของโรงเรียนนานาชาติ ค่าใช้จ่ายที่ไม่สูงเกินไปซึ่งเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา (สนาน ลิป์เศวตกุล, 2547, หน้า 77) ตามความจำเป็นของกระแสของยุคแห่งความเป็นสากล การศึกษาที่มีเป้าไม่ตรงกับความต้องการของสังคมเป็นความด้อยที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง (รังสรรค์ ธนะพรพันธ์, 2544, หน้า 7-11) และด้วยสภาพดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง โรงเรียนนานาชาติที่บางแสน จังหวัดชลบุรี

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการวิจัย EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) คือ กำหนดและเตรียมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive sampling) 18 ท่าน โดยมีคุณสมบัติตามข้อใดข้อหนึ่งดังนี้ เป็นผู้มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาที่ใช้ภาษา อังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอนเป็นหลัก เป็นผู้มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาที่จัดตั้งภายใต้มูลนิธิทางศาสนาคริสต์ เป็นนักวิชาการมหาวิทยาลัยผู้มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษานานาชาติ เป็นผู้ปกครองนักเรียนที่ส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่โรงเรียนนานาชาติทำการ สัมภาษณ์ (EDFR รอบที่ 1) ซึ่งลักษณะการสัมภาษณ์และขั้นตอนคล้าย EFR แต่ EDFR มีความยืดหยุ่นมากกว่าวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เพื่อสร้างเครื่องมือสำหรับทำเดลฟาย (EDFR รอบที่ 2, 3) และเขียนรูปแบบในการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติที่บางแสน จังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้พัฒนารูปแบบในการจัดตั้งโรงเรียนนานาชาติที่บางแสน จังหวัดชลบุรี ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางกายภาพที่ดินต้องตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ตั้งอยู่บนถนนหรือในซอยที่มีการคมนาคมสะดวกไม่อยู่ใกล้อุตสาหกรรมหรือใกล้สถานที่ไม่เหมาะสม เช่น ผับบาร์ต่าง ๆ มีรั้วมีแบบแปลนการก่อสร้างให้ความรู้สึกอบอุ่นเหมือนบ้าน ที่สามารถเสริมสร้างจินตนาการและใช้งานได้จริง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างมีความปลอดภัยต่อเด็กอาคารเรียน อาคาร

ประกอบห้องปฏิบัติการ ห้องบริการสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและห้องเรียนมีลักษณะที่กระตุ้นและเอื้อต่อการเรียนรู้ เน้นธรรมชาติผสมผสานกับความโดดเด่นของบางแสน เช่น องค์ความรู้หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทางทะเล มีความเพียงพอและเหมาะสมของพื้นที่ใช้สอยและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับศิลปะ ดนตรีกีฬาการเล่นทั้งกลางแจ้งและในร่ม มีความเพียงพอและเหมาะสมของอาหารของว่าง น้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องน้ำ ห้องส้วมรวมถึงอุปกรณ์การนอน มีความสะอาด ความสะดวกสบายเทคโนโลยี มีการรักษาพยาบาลการตรวจสุขภาพและประกันอุบัติเหตุ ด้านการบริหารจัดการนั้น โรงเรียนมีขนาดตามความพร้อมและนโยบายของผู้ก่อตั้งโรงเรียนผู้บริหารมีความเชื่อมโยงกับครู และบุคลากรอื่น ๆ ตามความสัมพันธ์ คือ ผู้อำนวยการ (ครูใหญ่) บริหารจัดการด้านวิชาการ ผู้จัดการบริหารจัดการทั่วไปมีตัวแทนครูและผู้ปกครองในคณะกรรมการบริหารโรงเรียน มีผู้ทรงคุณวุฒิที่หลากหลาย เช่น นักกฎหมาย นักโภชนาการ นักจิตวิทยาเด็ก นักศาสนศาสตร์ ครูและครูผู้ช่วยจะเป็นผู้ประสานงานหลักกับผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามืออาชีพและมีจำนวนเพียงพอมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีภาระงานเหมาะสม ผู้ก่อตั้งโรงเรียนเป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนตั้งแต่แรกบุคลากรทุกตำแหน่งจะมีความรู้ตามสายงานหรือมีประสบการณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนด เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก มีคุณธรรมและจริยธรรมรักเด็กและมีความปรารถนาให้เด็กประสบความสำเร็จ ผู้อำนวยการ/ผู้จัดการมีความเป็นผู้นำที่ดีพัฒนาได้ มีความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนหลักจะเป็นเจ้าของภาษามีสุขภาพจิตดี ฝ่ายธุรการและครูจะมีมนุษยสัมพันธ์ดีสามารถสื่อสารได้ชัดเจน ค่าเล่าเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ก่อตั้ง คือ กำหนดค่าเล่าเรียนในอัตราที่ไม่สูงเกินไป ในขณะที่ยังสามารถบริหารจัดการและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนได้ ด้านคุณภาพของโรงเรียน ได้แก่ มีกิจกรรมเตรียมความพร้อมครบทุกด้านคือทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณซึ่งเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิต ทัศนคติ ลักษณะนิสัยที่ดีระเบียบ ความรับผิดชอบความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จินตนาการและสมาธิ รู้จักการเข้าสังคม ปลูกฝังจิตสาธารณะและหน้าที่ของพลเมืองผ่านศิลปะดนตรี กีฬาผ่านการเล่นและสิ่งแวดล้อมมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษพื้นฐานในชีวิตประจำวัน อ่านออกเขียนได้ตามสมควร มีทักษะคณิตศาสตร์พื้นฐาน โดยใช้รูปธรรมได้รู้จักรักการอ่าน มีความพร้อมในการเรียนระดับชั้นต่อไป ชอบไปโรงเรียน มีความสุขกับการเรียน มีความประพฤติดี กิริยามารยาทดี มีน้ำใจ มีคุณธรรมและจริยธรรม

อภิปรายผล

ความประทับใจแรกของผู้ปกครองเมื่อมาถึงโรงเรียน คือ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนลักษณะภายนอกที่สามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่าหรือสัมผัสได้ ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศ สถาปัตยกรรม สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน บริการต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกให้บุตรหลาน “ความสะอาดและปลอดภัย” เป็นสิ่งที่สำคัญของโรงเรียนอนุบาลที่ต้องให้ความสำคัญที่ดินต้องตั้ง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ตั้งอยู่บนถนนหรือในซอยที่มีการคมนาคมสะดวก ซึ่งเป็นการเพิ่มความ ปลอดภัยให้กับเด็กหากมีเด็กเล็ดลอดออกจากโรงเรียน นอกจากการมีรั้วที่แข็งแรงเพื่อความปลอดภัยที่ดินไม่ควรเป็นที่น้ำท่วมขัง ซึ่งขัดต่อสุขลักษณะและอนามัยของนักเรียน ไม่อยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมซึ่งอาจก่อมลภาวะทางเสียง กลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ หรืออยู่ใกล้สถานที่อันไม่เหมาะสมแก่กิจการ เช่น ผับ บาร์ สอดคล้องกับ วารุณี อัศวโภคิน (2531, หน้า 23-24) ตำแหน่งที่ตั้งควรมี บรรยากาศเงียบสงบ ปราศจากมลภาวะ มีแบบแปลนการก่อสร้างที่ให้ความรู้สึกอบอุ่นเหมือนบ้าน สามารถเสริมสร้างจินตนาการและใช้งานได้จริง วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างมีความปลอดภัยต่อเด็ก ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องปฏิบัติการ ห้องบริการ สอดคล้องกับ วารุณี อัศวโภคิน (2531, หน้า 23-24) การจัดสถานที่และสิ่งแวดล้อม

ให้เหมาะสมกับวัยและขนาดร่างกายของเด็ก เพื่อความสะดวกในการใช้งานและเป็นการลดอัตราการเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ สอดคล้องกับประเสริฐ สะมะลาภา (2543, หน้า 12) โรงเรียนที่ดีต้องมีอาคารสถานที่ที่เพียงพอ จัดให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและปลอดภัย สอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์ (2544, หน้า 1) โรงเรียนเป็นแหล่งส่งเสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาการให้เด็ก มิได้จัดตั้งขึ้นเพื่อสอนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่มีหน้าที่ที่จะจัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก สอดคล้องกับชนาทิพย์ จูตระกูล และคณะ (2536, หน้า 224) การจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศ ส่งเสริมการเรียนในลักษณะที่กระตุ้นและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ให้เน้นธรรมชาติ มีพื้นที่สีเขียวผสมผสานกับความโดดเด่นของบางแสน เช่น องค์ความรู้หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทางทะเล ให้จัดห้องประกอบการอย่างเพียงพอและเหมาะสม มีพื้นที่ใช้สอยและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับศิลปะ ดนตรี กีฬาที่หลากหลาย รวมถึงการเล่นทั้งกลางแจ้งและในร่ม เพื่อที่เด็กจะเรียนรู้ผ่านการเล่น อีกทั้งอุปกรณ์การนอน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2555) เด็กในระดับปฐมวัยนั้นต้องมีการพัฒนาครบทั้ง 5 ด้าน การนอนพักผ่อนในเวลากลางวันของเด็กเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญาของเด็กในขณะที่ สุมน อมรวิวัฒน์ (2544, หน้า 1) โรงเรียนมีหน้าที่จัดสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ซึ่งโรงเรียนจัดเตรียมอุปกรณ์การนอนสร้างบรรยากาศในห้องเรียนด้วยการลดแสงสว่างปิดประตูปิดไฟปิดม่านและเปิดเพลงบรรเลงเบา ๆ ให้ฟังเพื่อช่วยให้เด็กหลับได้ง่ายขึ้น มีความเพียงพอและเหมาะสมของห้องน้ำ ห้องส้วม มีความเพียงพอและเหมาะสมของอาหาร ของว่าง น้ำดื่ม น้ำใช้ สอดคล้องกับ ลัดดา เหมาะสุวรรณ (2557) โรงเรียนเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญมากกับสุขภาวะของเด็ก การจัดการอาหารและสิ่งแวดล้อมอื่นในโรงเรียนมีอิทธิพลสูงต่อภาวะโภชนาการและนิสัยการกินของนักเรียน หากต้องการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีโภชนาการสมวัย พร้อมสำหรับการพัฒนาสติปัญญาให้เต็มศักยภาพ มีความสะดวกสบายและเทคโนโลยี สอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2534, หน้า 44) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนจำเป็นต้องคำนึงถึง และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550, หน้า 37-56) พฤติกรรมผู้บริหารที่ดีจะส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ สร้างความปลอดภัยต่อสุขภาพร่างกายแก่เด็ก ได้แก่ การรักษา พยาบาลการตรวจสุขภาพและประกันอุบัติเหตุสอดคล้องกับ ชนาทิพย์ จูตระกูล และคณะ (2536, หน้า 224) เด็กอยู่ที่โรงเรียนอย่างน้อย 6-8 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งเด็ก ๆ สามารถเกิดอุบัติเหตุหรือมีอาการไม่สบายมาจากที่บ้าน มีการติดต่อโรคต่าง ๆ จากเพื่อน ครูจึงมีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสุขภาพของเด็กทุกเช้า ดูแลความปลอดภัยและช่วยเหลือเด็กที่เจ็บป่วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในการพัฒนาการเรียนรู้และทำให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นกับสถานศึกษาที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียน และให้เป็นไปตามกระทรวงศึกษาธิการ (2546) ที่กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งและดำเนินกิจการโรงเรียนนานาชาติ เพื่อให้โรงเรียนนานาชาติมีคุณสมบัติและมีมาตรฐานที่สูงขึ้น

การบริหารจัดการใช้กรอบการบริหารของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนภายใต้มูลนิธิทางคริสตศาสนา โดยนำหลักการคติธรรมตามครรลองคริสต์ศาสนามาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ และจัดการศึกษาในลักษณะที่มีความอบอุ่นคล้ายบ้าน ในอัตราส่วนของครูต่อนักเรียนที่พอเหมาะ สอดคล้องกับ ประเสริฐ สะมาลาภา (2543, หน้า 12) โรงเรียนที่ดีต้องมีทิศทางการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมืออาชีพและจำนวนเพียงพอ มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีภาระงานเหมาะสม ผู้อำนวยการ (ครูใหญ่) เป็นผู้ถ่ายทอดวิสัยทัศน์เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการต่าง ๆ มีอำนาจในการตัดสินใจและประสานงานกับทุกฝ่ายเป็น

ตัวแทนของโรงเรียนต่อชุมชน เป็นผู้บริหารจัดการด้านวิชาการคุณภาพการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและกิจกรรมสอดคล้องกับพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 หมวดที่ 2 ส่วนที่ 1 มาตรา 39 ผู้อำนวยการมีหน้าที่และความรับผิดชอบดูแลงานด้านวิชาการของโรงเรียนสอดคล้องกับ สายชน หมวกเหล็ก (2542, หน้า 28) ผู้บริหารจะต้องเตรียมการสิ่งต่าง ๆ ไว้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายเป็นคนดีมีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ ผู้บริหารต้องมีความรู้ ศึกษางานพัฒนาและการนิเทศครู สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา (2550, หน้า 42) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ ผู้จัดการบริหารจัดการทั่วไป ได้แก่ ธุรการ การเงิน บัญชี การตลาดประชาสัมพันธ์ บุคลากร อาคาร สถานที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 หมวดที่ 2 ส่วนที่ 1 มาตรา 40 ให้ผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งผู้จัดการคนหนึ่งมีหน้าที่และความรับผิดชอบดูแลด้านงบประมาณและการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน มีตัวแทนครูและผู้ปกครองในคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและมีผู้ทรงคุณวุฒิที่หลากหลาย เช่น นักกฎหมาย นักโภชนาการ นัดจิตวิทยาเด็ก นักศาสนศาสตร์ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 หมวดที่ 2 ส่วนที่ 1 มาตรา 30 ให้โรงเรียนมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วยผู้รับใบอนุญาตผู้จัดการ ผู้อำนวยการ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครูและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อยหนึ่งคนแต่ไม่เกินสามคนเป็นกรรมการ ในมาตรา 31 คณะกรรมการมีหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนครูเป็นผู้สอนทักษะพื้นฐานและสร้างระเบียบวินัยให้แก่เด็กครูและครูผู้ช่วยจะเป็นผู้ประสานงานหลักกับผู้ปกครองทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสื่อสาร 2 ทางช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาเด็กนักเรียนไปพร้อม ๆ กันทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน สอดคล้องกับ ชนาทิพย์ จูตระกูล และคณะ (2536, หน้า 224) ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำเด็กและผู้ปกครอง สอดคล้องกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2531, หน้า 49-55) ครูสามารถสร้างมนุษย์สัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น แจ้งผลการเรียนหรือความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบเป็นระยะ ๆ ติดต่อกับผู้ปกครองเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาในกรณีที่ศิษย์มีปัญหาทางการเรียน ความประพฤติ สุขภาพ และอื่น ๆ ครูและครูผู้ช่วยดูแลความปลอดภัยของนักเรียนในชั้น สอดคล้องกับ ประเสริฐ สะมะลาภา (2543, หน้า 12) นักเรียนในโรงเรียนจะมีความปลอดภัย ครูผู้ช่วยช่วยให้การเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างราบรื่นสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 หมวดที่ 2 ส่วนที่ 1 มาตรา 42 ให้โรงเรียนจัดให้มีครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนให้เพียงพอแก่การจัดการศึกษาและมีจำนวนที่เหมาะสมกับนักเรียน สอดคล้องกับ ชนาทิพย์ จูตระกูล และคณะ (2536, หน้า 224) ครูเป็นผู้มีหน้าที่ในการอบรมดูแลและปรับปรุงเปลี่ยนกิจวัตรประจำวันของเด็กที่เคยปฏิบัติที่บ้านมาสู่ระบบ ที่มีระเบียบแบบแผนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2540, หน้า 6-8) ว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้แก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ บุคลากรทุกตำแหน่งจะมีความรู้ตามสายงานหรือมีประสบการณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดตั้งโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้ของโรงเรียนนโยบายพิเศษ (2546) เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กมีคุณธรรมและจริยธรรมรักเด็กและมีความปรารถนาให้เด็กประสบความสำเร็จสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2534, หน้า 44) สภาพแวดล้อมเป็นสภาวะรอบตัวมนุษย์นั้น มีผลต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย สติปัญญา ความเชื่อ แนวคิดและลักษณะนิสัยส่วนรวม และสำหรับเด็กนักเรียนนั้นบุคลากรภายในโรงเรียนทั้งที่ทำหน้าที่สอนให้การศึกษา

อบรมโดยตรงและทำหน้าที่ให้บริการต่าง ๆ นับตั้งแต่ครูใหญ่ ครูประจำชั้น คนงาน ภารโรง จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก เนื่องจากเด็กเรียนรู้และปฏิบัติตามตัวอย่างของบุคลากรที่แวดล้อมเด็กนั่นเอง ซึ่งข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ (2550, หน้า 38) ครูต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งกาย วาจาและใจ ผู้อำนวยการ/ผู้จัดการมีความรู้ความสามารถทางด้านการจัดบริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีความเป็นผู้นำพัฒนาได้ ผู้อำนวยการและครูทุกคนเห็นคุณค่าและรักในวิชาชีพ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550, หน้า 37-56) ผู้อยู่ในวิชาชีพจะต้องมั่นใจ ในการประกอบวิชาชีพนี้ด้วยความรักและชื่นชมในความสำคัญของวิชาชีพ ครูผู้สอนหลักจะเป็นเจ้าของภาษา สอดคล้องกับ แพทริเซียคัห์ล (2552, ASTV) ค้นพบความมหัศจรรย์ของสมองเด็กที่สามารถเรียนรู้ ภาษาได้มากกว่า 1 ภาษา ตั้งแต่ช่วงแรกเกิดถึง 7 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดช่วงวัยอนุบาลจึงเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการกระตุ้นพัฒนาการของสมอง โดยเฉพาะเรื่องการพูดและออกเสียงในสำเนียงที่ถูกต้องตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้ยิน ดังนั้นสำหรับช่วงเริ่มต้นจึงควรเริ่มจากสิ่งที่เป็นพื้นฐานจากครูเจ้าของภาษา แล้วจึงค่อย ๆ รู้จักกับสำเนียงอื่น ๆ เมื่อเติบโตขึ้น ครูมีความสามารถและจิตวิทยาในการสอนเด็กเล็กมีสุขภาพจิตดี สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550, หน้า 37-56) จรรยาบรรณต่อผู้เรียนนั้น ครูจะต้องตั้งใจถ่ายทอดวิชาการ พยายามที่จะทำให้ลูกศิษย์เรียนด้วยความสุขเรียนด้วยความเข้าใจและเกิดความมานะพยายามที่จะรู้ในศาสตร์นั้นรัก เมตตา เอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ไม่ลงโทษศิษย์อย่างไม่เหมาะสมจากผลการวิจัยของกรมวิชาการ ปี 2535 พบว่าเด็กมาโรงเรียนแล้วมีความสุขเกิดจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ มาโรงเรียนแล้วรู้สึกอบอุ่น สบายใจ รักครูเพราะครูใจดี ฝ่ายธุรการและครูจะมีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถสื่อสารได้ชัดเจนซึ่งปัจจัยที่ผู้ปกครองเลือกโรงเรียนให้กับลูกที่สำคัญไม่น้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านบริการและด้านชื่อเสียงด้านครู สำหรับด้านค่าเล่าเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ก่อตั้ง คือการแบ่งปันกำหนดค่าเล่าเรียนในอัตราที่ ไม่สูงเกินไป ในขณะที่ยังสามารถบริหารจัดการและดำเนินและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนได้ ซึ่งเป็นการสำแดงความรักตามแบบอย่างพระเยซูคริสต์เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาต่อเด็กในชุมชนอย่างแท้จริง ในขณะที่ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่น พ.ศ. 2549 ข้อ 5 อนุญาตให้โรงเรียนเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าธรรมเนียมอื่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือค่าธรรมเนียมอื่นได้ตามเห็นสมควร โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการระบบการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดให้และภาระผู้ปกครอง

คุณภาพของโรงเรียนเป็นผลมากจากการจัดการศึกษาที่มีการทำงานเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ที่มีการวางแผนและดำเนินงาน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมและจิตวิญญาณ อีกทั้งเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม สอดคล้องกับ สายชน หมวกเหล็ก (2542, หน้า 28) ผู้บริหารจะต้องเตรียมการสิ่งต่าง ๆ ไว้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายเป็นคนดีมีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิต ทัศนคติ ลักษณะนิสัยที่ดีมีระเบียบความรับผิดชอบความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการและสมาธิ สอดคล้องกับ บุษบง ตันติวงศ์ (2252) การศึกษาควรมีความมุ่งหมายที่จะดึงศักยภาพซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนให้แสดงออกมาในเชิงสำนึกและจิตวิญญาณการกระทำใด ๆ อันแสดงถึงคุณลักษณะที่ดีงามในเชิงสำนึกของเด็กวัย 7 ปีแรกส่วนใหญ่เกิดจากความเคยชินเป็นการปฏิบัติซ้ำ ๆ ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็กช่วยให้มนุษย์บรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมีโดยเน้นในเรื่องจิตวิญญาณความรู้สึก เน้นการสร้างเจตคติในตัวเด็กสอดคล้องกับ ชนาทิพย์ จูตระกูล และคณะ (2536, หน้า 224) ครูจะต้องอบรมสั่งสอนและฝึกพฤติกรรมเด็ก ซึ่งจัดในลักษณะกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เด็กเรียนรู้จัก

การเข้าสังคมเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีปลูกฝังจิตสาธารณะและหน้าที่ของพลเมืองเนื่องจากจิตสาธารณะเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก โดยเริ่มจากฝึกระเบียบวินัย ให้มีความรับผิดชอบตามวัย ให้เรียนรู้ผ่านการสั่งสอน ฝึกฝนจากบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น ทิ้งขยะลงถังทุกครั้งพัฒนาจิตสาธารณะ โดยให้มีกิจกรรมและใช้สิ่งของร่วมกัน ดูแลทรัพย์สมบัติส่วนรวมและมีน้ำใจแบ่งปันซึ่งครูจะเป็นตัวอย่างที่ดีเนื่องจากการเสริมสร้างจิตสาธารณะเกิดขึ้นจากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้องการปลูกฝังอบรม การฝึกปฏิบัติ การได้เห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ ปัจจัยเหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำใจของเด็กให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี มีกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านศิลปะ ดนตรี กีฬาการเล่นและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับ บุษบง ตันติวงศ์ (2552) จัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยสร้างสมดุลระหว่างวิชาการ ศิลปะและการฝึกฝนด้านการปฏิบัติจะมีทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษพื้นฐานในชีวิตประจำวัน อ่านออกเขียนได้ตามสมควรมีทักษะคณิตศาสตร์พื้นฐาน เช่น นับเลขได้ บวก ลบ โดยใช้รูปธรรมได้สอดคล้องกับ รูดอล์ฟสไตเนอร์ (2552) เด็กมีความเข้าใจจากการเรียนรู้ในเชิงเชาวน์ปัญญาหรือสิ่งที่เป็นนามธรรมค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยผ่านรูปธรรม การปฏิบัติหรือลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในเชิงเชาวน์ปัญญาภายหลัง ผู้สำเร็จการศึกษาจะรู้รักการอ่านสอดคล้อง กับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) วิธีปฏิบัติที่ดีระดับปฐมวัยควรจะพัฒนา ทักษะภาษาและนิสัยรักการอ่านในขณะที่ วารุณี อัศวโภคิน (2531, หน้า 23-24) โรงเรียนควรมี อุปกรณ์การสอนครบทั้งสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือเด็ก นิทาน ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กให้มีความพร้อมในการเรียนระดับชั้นต่อไป สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ได้รวบรวมในด้านการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กได้เรียนรู้ต่อไป สอดคล้องกับ บุษบง ตันติวงศ์ (2552) การศึกษาควรมีความมุ่งหมายที่จะดึงศักยภาพซึ่งแฝงเร้นอยู่ในตัวเด็กแต่ละคนให้แสดงออกมา ช่วยให้เด็กบรรลุศักยภาพสูงสุดที่ตนมี นำไปสู่การพัฒนาเจตจำนงในทิศทางที่ดีงามเด็กจะชอบไปโรงเรียนมีความสุขกับการเรียนผลการวิจัยของกรมวิชาการ ปี 2535 พบว่าเด็กมาโรงเรียนแล้ว มีความสุขเกิดจากปัจจัย 3 ประการ คือ ประการแรก รักโรงเรียน มาโรงเรียนแล้วรู้สึกอบอุ่น สบายใจ มีเพื่อนเล่นได้เรียนและมีความรู้ ประการที่สอง คือ รักครูเพราะครูใจดี มีความรู้และสอนดีได้รับความรู้ ประการที่สามคือ รักเพื่อนเพราะเป็นคนดี (คู่มือครู, 2544, หน้า 1) สอดคล้องกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2531, หน้า 49-55) ครูจะสอนให้นักเรียนของตนมีความสุขเพลิดเพลินกับการเล่าเรียน ไม่เบื่ออยากจะเรียนอยู่เสมอ มีความคิดสร้างสรรค์มีความมั่นใจและภาคภูมิในตัวเองสอดคล้องกับ บุษบง ตันติวงศ์ (2552) เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังก่อเกิดจินตนาการ พลังจินตนาการจะค่อย ๆ เผยตัวออกมาในรูปของการคิดฝัน จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กใช้ความคิดของตนอย่างเต็มที่ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสร้างเสริมจินตนาการและความสร้างสรรค์ผู้สำเร็จการศึกษาจะ มีความประพฤติดี กิริยามารยาทดี สุภาพอ่อนน้อม รู้จักการเคารพให้เกียรติผู้อื่นมีน้ำใจ รู้จักการแบ่งปัน การช่วยเหลือผู้อื่นเข้ากับเพื่อนได้มีคุณธรรมและจริยธรรม รู้จักความถูกผิดสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2550, หน้า 37-56) อบรมดูแลความประพฤติของศิษย์ให้มีความเจริญก้าวหน้าด้านเจคติ เช่น การตรงต่อเวลา ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ในขณะที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2534, หน้า 44) เด็กมีการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันมาก จากการเล่น การทำงานและอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กเรียนรู้และเลียนแบบจากเพื่อนทั้งความคิดและการกระทำ ทั้งนี้เพื่อต้องการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนให้เป็นพวกเดียวกัน สอดคล้องกับ ยนต์ ชุ่มจิต (2531, หน้า 49-55) สอนเรื่องปฏิบัติตาม

วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เช่น การแสดงความ เคารพและกิริยามารยาทที่ดี

ข้อเสนอในการนำผลวิจัยไปใช้

1. คริสตจักรหรือผู้สนใจ ต้องให้ความสำคัญต่อการเลือกบริเวณสถานที่จัดตั้งโรงเรียน โรงเรียนจำเป็นต้องเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัย มีการคมนาคมสะดวก มีอาณาบริเวณที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การจัดตั้ง แม้ว่าที่ดินบริเวณบางแสนมีราคาสูง เป็นเมืองท่องเที่ยว และมีโรงงานอุตสาหกรรมก็ตาม เพราะโรงเรียนเป็นสถานที่ที่รวมของเด็กซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศ และโรงเรียนมีส่วนในการส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพดีแบบองค์รวมด้วย คณะกรรมการบริหารโรงเรียนควรคำนึงถึงประโยชน์ในการจัดบริการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนได้ประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริง ต้องให้ความสำคัญต่อการก่อสร้างโรงเรียนและอาคารที่จะมั่นคงแข็งแรง อาคารและห้องประกอบการต่าง ๆ มีขนาดและลักษณะที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และเพียงพอต่อการใช้ เพื่อสิ่งเหล่านี้จะเอื้อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

2. คริสตจักรหรือผู้สนใจ ควรเตรียมพร้อม ทางด้านทุนทรัพย์ สถานที่และบุคคลกร พร้อมทั้งวางนโยบายและมีวัตถุประสงค์ชัดเจนเกี่ยวกับ จำนวนนักเรียนในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อความสะดวกในการจัดตั้งโรงเรียนและพร้อมอธิบายได้ โดยมีอัตราส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียนตามเกณฑ์กำหนดเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรวางโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและปฏิบัติตามที่วางไว้ แม้ว่าจะมีบางสิ่งที่ยากต่อดำเนินการ เพื่อความโปร่งใสและถูกต้องในการบริหารจัดการ ควรช่วยในบุคคลทุกตำแหน่งในโรงเรียนตระหนักถึงนโยบายของโรงเรียน กำหนดขอบเขตการทำงานแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน และส่งเสริมให้ทุกตำแหน่งให้ เกียรติซึ่งกันและกันเพื่อที่ทุกฝ่ายจะก้าวไปในทิศทางเดียวกัน และให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการคัดเลือกบุคลากรของโรงเรียนนั้น นอกจากการให้ความสำคัญกับระดับสติปัญญาด้านความรู้ความสามารถ (Intelligence Quotient, IQ) โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้สำหรับแต่ละฝ่ายงานไม่ควรละเลยการพิจารณาระดับความฉลาดด้านอารมณ์ (Emotional Quotient, EQ) สำหรับเรื่องบุคลิกภาพและการควบคุมตนเองและระดับความคิดด้านศีลธรรม (Moral Quotient, MQ) ในใจซึ่งความสัมพันธ์กันจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ เพื่อ ความเป็นคนที่สมบูรณ์และเป็นแบบอย่างให้แก่นักเรียน ควรพิจารณาอัตราค่าธรรมเนียมระดับไม่สูงนัก เพื่อเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กในชุมชน ในขณะที่โรงเรียนยังสามารถบริหาร จัดการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ซึ่งทางคริสตจักรอาจหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมหรือสรรหาอาสาสมัครในด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของเด็ก ๆ ในชุมชนและเป็นความรักและการ แบ่งปันของผู้มีศรัทธาในพระเยซูคริสต์

3. ผู้มีอำนาจตัดสินใจ กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ พร้อมทั้ง สนับสนุนด้านงบประมาณ ความรู้เฉพาะด้าน วิธีการจัดกิจกรรมที่หลายหลาย เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนควรพิจารณาเรื่องการศึกษาต่อระดับชั้นประถมเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษา ซึ่งความพร้อมของนักเรียนในระดับการสอบแข่งขันเป็นสิ่งที่โรงเรียนอนุบาลที่ไม่มีระดับประถมศึกษาต้องพบเจอ ในขณะที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนหลายหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนอาจจัดการเรียนการสอนปกติตาม หลักสูตรและเพิ่มเติมหลักสูตรพิเศษสำหรับการสอบหรืออาจสร้างสัมพันธ์กับโรงเรียนอื่นเป็นพันธมิตรทางด้านการศึกษา หรืออาจวางแผนสำหรับการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา หรืออาจดำเนินการอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถเตรียมความพร้อมอย่างเต็มที่และส่งผลให้ผู้ปกครองไร้กังวล

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *แหกคุกทางปัญญา: สะท้อนฝ่าวิกฤตการศึกษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ซักเซสมีเดีย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *ปั้นสมองของชาติ: ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ซักเซสมีเดีย.

กองโรงเรียนนโยบายพิเศษ สช. (2546). *นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน*. เข้าถึงได้จาก http://www.opec.go.th.

ชนาทิพย์ จูตระกูล, สิรินทร์ สุรักขกะ, อนินทิตา โปษะกฤษณะ และลติตา วังตาล. (2536). *หลักสูตรการอบรมผู้บริหารและครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุภาการพิมพ์.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2534). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ยนต์ ชุมจิต. (2531). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2544). *การศึกษาทุนนิยมและโลกานุวัตร*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วารุณี อัศวโภคิน. (2531). *ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนเอกชนที่มุ่งจัดการศึกษา โดยเน้นวิชาการในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วิลาวัลย์ มาคุ้ม. (2553). *โรงเรียนนานาชาติ*. เข้าถึงได้จาก http://www.ksp.or.th.

ประเสริฐ สะมะลาภา. (2543). *การประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ผู้จัดการออนไลน์ ASTV. (2552). *วิจัยพบเด็กแรกเกิดถึง 7 ขวบพร้อมเรียนภาษามากที่สุด*. เข้าถึงได้จาก http://www.2pasa.com.

สนาน ลิป์เศวตกูล. (2547). การพัฒนารูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานนานาชาติสำหรับประเทศไทยในอนาคต. *วารสารศึกษาศาสตร์*, *16*, 65-78.

สายชน หมวกเหล็ก. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2544). *หลักและแนวปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). *คู่มือสมาชิกคุรุสภา*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2*

Relationship Between Servant Leadership of School Adminstrators Organizational Culture and School Effectiveness under the Rayong Primary Educational Service Area Office 2

ปัทมาพร ศรีกำพล**

ดร.ภารดี อนันต์นาวี***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน จากภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา และวัฒนธรรมองค์การ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำนวน 274 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 109 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาและวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนจากภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 เรียงตามลำดับพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ด้านการสร้างกลุ่มชน (X_{10}) ด้านการสร้างมโนทัศน์ (X_6) ด้านการเสริมพลัง (X_{12}) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (X_{19}) ด้านการโน้มน้าวใจ (X_5) ด้านการตัดสินใจ (X_{13}) ด้านการยอมรับ (X_{17}) และด้านการมองการณ์ไกล (X_7) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณเมื่อใช้ตัวพยากรณ์ คือ ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และ

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วัฒนธรรมองค์การ ทั้ง 8 ด้าน มีค่าเท่ากับ .827 ซึ่งเป็นค่าที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 68.40 และมีสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ในรูปคะแนนดิบดังนี้

$$\hat{Y} = 1.334 + .282\ (X_{10}) + .277\ (X_6) + .139\ (X_{12}) + .251\ (X_{19}) - .144\ (X_5) + .228\ (X_{13}) - .171\ (X_{17}) - .173\ (X_7)$$

Abstract

The purpose of this research were to study the relationship between servant leadership of administrators, organizational culture and effectiveness of school under the Rayong primary educational service area office 2, and to predict equation of the effectiveness of schools from servant leadership of school administrators and organizational culture. The samples were the teachers totals 274 persons. The instruments were a set of five-levels rating scale totals 109. The Statistical device were mean, standard deviation, Pearson's Product moment correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The research found that :

1. Servant leadership of school administrators, organizational culture and the effectiveness of school under the Rayong primary educational service area office 2 classified by size of school at total and each aspect were a high levels.

2. Servant leadership of school administrators, organizational culture of school under the Rayong primary educational service area office 2 were correlated with the effectiveness of schools with statistically significant at .01 .

3. Servant leadership of school administrators in community (X_{10}), Conceptualization (X_6), Persuasion (X_5), Foresight (X_7) and organizational culture of school in Empowerment (X_{12}), Integrity (X_{19}), Decision Making (X_{13}), Recognition (X_{17}) under the Rayong primary educational service area office 2 were predicted the effectiveness of the schools as a whole ($\hat{Y}$) at 68.40% and cooperatively predict the effectiveness of the schools of being significant different ($p < .01$) The raw data equation was

$$\hat{Y} = 1.334 + .282\ (X_{10}) + .277\ (X_6) + .139\ (X_{12}) + .251\ (X_{19}) - .144\ (X_5) + .228\ (X_{13}) - .171\ (X_{17}) - .173\ (X_7)$$

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะผู้นำถือว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารในอันที่จะนำพากลยุทธ์สู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลและส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยระบบย่อยทางการบริหารเป็นเหตุ (Cause) และเป็นผล (Effect) เชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990, pp. 7-23) ที่กล่าวไว้ว่า "การบริหารงานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องพัฒนาทั้งระบบ" กระบวนการของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ (Servant leadership) ตามแนวคิดของ Greenleaf (2002, pp. 21-61) ของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญและส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการที่โรงเรียนจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงไหน ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพในการนำและการใช้ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารในการให้บุคลากรของตนเพิ่มความตระหนักในเป้าหมายของตนเองและหน่วยงาน เป็นการสร้างความคาดหวัง ความต้องการและความสำเร็จของบุคลากร ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิผลของหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ทำให้ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งส่งผลต่อความประทับใจของสมาชิกในรูปของการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจ การสร้างสรรค์ ความผูกพันต่อองค์การ คุณภาพในการปฏิบัติงาน (Gordon et al., 1990) และในขณะเดียวกันวัฒนธรรมองค์การเป็นปัจจัยที่มีอำนาจการทำนายประสิทธิผลองค์การได้สูง (Anderson, 2000) จึงกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลองค์การแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การบางประเภท และมิติต่าง ๆ ในการดำเนินการขององค์การนโยบายและการปฏิบัติที่สำคัญบางอย่างยากที่จะแยกออกจากค่านิยม และความเชื่อร่วมกันเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ยังมีปัญหาในด้านการบริหารจัดการการศึกษา อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาครูสอนไม่ตรงวิชาเอก ปัญหาอัตรากำลังไม่เพียงพอตามเกณฑ์ที่กำหนด ปัญหาอัตราส่วนครูต่อนักเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ปัญหาการย้ายถิ่นของนักเรียนที่เป็นคนไทยและการมีเด็กต่างด้าว และปัญหาพื้นฐานทางครอบครัวอยู่ในฐานะยากจนถึงปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำสถานศึกษาขาดคุณภาพ ความสามารถในการบริหารของผู้บริหารภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ยังมีน้อย ซึ่งภาวะผู้นำมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพของงานเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในโรงเรียนนั้นเป็นอย่างดี ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนที่มีแบบแผนความคิดความเชื่อต่าง ๆ ที่บุคลากรมีร่วมกัน หรือเป็นกรอบในการดำเนินการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพ และประสิทธิผลของโรงเรียนถือเป็นเป้าหมายที่ทุกฝ่ายต้องการให้เกิดขึ้น และมีความพยายามดำเนินงานในทุกกระบวนการเพื่อไปถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2, 2555) จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จากภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา และวัฒนธรรมองค์การ

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

2. ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำผลการศึกษาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการของผู้บริหารที่มีประสิทธิผลของโรงเรียน

2. เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

3. เพื่อเป็นข้อมูลในปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 การกำหนด กรอบของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ได้ใช้แนวคิดของกรีนลีฟ (Greenleaf, 2002, pp. 21-61) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 10 ด้าน ได้แก่ การฟัง การเห็นอกเห็นใจ การเยียวยารักษา การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ การสร้างมโนทัศน์ การมองการณ์ไกล ความรับผิดชอบร่วมกัน การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน และการสร้างกลุ่มชน สำหรับวัฒนธรรมองค์การได้ใช้แนวคิดของ Patterson (1988 cited in Sergiovanni, 1988, pp. 107-109) 10 ด้าน ได้แก่ ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน การเสริมพลัง การตัดสินใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ความไว้วางใจ ความมีคุณภาพ การยอมรับ ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์สุจริต และความหลากหลายของบุคลากร และประสิทธิผลของโรงเรียนได้ใช้แนวคิดของ Mott (1972 cited in Hoy & Miskel, 1991, p. 398) ประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 943 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan (1970, p. 608) ซึ่งได้จาก

การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จำนวน 274 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การฟัง 2) การเห็นอกเห็นใจ 3) การเยียวยารักษา 4) การตระหนักรู้ 5) การโน้มน้าวใจ 6) การสร้างมโนทัศน์ 7) การมองการณ์ไกล 8) ความรับผิดชอบร่วมกัน 9) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน 10) การสร้างกลุ่มชน และวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน 2) การเสริมพลัง 3) การตัดสินใจ 4) ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 5) ความไว้วางใจ 6) ความมีคุณภาพ 7) การยอมรับ 8) ความเอื้ออาทร 9) ความซื่อสัตย์สุจริต 10) ความหลากหลายของบุคลากร

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิผลของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสบการณ์ วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ รวม 3 ข้อ

ตอนที่ 2, 3 และ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 10 ด้าน มีจำนวนข้อคำถามรวม 59 ข้อ แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์การ จำแนกเป็น 10 ด้าน มีจำนวนข้อคำถามรวม 30 ข้อ และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน จำแนกเป็น 4 ด้าน มีจำนวนข้อคำถามรวม 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนในแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุด มาก ปานกลางน้อย น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากฝ่ายบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 274 ชุด ให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้บรรจุแบบสอบถามแต่ละชุดในซองอย่างมิดชิดพร้อมติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย เพื่อให้ส่งคืนตามกำหนด จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 ชุด ได้รับกลับคืน จำนวน 274 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ “ระดับภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียน” สถิติที่ใช้คือ การหาคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. การวิเคราะห์ “ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน” สถิติที่ใช้คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

3. การวิเคราะห์ “สมการพยากรณ์ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้” สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการสร้างกลุ่มชน ด้านการตระหนักรู้ และด้านการสร้างมโนทัศน์

2. วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านการเสริมพลัง

3. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นหนักรู้ (X_4) ด้านการสร้างมโนทัศน์ (X_6) ด้านการมองการณ์ไกล (X_7) ด้านความรับผิดชอบร่วมกัน (X_8) ด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน (X_9) และด้านการสร้างกลุ่มชน (X_{10}) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการฟัง (X_1) ด้านการเห็นอกเห็นใจ (X_2) ด้านการเยียวยารักษา (X_3) และด้านการโน้มน้าวใจ (X_5) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. การสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนจากภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 เรียงตามลำดับพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ด้านการสร้างกลุ่มชน (X_{10}) ด้านการสร้างมโนทัศน์ (X_6) ด้านการเสริมพลัง (X_{12}) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (X_{19}) ด้านการโน้มน้าวใจ (X_5) ด้านการตัดสินใจ (X_{13}) ด้านการยอมรับ (X_{17}) และด้านการมองการณ์ไกล (X_7) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณเมื่อใช้ตัวพยากรณ์ คือ ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และวัฒนธรรมองค์การ ทั้ง 8 ด้าน มีค่าเท่ากับ .827 ซึ่งเป็นค่าที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และวัฒนธรรมองค์การ ทั้ง 8 ด้านรวมกันสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 68.40 เมื่อนำค่าสถิติต่าง ๆ มาสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จากภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา และวัฒนธรรมองค์การ ในรูปคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y} = 1.334 + .282\ (X_{10}) + .277\ (X_6) + .139\ (X_{12}) + .251\ (X_{19}) - .144\ (X_5) + .228\ (X_{13}) - .171\ (X_{17}) - .173\ (X_7)$$

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการสร้างกลุ่มชน ด้านการตระหนักรู้ และ

ด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 มีนโยบายให้มีการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักการกระจายอำนาจทำให้การบริหารจัดการส่งเสริมการใช้ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้โดยการบำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ มุ่งปกครองหรือทำงานเพื่อผู้อื่น เอาใจใส่บริการ จัดสรร สังเคราะห์ อนุเคราะห์ให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์สุข ความสะดวกปลอดภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนประสบทุกข์ และให้การสนับสนุนแก่ผู้ทำดี การเสียสละไม่เห็นแก่ตัวโดยสามารถเสียสละความสุขส่วนตน ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้จึงมีความสำคัญต่อคนทุกคน สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติตนให้ผู้ตามได้ประจักษ์ในการรับใช้ จะสามารถลดความไม่พอใจในการทำงานและทำให้องค์การประสบความสำเร็จในที่สุด ผู้บริหารเป็นบุคคลที่คนอื่นจะมองหาเมื่อประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นผู้มีความสามารถในการกระตุ้นให้กำลังใจเป็นรูปแบบผู้นำที่เหมาะสมในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Brown (1999, p. 73) ที่ให้ทัศนะว่าการบริหารจัดการศึกษายึดหลักการกระจายอำนาจเพื่อที่จะเปิดโอกาสให้แต่ละแห่งได้มีการเพิ่มผลผลิต ทั้งปริมาณและคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเปิดโอกาสให้แต่ละแห่งได้มีการเพิ่มผลผลิต ทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของบุคคลที่ให้ความสำคัญในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม การดูแลเอาใจใส่ของผู้บริหาร ตลอดจนการสร้างความร่วมมือร่วมใจซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมของการทำงานร่วมกันที่ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันจึงส่งเสริมและเอื้อให้การใช้ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารอยู่ในระดับมากไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร ไชยเผือก (2550) ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้นำแบบผู้รับใช้และบรรยากาศของโรงเรียนคอทอลิกสังกัดคณะภคินีพระกุมารเยซู โดยศึกษาคุณลักษณะของผู้นำใฝ่บริการ โรงเรียนคาทอลิกสังกัดคณะภคินีพระกุมารเยซู ใน 10 ด้าน ได้แก่ การฟัง การเห็นอกเห็นใจ การเยียวยารักษา การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ การสร้างมโนทัศน์ การมองการณ์ไกล ความรับผิดชอบร่วมกัน การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน และการสร้างกลุ่มชน ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดคณะภคินีพระกุมารเยซู โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านการเสริมพลัง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ต้องปฏิบัติงานหรือภารกิจหลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบรูณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการปฏิบัติงานทุกด้าน นำมาซึ่งประสิทธิผลและเกิดความพึงพอใจต่อผู้รับบริการให้มากที่สุดโดยต้องแข่งขันกับตนเองตลอดเวลา เพื่อปรับปรุงการทำงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2544, หน้า 24) เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน รวมทั้งการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีจิตสำนึกมีคุณธรรมและจริยธรรม มีอุดมการณ์ ตลอดทั้งมีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าและเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านวิชาชีพสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสภาพสังคม สนับสนุนให้ครูมีขวัญและกำลังใจโดยการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับ ซึ่งทำให้ครูมี

ความกระตือรือร้นเอาใจใส่และมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ผู้บริหาร และครูส่วนมากเป็นผู้ผ่านกระบวนการพัฒนาและฝึกอบรมตามหลักสูตรมาแล้ว จึงทำให้ผู้บริหารและครูมีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบและพฤติกรรมในการทำงานมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดม อินทรา (2544) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาวัฒนธรรมองค์การในการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ระดับวัฒนธรรมองค์การในการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดของครูผู้สอนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีเพียงด้านเดียวอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านอุดมการณ์เป้าประสงค์ ปรัชญาของโรงเรียน

3. ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายจัดการศึกษามุ่งเน้นไปที่ผลผลิต คือให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถการกระตุ้น จูงใจให้ครูได้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนางานที่ทำ มีความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนเสริมสร้างความพึงพอใจให้ครูทุ่มเทงานเพื่อคุณภาพของสถานศึกษา นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานอย่างเต็มกำลัง ตามความรู้ความสามารถ จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมสัมมนาหรือศึกษาดูงาน (สุดา บุญเถื่อน, 2549, หน้า 128) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศานาถ นนท์จุมจัง (2552, หน้า 95) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 มีนโยบายให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาและมุ่งเน้นการบริหารให้ได้ผลสำเร็จของงาน ดังที่ มนตรี บุญธรรม (2544, หน้า 33) กล่าวว่า ประสิทธิผลโรงเรียน คือความสามารถของโรงเรียนในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านการศึกษาและมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโรงเรียนและตรงตามความต้องการของของสังคมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยาณี บุตรดีวงศ์ (2552) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามขนาดของโรงเรียน วุฒิการศึกษาของผู้บริหาร ประสบการณ์การบริหารงานของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน การบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนเป็นการที่ทุกคนได้ร่วมกันกำหนดและปฏิบัติตามมาเป็นเวลานาน ซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิผลของงาน ดังที่ สุนทร วงศ์ไวศยวรรณ (2540) กล่าวว่า การสร้างวัฒนธรรมองค์การโดยมุ่งเน้นให้เห็นถึงวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับบุคลกรขององค์การเป็นสำคัญ ที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมที่เข้มแข็งและเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย เชื้อชูชาติ (2546, หน้า 77) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาล จำแนกตามจังหวัดที่ตั้ง พบว่า มีความสัมพันธ์กันทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน

6. การสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนจากภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 เรียงตามลำดับพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ด้านการสร้างกลุ่มชน (X_{10}) ด้านการสร้างมโนทัศน์ (X_6) ด้านการเสริมพลัง (X_{12}) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต (X_{19}) ด้านการโน้มน้าวใจ (X_5) ด้านการตัดสินใจ (X_{13}) ด้านการยอมรับ (X_{17}) และด้านการมองการณ์ไกล (X_7) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณเมื่อใช้ตัวพยากรณ์ คือ ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และวัฒนธรรมองค์การ ทั้ง 8 ด้าน มีค่าเท่ากับ .827 ซึ่งเป็นค่าที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และวัฒนธรรมองค์การ ทั้ง 8 ด้านรวมกันสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 68.40 เมื่อนำค่าสถิติต่าง ๆ มาสร้างสมการพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 จากภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา และวัฒนธรรมองค์การ ในรูปคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y} = 1.334 + .282\ (X_{10}) + .277\ (X_6) + .139\ (X_{12}) + .251\ (X_{19}) - .144\ (X_5) + .228\ (X_{13}) - .171\ (X_{17}) - .173\ (X_7)$$

ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 มีนโยบายพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำในการบริหารโรงเรียนและปลูกฝังให้มีวัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป ดังที่ Greenleaf (1998, p. 4) กล่าวว่า รูปแบบของภาวะผู้นำควรเน้นที่การให้บริการผู้อื่น ส่งเสริมความสำคัญของชีวิตกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับร็อบบินส์ (Robbins, 2001) กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นระบบทุกอย่างที่ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในแนวทางปฏิบัติหรือแนวทาง ในการดำเนินงานขององค์การและเปรียบเสมือนบุคลิกลักษณะขององค์การ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพจน์ แย้มทิม (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า วัฒนธรรมองค์การโดยรวมตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นว่าด้านการเยียวยารักษา มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้นจึงควรให้ความ สำคัญในด้านนี้มากยิ่งขึ้น เช่น ผู้บริหารควรมีการช่วยให้ผู้ร่วมงานสามารถเอาชนะต่อภาวะอารมณ์ที่ทุกข์โศก

สร้างกำลังใจให้ต่อสู้ด้วยตนเองของบุคลากร คำนึงถึงความแตกต่างของจิตใจคน มีจิตอาสา เอาใจใส่ เอื้ออาทรทุกคนและเชื่อว่าทุกคนพัฒนาได้

2. วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นว่าด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญในด้านนี้มากยิ่งขึ้น การที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญให้การยอมรับว่าครูมีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ โดยให้โอกาสครูมีอิสระในการทำงานให้ความไว้วางใจว่าครูสามารถตัดสินใจได้เป็นอย่างดี การสร้างสัมพันธภาพที่ไว้วางใจระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นว่าด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญถึงความสามารถดำเนินงานในโรงเรียนทั้งการบริหารและการอบรมนักเรียนให้เป็นคนมีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัยดี รู้จักพัฒนาตนเอง และมีเจตนาที่ดีต่อการศึกษาเล่าเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ด้านการเยียวยารักษา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ด้านความไว้วางใจ

3. ควรศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

4. จากการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ฉะนั้น ควรได้มีการศึกษาเชิงลึกโดยใช้เทคนิคอื่น เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิผลและสร้างรูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับโรงเรียน

5. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ของผู้บริหารสถานศึกษาและวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียน เช่น บรรยากาศองค์การหรือภาพลักษณ์องค์การ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี บุตรดีวงศ์. (2552). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสระแก้ว.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิศานาถ นนท์จุมจัง. (2552). *การศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

บังอร ไชยเผือก. (2550). *การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำแบบผู้รับใช้และบรรยากาศของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดคณะภคินีพระกุมารเยซู.* สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประพจน์ แย้มทิม. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรชัย เชื้อชูชาติ. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาลในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

มนตรี บุญธรรม. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุดา บุญเถื่อน. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุนทร วงศ์ไวศยวรรณ. (2540). *วัฒนธรรมองค์การ: แนวคิด งานวิจัย และประสบการณ์.* กรุงเทพฯ: โฟร์เพซ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. (2555). *แผนปฏิบัติราชการประจำปี ปีงบประมาณ 2555.* ระยอง: กลุ่มนโยบายและแผน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *สรุปผลการดำเนินงานสภาวัฒนธรรมส่วนภูมิภาค ปี 2543-2544 ภาคกลาง.* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

อุดม อินทรา. (2544). *การศึกษาวัฒนธรรมองค์การในการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร.* ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.

Anderson, J. A. (2000). *Explanatory roles of mission and culture: Organizational effectiveness in tennessee's community colleges.* Dissertation, Ed.D. (Higher and Adult Education). Menphis: The University of Menphis. Phtocopied.

Gordon, J. R. et al. (1990). *Management and organizational behavior.* Boston: Allyn and Bacon.

Greenleaf, R. K. (1998). *Servant leadership.* In L. C. Spears (Ed.), Insights on Leadership: Service, stewardship, spirit, and Servant –Leadership. New York: John Wiley & Sons.

Greenleaf, R. K. (2002). *Servant leadership: A journey into the nature of legitimate power and greatness.* NJ: Paulist Press.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Educational administration: Theory research and practice* (4th ed.). New York: Harper Collins.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychology Measurement*, *30*(3), 607-610.

Robbins, S. P. (2001). *Organizational Behavior* (9th ed.). Upper Soddle Rives, NT: Prentice-Hall.

Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization.* New York: Doubleday.

Sergiovanni, T. J., & Robert, J. (1988). *Strarratt. supervision human perspective* (4th ed.). New York: McGraw-Hill.

พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี*

Night Entertaining Behavior Among The Undergraduate Students in Chonburi Province

สมภพ จันทร์เงิน**
ดร.สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์***
ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน มูลเหตุจูงใจทางอารมณ์ สัมพันธภาพครอบครัว และสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และสถานภาพครอบครัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในเขตจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่า จำแนกตามเพศ แหล่งที่มาของรายได้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน สถานภาพครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. มูลเหตุจูงใจทางอารมณ์ในการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่า จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน สถานภาพครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สัมพันธภาพครอบครัวของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่าจำแนกตามรายรับต่อเดือน ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

---

*วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4. สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่าจำแนกตาม ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพครอบครัว ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรม/ สถานบันเทิงกลางคืน/ นักศึกษาปริญญาตรี/ จังหวัดชลบุรี

Abstract

This research was aimed at studying behavior among the undergraduate students in Chonburi Province and to comparing night entertaining behavior, emotional motivations, family relationships and relationship with friends of undergraduate students in Chonburi Province classified by sex, accommodation, revenue per month, source of income and family status.

The samples of the research were 400 undergraduate students in Chonburi Province under Office of the Higher Education Commission (2013). The instrument used to collect data was a questionnaire. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, T-test and One-Way ANOVA.

The findings were:

1. Night entertaining behavior among the undergraduate students in Chonburi Province classified by sex and source of income were non-statistical significant difference; while classified by accommodation, revenue per month and family status were statistical significant difference at .05.

2. Emotional motivation to explore the night entertaining of undergraduate students in Chonburi Province classified by source of income was non-statistical significant difference; while classified by sex, accommodation, revenue per month and family status were statistical significant difference at .05.

3. Family relationships of undergraduate students in Chonburi Province classified by revenue per month was non-statistical significant difference; while classified by sex, accommodation, source of income and family status were statistical significant difference at .05.

4. Relationship with friends of undergraduate students in Chonburi Province classified by accommodation, source of income and family status were non-statistical significant difference; while classified by sex was statistical significant difference at .05.

Keywords: Behavior / Night Entertaining/ The Undergraduate Students/ Chonburi Province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในด้านวัตถุและเทคโนโลยี มีการหลั่งไหลของอารยธรรมตะวันตกเข้ามามีบทบาทในชีวิตของคนไทย นำผลมาให้คนไทยมีพฤติกรรมที่เสื่อมถอยผิดศีลธรรมมากขึ้นเพราะต่างหลงใหลในวัตถุและค่านิยมตะวันตก อันเป็นสาเหตุทำให้สังคมไทยเต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งของประเทศ สภาพเยาวชนไทยในสังคมปัจจุบันเกิดกระแสบริโภครุกเร้าเด็กและเยาวชนให้เกิดค่านิยมทางวัตถุ ฟุ้งเฟ้อใช้จ่ายเกินตัว (ณัชชา มณีวงศ์, 2550, หน้า 1) แม้แต่ในกลุ่มนิสิตนักศึกษาซึ่งสังคมยกย่องว่าเป็นปัญญาชน ซึ่งผ่านกระบวนการอบรมสั่งสอนให้รู้จักระเบียบและกติกาของสังคมเป็นอย่างดีก็ยังไม่เว้นต่อสภาวะคุกคามของปัญหาสังคม และนับวันปัญหาสังคมในกลุ่มวัยรุ่นและนิสิตนักศึกษาจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกขณะ ปัญหาสังคมในกลุ่มวัยรุ่นและนิสิตนักศึกษาจึงเป็นปัญหาประการหนึ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องให้ความแก้ไขให้บรรเทาหรือหมดสิ้นไปเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมโดยรวม (ศรีวรรณ มีคุณ, 2548, หน้า 17) ผลจากการวิเคราะห์ปัญหาของวัยรุ่นและเยาวชนพบว่าสาเหตุหนึ่งของการเกิดปัญหามาจากการเที่ยวกลางคืน สถานบันเทิงเหล่านี้ได้มีการหลีกเลี่ยงกฎหมายในลักษณะต่างๆ โดยมุ่งแต่ผลประโยชน์ทางการค้าไม่คำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของผู้ใช้บริการ เช่น มีวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าไปใช้บริการ และบางครั้งทำการเปิดเกินเวลาที่กฎหมายกำหนดทำให้สถานบันเทิงมีผลกระทบต่อวัยรุ่นมากเนื่องจากมีปัญหาต่างๆ ตามมามากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ ปัญหาผลการเรียนตกต่ำ รวมไปถึงมีสุขภาพไม่ดีเนื่องจากไม่ได้พักผ่อน และมีมลพิษทางเสียง อีกทั้งอากาศไม่ดีเพราะควันบุหรี่ และมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภทไว้คอยบริการ (จุฑารัตน์ เชิญอักษร, 2545, หน้า 1-2) ร้านใดเจ้าของกิจการเป็นศิลปิน ดารา นักร้อง นักแสดงก็มักจะมีเพื่อนดาราไปใช้บริการรวมทั้งยังดึงดูดนักเที่ยวที่คลั่งไคล้ดาราอีกด้วย จึงไม่น่าแปลกใจว่าในทุกค่ำคืนสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้จะคลาคล่ำไปด้วยกลุ่มบรรดาวัยรุ่น วัยเรียน นิสิตนักศึกษาทั้งชายและหญิงซึ่งเป็นวัยที่กำลังอยู่ในช่วงการก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ เริ่มมีอิสระทางความคิด มีอิสระทางการกระทำและกล้าแสดงออกในที่สาธารณะมากขึ้น (ทิวาวรรณ อายุวัฒน์, 2548, หน้า 2) จากสภาพของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาในจังหวัดชลบุรี ซึ่งจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก และเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตั้งอยู่หลายแห่งในขณะเดียวกันจังหวัดชลบุรีก็เป็นจังหวัดที่มีแหล่งสถานบันเทิงหลายแห่งด้วยกัน สถาบันการศึกษาในปัจจุบันจึงถูกรายล้อมด้วยแหล่งสถานบันเทิงมากมายทั้งที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาที่เป็นผลกระทบมาจากพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงว่าเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อตัววัยรุ่นเอง ครอบครัว สถานศึกษา สังคมและประเทศชาติ การหาคำตอบว่าสิ่งใดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรี จังหวัดชลบุรี จึงเห็นควรที่จะต้องมีการศึกษาอย่างถ่องแท้เพื่อเป็นข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เล็งเห็นโทษและผลเสียของการเที่ยวสถานบันเทิงเหล่านั้น ตลอดจนหาแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหา และสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถชี้นำตนเองไปในทางที่ถูกที่ควรได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี

2.เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน มูลเหตุจูงใจทางอารมณ์

สัมพันธภาพครอบครัว และสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และสถานภาพครอบครัว

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนแตกต่างกัน

2. นักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีมูลเหตุจูงใจทางอารมณ์แตกต่างกัน

3. นักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีสัมพันธภาพครอบครัวแตกต่างกัน

4. นักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ และสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีสัมพันธภาพกับเพื่อนแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษา

2. ทำให้สถานศึกษาได้ตระหนักถึงปัญหาและหาแนวทางป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในเขตจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 59,129 คน จากสถานศึกษา 4 สถาบัน ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยบูรพา 2) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา 3) มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในเขตจังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวนทั้งสิ้น 400 คน จากสถานศึกษา 4 สถาบันได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยบูรพา 2) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา 3) มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี 4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณ จากสูตรของ Yamane (1973) จากนั้นใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 46)

2.ตัวแปรในการวิจัย มีดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายได้ระหว่างเรียน แหล่งที่มาของรายได้ระหว่างเรียน สถานภาพครอบครัว

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน

2.2.2 ข้อมูลด้านมูลเหตุจูงใจทางอารมณ์ ได้แก่ ความเครียด ความสุข ความเหงา ความต้องการ ความอยากรู้อยากเห็น

2.2.3 ข้อมูลด้านสัมพันธภาพครอบครัว ได้แก่ บรรยากาศภายในครอบครัว ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ลักษณะความเป็นต้นแบบของพ่อแม่

2.2.4 ข้อมูลด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ได้แก่ เพื่อนทำให้มีความมั่นใจ เพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อนเป็นผู้ที่มีอิทธิพลชักจูง เพื่อนเป็นที่ปรึกษา เมื่ออยู่กับเพื่อนแล้วมีความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพครอบครัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านมูลเหตุจูงใจทางอารมณ์ ได้แก่ ความสุข ความเหงา ความเครียด ความต้องการ ความอยากรู้อยากเห็น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพครอบครัว ได้แก่ บรรยากาศภายในครอบครัว ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ลักษณะความเป็นต้นแบบของพ่อแม่

ตอนที่ 4 แบบสอบถามทางด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน ประกอบด้วย ความมั่นใจ ความเป็นแบบอย่างที่ดี ความเป็นผู้มีอิทธิพล ความเป็นที่ปรึกษา ความรู้สึกอยู่ด้วยแล้วมีความสุข

ตอนที่ 5 แบบสอบถามทางด้านพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลและเนื้อหาต่าง ๆ จากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎี แนวความคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้ศึกษารูปแบบเครื่องมืองานวิจัยที่มีโครงสร้าง และเนื้อหาที่สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้

2. เสนอร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ความเห็นชอบ นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะ

3. หาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความสมบูรณ์ถูกต้องของโครงสร้างเนื้อหา และความชัดเจนของภาษาที่ใช้เขียนแบบสอบถาม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประกอบไปด้วยผู้มีความรู้ด้านจิตวิทยาและกิจการนักศึกษา มีประสบการณ์ทำงานอย่างน้อย 5 ปี

4. นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 30 ชุด แล้วมาวิเคราะห์ด้วยค่าแอลฟาของ Cronbach พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านมูลเหตุจูงใจทางอารมณ์คือ .95 ด้านสัมพันธภาพครอบครัว คือ .90 ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน คือ .93 และด้านพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน คือ .90

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์นำไปให้ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวนแบบสอบถามที่ได้คืนคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*)

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานได้แก่ ค่า t-test และ One-way ANOVA กรณีที่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Multiple Comparison หรือ Post Hoc Comparison) ทดสอบด้วยวิธีการของ LSD (Fisher s Least Significant Difference Test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามระดับได้ดังนี้ ระดับมาก ได้แก่ สนทนาพูดคุย ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ระดับปานกลาง ได้แก่ ฟังเพลง ดื่มเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ รับประทานอาหาร ร้องเพลง ดูภาพยนตร์ ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ เลี้ยงฉลองในโอกาสต่าง ๆ เต้นรำ นัดกับคนรู้จักหรือเพื่อนเก่า ระดับน้อย ได้แก่ ดูคอนเสิร์ต ดูการแข่งขันกีฬา ไปกับคนรัก ชมหรือเลือกซื้อสินค้า พบคนถูกใจเพื่อมีเพศสัมพันธ์ สูบบุหรี่ เล่นการพนัน ระดับไม่เคยเลย ได้แก่ ทำธุรกิจเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้า นวดแผนโบราณหรืออาบอบนวด เสพยาเสพติด ขายบริการทางเพศ

2. พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่าจำแนกตามเพศ แหล่งที่มาของรายได้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน สถานภาพครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. มูลเหตุจูงใจทางอารมณ์ในการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่าจำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน สถานภาพครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สัมพันธภาพครอบครัวของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่าจำแนกตาม รายรับต่อเดือน ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามเพศ ที่พักอาศัยขณะศึกษา แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. สัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี พบว่าจำแนกตาม ที่พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพครอบครัว ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตาม เพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี นำไปสู่การอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สนทนาพูดคุย ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และฟังเพลง เนื่องจากสถานบันเทิงกลางคืนเหล่านี้ได้จัดบริการเพื่อตอบสนองคนในสังคมโดยเป็นที่พบปะสังสรรค์ในเวลากลางคืนและให้ความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นักร้อง นักดนตรีพร้อมกับจำหน่ายเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ดังนั้นสถานบันเทิงจึงเป็นที่พบปะสังสรรค์ในเวลากลางคืนสอดคล้องกับงานวิจัยของรจนา เพชรดี (2545) พบว่า กิจกรรมด้านบวกที่กลุ่มตัวอย่างนิยมกระทำมากที่สุดขณะมาเที่ยวสถานบันเทิงอาร์.ซี.เอ.

คือการพูดคุยกับเพื่อน ส่วนกิจกรรมทางลบที่นิยมทำกันมากที่สุดคือ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เกิดความมึนเมา เกิดความสนุกสนานในการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรณพ ชัยประเสริฐ (2551) พบว่าเมื่ออยู่ในสถานบันเทิงผู้ใช้บริการนิยมดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กีรติ เปลี่ยนสมัย (2555) พบว่า พฤติกรรมการเที่ยวสถานเริงรมย์ที่พบได้แก่ พบปะสังสรรค์ ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ส่วนพฤติกรรมที่อยู่ในระดับไม่เคยเลย เช่น เสพยาเสพติด และค้าประเวณี อาจเป็นข้อมูลที่ทำให้เกิดความเสียหาย จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่อยากเปิดเผย

2. พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรีจำแนกตามเพศ แหล่งที่มาของรายได้ พักอาศัยขณะศึกษา รายรับต่อเดือน และสถานภาพครอบครัว ปรากฏผลดังนี้

2.1 พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรีจำแนกตามเพศ พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนไม่แตกต่างกัน พฤติกรรมโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างเนื่องจากปัจจุบันเพศชายและเพศหญิงมีบทบาทเท่าเทียมกันในสังคมมีการรับรู้ข่าวสารและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของรจนา เพ็ชรดี (2545) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง และเพศชายมีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษาที่มีอายุในช่วงต่ำกว่า 20 ปี รองลงมาอายุ 23 ปี และอายุ 22 ปี ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิริค และโจเซฟ (Eric & Joseph, 2007) ศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนในสถานบันเทิงประเภทบาร์ หรือการไปดูคอนเสิร์ตของนักศึกษาระดับวิทยาลัย พบว่านักศึกษาร้อยละ 64 มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนไปงานเลี้ยงสังสรรค์ในสถานบันเทิงประเภทบาร์ และไปดื่มต่อในที่สังสรรค์ ร้อยละ 45 เช่น สถานบันเทิงประเภทบาร์ หรือคอนเสิร์ต จำนวนนักศึกษาชายและหญิงมีอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน

2.2 พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรีจำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ พบว่า นักศึกษาที่มีแหล่งที่มาของรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้อาจเป็นเพราะนักศึกษาในปัจจุบันมีแหล่งที่มาของรายได้หลากหลายทั้งจากพ่อแม่ผู้ปกครองและการทำงานพิเศษระหว่างเรียนตลอดจนถึงการกู้ยืมโครงการ กยศ. หรือจากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวาวรรณ อายุวัฒน์ (2548) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมของผู้หญิงเที่ยวกลางคืน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 18-35 ปี อายุเฉลี่ย 21.77 ปี ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีรายได้เฉลี่ย 7,000 บาท ได้รับเงินค่าใช้จ่ายจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง วันที่นิยมเดินทางมาเที่ยวมากที่สุดคือวันศุกร์และวันเสาร์ซึ่งการวิจัยครั้งนี้แหล่งที่มาของรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดมีแหล่งที่มาของรายได้จาก พ่อแม่ หรือพ่อ หรือแม่ หรือญาติ มากที่สุด ร้อยละ 95.50

2.3 พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรีจำแนกตามที่พักอาศัยขณะศึกษา พบว่านักศึกษาที่มีที่พักอาศัยขณะศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนแตกต่างกัน นักศึกษาที่พักอยู่บ้านของตนมีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนแตกต่างกับนักศึกษาที่พักอยู่หอพักมหาวิทยาลัย หอพักเอกชนหรือหอพักนอกมหาวิทยาลัย และบ้านญาติหรือบ้านผู้อื่นที่ไม่ใช่ของตน โดยนักศึกษาที่พักอยู่บ้านของตนมีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนมากกว่านักศึกษาที่พักอยู่หอพักมหาวิทยาลัย หอพักเอกชนหรือหอพักนอกมหาวิทยาลัย และบ้านญาติหรือบ้านผู้อื่นที่ไม่ใช่ของตน นักศึกษาที่พักอยู่หอพักเอกชนหรือหอพักนอกมหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนมากกว่านักศึกษาที่พักอยู่ บ้านญาติหรือบ้าน

ผู้อื่นที่ไม่ใช่ของตนซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นเพราะนักศึกษาที่อยู่หอพักเอกชนหรือหอพักนอกมหาวิทยาลัยมีอิสระในการเข้าออกหอพักสามารถออกไปเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนได้อย่างอิสระไม่ต้องมีพ่อแม่ผู้ปกครองมาควบคุมดูแล สอดคล้องกับงานวิจัยของลักขณา ศรีสารคาม (2545) พบว่านักศึกษาหญิงนิยมไปเที่ยวตามสถานบันเทิงเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 4-6 คน มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดต้องพักในหอพักหรือห้องเช่า ทำให้ได้รับอิสระในการดำรงชีวิต มีโอกาสได้คบเพื่อนในวัยเดียวกัน ประกอบกับมีสถานบันเทิงหลายแห่ง และได้รับเงินจากครอบครัวเหลือพอเป็นค่าใช้จ่ายในการเที่ยวเตร่ได้บ้าง โดยเฉพาะบางครั้งเมื่อมีบุคคลอื่นรับภาระค่าใช้จ่ายแทนเป็นปัจจัยทำให้นักศึกษาหญิงชอบเที่ยวเตร่ตามสถานบันเทิงเรื่อยมา

2.4 พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรีจำแนกตามรายรับต่อเดือน พบว่านักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนแตกต่างกันพบว่านักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนแตกต่างกับนักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท และนักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาทโดยนักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000 – 10,000 บาท มีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนน้อยกว่านักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และนักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นเพราะนักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนมากอาจเกิดจากการทำงานพิเศษระหว่างเรียนจึงเห็นคุณค่าของเงินที่เกิดจากการทำงานจึงมีพฤติกรรมการเที่ยวน้อยกว่านักศึกษาที่มีรายรับต่อเดือนน้อยซึ่งบางครั้งนักศึกษาที่มีรายได้น้อยแต่เที่ยวกลางคืนมากกว่าอาจเป็นเพราะไปงานเลี้ยงวันเกิดของเพื่อน หรือมีเพื่อนเลี้ยงจึงออกไปเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนสอดคล้องกับงานวิจัยของจาริณี นันทวัฒน์ (2546) พบว่าผู้ใช้บริการสถานบันเทิงดิสโก้เธค ผับ และคาราโอเกะ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 20-26 ปีมีรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่ใช้บริการสถานบันเทิงจากร้านประจำ มีความถี่ในการใช้บริการไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ใช้บริการวันเสาร์ เวลา 21.31-23.00 น. โดยใช้เวลาเฉลี่ย 3-4 ชั่วโมงต่อครั้ง ผู้ใช้บริการชื่นชอบเพลงไทยสากลนิยมสั่งเหล้า และเบียร์ ไปใช้บริการแต่ละครั้งใช้เงิน 301-600 บาท เพื่อนมีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของทิวาวรรณ อายุวัฒน์ (2548) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 18-35 ปี อายุเฉลี่ย 21.77 ปี ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ย 7,000 บาท ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า รายได้ การเลี้ยงดูของครอบครัว การคบเพื่อน และสถานบันเทิง มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของผู้หญิงเที่ยวกลางคืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชลบุรีจำแนกตามสถานภาพครอบครัว พบว่านักศึกษาที่มีสถานภาพครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่บิดามารดาอยู่ร่วมกันมีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนน้อยกว่านักศึกษาที่บิดามารดาแยกกันอยู่หรืออย่าร้าง และนักศึกษาที่บิดามารดาเสียชีวิตทั้งบิดามารดา นักศึกษาที่บิดามารดาแยกกันอยู่หรือหย่าร้าง มีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนมากกว่านักศึกษาที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิต และนักศึกษาที่บิดามารดาเสียชีวิตทั้งบิดามารดา นักศึกษาที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิตมีพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนน้อยกว่านักศึกษาที่บิดามารดาเสียชีวิตทั้งบิดามารดา ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นเพราะนักศึกษาที่มีบิดามารดาอยู่ร่วมกันได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้ความอบอุ่น มีกิจกรรมในครอบครัวทำร่วมกัน จึงมีพฤติกรรมการเที่ยวกลางคืนน้อยกว่านักศึกษาที่บิดามารดาแยกกันอยู่หรือหย่าร้าง สอดคล้องกับงานวิจัยของคันธรส พลเยี่ยม (2545)

พบว่าสาเหตุในการเที่ยวสถานเริงรมย์ด้านครอบครัวพบว่าการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองทำงานมากไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแล บิดามารดามีความขัดแย้งกันทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายการอยู่บ้าน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนลินี ศุภกรโกศัย (2546) พบว่าเหตุผลที่เยาวชนวัยรุ่นเหล่านั้นไปเที่ยวสถานบริการดิสโก้เธคเพราะผู้ปกครองไม่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด จึงทำให้เยาวชนวัยรุ่นพยายามหาสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจเพื่อให้ตนเองรู้สึกดี และไม่ขาดหายบางสิ่งบางอย่างไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจันธิมา คำพวง (2553) พบว่านิสิตที่มีสถานภาพครอบครัวบิดามารดาอยู่ร่วมกัน ไม่มีการวางแผนในการไปเที่ยวสถานบันเทิงเนื่องจากอิทธิพลของบรรยากาศครอบครัวที่อบอุ่นมีผลทำให้นิสิตกลุ่มนี้ไม่จำเป็นต้องวางแผนไปเที่ยวสถานบันเทิง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. หอพักของนักศึกษาทั้งหอพักนอกมหาวิทยาลัย และหอพักของมหาวิทยาลัย ควรมีกฎระเบียบเวลาการเข้าและออกหอพักอย่างเข้มงวดเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้นักศึกษาไปเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน

2. ครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่หรือหย่าร้าง ควรให้ความเอาใจใส่ดูแลกับนักศึกษาให้คำปรึกษาตลอดจนทำกิจกรรมร่วมกันสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัวเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้นักศึกษาไปเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน

3. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมแหล่งกิจกรรมให้นักศึกษา เช่น เปิดหอสมุด และสำนักคอมพิวเตอร์ตลอด 24 ชั่วโมง หรือจัดสร้างลานกีฬาในสถาบันการศึกษาให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจากการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนและแนวทางในการป้องกันแก้ไข

2. ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมในเชิงลึก เช่น พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดขณะไปเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน และพฤติกรรมการขายบริการทางเพศขณะไปเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืน

3. ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนเพื่อหาแนวทางแก้ไขและวิธีการป้องกันปัญหา

เอกสารอ้างอิง

กีรติ เปลี่ยนสมัย. (2555). *พฤติกรรมการเที่ยวสถานเริงรมย์ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี.* งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

คันธรส พลเยี่ยม. (2545). *พฤติกรรมและสาเหตุในการเที่ยวสถานเริงรมย์ของวัยรุ่นในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จันธิมา คำพวง. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร.* งานนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จาริณี นันทวัฒน์. (2546). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้สถานบันเทิงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.* วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จุฑารัตน์ เชิญอักษร. (2545). *พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ.* ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ณัชชา มณีวงศ์. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงกลางคืนของนักศึกษาจังหวัดนครปฐม.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทิวาวรรณ อายุวัฒน์. (2548). *พฤติกรรมของผู้หญิงเที่ยวกลางคืน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต, สาขาสังคมวิทยา, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

นลินี ศุภกรโกศัย. (2546). *ทัศนะของวัยรุ่นชายต่อการเที่ยวสถานบริการดิสโก้เธค : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย.* วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีรียาสาส์น.

รจนา เพ็ชรดี. (2545). ป*จจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการนิยมเที่ยวกลางคืน ณ สถานบันเทิง อาร์. ซี. เอ. ของวัยรุ่น.* วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลักขนา ศรีสารคาม. (2545). *การใช้ชีวิตของนักศึกษาหญิงตามสถานบันเทิงในเขตเทศบาลนครขอนแก่น.* รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศรีวรรณ มีคุณ. (2548). ปัญหาสังคมในวัยรุ่นและนิสิตนักศึกษา. ว*ารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 1*(1), 17

อรรณพ ชัยประเสริฐ. (2551). *พฤติกรรมการใช้บริการสถานบันเทิงในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.* งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Eric, R. P., & Joseph, L. (2007). *Partying Before the Party: Examining Prepartying Behavior Among College Students.* Retrieved from http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2532497/

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis.* Third edition. New York: Harper and Row Publication.

กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก*
The Transmission Process of Thai Classical Dance in Secondary School in The East of Thailand

พิมพ์วดี จันทรโกศล**
ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง***
ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย และสังเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก เป็นวิจัยแบบผสม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามกลุ่มครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก จำนวน 113 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสัมภาษณ์เชิงลึกครูสอนนาฏศิลป์ไทย จำนวน 15 คน สนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยและผู้แทนกลุ่มครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยของครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคติความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านองค์ความรู้ ด้านวิธีการ/ขั้นตอน ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า โดยรวมให้ความสำคัญในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านวิธีการ/ขั้นตอน ด้านองค์ความรู้ ด้านค่านิยม ด้านจุดมุ่งหมายและด้านคติความเชื่อตามลำดับ

2. ความต้องการในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยของครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคติความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านองค์ความรู้ ด้านวิธีการ/ขั้นตอน ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า โดยรวมมีความต้องการให้ความสำคัญในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านองค์ความรู้ ด้านค่านิยม ด้านคติความเชื่อ ด้านวิธีการ/ขั้นตอนและด้านจุดมุ่งหมายตามลำดับ

3. กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก มี2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้เรียนกลุ่มเฉพาะ ให้ความสำคัญกับผู้เรียนที่สนใจหรือมีพื้นฐานความรู้และต้องการมีทักษะ ประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมทางสังคม โดยมีขั้นตอนหลักในการถ่ายทอด 3 ขั้น คือ 1) ขั้นเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมการด้านครู ด้านผู้เรียน และปรับ

*ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สภาพแวดล้อมให้พร้อมต่อการปฏิบัติ 2) ขั้นถ่ายทอด ได้แก่ สร้างความศรัทธา ปลูกฝังค่านิยมและสั่งสมประสบการณ์ที่ประกอบด้วย ขั้นการเลียนแบบ ขั้นการฝึกฝนทักษะ ขั้นการสร้างสรรค์ 3) ขั้นการวัดผลและประเมินผล ในด้านความรู้ภาคทฤษฎี ทักษะปฏิบัติ คุณภาพผลงานของผู้เรียนและประเมินการถ่ายทอดของครู

รูปแบบที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้เรียนกลุ่มทั่วไป มุ่งเน้นการสร้างความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะด้านนาฏศิลป์ไทย โดยมีขั้นตอนหลักในการถ่ายทอด 3 ขั้น คือ 1) ขั้นเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมการด้านครู ด้านผู้เรียน และปรับสภาพแวดล้อมให้พร้อมต่อการปฏิบัติ 2) ขั้นถ่ายทอด ได้แก่ สร้างความสนใจ สร้างความศรัทธา ปลูกฝังค่านิยมและสั่งสมประสบการณ์ที่ประกอบด้วย ขั้นการรับรู้ ขั้นเตรียมพร้อม ขั้นสร้างความเข้าใจ ขั้นการเลียนแบบ ขั้นการฝึกฝนทักษะ ขั้นการสร้างสรรค์ 3) ขั้นการวัดผลและประเมินผล ในด้านความรู้ภาคทฤษฎี ทักษะปฏิบัติ คุณภาพผลงานของผู้เรียนและประเมินการถ่ายทอดของครู ทั้ง 2 รูปแบบจะมีการขัดเกลาปลูกฝังความดีสอดแทรกในทุกขั้นตอนการถ่ายทอดตามความเหมาะสมและโอกาสที่จะเอื้ออำนวย

คำสำคัญ: กระบวนการถ่ายทอด/ นาฏศิลป์ไทย/ โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก

Abstract

The purposes of the research were to study the situation and needs for Thai classical dance transmission and synthesize the transmission process of Thai classical dance for secondary school in the Eastern Region. This study is based on mixed methods research. Data were collected by questionnaires with 113 Thai classical dance teachers of secondary school in the Eastern Region and 15 representatives of Thai classical dance teachers of secondary school in the Eastern Region who were in-dept interviewed and a focus group on 10 Thai classical dance experts and representative of Thai classical dance teachers. The data were analyzed by descriptive statistic and contents analysis.

The research findings were as follows:

1. There were 6 components in Thai classical dance transmission : the beliefs, the values, the aims, the knowledge, the methods / instructions, the measurement and evaluation. They were the measurement and evaluation, the methods / instructions, the knowledge, the values, the aims, and the beliefs which were arranged by the most important to the least respectively.

2. The needs on transmission consisted of 6 components : the beliefs, the values, the aims, the knowledge, the methods / instructions, the measurement and evaluation. They were the measurement and evaluation, the knowledge, the values, the beliefs, the nstructions/methods, and the aims which were arranged by the most important to the least respectively.

3. The process of Thai classical dance transmission for the secondary school in the Eastern Region was found 2 types :

Type 1: The transmission approach process which was specifically on the student who were interested in Thai classical dance, also with the basic knowledge and the experiences in

Thai classical dance that they could apply in social activities. There were 3 stages in transmission as ; 1) the preparation stage focused on teachers, students and learning environment; 2) the transmission stage : focused on the faith creating, the value and experience instilling consisted of imitating step, skill practice step and creating step; 3) the measurement and evaluation stage which evaluated knowledge, theory and skilled practice, the student outcomes and teacher transmission.

Type 2: The transmission stage for general student that emphasis on the student inspiration for their knowledge and skill in Thai classical dance. There were 3 stage transmission as ; 1) the preparation stage focused on teachers, students and learning environment; 2) the transmission stage : focused on the interesting, the faith creating, the value and experience instilling consisted of perceiving step, preparing step, understanding step, imitating step, skill practice step and creating step; 3) the measurement and evaluation stage which evaluated knowledge, theory and skilled practice, the student outcomes and teacher transmission.

Keywords: Transmission Process/ Thai Classical Dance/ Secondary School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่งที่มีความอ่อนช้อย งดงาม มีลีลาที่เป็นแบบฉบับแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติสร้างความประทับใจผู้ดู แต่เดิมนาฏศิลป์ไทยมีการสืบต่อและถ่ายทอดจากศิลปินชั้นครูในลักษณะแบบตัวต่อตัว ใช้การจดจำเป็นพื้นฐาน ไม่มีตำราที่เป็นลายลักษณ์อักษร (รจนา สุนทรานนท์, 2549, หน้า 50-54) การสืบต่อและถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยได้มีการขยายเข้าสู่ระบบโรงเรียนทั่วไปเป็นวิทยาการหนึ่งในหลักสูตรศิลปศึกษา โดยมุ่งหวังปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย จัดการศึกษาทั้งด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ เน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญจนกระทั่งผู้รับการฝึกสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นหลักใหญ่ ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน และเมื่อฝึกปฏิบัติจนมีความชำนาญก็สามารถนำไปประกอบอาชีพ สร้างชื่อเสียงแก่ตนและประเทศชาติได้ (สุมิตร เทพวงศ์, 2548, หน้า 5) แต่การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนกลับพบว่า ครูผู้สอนยังไม่สามารถสร้างทัศนคติ ที่ดีให้แก่ผู้เรียน ปัญหาและอุปสรรคของการถ่ายทอดนาฏศิลป์มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนขาดความสนใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติโดยเฉพาะนาฏศิลป์ไทย ด้านครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจ ความซาบซึ้งในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย บางกลุ่มมุ่งสอนเพื่อการแข่งขันมากกว่าการถ่ายทอดสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย และด้านการบริหารจัดการในระบบโรงเรียนขาดเครื่องมือสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์และกระบวนการถ่ายทอดที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536, หน้า 11)

โดยเฉพาะภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีประวัติศาสตร์และความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมสืบเนื่องและพัฒนามาจนถึงปัจจุบันแต่สิ่งที่มีคุณค่าเหล่านี้ขาดการดูแล สืบต่อและถ่ายทอดเท่าที่ควรเนื่องจากเป็นดินแดนที่มีผู้คนหลายเชื้อชาติเข้ามาอาศัย ตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพจึงทำให้นาฏศิลป์ไทยขาดความโดดเด่น ไม่มีเอกลักษณ์ (สุชาติ เถาทอง, 2544, หน้า 2-4) หากเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่นตามการแบ่งเขตวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรมที่แบ่งเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคใต้ ที่สำคัญครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในภาคตะวันออกจัดการเรียนการสอนซึ่งเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี แต่ครูผู้ถ่ายทอดยังขาดความรู้ ทักษะการร่ายรำตามแบบแผนและจำนวนครูที่มีไม่เพียงพอ ประกอบกับการพัฒนาของสื่อเทคโนโลยีที่ไม่หลากหลาย ไม่ทันสมัย จึงทำให้

กระบวนการถ่ายทอดด้านนาฏศิลป์ไทยไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ (ขนิษฐา โพธิสินธุ์, 2537, หน้า 45-54 และจริยา แสนเจริญสุข, 2544, หน้า 57-71)

จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2552) มุ่งหวังจะปลูกฝังวัฒนธรรมแก่คนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีความรักต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาในการสืบต่อและถ่ายทอดตลอดจนการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ด้วยการมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมเข้ากับความรู้สมัยใหม่ มากกว่าการมุ่งเน้นเนื้อหาความรู้สำเร็จรูป ดังนั้น ครูคือผู้ถ่ายทอดคนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เพื่อรักษาและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมนาฏศิลป์ไทยตามจารีตที่มีมาแต่อดีต ด้วยวิธีการถ่ายทอดของครูผู้สอนที่อาจจบการศึกษาโดยตรงหรือได้รับมอบหมายให้สอน ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยอย่างซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์หรือพัฒนาอย่างเข้าใจแก่นแท้ต้องอาศัยกระบวนการถ่ายทอด เทคนิค วิธีการที่เป็นลักษณะเฉพาะของครูแต่ละคนตามการสั่งสมประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ ด้วยข้อเท็จจริงดังกล่าวการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยของครูจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะกระบวนการ เทคนิค วิธีการถ่ายทอดที่ทำให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการรักษาคุณค่านาฏศิลป์ไทยไม่ให้สูญหายและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์วัฒนธรรมของชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก

2. เพื่อศึกษาและสังเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยสังเคราะห์หลักคิดที่ประกอบด้วย 1) จารีตในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยของ ประเมษฐ์ บุญยะชัย (2550) ได้แก่ ด้านคติความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านจุดมุ่งหมาย 2) หลักวิชานาฏศิลป์ไทย ของ ชมนาด โศภณ (2531) อุษา สบฤกษ์ (2536) ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ของครู ด้านวิธีการ/ขั้นตอน และด้านการวัดผลและประเมินผล และอาคม สายาคม (2531) ได้แก่ กลวิธีในการถ่ายทอด 3) กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของ สุขสันต์ พ่วงกลัด (2539) ได้แก่ ขั้นการรับและฝากตัวเป็นศิษย์ ขั้นการฝึกฝนทักษะและประสบการณ์ ขั้นการขัดเกลาและปลูกฝังความดี ขั้นการวัดผลและประเมินผล 4) ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพทางศิลปะของ สุกรี เจริญสุข (2540) ได้แก่ การเลียนแบบ การทำซ้ำ การแหกคอก ทางเทวดาและความเป็นฉัน 5) การเรียนรู้ความงาม ของ ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์ (2543) ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ การปฏิบัติและการสัมผัส

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก จำนวน 154 โรงเรียน (สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ซึ่งไม่ทราบจำนวนครูสอนนาฏศิลป์ไทยที่ชัดเจนเนื่องจากไม่มีการทำทะเบียนประวัติเฉพาะด้านการสอนนาฏศิลป์ไทยในระดับภาคตะวันออก ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะโรงเรียนที่มีครูสอนนาฏศิลป์ไทยโดยตรงซึ่งอาจจบการศึกษาโดยตรงหรือไม่ก็ได้แต่หากปฏิบัติการสอนอยู่ในปัจจุบันและสะดวกที่จะให้ข้อมูล ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและความต้องการในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย มีการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาได้ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.7-1 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก จำนวน 113 คน ด้วยตนเอง โดยทำหนังสือขออนุญาตเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาถึงสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, หน้า 279)

5. สรุปผลข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแยกประเด็น ดังนี้ ด้านคติความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านองค์ความรู้ ด้านวิธีการ/ขั้นตอนและด้านการวัดผลและประเมินผล

ตอนที่ 2 ศึกษาและสังเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย

1. ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก จำนวน 15 คน ใช้วิธีการเลือกแบบบอกต่อ (Snow Ball Technique) สนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยและผู้แทนกลุ่มครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก จำนวน 10 คนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ ครูสอนนาฏศิลป์ไทยมีประสบการณ์ทางด้านการสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปและมีผลงานด้านนาฏศิลป์ที่ได้รับการยกย่องในระดับท้องถิ่นหรือในระดับประเทศ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวมข้อมูลด้วยตนเองในฐานะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญ โดยทำหนังสือขออนุญาต ติดต่อประสานงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการทำวิจัย ขณะสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มมีการจดบันทึกและสังเกตพฤติกรรม

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก รวมทั้งรูปแบบวิธีการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก ถอดความข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สรุปประเด็นและนำเสนอแบบบรรยายความ จากนั้นตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ยืนยันข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบเชื่อมโยงสามเส้า

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและความต้องการในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก พบว่า ครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 31 ปี การศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี โดยมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ และมีประสบการณ์การสอน ต่ำกว่า 6 ปี

1.1 การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยของครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก พบว่า ครูสอนนาฏศิลป์ให้ความสำคัญในการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล รองลงมาเป็นด้านวิธีการ/ขั้นตอน ด้านองค์ความรู้ ด้านค่านิยม ด้านจุดมุ่งหมายและด้านคติความเชื่อตามลำดับ

1.2 ความต้องการในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยของครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก พบว่า มีความต้องการให้ปฏิบัติโดยรวมอยู่

ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล รองลงมาเป็นด้านองค์ความรู้ ด้านค่านิยม ด้านคติความเชื่อ ด้านวิธีการ/ขั้นตอนและด้านจุดมุ่งหมายตามลำดับ

2. กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก พบว่า มี 2 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้เรียนกลุ่มเฉพาะคือผู้เรียนที่เลือกเรียนในวิชาเพิ่มเติมชุมนุมนาฏศิลป์เป็นผู้ที่มีความสนใจหรือมีพื้นฐานความรู้เดิมทางด้านนาฏศิลป์และต้องการมีทักษะ ประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์ไทยที่สามารถประยุกต์ใช้ในกิจกรรมทางสังคม

รูปแบบที่ 2 การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้เรียนกลุ่มทั่วไปคือ ผู้เรียนที่เรียนในรายวิชาศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งอาจจะมีความสนใจหรือพื้นฐานความรู้เดิมทางด้านนาฏศิลป์หรือไม่ก็ได้

กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย 2 รูปแบบ มีขั้นตอนหลักในการถ่ายทอด 3 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วยด้านครู ด้านผู้เรียนและด้านสภาพแวดล้อมที่ต้องปรับให้พร้อมต่อการปฏิบัติ สำหรับกลุ่มเฉพาะมีการปรับพื้นฐานด้านนาฏศิลป์ ส่วนกลุ่มทั่วไปมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน

2. ขั้นถ่ายทอด สำหรับกลุ่มเฉพาะ 1) สร้างความศรัทธา 2) ปลูกฝังค่านิยม และ 3) สั่งสมประสบการณ์ที่ประกอบด้วย ขั้นการเลียนแบบ ขั้นการฝึกฝนทักษะ ขั้นการสร้างสรรค์ สำหรับกลุ่มทั่วไป 1) สร้างความสนใจ 2) สร้างความศรัทธา 3) ปลูกฝังค่านิยม และ 4) สั่งสมประสบการณ์ที่ประกอบด้วยขั้นรับรู้ ขั้นเตรียมพร้อม ขั้นสร้างความเข้าใจ ขั้นการเลียนแบบ ขั้นการฝึกฝนทักษะ ขั้นการสร้างสรรค์ โดยจะมีการขัดเกลาปลูกฝังความดีสอดแทรกในทุกขั้นตอนการถ่ายทอดตามความเหมาะสมและโอกาส

3. ขั้นการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ ด้านความรู้ภาคทฤษฎี ทักษะปฏิบัติ คุณภาพผลงานของผู้เรียน และประเมินการถ่ายทอดของครูด้วยการสังเกตพฤติกรรมความสนใจและการกล้าแสดงออกของผู้เรียน ดังภาพที่ 1

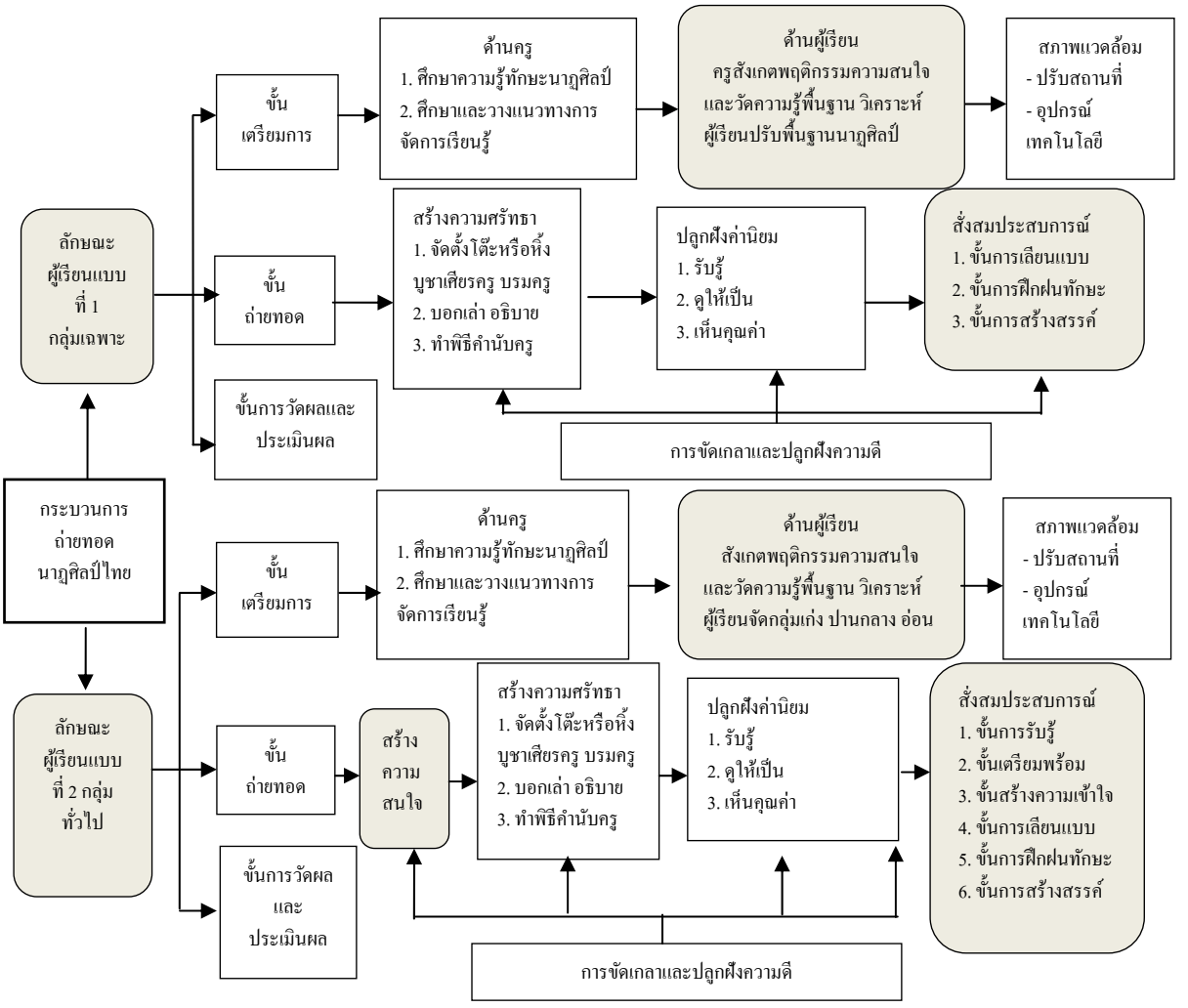

ภาพที่ 1 กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก

อภิปรายผลวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องกระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพและความต้องการในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก ตามกรอบแนวคิดประกอบด้วยด้านคติความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านจุดมุ่งหมาย ด้านองค์ความรู้ ด้านวิธีการ/ขั้นตอน และด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า เมื่อนำมาศึกษาจัดลำดับสภาพ ความต้องการและความต้องการจำเป็นในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกให้ความสำคัญในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความสำคัญในการปฏิบัติและความต้องการอยู่ในลำดับแรก โดยการทดสอบทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ความรู้ภาคทฤษฎีและประเมินคุณภาพผลงานการแสดงของผู้เรียน ตามหลักการวัดผลและ

ประเมินผลของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ครูทุกคนต้องปฏิบัติในวิชาทั่วไปด้วยการวัดผลและประเมินผลด้านความรู้ ทักษะ ทัศนคติ จึงอาจทำให้ครูสอนนาฏศิลป์แม้จะไม่ได้จบการศึกษาโดยตรงก็สามารถที่จะวัดผลและประเมินผลได้ นาฏศิลป์เป็นวิชาเฉพาะที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทฤษฎีทางนาฏศิลป์ หลักการ องค์ประกอบ วิธีการ ทักษะปฏิบัติ เน้นความเป็นแบบแผนเพื่อการอนุรักษ์ การสร้างสรรค์ทางการแสดงอย่างมีหลักการ ความถูกต้องตามแบบแผนที่มีลีลาท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึกด้วยสุนทรียภาพทางนาฏศิลป์ รับรู้ สร้างประสบการณ์ เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในนาฏศิลป์ไทย ที่ไม่มีแบบทดสอบ ข้อคำถามวัดผลถูกผิดได้อย่างชัดเจน ครูจึงต้องค้นหาวิธีการ กำหนดเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลเพื่อพิจารณาผู้เรียนให้ครอบคลุมตามที่หลักสูตรกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัดและคุณภาพผู้เรียนที่มุ่งหวังสร้างสุนทรียภาพให้เกิดแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นความงามที่เกิดขึ้นภายในจิตใจอาจจะวัดได้จากการแสดงออกทางนาฏศิลป์ แต่ไม่อาจตัดสินได้อย่างประจักษ์ชัดแจ้งเช่นเดียวกับทางวิทยาศาสตร์ ดังที่ ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์ (2543) กล่าวว่า สาขาวิชาศิลปะไม่จำเป็นต้องแสวงหากฎเกณฑ์ทั่วไปเช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์ แต่มุ่งแสวงหาความชื่นชมและคุณค่าทางด้านความงามเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ การนำไปใช้ และมุ่งส่งเสริม พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้มีแนวคิดและเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล

ความต้องการให้ปฏิบัติ ด้านการวัดผลและประเมินผลครูให้ความสำคัญในการทดสอบทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ความรู้ภาคทฤษฎีและการประเมินคุณภาพผลงานการแสดงของผู้เรียนที่ต้องค้นหาวิธีการกำหนดเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลนำไปทดลองและปรับใช้ให้มีความชัดเจนที่จะวัดผลและประเมินผลให้ใกล้เคียงกับสภาพจริงของผู้เรียนแต่ละคน ตามหลักการแสดงนาฏศิลป์มาตรฐานและนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ซึ่งครูผู้สอนต้องมีความรู้ ทักษะด้านนาฏศิลป์อย่างลึกซึ้งที่จะออกแบบ กำหนดเกณฑ์การประเมินทักษะนาฏศิลป์ให้ถูกต้องตามแบบแผน การสร้างสรรค์ มีลีลาการเชื่อมโยงท่ารำสอดคล้องสวยงามและเหมาะสมซึ่งไม่มีเกณฑ์ตายตัว

1.2 ด้านคติความเชื่อ พบว่า ครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกให้ความสำคัญในการปฏิบัติด้านคติความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามความต้องการจำเป็นในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยด้านคติความเชื่อเป็นลำดับแรกที่ครูสอนนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกมีความต้องการเร่งพัฒนา อาจเป็นเพราะการที่ครูนำผู้เรียนกราบไหว้เศียรครูเทพเจ้าโขน-ละคร บรมครู อธิบาย และให้ผู้เรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นต่อคติความเชื่อเกี่ยวกับเศียรครู พิธีไหว้ครูนาฏศิลป์/ครูเทพเจ้าเป็นไปตามจารีตนาฏศิลป์ไทยที่ครูสอนนาฏศิลป์ไทยเชื่อว่าครูเป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาที่ควรต้องเคารพบูชา กราบไหว้จึงจะทำให้เจริญรุ่งเรืองและครูจะรับเป็นศิษย์ อนุญาตให้เรียน นำไปแสดงหรือถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้ การที่ครูนำผู้เรียนกราบไหว้ อธิบาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามหรือแสดงความคิดเห็นเป็นการให้ความเคารพและสร้างให้ผู้เรียนเชื่อ ศรัทธา ขจัดข้อสงสัยด้วยการซักถามเป็นการปฏิบัติต่อครูโดยไม่ข้องเกี่ยวกับพิธีกรรม จึงไม่ต้องกลัวผิดจารีตนาฏศิลป์ไทย ดังที่ ประเมษฐ์ บุญยะชัย (2550) กล่าวว่า จารีตนาฏศิลป์ไทยเป็นระเบียบหรือแบบแผนที่เป็นข้อปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนบางครั้งนับถือเป็นกฎเกณฑ์ที่เหล่าศิลปินและผู้ศึกษาวิชานาฏศิลป์จะต้อง ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ในเรื่องจารีตที่เป็นพิธีกรรม เช่น การไหว้ครู การครอบ การรับมอบจารีตที่เป็นข้อปฏิบัติ ข้อห้ามและเคล็ดลางต่าง ๆ

ความต้องการให้ปฏิบัติในด้านคติความเชื่อโดยครูอธิบายและนำผู้เรียนกราบไหว้เศียรครูเทพเจ้าโขน-ละคร บรมครู จัดหาสื่อ เช่น วีดิทัศน์ ภาพที่แสดงถึงพิธีไหว้ครูนาฏศิลป์และนำเสนอให้ผู้เรียนเห็นภาพอาจเป็นเพราะจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายกว่าการใช้จินตนาการที่หากขาดประสบการณ์ทางนาฏศิลป์โดยตรง

หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องจะมองไม่เห็นภาพ ไม่เข้าใจ เพราะครูเทพเจ้าทางนาฏศิลป์เป็นความเชื่อของกลุ่มนาฏยศิลปิน ครูนาฏศิลป์ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์โดยตรง ครูจึงปฏิบัติตามจารีตอย่างระมัดระวังเกรงว่าหากทำผิดจารีตทางพิธีกรรมและการแสดงอาจมีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นกับตัว ครูที่ไม่ได้จบการศึกษาโดยตรงอาจไม่เคยผ่านพิธีกรรมในเรื่องการไหว้ครูนาฏศิลป์ การครอบและการรับมอบที่เป็นเครื่องหมายแสดงว่าเป็นผู้มีคุณลักษณะพร้อมสมบูรณ์แล้วที่ครูอนุญาตให้ไปประกอบอาชีพเป็นครูผู้ถ่ายทอดหรือศิลปินได้ด้วยความเชื่อมั่นว่าหากกระทำการสิ่งใดก็จะมีครูอยู่กับตัวคอยช่วยเหลือให้ผ่านพ้นอุปสรรคและประสบความสำเร็จ ดังที่ อนุกูล โรจนสุขสมบูรณ์ (2552) กล่าวว่า พิธีไหว้ครู จะทำให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในฐานะที่เป็นศิษย์มีครูเหมือนกัน ได้นำวิชาความรู้ที่เรียนไปถ่ายทอดด้วยความมั่นใจโดยไม่ต้องกลัวว่า “ผิดครู” เป็นการสร้างศิษย์ให้มีความเชื่อมั่นในวิชาความรู้ที่ได้เรียนมา กล้าแสดงออกไม่เก็บตัว ทำให้มีความรู้กว้างขวางและเข้าใจในพิธีกรรมนี้อย่างชัดเจน เกิดความสบายใจ หากได้ทำสิ่งใดผิดพลาดไปก็เป็นการขอขมาครู จึงอาจทำให้ครูผู้สอนนาฏศิลป์ที่ไม่ได้จบการศึกษาโดยตรง ไม่มีความรู้ประสบการณ์ในการตั้งเศียรครู การทำพิธีไหว้ สักการะครู ไม่กล้าปฏิบัติ อาจทำให้ผู้เรียนต้องใช้จินตนาการอย่างมากที่จะเชื่อหรือเคารพ บูชาครูเทพเจ้า บรมครูทางด้านนาฏศิลป์ไทย ครูผู้สอนจึงใช้สื่อที่ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงการที่ครูจะต้องทำพิธีกรรมโดยตรง หรืออาจจะให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงด้วยการเข้าร่วมพิธีไหว้ครู สอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ก่อนเริ่มเรียนนาฏศิลป์ครูจะมีการไหว้ครูหรือเรียกว่า พิธีคำนับครูจะทำให้ศิษย์มีความเคารพเชื่อฟังครู จะอบรมสั่งสอนได้ง่าย ด้วยการนำดอกไม้ ธูปเทียน มาสักการะครูเทพเจ้า ครูที่ล่วงลับไปแล้ว และเป็นการเคารพต่อครูผู้ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ ในวันพฤหัสบดีที่ถือว่าเป็นวันครู ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากพวก พราหมณ์ ที่นับถือเทพเจ้านามพระพฤหัสบดีเป็นเทพฤกษ์ เพื่อเป็นสิริมงคล (สุมิตร เทพวงษ์, 2548, หน้า 6) ดังที่ สุขสันต์ พ่วงกลัด (2539, หน้า 138-139) กล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมมีขั้นตอนการฝากตัวเป็นศิษย์เป็นจุดเริ่มต้นและสำคัญต่อกระบวนการถ่ายทอดศิลปะวิทยาการศิลปะทุกแขนง ซึ่งผู้ที่ปรารถนาเป็น “ศิษย์” รับการถ่ายทอด จะต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นภายในตนเองก่อน ซึ่งเกิดจากแรงจูงใจทำให้เกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ โดยการให้ความเคารพครูมีการฝากตัวเป็นศิษย์ ครูจะสอนสั่งสิ่งใดก็จะเป็นไปได้ง่าย ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยด้วยการให้ความสำคัญในการปฏิบัติด้านคติความเชื่อ

2. กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก

รูปแบบที่ 1 การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้เรียนกลุ่มเฉพาะ เหมาะสำหรับผู้เรียนที่เลือกเรียนในวิชาเพิ่มเติม ชุมนุมนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความมุ่งหมายหรือมีพื้นฐานความรู้เดิมทางด้านนาฏศิลป์ เป็นกลุ่มที่สามารถจะแสดงนาฏศิลป์ไทยได้อย่างมืออาชีพสามารถจัดการตนเองให้พร้อมสำหรับการแสดง สร้างสรรค์การแสดง ออกแสดงในงานกิจกรรมต่าง ๆ ได้ กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยสำหรับกลุ่มเฉพาะนี้จะเริ่มตั้งแต่ทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะต่อเนื่องและทักษะขั้นสูง โดยยึดความสามารถเฉพาะบุคคลที่เหมาะสมกับการแสดงในแต่ละชุด จึงจะคัดเลือกให้ต่อท่ารำและออกแสดง เน้นการถ่ายทอดทักษะขั้นพื้นฐานโดยใช้ครูเป็นแบบปฏิบัติซ้ำ ๆ จนแม่นยำ ทักษะต่อเนื่องด้วยการจำแม่ท่าเข้าใจการเชื่อมโยงของท่า จนถึงทักษะขั้นสูงที่ผู้เรียนคิดประดิษฐ์ท่ารำได้ด้วยตนเอง ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพทางศิลปะที่มีการถ่ายทอดรูปแบบโดยอาศัยการเลียนแบบตามที่ได้จดจำไว้จนฝังใจ ฝึกทักษะด้วยตัวเอง โดยมีครูเป็นผู้คอยดูแลและควบคุมอย่างใกล้ชิดจนเกิดความชำนาญ จึงจะปล่อยโอกาสให้เด็กได้ฝึกฝนด้วยตัวเอง จนสามารถเข้าถึงศิลปะสร้างสรรค์เป็นผลงานของตนได้ (สุกรี เจริญสุข, 2540, หน้า 12-23) สอดคล้องกับ รจนา สุนทรานนท์ (2549) ศึกษา

การสืบทอดนาฏยศิลป์สู่กรมศิลปากร พบว่าโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ กรมศิลปากร มีนาฏยศิลปินโขนละครหลวงจากหลายแห่งไปเป็นครู สืบทอดนาฏยศิลป์มาถึงปัจจุบัน ซึ่งวิธีสืบทอดนาฏยศิลป์เป็นการสอนชนิดถ่ายแบบจากครูสู่ศิษย์ ชนิดตัวต่อตัว จากรุ่นสู่รุ่นอย่างเคร่งครัด ผ่านการสะสมความรู้และประสบการณ์พร้อม จึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่ได้อย่างงดงามและนับถือเป็นแบบอย่างสืบทอดต่อไป

รูปแบบที่ 2 การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยสำหรับผู้เรียน กลุ่มทั่วไป เหมาะสำหรับผู้เรียนในรายวิชาศิลปพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ซึ่งผู้เรียนอาจจะมีความสนใจหรือพื้นฐานความรู้เดิมทางด้านนาฏศิลป์หรือไม่ก็ได้ ผู้เรียนกลุ่มทั่วไปเป็นกลุ่มที่เน้นความเข้าใจศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ อันเป็นวัฒนธรรมของชาติมีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในประเภทของนาฏศิลป์ไทย หลักการแสดงนาฏศิลป์ไทยประเภทต่าง ๆ ปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยขั้นพื้นฐานด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน กล้าแสดงออก นำท่ารำไปใช้สื่อสารในการแสดงอย่างสร้างสรรค์ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด ทั้งในฐานะผู้ชมและผู้แสดง ยึดหลักการถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่ยึดความสามารถเฉพาะบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ จัดกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบตามความถนัดและความสนใจใช้วิธีการถ่ายทอดหลาย ๆ วิธีเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับสุขสันต์ พ่วงกลัด (2539, หน้า 138) ได้ศึกษาพลวัตต์การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม พบว่าปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ของมนุษย์คือ “เหตุจูงใจ” อันเป็นสภาวะที่มีขึ้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้วทำให้เกิดความสนใจและตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้ในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ทิศนา แขมมณี (2550, หน้า 113-115) กล่าวว่า หลักการสอนนาฏศิลป์ว่าครูควรเน้นหนักในแง่ความเข้าใจศิลปะทางด้านนาฏศิลป์ อันเป็นวัฒนธรรมของชาติ สืบต่อไปมิได้มุ่งให้เป็นขั้นศิลปิน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด

กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก รูปแบบที่ 1 สำหรับผู้เรียนกลุ่มเฉพาะ รูปแบบที่ 2 สำหรับผู้เรียนกลุ่มทั่วไป เมื่อพิจารณาตามกรอบหลักคิดกระบวนการถ่ายทอดทางนาฏศิลป์ไทย พบว่า ทั้ง 2 รูปแบบ มีขั้นตอนหลักในกระบวนการถ่ายทอด 3 ขั้นได้แก่ ขั้นเตรียมการ ขั้นถ่ายทอด ขั้นวัดผลและประเมินผล และมีการสอดแทรกการขัดเกลาและปลูกฝังความดีในทุกขั้นตอนการถ่ายทอด ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของ สุขสันต์ พ่วงกลัด (2539) ได้แก่ ขั้นการรับและฝากตัวเป็นศิษย์ ขั้นการฝึกฝนทักษะและประสบการณ์ ขั้นการขัดเกลาและปลูกฝังความดี ขั้นการวัดผลและประเมินผล อาจเป็นเพราะกระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมแขนงหนึ่งอาศัยแนวคิดการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง มักจะเห็นประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดนอกระบบโรงเรียนหรือตามอัธยาศัยเป็นการถ่ายทอดในครอบครัว ในสังคมอื่นมากกว่าในโรงเรียน ดังนั้น ครูนาฏศิลป์จึงเน้นการสอดแทรกคุณธรรมปลูกฝังความดีไปพร้อมกับการถ่ายทอดด้วยความสัมพันธ์ของครูกับศิษย์ ประดุจแม่กับลูกเหมือนคนในครอบครัวจะทำให้ผู้เรียนซึมซับได้โดยไม่รู้ตัว ดังที่ สุมน อมรวิวัฒน์ (2537) และ คึกฤทธิ์ ปราโมช (2520) กล่าวถึง การถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นการบอกสอน เพื่อสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งสืบต่อกันมาหลายต่อหลายรุ่นนั้น มักเกิดขึ้นในการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษานอกระบบมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือเกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชนมากกว่าการสั่งสอนในโรงเรียน เพราะชีวิตในครอบครัว ชุมชนมีลักษณะเป็นธรรมชาติ เป็นจริงและเป็นประสบการณ์ตรงที่เด็กได้เรียนรู้ ซึมซับได้มากกว่าการเรียนเนื้อหาในหนังสือ หรือสื่อมวลชน ประเภทหนังสือ หนังสือพิมพ์

วิทยุ โทรทัศน์ อินเตอร์เน็ต ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาควรเปิดสอนนาฏศิลป์เป็นวิชาเลือกสำหรับนักเรียนที่สนใจ และมีแววในทางนาฏศิลป์ เพื่อส่งเสริมความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ของผู้เรียนตามความสมัครใจและนำไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมทางสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

2. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับจารีตนาฏศิลป์ไทยและทักษะนาฏศิลป์ เพื่อเตรียมความพร้อมของครูในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย การสร้างเครือข่ายครูนาฏศิลป์ไทย และให้ครูมีความมั่นใจในการดำเนินการตามจารีตนาฏศิลป์ไทย

3. ครูควรให้ความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนประดุจ “แม่กับลูก” มีการสอดแทรกการขัดเกลาปลูกฝังความดีในทุกขั้นตอนการถ่ายทอดด้วยการบอก สอนและประพฤติเป็นแบบอย่าง

4. ครูควรเน้นการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยจากการรับรู้ด้วยการปฏิบัติ ที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์จริงของผู้เรียนตามความถนัด ประกอบบทเพลงที่ผู้เรียนสนใจก่อนที่จะเชื่อมโยงกับนาฏศิลป์ไทยที่เป็นแบบแผน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและพัฒนารูปแบบการสอนสำหรับผู้เรียนกลุ่มเฉพาะและผู้เรียนกลุ่มทั่วไป ตามรูปแบบกระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้ครูสอนนาฏศิลป์ไทยมีรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ควรศึกษาและพัฒนาสมรรถนะของครูสอนนาฏศิลป์ในระดับมัธยมศึกษา และพัฒนาครูสอนนาฏศิลป์ในระดับมัธยมศึกษาตามสมรรถนะ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ขนิษฐา โพธิสินธุ์. (2537). *ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการประถมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. (2520). *รายงานการสัมมนานาฏศิลป์ไทย ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จริยา แสนเจริญสุข. (2544). *ปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนกิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชมนาด โศภณ. (2531). *พัฒนาการของการศึกษาวิชาชีพนาฏศิลป์ไทยในประเทศไทย*, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์. (2543). *การวิจัยทางศิลปะ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเมษฐ์ บุณยะชัย. (2550). จารีตนาฏศิลป์ไทย. *วารสารศิลปากร, 50*(1), 4-19.

รจนา สุนทรานนท์. (2549). *นามานุกรม: นาฏยศิลปินโขน ละครรำหลวง.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2536). *งานวัฒนธรรมแห่งชาติ.* กรุงเทพฯ: กองนโยบายและแผนวัฒนธรรม รายงานเสนอรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. (นายปราโมทย์ สุขุม พ.ศ.2536)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561).* กรุงเทพฯ: สกศ.

สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง (SP2).* เข้าถึงได้จาก http://www.hrd.obec.go.th.

สุกรี เจริญสุขและคณะ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุขสันต์ พ่วงกลัด. (2539). *การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในการบรรเลงซอสามสาย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ เถาทอง. (2544). *ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นถิ่นภาคตะวันออก.* กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุมน อมรวิวัฒน์. (2537). *การถ่ายทอดและการเรียนรู้วัฒนธรรม. ใน การศึกษากับการถ่ายทอด*วัฒนธรรม: กรณีศึกษาหนังใหญ่วัดขนอน. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

สุมิตร เทพวงศ์. (2548). *นาฏศิลป์ไทย: นาฏศิลป์สำหรับครูประถมศึกษา-อุดมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุกูล โรจนสุขสมบูรณ์. (2552). *ไหว้ครูนาฏยศิลป์ไทย: ความหมาย พิธีการ การจัดการ*. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส.

อาคม สายาคม. (2525). *ฝึกหัดละครหลวงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรวมงานพิมพ์ของนายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กรมศิลปากร*. ใน งานพระราชทานเพลิงศพ นายอาคม สายาคม ณ เมรุวัดมงกุฎกษัตริยาราม. ม.ป.ท.

อุษา สบฤกษ์. (2536). *การศึกษาพฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรี*

The Effects of Contemplative Group Counseling on Forgiveness of Undergraduate Students

กันดิศ มั่นปาน**
ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์***
ดร.ประชา อินัง****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรี โดยเปรียบเทียบผลการปรึกษาระหว่างระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนิสิตปริญญาตรีประจำปีการศึกษา 2556 จำนวน 16 ราย ที่มีคะแนนการให้อภัยต่ำกว่าเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 สุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิธีจับคู่ตามคะแนนเพื่อไม่ให้มีข้อแตกต่างกัน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ มาตรวัดพื้นนิสัยในการให้อภัย และโปรแกรมให้การปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา ในกลุ่มทดลองจะได้รับการปรึกษา สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที จำนวน 11 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา ระยะการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำประเภท หนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ บอนเฟอรินี่

ผลการวิจัย พบว่า นิสิตปริญญาตรีที่ได้รับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา มีค่าเฉลี่ยการให้อภัยสูงกว่าจากนิสิตปริญญาตรีที่ไม่ได้รับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาในระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตปริญญาตรีที่ได้รับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญามีค่าเฉลี่ยการให้อภัยในระยะหลังทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การให้อภัย/ การปรึกษากลุ่ม/ จิตตปัญญา

*วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were; to study the forgiveness of undergraduate students as the results from a consultation phases, pre-trial, post-trial and follow up. The sample used in this research were 16 undergraduate students who were studying in academic year 2556. Who had forgiveness score less than 25th percentile. They were selected and assigned into experimental and the control groups by match pair technique. The research tools were forgiveness scale and counseling program based on contemplative. The experimental group received 90 minutes counseling twice a week (11 times in total) while the controlled group did not. The data collection was divided into three phrases; pre-trial, post-trial and follow up. The data were analyzed with repeated measures of variance; one variable between groups and one variable within group. When the difference was detected, it was tested with Bonferroni procedures.

The research results shown that the forgiveness of undergraduate students who received counseling based on contemplative was higher than the control group in post-trial and follow up phase at .05 significance level. Moreover, the forgiveness of undergraduate students who received the counseling in post-trial and follow up phase was higher than the pre-trial period at .05 significant level.

Keywords: Forgiveness/ Group Counseling/ Contemplative.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในทุกสังคม ทุกศาสนามีการอบรมสั่งสอนมาช้านานว่าให้บุคคลรู้จักการให้อภัยกับบุคคลอื่นที่กระทำผิดต่อเรา ในศาสนาคริสต์การให้อภัยเปรียบเสมือนการแสดงความรักต่ออีกฝ่ายหนึ่ง เช่นเดียวกับที่พระเยซูจะให้อภัยแก่ผู้ที่สำนึกผิด และพยายามปรับปรุงตนเอง (Landman, 1941 cited in Enright & Gassin, 1992) สำหรับในสังคมไทยเองการให้อภัยถือเป็นการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมของการแสดงความเมตตา (สันติกโร ภิกขุ, 2548) และเป็นการกระทำที่ช่วยลดอัตรา หรือความยึดมั่นถือมั่นในตนเอง เพราะการเอาผิดต่อกันและกันไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุด แต่การรู้จักขอโทษและให้อภัยเป็นสิ่งที่สำคัญกว่า เพราะนอกจากจะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายมีอารมณ์ที่สงบเย็นขึ้นและทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อไปได้แล้วนั้น การกระทำที่ผิดพลาดยังก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีอีกด้วย (ไพศาล วิสาโล, 2548)

การให้อภัยก่อให้เกิดผลดีตามมามากมาย โดยสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่สุดคือ การให้ความสัมพันธ์ที่มีความขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกันกลายเป็นความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และช่วยให้เกิดการสานสัมพันธ์กันต่อไปได้ นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยที่พบว่าการให้อภัยส่งผลต่อผู้ให้อภัยมีสุขภาวะทางจิตที่ดีอีกด้วย Hebel and Enright (1993) Mauger et al. (1992) ได้พบว่าพื้นนิสัยในการให้อภัยตนเองและผู้อื่น มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะ คือถ้ามีการให้อภัยตนเองและผู้อื่น จะมีสุขภาวะที่ดี ไม่มีความซึมเศร้าและความวิตกกังวล ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ Thompson et al. (2005) ได้ศึกษาพื้นนิสัยในการให้อภัยตนเอง การให้อภัยผู้อื่น และการให้อภัยสถานการณ์ในการทำนายสุขภาวะ พบว่าบุคคลที่มีพื้นฐานการให้อภัยสูง มีความซึมเศร้าต่ำ ความโกรธต่ำ ความวิตกกังวลต่ำ และมีความพึงพอใจในชีวิตสูง แล้วยังมีงานวิจัยของ Kadiangandu, Mullet, and Vinsonneau (2001) ที่พบว่า ผู้ที่จะเข้าใจการให้อภัยอย่างแท้จริง จะ

ต้องมีอายุและระดับการศึกษาหลังมัธยมบริบูรณ์ จึงมีผู้นิยมศึกษาการให้อภัยในกลุ่มตัวอย่างระดับนิสิตนักศึกษาขึ้นไป เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการให้อภัยในกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีศักยภาพอยู่อย่างเพียงพอในการที่จะได้รับการพัฒนาการให้อภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถือได้ว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในการปูพื้นฐานทางความคิด ความเชื่อ มุมมอง ทัศนคติ การให้และตัดสินคุณค่า วิสัยทัศน์ รวมทั้งศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพัฒนา การให้อภัยจึงเป็นการเตรียมพร้อมให้กับนิสิตนักศึกษาได้ยอมรับและอยู่ร่วมกับพฤติกรรมและผลของสิ่งที่ตนได้กระทำอย่างสุขสงบ มีกำลังใจพร้อมเผชิญกับความขัดแย้งได้

จิตตปัญญาศึกษา เป็นการศึกษาที่เน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้ การเรียนรู้และเท่าทันมิติ/ โลกด้านใน (อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ทัศนะ มุมมองต่อชีวิตและโลก) ของตนเองให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ซึ่งหมายถึงการสังเกตอย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและโลกภายนอก ผ่านกระบวนการ/วิธีการและกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การนิ่งสงบอยู่กับตนเอง การเจริญสติภาวนา การสะท้อนการเรียนรู้ด้วยตนเองและกลุ่ม (Self and Group Reflection) สุนทรียสนทนา (Dialogue) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) การเขียนบันทึก (Journaling) กิจกรรมอาสาสมัคร บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ศิลปะ ดนตรี ไปจนถึงพิธีกรรมและการปฏิบัติทางศาสนาเป็นต้น มีเป้าหมายก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน (Fundamental Transformation) ทางด้านความคิดและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเองและโลก ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา มีความรักความเมตตาต่อตนเองและสรรพสิ่งทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2553, หน้า 68) อาจกล่าวได้ว่า จิตตปัญญาช่วยให้เรียนรู้พัฒนาและจัดการความขัดแย้งภายในของบุคคลจึงทำให้รู้จักตนเอง ผู้อื่นและโลกภายนอกมากขึ้น มีสติใคร่ครวญ มีการพัฒนาจิตใจและปัญญา จากเหตุผลดังกล่าว จิตตปัญญาจึงมีความสอดคล้องและเหมาะสมในการนำมาใช้พัฒนาการให้อภัยของนิสิตนักศึกษาที่มีความขัดแย้งภายในใจของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับผู้อื่นและโลกภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำจิตตปัญญามาใช้ร่วมกับการปรึกษากลุ่ม เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 1 เป็นช่วงวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อน การสนับสนุน การให้กำลังใจและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายภายในกลุ่มจึงเป็นแรงผลักดันให้กลุ่มดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายด้วยการให้อภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรี เพื่อนำผลที่เกิดขึ้นไปเป็นแนวทางให้นิสิตนักศึกษา รู้จักการให้อภัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้นิสิตนักศึกษารับมือกับความขัดแย้งและแปรเปลี่ยนความขัดแย้งเป็นพลังไปสู่การพัฒนาตนเองให้ใช้ชีวิตอย่างสุขสงบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรีตามระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

2. เพื่อเปรียบเทียบผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรีกับการไม่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อการให้อภัยในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล

3. เพื่อศึกษาและบรรยายสภาวการณ์ของการเปลี่ยนแปลงจากภายในอันเป็นเงื่อนไข สู่การให้อภัยของนิสิตปริญญาตรี

สมมติฐานของการวิจัย

1. นิสิตปริญญาตรีที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญามีการให้อภัยสูงกว่านิสิตปริญญาตรีที่ไม่ได้เข้ารับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาในระยะหลังการทดลอง

2. นิสิตปริญญาตรีที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญามีการให้อภัยสูงกว่านิสิตปริญญาตรีที่ไม่ได้เข้ารับการให้คำปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาในระยะติดตามผล

3. นิสิตปริญญาตรีที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญามีการให้อภัยในระยะหลังการทดลองสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง

4. นิสิตปริญญาตรีที่เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญามีการให้อภัยในระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research Design) เพื่อศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรี จำนวน 16 คน โดยสุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองสองตัวประกอบแบบวัดซ้ำหนึ่งตัวประกอบ (Two-Factors Experiment with Repeated Measures on One Factor) (Winer, Brown, and Michels, 1991, p. 509) โดยมีขอบเขตการศึกษาดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ภาคปกติ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โดยให้ทำมาตรวัดพื้นนิสัยในการให้อภัย แล้วนำคะแนนมาเรียงลำดับ เลือกผู้ที่มีคะแนนการให้อภัยต่ำกว่าเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 16 คน ที่สมัครใจ สุ่มเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิธีจับคู่ตามคะแนน (Match Pair Group) เพื่อไม่ให้มีข้อแตกต่างกัน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 8 คน คือกลุ่มที่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา กลุ่มควบคุม 8 คน คือกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยไม่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการปรึกษากลุ่ม ได้แก่

1. การปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา

2. การไม่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา

ตัวแปรตาม ได้แก่ การให้อภัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 2 ชนิด ได้แก่

1. มาตรวัดพื้นนิสัยในการให้อภัย

2. โปรแกรมการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา

วิธีการดำเนินการทดลอง

1. ระยะก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและขอความร่วมมือจากอาจารย์ประจำภาควิชาเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำมาตรวัดพื้นนิสัยในการให้อภัย ผลที่ได้จากการทำมาตรวัดพื้นนิสัยในการให้อภัยในครั้งนี้เป็นคะแนนในระยะก่อนการทดลอง (Pre-test)

2. ระยะทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญากับกลุ่มทดลอง ทั้งหมด 11 ครั้ง ในระยะทดลอง ผู้วิจัยจะทำการบันทึกประสบการณ์จากการปรึกษากลุ่มและสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการปรึกษากลุ่มทุกครั้ง

สำหรับกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาและดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยตามปกติ

3. ระยะหลังการทดลอง

เมื่อผู้วิจัยดำเนินการปรึกษากลุ่มในครั้งที่ 11 เสร็จสิ้น ผู้วิจัยจึงให้กลุ่มตัวอย่างทำมาตรวัดพื้นนิสัยในการให้อภัย ผลที่ได้เป็นคะแนนระยะหลังการทดลอง (Post-test)

4. ระยะติดตามผล

หลังการทดลองในครั้งที่ 11 ผู้วิจัยทิ้งระยะเวลา 2 สัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัยทำการประเมินผลของโปรแกรม โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำมาตรวัดพื้นนิสัยในการให้อภัยซ้ำอีกครั้งผลที่ได้เป็นคะแนนในระยะติดตามผล (Follow up)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติบรรยาย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการให้อภัย

2. การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการทดลองกับระยะเวลาการทดลองที่มีต่อการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated Measure Analysis of Variance One Between-Subjects Variable and One Within-Subjects Variable) (Howell, 2007, p. 461) เมื่อพบค่าเฉลี่ยในระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผล ในกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกัน จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของบอนโฟโรนี (Bonforoni)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) จากการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกลุ่ม บันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และจากการสนทนากลุ่มเพื่อบรรยายความรู้สึกในการปรึกษาและสะท้อนผลจากการปรึกษา รวมถึงนำไปใช้ในการอภิปรายผลที่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลแยกเป็น 2 ประเด็นได้ดังนี้

1. นิสิตปริญญาตรีกลุ่มที่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญามีการให้อภัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า ระยะก่อนการทดลองทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยการให้อภัยไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปถึงระยะหลังการทดลอง พบว่า กลุ่มที่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา มีคะแนนเฉลี่ยการให้อภัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเว้นระยะ 2 สัปดาห์จึงทำการติดตามผลอีกครั้ง พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการให้อภัยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบผลย่อยของวิธีการทดลองในระยะก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล

Source of Variation	*df*	*SS*	*MS*	*F*
ระยะก่อนการทดลอง				
Between Groups	1	1.56	1.56	0.02
Within Groups	42	3168.12	75.42	

Source of Variation	*df*	*SS*	*MS*	*F*
ระยะหลังการทดลอง				
Between Groups	1	812.25	812.25	10.76*
Within Groups	42	3168.12	75.43	
ระยะติดตามผล				
Between Groups	1	1190.25	1190.25	15.77*
Within Groups	42	3168.12	75.43	

F (1,25) = 4.24

ปรับค่า *df* ด้วยวิธีการของ Welch- Satterwaite (Howell, 1977, p. 470) ได้ค่า *df* = 25

จากผลการทดลองนิสิตที่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา ในระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผล สูงกว่าก่อนการทดลอง ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการสนับสนุนแนวคิดในการพัฒนาการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรีด้วยการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา สามารถนำมาใช้พัฒนาการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้นิสิตมีการให้อภัยสูงขึ้นมีปัจจัยมาจากองค์ประกอบของโปรแกรมการปรึกษากลุ่มตามแนวคิด จิตตปัญญาและองค์ประกอบด้านการสร้างการให้อภัยของผู้รับการปรึกษากลุ่มดังนี้

1. ในการสร้างบรรยากาศของการสร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่ม ผู้วิจัยในฐานะผู้ให้ การปรึกษากลุ่มได้ให้ความสำคัญต่อการสร้างสัมพันธภาพในกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง ทั้งสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้การปรึกษากลุ่มกับผู้รับการปรึกษากลุ่ม และสัมพันธภาพระหว่างผู้รับการปรึกษากลุ่มกับผู้รับการปรึกษากลุ่มด้วยกันเอง เพราะสัมพันธภาพที่ดีจะทำให้สมาชิกกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกอบอุ่น เกิดความประทับใจ เกิดความไว้วางใจกัน พร้อมที่จะเปิดเผย กล้าแสดงความรู้สึกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ดังกิจกรรม “ระลึกย้อนตอนเป็นเด็ก” “ตามหาพ่อแม่” “ค้นหาสมดุลภายใน-ภายนอก” และกิจกรรม “ละครชีวิต” กิจกรรมทั้งหลายนี้เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้รับ การปรึกษากลุ่มได้รู้จักกันมากยิ่งขึ้น กล้าเปิดใจพูด กล้าเปิดใจรับฟัง ไม่รู้สึกเคร่งเครียด รู้สึกสบายใจ รู้สึกไว้วางใจกัน สังเกตได้จากผู้รับการปรึกษากลุ่มมีการพูดคุย สอบถามผู้รับการปรึกษากลุ่มด้วยกันตอนทำกิจกรรมอย่างมีท่าทีที่แจ่มใส เต็มไปด้วยเสียงหัวเราะ มีการสัมผัสร่างกายที่บ่งบอกถึงความไว้วางใจต่อกันทำให้เกิดมิตรภาพที่ดีในกลุ่ม

2. ในระหว่างการปรึกษา ผู้รับการปรึกษากลุ่มให้ความสนใจและให้ความร่วมมือในการเข้ากลุ่มเป็นอย่างดี สามารถทำความเข้าใจ ยอมรับและสร้างการให้อภัยให้เกิดขึ้นกับตนเอง ผู้อื่นและสถานการณ์ที่ไม่มีใครควบคุมได้เป็นผลมาจากโปรแกรมการปรึกษากลุ่มตามแนวคิด จิตตปัญญาสร้างจากหลัก จิตตปัญญา 7 หรือเรียกในชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า 7 C’s (ธนา นิลชัยโกวิทย์, อดิศร จันทรสุข, พงษธร ตันติฤทธิศักดิ์ และ อัญชลี สถิรเศรษฐ์, 2550) ได้แก่ 1) หลักการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือการเข้าสู่สภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ และนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ทำงานอย่างใคร่ครวญทั้งในด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal) และด้านภายในบุคคล (Intrapersonal) 2) หลักความรักความเมตตา (Compassion) คือ การส่งพลังออกเพื่อโอบอุ้มดูแลกลุ่มของกระบวนกร และการจัดกระบวนการด้วยสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ (สัปปายะ) 3) หลักการเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connection) คือ การช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเชื่อมโยงประสบการณ์ในกระบวนการเข้ากับชีวิตได้นาไปสู่การทาให้กระบวนการเข้ามาสู่ภายใน

(Internalization) บูรณาการสู่วิถีชีวิตและการเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน เชื่อมโยงกับชุมชน และจักรวาล 4) หลักการเผชิญหน้า (Confronting) คือ การเปิดให้ผู้เข้ารับการอบรมออกจากพื้นที่ปลอดภัยของตนเอง เพื่อเข้าเผชิญกับพื้นที่เสี่ยง เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ ๆ และเข้าใจถึงข้อจำกัดและศักยภาพของตนเองต่อการเรียนรู้และพัฒนา 5) หลักความต่อเนื่อง (Continuity) คือ การสร้างความไหลลื่นของกระบวนการ อันช่วยให้เกิดพลังพลวัตต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยเอื้อให้ศักยภาพ การเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมได้รับการปลดปล่อยและสามารถเข้าทางานเพื่อบ่มเพาะพัฒนา 6) หลักความมุ่งมั่น (Commitment) คือ การเอื้อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำเอากระบวนการกลับไปใช้ในชีวิตอย่างต่อเนื่องภายหลังจากการเข้าร่วมการอบรม เพื่อนาไปสู่การเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน 7) หลักชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) คือ ความรู้สึกเป็นชุมชนร่วมกันของผู้เข้ารับการอบรม รวมทั้งกระบวนกรที่เกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงภายในของแต่ละคน รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับชีวิต

หลักจิตตปัญญา 7 จึงส่งผลให้โปรแกรมการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาสามารถสร้างเงื่อนไขที่ดึงศักยภาพการเรียนรู้และพัฒนาการให้อภัยของผู้รับการปรึกษากลุ่ม ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวประกอบไปด้วย

การมีสติและใคร่ครวญด้วยใจอย่างลึกซึ้งในชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยเน้นให้ผู้รับการปรึกษาคอยสังเกตใคร่ครวญความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตนเองจากโปรแกรมการปรึกษาจึงเป็นผลให้ผู้รับการปรึกษากลุ่มได้รับได้เข้าใจและยอมรับประโยชน์ของการมีสติและการใคร่ครวญด้วยใจแล้วรู้จักการนำไปใช้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเองได้เผชิญซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ดีต่อการสร้างเงื่อนไขการให้อภัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ใช้หลักโยนิโสมนสิการซึ่งมีหลักการความหมายเป็นไปในทางเดียวกันกับการใคร่ครวญด้วยใจอย่างลึกซึ้ง ดังเช่นงานวิจัยของ วรรณดาว ศูนย์กลาง (2550, หน้า 87-89) ชฎาพร สิงห์ปั้น (2553, หน้า 49-53) และบัลลังก์ ตาลทอง (2548, หน้า 59-66) ที่พบว่า หลังการทดลองแล้วกลุ่มทดลองมีการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยได้ใช้หลักโยนิโสมนสิการสร้างการเห็นการเห็นคุณค่าในตนเอง ลดความก้าวร้าว เกิดการตระหนักรู้ ได้รู้จักตนเอง โดยคิดตามหลักความเป็นจริงเพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จากวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการใช้การใคร่ครวญด้วยใจอย่างลึกซึ่งสามารถเป็นสื่อกลางในการสร้างตัวแปรทางจิตที่มีคุณลักษณะทางด้านบวกได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงทำให้ การใคร่ครวญด้วยใจอย่างลึกซึ่งจึงเป็นเงื่อนไขที่เป็นสื่อกลางในการสร้างและเชื่อมโยงเงื่อนไขในการให้อภัยอื่น ๆ กับความขัดแย้งในชีวิตจนเกิดเป็นการให้อภัยได้

เข้าใจและยอมรับความจริงของธรรมชาติ

เมื่อผู้รับการปรึกษากลุ่มได้ใคร่ครวญถึงความเป็นจริงของธรรมชาติจากกิจกรรมและความเป็นจริงที่เกิดขึ้นภายในตนเองและแลกเปลี่ยนการรับรู้และประสบการณ์ภายในกลุ่ม จึงทำให้ผู้รับการปรึกษากลุ่มเข้าใจและยอมรับความจริงของธรรมชาติที่เกิดขึ้นในความขัดแย้งได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับ ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ (2550, หน้า 84) ได้กล่าวถึงการเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติในโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษาไว้ว่า ผู้ร่วมวิจัยหลายคนสะท้อนว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการการเรียนรู้ของโครงการช่วยให้มองเห็นและยอมรับความจริงของชีวิตและธรรมชาติตามที่เป็นอยู่ได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการมองเห็นตนเองและชีวิตของตน การเข้าใจธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ หรือการเข้าใจกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ที่สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยของตัวมันเอง โดยที่เราไม่สามารถเข้าไปควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการของเราได้ ซึ่งผลข้อนี้เกิดกับแต่ละคนในจังหวะที่แตกต่างกันไปอาจจะ

เป็นในกิจกรรมที่สะกิดใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม การได้รับฟังเรื่องราวของเพื่อนหรือการได้เข้าไปสัมผัสกับชุมชนในสังคมและธรรมชาติ แต่ไม่ว่าจะเกิดจากจุดใด ความคิด ความรู้สึก และการรับรู้นั้นมักจะเชื่อมโยงต่อเนื่องไปถึงเรื่องอื่นๆ ในชีวิตด้วย เช่นการเข้าใจและยอมรับตนเองทำให้เข้าใจและยอมรับผู้อื่นตามความเป็นจริงได้ดีขึ้น และในทางกลับกันการเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติและความเป็นธรรมดาของชีวิตจากเรื่องราวของผู้อื่นเกิดความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ก็ช่วยให้กลับมามองเห็นตัวเองได้อย่างชัดเจนและยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเองได้ดีขึ้น หรือการเข้าใจธรรมชาติก็มักจะเชื่อมโยงไปสู่การทำให้เกิดมุมมองที่เปลี่ยนไปต่อตนเอง ต่อชีวิต ความสัมพันธ์และสังคมด้วย ซึ่งคุณลักษณะที่เกิดจากการเข้าใจและยอมรับความจริงนี้ผู้วิจัยสังเกตได้ว่ามีส่วนสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการให้อภัยและช่วยสร้างเงื่อนไขการให้อภัยอื่น ๆ ทำให้เชื่อมโยงกับความขัดแย้งในชีวิตของตนได้โดยง่าย

เข้าใจและยอมรับตนเอง ผู้อื่นและสถานการณ์ที่ไม่มีใครควบคุมได้

เมื่อผู้รับการปรึกษากลุ่มได้ใคร่ครวญในตนเอง ผู้อื่นและสถานการณ์ที่ไม่มีใครควบคุมได้ ถึงความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับปัญหาความขัดแย้งจนเกิดความเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงของธรรมชาติได้ก็จะน้อมนำให้เกิดการตระหนักรู้ เข้าใจและยอมรับตนเอง ผู้อื่นและสถานการณ์ที่ไม่มีใครควบคุมได้จะทำให้เกิดทัศนคติที่เป็นบวกซึ่งจะนำมาสู่การตระหนักถึง ความรับผิดชอบที่จะต้องเลือกวิธีการจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สร้างปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เพื่อคืนคุณค่าและความหมายที่สูญเสียไปสู่ตนเอง ผู้อื่นและสถานการณ์ที่ไม่มีใครควบคุมได้ซึ่งจะช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดการให้อภัยได้ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Ellis (2006) ได้กล่าวไว้ว่า หากเราได้ทำการสำรวจตนเองและสามารถปรับความคิดที่มีต่อตัวเราเองได้ เราก็จะสามารถปรับตัวรวมถึงยอมรับในตัวเราเองได้ด้วย และสอดคล้องกับ Rogers (1961) ที่ได้กล่าวถึงเรื่องการยอมรับผู้อื่นเอาไว้ว่า เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีความพร้อมที่จะยอมรับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ตนเองพบเจอมา เขาก็จะมีความพร้อมที่จะยอมรับเรื่องของคนอื่นมากขึ้นไปด้วย และหากบุคคลมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อตนเองแล้วก็จะยิ่งเป็นสิ่งเสริมแรงที่จะทำให้มองคนอื่นในทางบวกอันนำไปสู่การยอมรับผู้อื่นด้วยเช่นกัน

เข้าใจธรรมชาติของความรักและความเมตตา

เมื่อเกิดความขัดแย้งย่อมมีความรู้สึกเจ็บปวด ความรู้สึกผิดหวัง การทำให้ความรู้สึกเจ็บปวด ความรู้สึกผิดหวังที่เกิดขึ้นลดลงจนกลับสู่ภาวะปกติหรือแม้กระทั่งทำให้เกิดสุขภาวะที่ดีขึ้นกว่าเดิมจำเป็นต้องมีสิ่งที่มีคุณสมบัติลดทอนความเจ็บปวด ความผิดหวังในจิตใจของบุคคล ซึ่งผู้ที่เลือกหนทางแห่งการให้อภัยเลือกที่จะใช้ความรักและความเมตตา แต่การใช้คุณสมบัติของความรักและความเมตตาให้เต็มประสิทธิภาพแล้วเอื้ออำนวยให้เกิดการให้อภัยในจิตใจของบุคคลต้องมีการเชื่อมโยงเงื่อนไขการให้อภัยอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐมา ขันติธรรม (2553) ได้ศึกษาความรักในพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่าความรักในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้ แต่มนุษย์สามารถรับรู้ถึงความรักได้ด้วยโดยออกมาในรูปของความคิด ความพอใจ ความซาบซึ้งใจฯลฯ ความรักในทางพระพุทธศาสนามีพื้นฐานมาจากโลภะ อันประกอบด้วยตัณหา 3 คือกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา และสามารถแบ่งความรักได้เป็น 3 ระดับคือ 1.รักตนเอง 2.รักผู้อื่น 3.รักแบบเมตตา งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าความรักมีพื้นฐานเกิดจากตัณหา เป็นการตอบสนองความต้องการของบุคคลเมื่อไม่ได้ดังความต้องการย่อมถูกชักนำไปทางด้านลบของจิตใจได้ซึ่งต่างจากความรักแบบเมตตาเป็นความรักที่อยากให้ผู้อื่นมีความสุข และสามารถพัฒนาความรักแบบเมตตาให้เป็นความรักแบบเมตตาอัปปมัญญา คือความรักที่แผ่ไปสู่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายด้วยความสม่ำเสมอกัน โดยไม่มีประมาณ ไม่จำกัดขอบเขต ความรักแบบเมตตานี้จะสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อความรักตั้งอยู่บนเงื่อนไขของความเข้าใจและ

ยอมรับความเป็นจริงของธรรมชาติซึ่งเป็นความรักความเมตตาที่น้อมนำไปสู่การให้อภัยได้

การสร้างสมดุลต่อตนเอง ผู้อื่นและสถานการณ์

เงื่อนไขนี้เป็นเป้าหมายที่สำคัญของการให้อภัย เนื่องจากความสมดุลเกิดจากการรับรู้ และสัมพันธ์ต่อตนเองและโลก 3 ทางคือ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม เมื่อ 3 ทางนี้มีความสอดคล้องเป็นไปในทางเดียวกันเกื้อหนุนกันและกันย่อมทำให้เกิดความสมดุล แต่เมื่อ 3 ทางนี้ไม่สอดคล้องกันย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นต่อตนเอง ผู้อื่นและสถานการณ์ที่ไม่มีใครควบคุมได้ตามเหตุปัจจัยของความขัดแย้ง การสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นใหม่สามารถกระทำได้โดยใช้เงื่อนไขการให้อภัย เช่น การใคร่ครวญด้วยใจอย่างลึกซึ้ง การยอมรับความจริง การมีความรัก ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ การยอมรับตนเอง ยอมรับผู้อื่นและยอมรับสถานการณ์ที่ไม่มีใครความคุมได้ โดยนำเงื่อนไขเหล่านี้มาสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดความสมดุลที่สอดคล้องทางความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมต่อตนเอง ผู้อื่นและสถานการณ์ที่ไม่มีใครควบคุมได้ โดยใช้การตอบสนองความต้องการด้วยการเพิ่มหรือลดความต้องการทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมจนกระทั่งพบจุดสมดุลในความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลให้บุคคลอภัยให้กับความขัดแย้งได้

ส่วนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้ารับโปรแกรมการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา พบว่า คะแนนการให้อภัยมีระดับเท่าเดิมไม่แตกต่างจากระยะก่อนการทดลอง

2. จากผลการวิจัยพบว่านิสิตปริญญาตรีที่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามคิดจิตตปัญญามีคะแนนเฉลี่ยการการให้อภัยในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และในระยะติดตามผลสูงกว่ากว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการให้อภัยของนิสิตปริญญาตรี ในระยะก่อน การทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลด้วยวิธีทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอรินี่ (Bonferroni)

คะแนนเฉลี่ย	ระยะก่อนการทดลอง 72.5	ระยะหลังการทดลอง 88	ระยะติดตามผล 90.12
ระยะก่อนการทดลอง (72.5)	-	15.5*	17.62*
ระยะหลังการทดลอง (88)	-	-	2.12
ระยะติดตามผล (90.12)	-	-	-

ทั้งนี้เนื่องจากนิสิตปริญญาตรีกลุ่มทดลองได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิด จิตตปัญญาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในตนเองเนื่องจากผู้รับการปรึกษากลุ่มเชื่อมโยง ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของแต่ละเงื่อนไขการให้อภัยกับความขัดแย้งในชีวิตได้ สอดคล้องกับ ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคณะ (2550, หน้า 72) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงแต่ละด้านที่เกิดขึ้นนี้ในความเป็นจริงมิได้แยกขาดออกจากกัน แต่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ส่งผลกระทบต่อกันและกันอยู่ตลอดเวลา โดยมีเรื่องของสติและการรู้ตัวเป็นพื้นฐาน แต่การเปลี่ยนแปลงข้ออื่น ๆ ก็กลับมาส่งผลต่อการมีสติรู้ตัวด้วยเช่นกันเช่นการเข้าใจและยอมรับตนเองทำให้สามารถสังเกตตนเองตามความเป็นจริงได้ชัดเจนขึ้น มีสติรู้เท่าทันกิเลสที่เคยพยายามหลีกเลี่ยงหรือมองไม่เห็นได้ดีขึ้น การมีความรักความเข้าใจและเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ก็ช่วยให้จิตใจเบิกบานง่ายต่อ การรักษาสติให้ตั้งมั่นได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงในข้ออื่นๆ ก็ส่งผลกระทบต่อกันและกันด้วย เช่นการเข้าใจและยอมรับ

ความเป็นจริงตามธรรมชาติ การเข้าใจและยอมรับตนเอง ความเข้าใจ ความรักและความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกขาดไม่ได้ เพราะการเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงตามธรรมชาติทำให้เข้าใจและยอมรับธรรมชาติของมนุษย์ทั้งในตนเองและผู้อื่น ในขณะที่การเข้าใจและยอมรับตนเองและผู้อื่นที่ทำให้เกิดความรัก ความเมตตาและจิตใจที่เบิกบาน ก็ช่วยให้มองเห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงได้ดีขึ้น โดยไม่มีอคติที่ทำให้มองและรับรู้ความเป็นจริงบิดเบือนไป

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้จึงเป็นข้อสนับสนุนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตนเองจาก การที่สามารถเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของแต่ละเงื่อนไขการให้อภัยกับความขัดแย้งได้อย่างลงตัวและมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้รับการปรึกษากลุ่มมีความมั่นใจที่จะให้อภัยกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้และการได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง รวมเป็น 11 ครั้ง ครั้งละ 90 นาที จึงส่งผลให้แม้ภายหลัง การทดลอง 2 สัปดาห์ซึ่งเป็นระยะติดตามผล กลุ่มทดลองยังคงใช้ประสบการณ์ที่ได้รับจากระยะการทดลองไปใช้ในชีวิตประจำวันทำให้สามารถจัดการกับความขัดแย้งในชีวิตได้ จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยในระยะติดตามผลมากกว่าระยะก่อนการทดลอง ส่วนนิสิตปริญญาตรีที่ไม่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา พบว่าคะแนนเฉลี่ยการให้อภัยในระยะติดตามผล ไม่แตกต่างกับระยะก่อนการทดลอง เป็นเพราะว่าในการวิจัยกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาจึงไม่ได้รับแนวทางในการสร้างการให้อภัย

สรุปได้ว่า การพัฒนาการให้อภัยด้วยการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา สามารถพัฒนาการให้อภัยให้นิสิตปริญญาตรีได้ โดยอาศัยองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ บรรยากาศ การสร้างสัมพันธ์ภาพภายในกลุ่มและโปรแกรมการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญา องค์ประกอบทั้งสองส่วนนี้สามารถทำให้นิสิตปริญญาตรีที่ได้เข้ารับการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญามีระดับการให้อภัยในระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการสร้างการให้อภัยให้เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีเงื่อนไข การให้อภัยที่ครบถ้วนก่อน แล้วจึงเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของแต่ละเงื่อนไขการให้อภัยกับความขัดแย้งในชีวิต ดังนั้นในการนำโปรแกรมการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาไปใช้ในระยะแรกจึงควรคำนึงถึงการสร้างเงื่อนไขการให้อภัยให้ครบก่อน จึงค่อยเชื่อมโยงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของแต่ละเงื่อนไขการให้อภัยกับความขัดแย้งในชีวิตจะทำให้สร้างการให้อภัยให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. หน่วยงานหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี ควรตระหนักและพัฒนาส่งเสริมการสร้างการให้อภัยให้กับนิสิตนักศึกษา โดยนำไปประยุกต์กับกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาสามารถใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างสุขสงบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ศึกษาในกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่มีอิสระเสรีภาพ จึงควรมีการศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อการให้อภัยของกลุ่มคนอื่น ๆ ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เช่น เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ เด็กและวัยรุ่นในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผู้ต้องขัง เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิด จิตตปัญญาต่อการให้อภัยสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อกลุ่มอื่นที่มีข้อจำกัดได้หรือไม่

2. ควรศึกษาผลการปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาต่อตัวแปรอื่น ๆ สามารถใช้ การปรึกษากลุ่มตามแนวคิดจิตตปัญญาแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ เช่น การอโหสิกรรม การบริโภคด้วยปัญญา ความเข้มแข็งในการมองโลก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2553). จิตตปัญญาศึกษา: ทางออกที่พอเพียงและพึงประสงค์ของสังคมไทย. *วารสารครุศาสตร์, 38*(3), 62-76.

ชฎาพร สิงห์ปั้น. (2553). *ผลของโปรแกรมพัฒนาตนโดยหลักโยนิโสมนสิการต่อความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัย.* การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ณัฐมา ขันติธรรมกุล. (2553). *การศึกษาความรักในพระพุทธศาสนา.* วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บัลลังก์ ตาลทอง. (2548). *ผลการใช้โปรแกรมวิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มาจากครอบครัวไม่สมบูรณ์ โรงเรียนสิงห์สุมพร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พระไพศาล วิสาโล. (2548). รับอรุณ: อย่าให้ถูกกลายเป็นผิด. *นิตยสารสารคดี, 248*, 85-87.

ธนา นิลชัยโกวิทย์, อดิศร จันทรสุข, พงษธร ตันติฤทธิศักดิ์ และอัญชลี สถิรเศรษฐ์. (2550). *รายงานการวิจัยโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้การอบรมและกระบวนการด้านจิตตปัญญาศึกษา.* สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.

วรรณดาว ศูนย์กลาง. (2550). *ผลของการฝึกคิดแบบโยนิโสมนสิการโดยผ่านกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเยาวชนที่มีสติปัญญาแตกต่างกัน ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย บ้านกรุณา.* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สันติ กโรภิกขุ. (2548). *อภัย: การแสดงเมตตาและปัญญา.* วันที่ค้นข้อมูล 2 กุมภาพันธ์ 2550, เข้าถึงได้จาก http://www.enneagramthailand.com/santi3.html.

Ellis, A. (2006). Acceptance. Retrieved January 10, 2013. from http://www.rebtnetwork.org/whatis.html

Enright, R. D., & Gassin, E. A. (1992). Forgiveness: A developmental overview. *Journal ofMoral Education, 21*(2), 99-113.

Hebel, J. H., & Enright, R. D. (1993). Forgiveness as a psychotherapeutic goal with elderly females. *Psychotherapy, 30*, 658-667.

Howell, D. C. (1977). *Statistical Methods for Psychology* (4thed.). America: Wadsworth.

_____. (2007). *Statistical methods for psychology* (6thed.). Belmont, CA: Thomson Wadsworth.

Kadiangandu, J. K., Mullet, E., & Vinsonneau, G. (2001). Forgiveness: A Congo-Francecomparison. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 32*, 504-511.

Mauger, P. A., Perry, J. E., Freeman, T., Grove, D. C., McBride, A. G., & McKinney, K. E. (1992). The measurement of forgiveness: Preliminary research. *Journal of Psychology and Christianity*, *11*, 170-180.

Rogers, C. (1961). On Becoming a Person. Retrieved February 18, 2013 from http://s-f-walker.org.uk/pubsebooks/pdfs/Carl_Rogers_On_Becoming_a_Person.pdf.

Thompson, L. Y., Synder, C. R., Hoffmen, L., Michael, S. T., Rasmussen, H. N., Billings, L. S., Heinze, L., Neufeld, J. E., Shorey, H. S., Roberts, J. C., Roberts, D. E. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of Personality*, *73*, 313-359.

Winer, B. J., Brown, D. R., & Michels, K. M. (1991). *Statistical Principles in Experimental Design* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

Factors Affecting Learning Motivation of Ethnic Minority High School Students in Ratanakiri, Cambodia*

Soky Nhou**
Sittiporn Niyomsrisomsak***
Sompong Panhoon****

Abstract

The purposes of this study were: 1) to investigate the factors of home environment, peer support, teacher support, school administration and background of study of the students, 2) to evaluate learning motivation of ethnic minority high school students, 3) to study correlation between each factor and learning motivation of ethnic minority students, and 4) to construct equation of factors predicting learning motivation of ethnic minority students. The sample of this study was 254 ethnic minority high school students in Ratanakiri. They were selected by using stratified random sampling. The research instruments were questionnaires. The statistics which employed to analyze the data were mean, standard deviation, Pearson product moment correlation coefficient, and hierarchical multiple regression analysis.

The research findings were as follows:

1. The factor of home environment was rated at low level. The factors of peer support and background of study were rated at moderate level, thefactors of teacher support and school administration were rated at high level.

2. Motivation by task, motivation by feedback, and motivation by achievement were rated at high level. Motivation by reward and social motivation (the influence of peer groups) were rated at moderate level.

3. All predictors had a positive correlation with learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri at the .05 level of significance.

4. All predictors could approximately account for 50% of learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri.

*Thesis, Master of Education

**Masteral student, Faculty of Education Burapha University
***Asst. Professor, Faculty of Education Burapha University
****Insturctor, Faculty of Education Burapha University

Background of the Study

Education is very important for changing and developing students' livelihood, increasing human resources, and reducing poverty in society.MoEYS vision is to establish and develop human resources of the highest quality and ethics in order to develop a knowledge-based society within Cambodia. Motivationalso plays an important role in boosting and improving the students' education quality to be better. Without motivation they cannot achieve their learning in the future.The education levels, particularly among Khmer Loeu, are very low. The repetition and dropout rates are high at primary level with very low transition rates to the post primary education. Nearly all ethnic minority females and males were illiterate and most children had never attended school (Chap et al., 2003).

Therefore, the researcher is interesting in conducting a research concerning the factors affecting learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri province. The results of this research are significant information for administrators as well as school principals to successfully apply in their school.

Purposes of the Study

1. To investigate the factors of home environment, peer support, teacher support, school administration and background of study of the students.

2. To evaluate learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri.

3. To study correlation between each factor and learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri.

4. To construct equation of factors predicting learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri.

Research Hypothesis

1. There is correlation between each factor and learning motivation of ethnic minority students in Ratanakiri.

2. The factors of home environment, peer support, teacher support, school administration, and background of study can explain learning motivation of ethnic minority students in Ratanakiri.

Significance of the Study

1. It is crucial for teachers as well as families to know about what the students need to improve their studies.

2. It is beneficial for school principals and teachers to find the way out to strengthen the learning quality of ethnic minority students.

3. It is beneficial for concerned organizations to exactly know regarding the ethnic minority students' learning and support them in diverse means.

Variables

The main elements which are used to study learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiriare the five motivations that derived from Reid (2007). They

are including:motivation by task, motivation by reward,Social motivation (the influence of peer groups), motivation by feedback, and motivation by achievement

The factors which propose to predict the learning motivation in this study were drawn from many previous research results. They are consisting of home environment (Iltus, 2006), peer support (Hamjah et al., 2011), teacher support(Hamjah et al., 2011), school administration (Jamian&Baharom, 2012), and background of study (Hachfeld et al., 2010; Sloan, 2008).

Population and sample

The population in this study was 734 ethnic minority students from two high schools in Ratanakiriin academic year 2012-2013.In order to ensure the selected sample is representative to the whole population of ethnic minority high school students, the current researcher followed the table of Krejcie and Morgan (1970, p.607-610). The researcher planned to be at the 95% confidence level, with a margin of error of 5%. Therefore, the sample size from the population of 734 in the current study is 254, employed by stratified random sampling.

Research Instrument Construction

The research instrument used to collect data in this study was questionnaire which divided into three parts such as background information, Factors affecting learning motivation of ethnic minority students which consisted of 20 items, and Students' learning motivation which consisted of 40 items.

Validity andreliability

To ensure content validity of the questionnaire, five panels were asked to validate the contents of the questionnaire. The IOC values were ranged from 0.80 to 1.00.The reliability of the questionnaires was measured in terms of Cronbach's Alpha coefficient. The questionnaires were tried out with thirty students who were not the sample. The Cronbach's Alpha coefficient values ranged from .61 to .93. The discrimination values of factors affecting learning motivation ranged from .25 to .63. The discrimination values of students' learning motivation ranged from .22 to .76.

Data Collection Procedure

1. The researcher asked for formal letter from Chair of Innovative Administration and Educational Leadership Center, Faculty of Education,Burapha Universityto Head of Department of Education, Youth, and Sport, Ratanakiri to obtain permission for the pilot study and data collection.

2. Theresearcher distributed and collected 254 survey questionnaires by himself. Then, 100% the returned survey questionnaires were collected.

Data Analysis

Mean and Standard Deviation were used to analyze the level of home environment, peer

support, teacher support, school administration and background ofstudy and learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri province.Pearson Product Moment Correlation Coefficient was used to find out the correlation between each factor and learning motivation. Hierarchical Multiple Regression Analysiswas employed to investigate the contribution of predictors and selected best predictors to construct the equation of prediction.

Discussion

1. Factors affecting learning motivation

1.1 The factor of home environment was rated at low level.As we have mentioned, the home environment had a low supporting due to their parental education level, poor living condition and lack of education material at home. Additionally, their parents are mostly famers so they want their children to contribute to their work and they don't pay much attention to their children's education. This was consistent with Sloan (2008) who argued that the factors that hinder the student learning motivation comprise of a single parent household, parental education level, language, incomes, psychological indicators such as locus of control. In line with Ormrod (2006) who stated that students' school performance is correlated with their socioeconomic status: higher-SES students tend to have higher academic achievement, and low-SES students tend to be at greater risk for dropping out school.

1.2 The factor of peer support was rated at moderate level because of their relationship are not good enough between ethnic minority and general students. However, peer support is the best way for learning because peers or friends can help when we cannot do exercises, homework or assignment. Moreover, peers also provide support by forming study groups, tutoring, sharing notes and experiences, and giving advice about class. In line with Razak& See's (2010) study, peer learning also promotes the development of learning outcomes, teamwork, critical enquiry and reflection, communication skills, and learning meaningfully. It also illustrated the success of peer learning in enhancing students' academic achievement and facilitating their motivation.

1.3 The factor of teacher support was rated at high level because the policy of Ministry of Education, Youth, and Sport has encouraged ethnic minorities to join school so the most important factor which enables to motivate students in learning is teachers. Teachers are capable to advise students concerning the important of learning, provide them with cognitive support, persuade them to study until finishing secondary school, and guide them about scholarship programs and English language in order to nurture them in the future. The finding was consistent with the research of Hamjah et al. (2011) regarding methods of increasing learning motivation among students. The results of the study showed that the method that could be implemented to improve learning motivation were the students' personality development, lecturers' career awareness, choice of peers, students' spiritual connection

with Allah, family's encouragement, students' financial aid and learning facilities at school.

1.4 The factor of school administration was rated at high level because school principal has provided good services for students such as accessing dormitory, safety, security and comfort in the school's campus. Moreover, scholarship program, computer courses, and English language were manipulated in order to nurture students' learning skills. Therefore, students can have chances to enhance their self-development. This finding was consistent with McLean (2003) who stated that school should pay attention in preparing some programs that offer to solve the students' motivational problems with simple system. The study of Wang & Eccles (2013) also revealed that students must be engaged in every school activities in order to acquire the knowledge and skills required for a successful transition into postsecondary and careers.

1.5 The factor of background of study was rated at moderate level. Even though, ethnic minority students can speak, read and write Khmer, but they have less understanding in comparison to general students. Most of them have studied in bilingual education in primary school in the village and they gradually improve their Khmer language in order to enroll in lower and upper secondary school. Some students who can do exercises, homework and assignment for teacher they can find school interesting and facilitating for study. In turn, those who cannot may feel overwhelmed and want to drop out. Language background and linguistic complexity are taken into account as a main issue for bilingual students. Bittin-Pearson et al. (2000) revealed that students' background play an important role in their chances of staying in school. Students with linguistically diverse backgrounds were more likely to drop out than native speakers.

2. Learning motivation

2.1 The dimension of motivation by task was rated at high level because teacher has provided homework regularly for students in order to improve their abilities. It is a way that teacher can follow up on students' learning activities. Teacher also pays attention to students' work such as correcting it accurately before distributes to them. In addition, teacher can help explain more detail and persuade them to fulfill the incomplete tasks by reading additional books in order to be successful learners. The finding was consistent with Murphy & Alexandra (2000) who revealed that task motivation has been shown to be associated with high level of academic performance and achievement. Seo&Taherbhai (2009) also demonstrated that students who were able to implement a certain task were more likely to find their class interesting, important and useful.

2.2 The dimension of motivation by reward was rated at moderate level because ethnic minority students rarely get reward from teachers or schools in comparison to general students due to teachers and school administrators provide reward for the top five students in the class. Additionally, they rarely get reward from their parents because most of them are farmers and have low education

so they don't pay attention to their children's rewards. Reward itself is used only for a short term strategy in order to motivate students. It was consistent with Reid (2007) who revealed that rewards are a short term strategy or a step toward self-motivation. It helps students who need a boost while they are seeking for a challenging task and being achievable learners.

2.3 The dimension of social motivation (the influence of peer groups) was rated at moderate level because ethnic minority students living in the unconducive environment for learning. Most of their neighbors cannot access higher education so it affects to their learning motivation. However, supporting and motivating from brothers and sisters can improve their learning outcome. Having good relationship with teachers and classmates also can enhance their academic performance. The study of Reid (2007) revealed that social motivation enable to develop important social skill, such as turn taking and sharing and listening to other people's opinion; pull the resources of all the members of the groups together and a strong motivating force. Sloan's (2008) study revealed that social support has a crucial influence on student learning motivation especially student's neighborhood and home life. The study of Wentzel et al. (2010) also demonstrated that social support from teachers and peers were critical factors contributing student to behave appropriate behavior, academic outcomes, safety and emotional nurturing.

2.4 The dimension of motivation by feedback was rated at high level because ethnic minority students have learned from their mistakes and adjusted them accordingly. They may know clearly about strength and weakness from teacher's feedback so they are able fulfill the inadequate gaps in order to overcome in their study. Moreover, teacher has also provided with the accurate feedback by applying two-way communication with students in term of better understanding to reduce pressures. Stracke& Kumar (2010) revealed that feedback in the form of comments could assist students to identify the strong and weak points of their work and learn from the revision process. Moylan (2009) also demonstrated that feedback is an outcome of learning efforts, and its self-reflective roles to understand, motivate, and improve students' efforts to learn.

2.5 The dimension of motivation by achievement was rated at high level because ethnic minority students may want to build up their capacities to get an opportunity as general students. Moreover, they may want to get a good job after secondary school or a chance to pursue their study in university. This finding was consistent with Reid (2007) who argued that motivation by achievement is an achievement depending on the learners and their readiness of the tasks; aware of their own success; need to be revised the task until it is acceptable. Similarly, Bakhtiarvand et al. (2010) revealed that academic achievement was a significant issue that has reflected on students' effort. In line with McClelland (1961), the need for achievement is characterized by the wish to take responsibility for finding solutions to

problems, master complex tasks, set goals, and get feedback on level of success.

3. The relationship between predictor variables and learning motivation of ethnic minority students at high school in Ratanakiri.

3.1 Home environment had a positive correlation with learning motivation at the .05 level of significance. It can identify that home environment has positive influence on learning motivation of ethnic minority students because home environment especially their parents provide them with the warmth and motivation in learning. The home which contain of learning materials enables to motivate their children in learning. In contrast, the home that doesn't have any education materials and supporting from parents; children are rarely achieve their learning. The current finding was consistent with the research of Ilus (2006) and Dearing & Taylor (2007) who revealed that home environment is a crucial factor that influence on the overall development of the children. The home that rich of play objects, reading books, musical instrument, picture decorations, and other education materials was found to be a significant predictor for stimulating children in order to elicit the cognitive attainment. It also revealed that home environment with more stimulating and well-organized, children had better vocabularies, advanced attention, memory skill and got along well with peers. Maslow's theory of human motivation (1943) also identified that humans can survive unless they have water, food, sleep, warmth, air, exercise, etc. which can motivate them to next level. The main factor takes part in physiological needs is socioeconomic status which including family income, parents' occupations, and parents' education levels. Similarly, home environment which has provided children with warmth, education materials, good atmosphere, and sufficient nutrition can motivate them to learn.

3.2 Peer support had a positive correlation with learning motivation at the .05 level of significance. It means that peer support has influence on learning motivation of ethnic minority students. Students who can help each other in learning, facilitating cooperative learning, and figure out the rules of relationship mostly achieve their academic outcome and facilitate the motivation. It is consistent with the finding of Loke& Chow (2007) who revealed that the influence of peer in school setting has provided positive aspects including enhancement of learning skill, intellectual gains and personal growth. It was also in compliance with Dinnis et al. (2005) who revealed that peer also provide support by forming study groups, sharing notes and experiences, and giving advice about classes. The third step of Maslow's theory of human motivation (1943) identified that humans need to be part of group, relationship, friendly and identification of team after they have met the basic needs which can motivate them to the next level. Similarly, peer support in this study is taken into account as a factor which can motivate each peer to learn.

3.3 Teacher support had a strong positive correlation with learning motivation at the .05 level of significance. It means that

teacher support has strong influence on students' learning motivation because teachers are able to encourage and guide students in learning. They play an important role in generating basic motivational condition, maintaining students' motivation, enhancing positive self-evaluation, self-confidence and self-esteem. Additionally, they can also motivate students by providing cognitive support and using more motivating instructional practices. The result of this study was consistent with Yunus et al. (2011) in term of teacher-student relationship factor affecting motivation and academic achievement in ESL classroom. The finding showed that positive teacher-student relationship improved students' behavior and motivation to learn as well as academic achievement. The fifth step of Maslow's theory of human motivation (1943) identified that humans need opportunities for innovation and creativity, learning and creating at high level. Similarly, if students want to get the opportunities for innovation and creativity, teacher has an important role in guiding and motivating them to achieve their future goal.

3.4 School administration also had a positive correlation with learning motivation at the .05 level of significance. It reflected that school administration has influence on learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri because school has scholarship program for student especially ethnic minority students. Moreover, school also has provided computer program and English language for students in order to use in their daily life. The top five students are given certificate and tangible rewards at the end of the year in order to motivate them to learn. This finding was consistent with the research of Jamian&Baharom (2012) who revealed that the school administration and the supportive factors assisting in improving the achievement of reading skill. The research of Jordan &Porath (2006) also revealed that the schools that encourage parental involvement mostly have a positive influence on student achievement. The second step of Maslow's theory of human motivation (1943) identified that humans need physical safety, economic security, health, well-being, and freedom from threats. When humans have sufficient physiological needs, they are motivated to the safety level in term of better living condition. Likewise, school that was prepared with safety services, security, and conducive environment can motivate students to learn.

3.5 Background of study had a positive correlation with learning motivation at the .05 level of significance. So we can infer that background of study has positive effect on learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri because they can understand what the teachers have taught, they can do homework for teacher, they can read the textbooks in Khmer language so that they may feel delighted and want to learn, in turn, those who cannot they may scare and feel want to drop out of school. This finding was consistent with the research of Hachfeld et al. (2010) who showed that teachers overestimated the performance of bilingual students more than the

performance of monolingual immigrant students on a linguistically complex problem.

4. All predictor variables can approximately account for 50% of learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri. The predictive equation in the form of raw score and standardized score was as follows:

Raw score:

$$\hat{Y}_{LM} = 1.402 + .224^{x}_{TS} + .186^{x}_{BS} - .008_{HE} + .109^{x}_{SA} + .119^{x}_{PS}$$

Standardized score

$$\hat{Z}_{LM} = .361^{x} Z_{TS} + .236^{x} Z_{BS} - .009 Z_{HE} + .179^{x} Z_{SA} + .179^{x} Z_{PS}$$

The findings revealed that teacher support was the first variable which predicted students' leaning motivation. The principles support this finding was Dornyei (2001) who revealed that teachers have a significant influence on student motivation. They are responsible for creating the basic motivational conditions, for generating and maintaining student motivation, and for encouraging positive self-evaluation.

In addition, background of study was the second variable which predicted students' leaning motivation. The principles support this finding was Bittin-Pearson et al. (2000) who revealed that students' background plays a major role in their chances of staying in school. A number of studies demonstrated that student with linguistically diverse backgrounds were more likely to drop out than native speakers.

Furthermore, peer support was the third variable which predicted students' leaning motivation. The principles support this finding was Loke& Chow (2007) who revealed that peer can facilitate cooperative learning and provides opportunities for students to discover their inadequacies and to correct misunderstanding.

Besides, school administration was the fourth variable which predicted students' leaning motivation. The principles support this finding was Jordan &Porath (2006) who revealed that the schools that encourage parental involvement mostly have a positive influence on student achievement.

Finally, home environment was considered not to predict learning motivation of ethnic minority students due to their parents' education, poor living condition and lack of education material at home. Moreover, their parents are mostly famers so that they want their children to contribute to their work and they don't concentrate much on their children's learning. The principles support this finding was Sloan (2008) who argued that the factors that hinder the students' learning motivation comprise of a single parent household, parental education level, language, incomes, and psychological indicators such as locus of control. Iltus (2006) also revealed that the children who are assisted regularly by their parents normally make the most progress in reading, however, those who came from homes where were given little help and where there were few books mostly made the least progress.

Recommendation

Implication for teacher

Teachers play an important role in motivating students to learn. They should continue to create delighted atmosphere in the

classroom while teaching in order to reduce the students' tension. They should have close and friendly relationship with students so that students can feel confident and dare to discuss some problems in which they have confronted. Moreover, teacher should pay attention to students' learning in order to improve their capacities by giving praises or rewards. Even though reward is just a short term incentive it can encourage students to learn. Additionally, teachers should use a new teaching method which can interest students in learning and also guide them about the important of study. Teachers should provide accurate feedback by applying two-way communication with other students for better understanding. Any homework should be corrected very strictly with supplementary comments.

Implication for students

Learning enables to change the students' living condition to be better so that students should encourage themselves to learn by improving their reading, writing and understanding Khmer language. Even though their livelihood is difficult, they should attempt to finish at least secondary school. After secondary school, they should be able to apply for a job in organizations or to pursue their studies at university. Some organizations have provided opportunity for ethnic minority students to apply for jobs if they have sufficient knowledge.

Implication for schools

Schools should seek out other development partners, non-governmental organizations in order to support ethnic minority students in learning such as providing computer training and English language so that students can improve their skills. Moreover, schools should encourage parental involvement and students' engagement in schools activities in order to make relationship. Besides, rewards provision should be prepared for ethnic minority students when they can complete their task.

Implication for parents

Parents also play an important role in fostering their children's learning so they should organize a suitable place for reading books for their children and provide them to access many books and education materials in the house in order to improve their learning. Moreover, parents should provide gifts or praise to their children when they pass the exam or get good result in their study.

Implication for peers

Peers or friends should help each other friends when they cannot do their homework, encourage them to present in front of the class to get rid of tension such as shy, scare or frighten. Moreover, peers should teach others to work in group to share knowledge and guide them to be successful learners. Relatives and neighbors should help the ethnic minority students to learn the social skills in order to apply for a job when they graduated from high school.

Limitations and suggestions for further studies

The findings of current study identified not only factors affecting learning motivation of ethnic minority students but also addressed

some limitations regarding statistical analysis. The limitation and recommendation for further studies were as follows:

First, the study conducted only 254 ethnic minority students from two high schools, the findings in this study may not be generalized to the whole population in the province. Therefore, further researchers should be considered to conduct in the larger samples from all high schools in the whole province to see the differences between factors affecting learning motivation of ethnic minority students in the sake of applying in school.

Second, the instruments used in quantitative approach were two sets of questionnaire. The survey questionnaire in this study was used in order to measure the factors affecting learning motivation of ethnic minority students. For further research, the researcher suggests using qualitative method in order to get more details from in-depth interviews.

Third, further researchers should study other variables which influence on learning motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri in the sake of improving their study.

Fourth, further researchers should study correlation between learning achievement and motivation of ethnic minority high school students in Ratanakiri in order to find solutions to nurture their learning.

Fifth, further researchers should study the requirements which can help develop ethnic minority students' learning.

References

Chap, H. C., The, I., & Thomas, A. (2003). Bilingual Education in Cambodia. *Conference on Language Development, Language Revitalization, and Multilingual Education in Minority Communities in Asia.* Bangkok, Thailand.

Dörnyei, Z. (2001). *Teaching and Researching Motivation.* Harlow, England: Longman.

Hachfeld, A., Anders, Y., Schroeder, S., Stanat, P., & Kunter, M. (2010). Does immigration background matter? How teachers' predictions of students' performance relate to student background. *International Journal of Educational Research, 49*, 78-91.

Hamjah, S. H., Ismail, Z., Rasit, R. M., & Rozali, E. A. (2011). Methods of Increasing Learning Motivation among Students. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 18*, 138-147.

Iltus, S. (2006). *Significance of home environments as proxy indicators for early childhood care and education.* Background paper prepared for the Education for All Global Monitoring Report 2007, Strong foundations: early childhood care and education, United Nations Educational, Scientific and cultural Organization.

Jamian, A. R., & Baharom, R. (2012). The Application of Teaching Aids and School Supportive Factors in Learning Reading Skill among the Remedial Students in Under Enrolment Schools. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 35*, 187-194.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement, 30*, 607-610.

Loke, A. J., & Chow, F. L. (2007). Learning partnership - the experience of peer tutoring among nursing students: A qualitative study. *International Journal of Nursing Studies, 44*, 237-244.

Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review, 50(4)*, 370-396.

McLean, A. (2003). *The Motivated School.* London: Paul Chapman Publishing.

Moylan, A. R. (2009). Enhancing self-regulated learning on a novel mathematical task through modeling and feedback. In *A dissertation submitted to the Graduate Faculty in Educational Psychology in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy.* The City University of New York.

Ormrod, J. E. (2006). *Educational Psychology: Developing Learners* (5th ed.). Pearson Education International .

Reid, G. (2007). *Motivating Learners in the Classroom: Ideas and Strategies.* Paul Chapman Publishing.

Sloan, O. K. (2008). The Role of Social Motivation on High School Dropouts' Decisions to Return to School as Adults. In *A Dissertation submitted in partial satisfaction of the requirements for the degree Doctor of Philosophy in Education.* University of California.

Yunus, M. M., Osman, W. S., & Ishak, N. M. (2011). Teacher-student Relationship Factor Affecting Motivation and Academic Achievement in ESL Classroom. *Procedia Social and Behavioral Sciences, 15*, 2637-2641.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์ สำหรับครูสอนเครื่องสาย ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา*

Skill Training Curriculum Development on Teaching String instrument for Teacher in Burapha University Servicearea

ชูชาติ พิณพาทย์**

ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา และเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อนำมาพัฒนาหลังสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร เป็นการนำสาระสนเทศจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ของโครงการหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 3 ประเมินโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แล้วทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ขั้นตอนที่ 4 นำหลักสูตรมาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยมีการทดสอบประเมินความรู้ทั้งก่อนและหลังการทดสองหลักสูตร ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรนำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นพร้อมที่จะนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาลัยวิทยาลัยบูรพา มีองค์ประกอบเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความสอดคล้องของร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายของกลุ่มตัวอย่าง หลังใช้หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาลัยวิทยาลัยบูรพาสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาลัยวิทยาลัยบูรพา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 อยู่ในระดับมากซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

Abstract

This research aimed to develop Skill Training Curriculum Development on Teaching String instrument for Teacher in Burapha University Servicearea and to study the results of the implementation of the developed a training curriculum.

*ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

The research is divided into five steps: Step 1 Basic Education to study and collect basic information needed in order to develop the curriculum with the real needs and problems. Step 2 to create the curriculum by bringing information from the studying of first step towards defining the details of training curriculum project. Step 3: Evaluate the curriculum by 5 experts then improve the curriculum to make suggestions to 5 experts who assessed the revised curriculum. Step 4 Trial curriculum to sample. To evaluate the effectiveness of the curriculum by testing knowledge both before and after the test two courses. Step 5: Evaluation and improvement results of the trial be revised to provide a more complete program, ready to be used.

The research findings were skill Training Curriculum Development on Teaching String instrument for Teacher in Burapha University Servicearea has high level appropriateness elements of curriculum . Skills to interpret the melodic gamelan instruments for teachers of the sample after training was higher than before training, statistically significant at the .05 level, which is based on the hypothesis of the research setting.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีเป็นงานศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยใช้เสียงเป็นสื่อในการถ่ายทอดออกมาเป็นลีลา ทำนอง อารมณ์ของเพลงดำเนินไปตามจินตนาการของนักประพันธ์เพลงดนตรีนับเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อมนุษย์ในการปรุงแต่งชีวิตให้มีความสุข ผ่อนคลายความโศกเศร้า เป็นสื่อเสริมแต่งให้กิจกรรมทางประเพณีและพิธีกรรมที่มนุษย์ประกอบขึ้นนั้นเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในสังคมและวัฒนธรรมไทย ดนตรีไทยเป็นงานศิลปะที่บ่งบอกให้รู้ถึงความเป็นชาติ คุณค่าของดนตรีไทยพิจารณาได้จากบทเพลงที่นักประพันธ์เพลงประพันธ์ขึ้น มีท่วงทำนองตามโครงสร้างของระบบเสียง มีเนื้อร้องที่แต่งด้วยร้อยกรองอย่างสละสลวย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์หลายสาขา ทั้งวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านศิลปวัฒนธรรม ดนตรีไทย เป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรทุกหมู่เหล่าว่าพระองค์ทรงใฝ่พระราชหฤทัยในการทำนุบำรุง สืบสาน เผยแพร่วัฒนธรรมการดนตรีของชาติไทยให้เป็นที่รู้จักแก่นานาอารยประเทศ ก่อนที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จะตัดสินพระทัยเลือกฝึกดนตรีไทยนั้น เป็นเวลาที่เพลงไทยประเภทลูกทุ่งกำลังเฟื่องฟู ทรงติดตามฟังและโปรดเป็นอันมาก เพราะเป็นเพลงที่ แสดงถึงชีวิต และอารมณ์ของคนไทยได้ดี

หลักสูตรการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยมีเป้าหมายในการพัฒนาที่แตกต่างกันอยู่ 2 ลักษณะ กล่าวคือ มุ่งพัฒนานิสิตสู่ความเป็นศิลปินกับมุ่งพัฒนานิสิตไปประกอบอาชีพครู ซึ่งจะเปิดสอนในคณะศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ และคณะศิลปกรรมศาสตร์ ปัจจุบันการเรียนการสอนถึงระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก การจัดการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ของประเทศ (Best Practice) และโดดเด่นในระดับอาเซียน มีการคิดค้น สรรค์สร้างผลงานวิชาการ องค์ความรู้และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นที่ยอมรับของสังคมในระดับประเทศและในระดับนานาชาติทั้งด้านการผลิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลป วัฒนธรรมและการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นศูนย์กลางการบริการทางวิชาการเป็นแหล่งอ้างอิง และคลังความรู้ทางวิชาการศึกษาศาสตร์ของประเทศที่ทุกภาคส่วนให้การยอมรับและเชื่อมั่นในผลงานที่เป็นที่ประจักษ์ในระดับประเทศและในระดับนานาชาติ สามารถพึ่งตนเองได้ใน

ทุก ๆ ด้าน และมีความเข้มแข็งทางการบริหารจัดการสูง บุคลากรมีความสุขและมั่นคงในคุณภาพชีวิต

ในประเภทของเพลงไทย เพลงทางพื้นจัดเป็นบทเพลงที่แสดงให้เห็นทางบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด และไหวพริบปฏิภาณของนักดนตรีได้ดีที่สุด นักดนตรีต้องใช้สมองคิด ทางกลอนอยู่ตลอดเวลาที่บรรเลงอยู่ในขณะนั้น นักดนตรีไทยถือว่า เพลงประเภททางพื้นนี้ เป็นหัวใจแห่ง ศิลปะการบรรเลงเพลงไทยลักษณะที่สำคัญของเพลงทางพื้น คือ ลีลาการบรรเลงแบบที่เรียกว่า “เก็บ” ความงามของเพลงประเภทนี้ขึ้นอยู่กับการแปรทำนอง (Variation) ซึ่งนักดนตรีจะคิดทางกลอนของเครื่องดนตรีและบรรเลงในขณะนั้นทันที เพลงทางพื้นนี้จะเปิดโอกาสให้มีการสร้าง “กลอน” ของทำนองอย่างอิสระเป็นเพลงที่ส่งเสริมในด้านสติปัญญาและปฏิภาณมากที่สุด ประสบการณ์ของนักดนตรีเป็นสิ่งที่สำคัญ ความไพเราะของบทเพลงทางพื้นจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ประสบการณ์ของนักดนตรีที่แตกต่างกัน เพลงประเภททางพื้นนี้ เช่น แขกบรเทศ สารถี และแขกมอญ เป็นต้น (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542, หน้า 150)

จากบทสัมภาษณ์ของผู้สอนหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าควรมีแนวทางในการดำเนินงานภารกิจให้ครอบคลุมภารกิจทั้ง 6 ด้านดังกล่าวและควรมีการติดตามการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมและผู้เรียน เช่น สร้างหลักสูตรใหม่ที่มองลักษณะบัณฑิตและความคาดหวังในบัณฑิตที่เป็นองค์รวม ไม่แยกการเรียนรู้เป็นรายวิชา แต่ควรพัฒนาเป็นชุดวิชาที่เชื่อมโยงแนวความคิดและหลักวิชาต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ความจริง และการสร้างสรรค์ปัญญาและคุณความดีหรือจิตวิญญาณ สร้างหลักสูตรใหม่ในระดับปริญญาตรีที่มีความสมบูรณ์ และบูรณาการความรู้หรือภูมิปัญญา วิถีการดำเนินชีวิตและความสามารถในวิชาชีพที่มุ่งการฝึกตนและการปฏิบัติตนที่สามารถออกไปทำงานได้จริงตรงกับสภาพจริงของการทำงาน

ลักษณะการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทย โดยส่วนมากเป็นการเรียนแบบอาจารย์ผู้สอน หรือเรียกว่าการต่อเพลง การเรียนจากการอ่านโน้ตเพลงการดูสื่อต่าง ๆ เช่น วีดีทัศน์ เทปบันทึกเสียง หรือในระบบอินเตอร์เน็ตทั่วไป จากลักษณะการเรียนข้างต้นทำให้ผู้เรียนไม่ทราบหลักวิธีการเรียนที่แท้จริง คือ การทำนองหลักมาแปรทำนองเพลงให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับการบรรเลงดนตรีไทยในแต่ละเครื่องมือ ทั้งนี้โดยส่วนมากจะพบปัญหาในการเรียนการสอนของกลุ่มเครื่องสาย ไม่สามารถคิดหรือแปลทำนองหลักได้เพราะยึดติดอยู่กับการอ่านโน้ต เมื่อศึกษาจบไปเป็นครูจึงไม่สามารถสอน หรือแปลทำนองของแต่ละเครื่องได้

ทำนองหลักเป็นสิ่งที่มีความสำคัญของการแปรทำนองเพลงให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับการบรรเลงดนตรีไทยในแต่ละเครื่องมือ ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะของการบรรเลงเป็นวงหรือการบรรเลงเพลงเดี่ยวก็ดี ทำนองหลักก็นับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งหากมีการเปรียบเทียบกับผู้ที่ศึกษาการบรรเลงดนตรีไทยทางด้านปี่พาทย์ส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจในทำนองหลักได้เป็นอย่างต่อเนื่องจากเครื่องดนตรีที่ทำการบรรเลงทำนองหลักคือ “ฆ้องวงใหญ่” ซึ่งเป็นสิ่งที่ประกอบอยู่ในวงปี่พาทย์อยู่แล้วทำให้ผู้ที่ศึกษาการบรรเลงปี่พาทย์จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจในทำนองหลักเสียก่อนเริ่มทำการศึกษาเครื่องมือชนิดอื่น ๆที่ตนเองสนใจ เพื่อนที่จะได้ง่ายต่อการต่อเพลงและใช้ทำนองหลักในการคิดกลอนเพลงหรือจำทางเพลงที่ตน (อำนาจ จันทร์แป้น, 2532, หน้า 3)

การฝึกอบรม เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งจะเพิ่มทักษะทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายได้ เป็นการฝึกอบรม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ มุ่งเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจทักษะหรือความชำนาญในการแปรทำนองเครื่องสายไทย ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนการสอนโรงเรียนในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย 7 จังหวัดคือ จังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และ

จังหวัดสระแก้ว สามารถส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อยกมาตรฐานการปฏิบัติการสอนให้อยู่ในระดับสูงขึ้นและมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สามารถปรับวงเครื่องสายส่งเข้าประกวดในงานวิชาการต่าง ๆ ได้ (แสวง สมวงค์, 2542, หน้า 3)

จากการศึกษากระบวนการพัฒนารูปแบบหลักสูตรตามแนวคิดของโอลิวา (Oliva, 1982, p. 172) และไทเลอร์ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้ คือ กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา (Aims of Education) และหลักการ ปรัชญา และจิตวิทยา จากการวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นของสังคมและของผู้เรียน, วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษานั้นๆ ตั้งอยู่ ความต้องการจำเป็นของผู้เรียนในชุมชน และเนื้อหาวิชาที่จำเป็นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน กำหนดเป้าหมายของหลักสูตร (Curriculum Goals) จุดประสงค์ของหลักสูตร (Curriculum Objectives) โดยให้มีลักษณะเฉพาะเจาะจงเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้หลักสูตร และการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร รวบรวมและนำหลักสูตรไปใช้ (Organization and Implementation of the Curriculum) เป็นขั้นของการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร, กำหนดเป้าหมายของการสอน (Introduction Goals) ของแต่ละระดับกำหนดจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน (Instructional Objectives) ในแต่ละรายวิชา เลือกยุทธวิธีในการสอน (Selection Of Strategies) เป็นขั้นที่ผู้เรียนเลือกยุทธวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียน เลือกเทคนิควิธีการประเมินผลก่อนที่นำไปสอนจริง (Preliminaries selection of evaluation techniques) และกำหนดวิธีการประเมินผลหลังจากกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุด (Find selection of evaluation techniques) นำยุทธวิธีไปใช้ปฏิบัติจริง (Implementation of Instruction) ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน (Evaluation of Instruction) และประเมินหลักสูตร (Evaluation of curriculum) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ทำให้วงจรครบถ้วน การประเมินผลที่มิใช่ประเมินผู้เรียนและผู้สอน แต่เป็นการประเมินหลักสูตรที่ทำขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงมีความคิดว่าการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาครูให้เป็นครูที่มีคุณภาพต่อไป จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีไทย โดยมีเป้าหมายหลัก เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาครูให้บรรลุถึงขีดความสามารถสูงสุดตามศักยภาพของตนตามเจตนารมณ์ที่หลักสูตรกำหนดโดยเฉพาะสมรรถนะด้านความรู้และทักษะปฏิบัติเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัยศึกษา

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่อนสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร คือ ครูผู้สอนในรายวิชาดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย 7 จังหวัดคือ จังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้คือ ครูสอนรายวิชาดนตรีไทยประเภทเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพาจำนวน 30 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมฝึกอบรมตลอดหลักสูตร (Volunteer Sampling)

3. ตัวแปร ตัวแปรต้น คือ การอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์

ตัวแปรตาม คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับการแปรทำนองเครื่องสายโดยใช้ทำนองหลักปี่พาทย์ 2) ทักษะการแปรทำนองเครื่องสายโดยใช้ทำนองหลักปี่พาทย์

4. เนื้อหา ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นสาระเกี่ยวกับการวิเคราะห์การแปรทำนองหลักปี่พาทย์ โดยการแปรเป็นทำนองของเครื่องสาย ซึ่งมีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการฝึกอบรมครั้งนี้ จำนวน 4 ชนิด คือ ซออู้ ซอด้วง จะเข้ และขิม เพลงที่ใช้ในการอบรมคือเพลงแขกมอญ 3 ชั้น

สมติฐานในการวิจัย

1. คะแนนความรู้ด้านทฤษฎีเรื่องทักษะทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายหลังเข้าอบรมสูงกว่าก่อนอบรม

2. คะแนนความรู้ด้านทักษะเรื่องทักษะทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายหลังเข้าอบรมสูงกว่าก่อนอบรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้รูปแบบพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้จากการศึกษาวิเคราะห์ขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกัน และมีประเด็นขั้นตอนที่เพิ่มเติมแตกต่างกันไปตามแนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆ ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการสอนฯ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

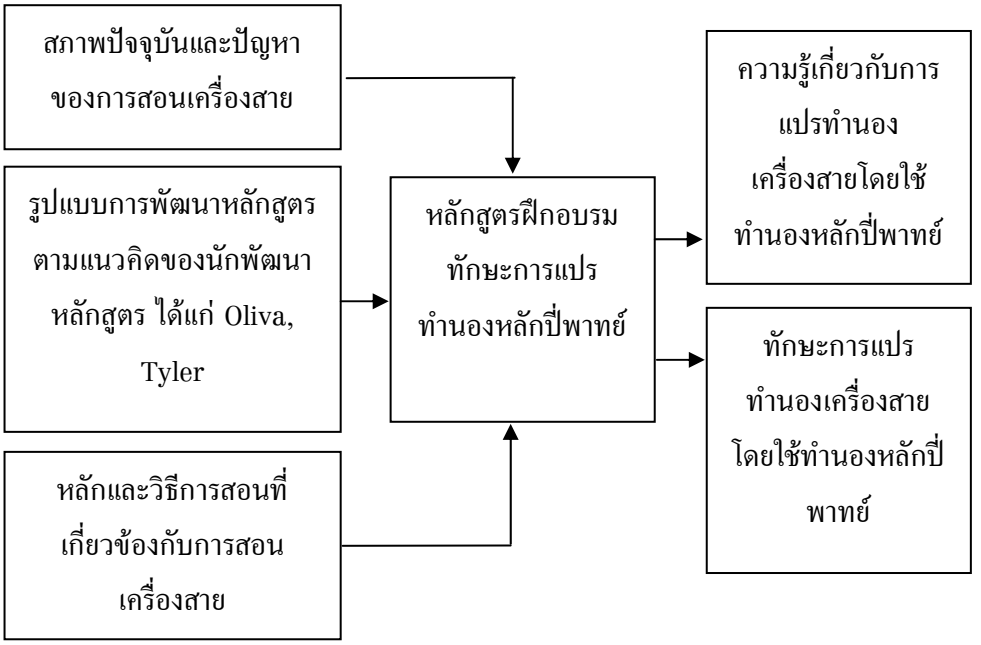

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์ หมายถึง แนวทางกระบวนการจัดฝึกอบรมโดยใช้หลักการของทำนองหลักปี่พาทย์ในการแปรทำนองเครื่องสาย ประกอบด้วยเครื่องดนตรี ซอด้วง ซออู้ จะเข้ และขิม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอบรมมีทักษะการแปรทำนองเครื่องสายที่ตนเองถนัด ทราบองค์ประกอบ หลักวิธีการขั้นตอน และการฝึกกระบวนการแปรทำนองในเพลงแขกมอญ ด้วยเพราะเป็นเพลงทางพื้นเปิดโอกาสให้มีการสร้าง "กลอน" ของทำนองอย่างอิสระเป็นเพลงที่ส่งเสริมในด้านสติปัญญาและปฏิภาณมากที่สุด

2. ครูสอนเครื่องสาย หมายถึง บุคลากรในการสอนดนตรีไทยในสถานศึกษาที่มีความถนัดหรือความสามารถทางด้านเครื่องสายและสอนในกลุ่มเครื่องดนตรีเครื่องสายไทย

3. ทำนองหลักปี่พาทย์ หมายถึง เนื้อเพลงที่เป็นแนวทางการบรรเลงในวงการดนตรีไทยเรียกว่า มือฆ้อง ลูกฆ้อง ทางฆ้อง ทำนองฆ้อง เนื้อฆ้อง

4. เขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา หมายถึง ภูมิภาคย่อยทางตะวันออกของประเทศไทยเป็นเขตที่ตั้งของมหาวิทยาลัยบูรพา ประกอบด้วย 7 จังหวัด คือ จันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพาครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยในลักษณะการวิจัยและการพัฒนาซึ่งมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง โดยในขั้นนี้ แบ่งออกเป็น

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเครื่องสาย การฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และการแปรทำนองของเครื่องสาย

2. การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยและอาจารย์ผู้สอนดนตรีไทยใระดับอุดมศึกษา

3. สอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการสอนดนตรีในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา

ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร เป็นการศึกษาการสร้างหลักสูตรจากขั้นตอนที่ 1 นำมาวิเคราะห์กำหนดเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินโครงร่างหลักสูตร เป็นการตรวจสอบโครงร่างของหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ประเมินในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน แล้วทำการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคือ ทดสอบจากครูเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยมีการทดสอบประเมินความรู้ทั้งก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร ตลอดจนสังเกตทักษะการแปรทำนองหลัก

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร เป็นการนำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาประเมินและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และพร้อมนำไปใช้ต่อไป แผนการทดลองใช้หลักสูตรครั้งนี้ ใช้แผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest design (Campbell and Stanley, 1963, p. 7)

เครื่องมือในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทยและอาจารย์สอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา จำนวน 14 คน โดยสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษาและปัญหาด้านการเรียนการสอนและหลักการวิธีการการเรียนการสอนเครื่องสาย และความคิดเห็นอื่น ๆ

1.2 แบบประเมินความเหมาะสมของโครงร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินโครงร่างหลักสูตรในแต่ละองค์ประกอบว่ามีความเหมาะสมกันหรือไม่ ใช้แบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

1.3 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม ใช้แบบประเมินความสอดคล้อง IOC ประเมินโครงร่างหลักสูตรในแต่ละองค์ประกอบว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่

1.4 แบบประเมินคู่มือวิทยากร โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ด้านดนตรีใช้แบบมาตรประมาณค่าระดับ 5 ระดับ (Rating Scale)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย

2.1 เอกสารหลักสูตรและ คู่มือวิทยากร

2.2 แบบประเมิน ประกอบด้วย

2.2.1 แบบทดสอบวัดความรู้ ทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย ใช้วัดความรู้ ทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้หลักสูตร

2.2.2 แบบประเมินทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการทดลอง เป็นการจัดเตรียมเอกสารหลักสูตร และสื่อ การฝึกอบรมต่าง ๆ การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรม การจัดเตรียมทีมวิทยากร การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม ตลอดจนการติดต่อประสานงานเพื่อทดลองใช้หลักสูตร

2. การดำเนินทดลอง มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) ทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูเครื่องสายไทยของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองใช้หลักสูตร

2) ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร โดยผู้วิจัยจัดการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นด้วยตนเองและทีมวิทยากรจนครบกระบวนการของหลักสูตร

3) ทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับ ครูเครื่องสายไทย ของกลุ่มตัวอย่างภายหลังสิ้นสุดการทดลองใช้หลักสูตร

4) ประเมินทักษะการแปรทำนองหลักโดยใช้แบบทดสอบ ประเมินโดยวิทยากรเฉพาะทางจำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การเรียนรู้ทำนองหลักปี่พาทย์เป็นหลักการทีทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เข้าใจอย่างแท้จริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แต่ต้องอาศัยความอดทน ระยะเวลา ครูผู้สอนต้องมีความชำนาญเป็นอย่างมาก การจัดหลักสูตรฝึกอบรมการแปรทำนองหลักปี่พาทย์มีความจำเป็นที่สามารถพัฒนานิสิตนักศึกษาและพัฒนาการเป็นครูสอนเครื่องสายต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและการหาคุณภาพเบื้องต้นของหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพาโดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพามีความเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.405 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า ด้านปัญหาและความสำคัญ และสื่อ/วัสดุการอบรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 5.00 มีความ

สอดคล้องทุกประเด็นการประเมินมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.88 และผลการหาคุณภาพคู่มือวิทยากรมีความเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา

1.1 ด้านความรู้ทฤษฎี

ก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.36 และหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.52 แสดงว่า หลังใช้หลักสูตรผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ทางทฤษฎีเรื่องทักษะทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายเพิ่มขึ้น

1.2 ด้านทักษะ

ผู้เข้าร่วมการอบรมสามารถปฏิบัติการแปรทำนองหลักปี่พาทย์เป็นทำนองเครื่องสายได้ มีค่าเฉลี่ย 66.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด ผลปรากฏว่าผู้เข้าร่วมการอบรมมีคะแนนด้านทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนด แสดงว่าผู้เข้าร่วมการอบรมมีความสามารถในการแปรทำนองหลักปี่พาทย์เป็นทำนองเครื่องสายได้สูงกว่าเกณฑ์

สรุปผล

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ โดยใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ปรากฏว่าทุกองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตร การฝึกทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพามีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการฝึกอบรมได้ ส่วนความสอดคล้องของหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก เช่นกัน สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการฝึกอบรมได้

2. ผลการใช้หลักสูตรการฝึกทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย พบว่า

2.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนความรู้ทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ด้านทักษะการแปรทำนองหลักของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์เป็นทำนองเครื่องสาย หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญกำหนดแสดงว่า หลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการแปรทำนองหลักเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่ พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาลัยวิทยาลัยบูรพา มีองค์ประกอบเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความสอดคล้องของร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ทักษะทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายของกลุ่มตัวอย่างหลังใช้หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาลัยวิทยาลัยบูรพาสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาลัยวิทยาลัยบูรพาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวทำให้เชื่อได้ว่าน่าจะนำหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายใน

เขตพื้นที่บริการของมหาลัยวิทยาลัยบูรพา ไปใช้ได้กับครูสอนเครื่องสายในทุกพื้นที่ ด้วยเหตุที่ผู้เข้าร่วมการอบรมสามารถแปรทำนองหลักปี่พาทย์เป็นทำนองเครื่องสายโดยรักษาเสียงตก

ในทำนองหลักไว้ ดำเนินทำนองให้กลมกลืนกับทำนองหลัก ดำเนินทำนองให้มีเสียงสัมผัส ดำเนินทำนองให้เหมาะสมกับบทเพลง หลักเลี่ยงการดำเนินทำนองซ้ำซาก มีท่วงทีในการดำเนินทำนอง เลือกดำเนินทำนองให้เหมาะสมกับกำลังของตน ซ้ำเป็นแนวทางหรือหลักคิดในการแปรทำนองของ บุษกร สำโรงทอง (2539, หน้า 16-20) จากผลการวิจัยดังกล่าว ได้หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีคุณภาพโดยพิจารณาในสองประเด็น ประเด็นแรกคือ ผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ปัญหาและความสำคัญ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ โครงสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม การจัดประสบการณ์ สื่อ วัสดุการอบรม การวัดประเมินผล มีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ได้ ระดับมากทุกประเด็นการประเมิน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์และโอลิวา (Oliva,1982, p. 172 อ้างในบุญเลี้ยง ทุมทอง, 2553, หน้า 184-185)

จากการที่ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรนี้เอง จึงส่งผลให้หลักสูตร การฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา ที่สร้างขึ้นเป็นไปอย่างมีระบบเรียบร้อย และได้ผลดีทุกขั้นตอน เป็นไปตามกรอบแนวคิดของการพัฒนาหลักสูตร นอกจากผลของการสร้างและพัฒนาหลักสูตรจนได้หลักสูตรที่มีคุณภาพที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เข้าร่วมการอบรมให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจากการประเมินหลักสูตรในครั้งนี้ที่น่าสนใจ ประการแรก คือ ความสามารถด้านทักษะผู้เข้าร่วมการอบรมมีทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันในการจัดกลุ่มทำกิจกรรมดำเนินการโดยแบ่งกลุ่มให้มีทั้งคนที่มีทักษะดีและทักษะพอใช้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อเป็นการช่วยเหลือคนที่ทักษะพอใช้ให้สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมได้ ความรู้เบื้องต้นทำนองหลัก เมื่อผ่านการอบรมหลักสูตรแล้วผู้เข้าร่วมการอบรมเข้าใจลักษณะรูปแบบการตีฆ้องวงใหญ่ และการใช้มือฆ้องวงใหญ่ประเภทต่าง ๆ ได้แก่ มือฆ้องอิสระ มือฆ้องบังคับ มือฆ้องกึ่งบังคับกึ่งอิสระ ซึ่งมือฆ้อง 3 ประเภทนี้ จะเป็นรูปแบบการบรรเลงเพลงไทยในแต่ละบทเพลง ซึ่งสอดคล้องกับ อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2530) ได้วิเคราะห์มือฆ้องในทำนองเพลงต่าง ๆ ว่า “ในเพลงหนึ่ง ๆนั้น อาจมีมือฆ้องทั้ง 3 ประเภทนี้ ปะปนคลุกเคล้ากันไปในอัตราส่วนเท่าที่เห็นก่อให้เกิดความไพเราะ แต่เพลงเก่า ๆส่วนมากมักใช้มือฆ้องประเภทอิสระเป็นพื้น ถ้าได้ยินระนาดเอกตีเป็นเสียงถี่ติดกันเรื่อย ๆโดยไม่มีการรัวหรือกรอสลับเพลง ก็แปลว่าเพลงนั้นใช้มือฆ้องอิสระทั้งสิ้น” สำหรับเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปรทำนองทางด้านดนตรีไทยที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นทำนองหลัก หลักและวิธีการแปรทำนองเครื่องสาย การแปรทำนองเครื่องสายโดยใช้ทำนองหลัก และประการสำคัญหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นนี้ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญขั้นเบื้องต้น และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ปรากฏได้ผลเป็นที่หน้าพอใจ สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เข้าร่วมการอบรมให้มีทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์เป็นทำนองเครื่องสายในระดับที่สูงขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ เพชรศรี (2551, หน้า 89) วุฒิพงษ์ ทองก้อน (2544, หน้า 190-191) ชัยวัฒน์ วารี (2553, หน้า 134-136) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อยกระดับความสามารถของผู้เข้าร่วมการอบรมให้สูงขึ้น โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นระบบมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรที่ชัดเจนจนส่งผลให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถนำไปใช้

พัฒนาผู้เข้าร่วมการอบรมให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นหลักสูตรที่เหมาะกับการนำไปใช้กับครูสอนดนตรีไทย เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรนี้เหมาะกับวุฒิภาวะของครูสอนดนตรี ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องมีทักษะทางด้านดนตรีไทยทำนองหลักปี่พาทย์ รวมถึงมีทักษะพื้นฐานของทำนองเครื่องสายอยู่ในระดับหนึ่ง เนื่องจากกระบวนการในการอบรมผู้อบรมต้องใช้ความรู้ความสามรถทางด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรี หลังจากจบการฝึกอบรมนี้แล้วผู้เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรนี้ต้องแปรทางเครื่องสายของแต่ละเครื่องดนตรีได้

2. ผู้ที่นำหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสายในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพานี้ไปใช้ ควรศึกษาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ อาจปรับเนื้อหาหรือกิจกรรมให้มีความเหมาะสมได้

3. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการแปรทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย ในเขตพื้นที่บริการของมหาวิทยาลัยบูรพาอาจมีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้จัดอบรมที่นำหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะนี้ไปใช้

4. การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมควรให้มีความหลากหลายซึ่งอาจปรับได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติการแปรทำนอง โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มี อิสระในการคิดเรื่องการแปรทาง เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5. การวัดและประเมินผล ในขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมทักษะทำนองหลักปี่พาทย์สำหรับครูสอนเครื่องสาย ควรมีให้ครบทั้ง 3 องค์ประกอบ กล่าวคือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านกระบวนการวัดผลประเมินผล จึงสามารถตรวจสอบคุณภาพของผู้เข้ารับการอบรมได้ว่ามีทักษะครบทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

ชัยวัฒน์ วารี. (2553). *การพัฒนาการฝึกอบรมตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้ภาษาไทยสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.* ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี. (2542). *เพลงไทยเครื่องดนตรีไทยสังคีตไทยดนตรีไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

บุษกร สำโรงทอง. (2539). *การดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีดำเนินทำนองประเภทเครื่องตี.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). *แนวทางการพัฒนาการสอนกระบวนการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิวัฒน์ เพชรศรี. (2551). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลับบูรพา.

วุฒิพงษ์ ทองก้อน. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะการประกันคุณภาพสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

แสวง สมวงค์. (2542). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษา*. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อำนาจ จันทร์แป้น. (2532). *การพัฒนาหลักสูตรทฤษฎีสู่การปฏิบัติระดับโรงเรียน*. เชียงใหม่: ส.ทรัพย์การพิมพ์:

อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2525 ข). *คู่มือฝึกหัดซออู้*. กรุงเทพฯ: พัฒนศิลป์การดนตรีและละคร.

Oliva, P. F. (1992). *Developing the curriculum*. Boston: Lille, Brown and Company.

Tyler, R. W. (1949). *Basic principle of curriculum and instruction*. Chicago: The University of Chicago Press.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน และศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี*

The Use of The SQ3R Method to Improve The English Reading Comprehension Skill and Reading Behavior of The Six - Grade Students of Wattaponnoi Schoolin Changwat Chanthaburi

วันเพ็ญ วัฒฐานะ**
ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย***
ดร.มณเทียร ชมดอกไม้****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R พร้อมทั้งศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษา อังกฤษระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 20 คนซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest-Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R จำนวน 7 แผน แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R และแบบทดสอบวัดด้านความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาในการทดลองสอน 24 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (*t-test*)

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. พฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับดีเยี่ยม

คำสำคัญ: เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R / ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ/พฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this research were to compare English reading comprehension before and after learning by learning management, using SQ3R reading strategy of the six - grade students of Wadtaponnoi School, ChangwatChanthaburi and to study English Reading Behavior by using SQ3R reading strategy while the students are learning.

The sample consisted of 20 students in the six - grade who are learning in the second semester academic year 2013 of Wadtaponnoi School, ChangwatChanthaburi, under the Office of Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 2 by using Purposive Sampling. The design of this research was one group pretest-posttest design.

The research instruments were 7 lesson plans with SQ3R reading strategy, English reading comprehension test and behaviors observation forms. The experiment was set up for 24 hours. The statistics used were percentage, mean, standard deviation and *t*-test.

The results of the study were as follows:

1. The ability of English reading comprehension of the six - grade students,Wadtaponnoi School in Changwat Chanthaburi , posttest score of learning management by using SQ3R reading strategy, was significantly higher than pretest score at the .01 level.

2. The English reading behaviors during the studying with SQ3R reading strategy of the six - grade students of Wadtaponnoi School in Changwat Chanthaburi were at excellent level.

Keywords: SQ3R Reading Method/English Reading Comprehension/ English Reading Behavior

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพและการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น ได้เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาต่างประเทศ และวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษา ต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขวางขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 220)

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ จะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาค ธำรง

ไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคม และวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, คำนำ) ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2555-2558 รองรับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสร้างโอกาสทางการศึกษา การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รณรงค์ให้ประชากรทุกคนอ่านออกเขียนได้ ลดอัตราการไม่รู้หนังสือ ส่งเสริมการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาราชการของอาเซียน (ศศิธารา พิชัยชาญณรงค์, 2555) อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้เด็กไทยในประชาคมอาเซียนมีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ/กระบวนการ ซึ่งจำแนกเป็นทักษะการเรียนรู้และการพัฒนาตน ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคมและทักษะพื้นฐานโดยเฉพาะด้านทักษะพื้นฐานได้กำหนดให้นักเรียนสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษและภาษาในประเทศเพื่อนบ้านอย่างน้อยอีก 1 ภาษา (สุคนธ์ สินธพานนท์และจินตนาวีรเกียรติสุนทร, 2556, หน้า 20)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปสู่สังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ โดยได้กำหนดสาระหลักที่จำเป็นสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งประกอบด้วยภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนโลก ซึ่งคุณภาพของนักเรียนที่สำคัญเมื่อจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วต้องมีทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 221)

องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนตามความมุ่งหวังของหลักสูตรและเป็นหัวใจของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั่นคือความสามารถในการอ่าน เนื่องจากการอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ช่วยให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน การอ่านมีความจำเป็นต่อการศึกษาเล่าเรียน คนที่เรียนหนังสือเก่งมักจะเป็นคนที่อ่านหนังสือเก่ง เพราะการอ่านช่วยให้ได้รับความรู้และความเข้าใจที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จและสามารถศึกษาต่อในระดับสูงได้ การอ่านมีคุณค่าต่อมนุษย์เพราะช่วยยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาความคิดให้มีความก้าวหน้า ส่งผลต่อการพัฒนาในอาชีพ ทำให้มนุษย์ ทันต่อเหตุการณ์ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 175)

นอกจากความสามารถในการอ่านแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญและช่วยให้การอ่านประสบผลสำเร็จก็คือความเข้าใจในการอ่าน (Comprehension) ซึ่งสมุทร เซ็นเชาวนิช (2549, หน้า 73) กล่าวถึงความเข้าใจในการอ่านว่าเป็นความสามารถที่จะอนุมานข้อสนเทศหรือความหมายอันพึงประสงค์จากสิ่งที่อ่านมาแล้วได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าอ่านแล้วไม่เกิดความเข้าใจใด ๆ เลย ก็อาจกล่าวได้ว่าการอ่านที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้นและการอ่านในลักษณะนี้จึงเป็นเพียงเห็นตัวหนังสือปรากฏอยู่บนหน้ากระดาษเท่านั้น ไม่สื่อความหมายอะไรทั้งสิ้น นอกจากจะทำให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์แล้วยังไม่ได้อะไรจากการอ่านนั้นอีกด้วย

อย่างไรก็ดีแม้ความต้องการในการใช้ภาษาอังกฤษเน้นหนักที่ทักษะการอ่าน แต่ผลการประเมินด้านการอ่านของนักเรียนไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์

(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554, หน้า 1) ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 36.99 ระดับจังหวัดจันทบุรี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.95 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 34.03 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 35.00 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศและระดับจังหวัด ส่วนมาตรฐานการเรียนรู้ที่โรงเรียนต้องเร่งพัฒนาได้แก่มาตรฐาน ต 1.1, ต 1.3, และ ต 2.2, โดยเฉพาะมาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่าน จากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2555,หน้า 3) นักเรียนได้คะแนนต่ำกว่ามาตรฐานการเรียนรู้อื่น ๆ และเมื่อศึกษาผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 1ปีการศึกษา 2556 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.83 (โรงเรียนวัดตะปอนน้อย, 2556) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนตั้งไว้เฉลี่ยร้อยละ 65ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษดังกล่าวพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะทักษะการอ่านนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 28.75 (โรงเรียนวัดตะปอนน้อย, 2556) ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนขาดความสามารถด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยอ่านไปเรื่อย ๆ จนจบอย่างไม่มีจุดหมาย ทำให้จับใจความสำคัญไม่ได้ไม่สามารถแปลความ ตีความและขยายความได้ เพราะไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่าน รวมทั้งขาดความสนใจในการอ่าน ขาดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ไม่รักการอ่านและการค้นคว้า ทั้งนี้เป็นเพราะครูผู้สอนยังขาดเทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสมให้แก่นักเรียน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยของครูผู้สอนภาษาอังกฤษและนักวิจัยหลายท่านพบว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษวิธีหนึ่งที่จะสามารถช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R (Survey, Question, Read, Recite, Review) ของฟรานซิส พี.โรบินสัน (Robinson. F.P., 1961, pp. 29-30) กล่าวคือสำรวจบทอ่านอย่างคร่าว ๆ โดยวิธีกวาดสายตาเพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง (Survey) ต่อจากนั้นตั้งคำถามจากบทอ่าน (Question) อ่านเรื่องอย่างรอบคอบเพื่อทำความเข้าใจและจับประเด็นที่สำคัญเพื่อหาคำถามจากบทอ่านที่ตั้งไว้ (Read) จดจำข้อความที่สำคัญโดยการจดบันทึกย่อหรือขีดเส้นใต้ เพื่อเตือนความจำของตนเอง (Recite) ทบทวนเรื่องที่อ่านทั้งหมดโดยการอ่านคำถามที่นักเรียนได้ตั้งไว้ และคำตอบของแต่ละข้อ (Review) เมื่อพิจารณากระบวนการ 5 ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีที่เพิ่มความสามารถทางด้านการอ่าน ช่วยสร้างนิสัยการอ่านที่ดี และมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะจับใจความสำคัญอย่างรวดเร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความยากได้ง่ายขึ้น นักเรียนจดจำเรื่องที่อ่านได้นาน ช่วยให้รู้จักการตั้งคำถาม และการคาดเดาคำตอบที่พบในบทอ่าน นอกจากนี้ยังช่วยให้อ่านได้เร็วขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของดุษฎี นาหาร (2553) พบว่าการพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความคงทนในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ3R ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น และจากงานวิจัยของนภวรรณ สุวรรณประสม (2551) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนอ่านด้วยกลวิธี SQ3R ร่วมกับการเรียนการสอนแบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ใช้วิธีสอนอ่านด้วยกลวิธี SQ3R ร่วมกับการเรียนการสอนแบบโครงงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากการศึกษาขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R เป็นวิธีการที่จะทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนสามารถอ่านจับประเด็นสำคัญอย่างมีจุดมุ่งหมายจนทำให้มีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ในที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญเพราะช่วยกระตุ้นและพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในการอ่านมากขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่น ๆ ได้ เช่น การฟัง

การพูด การเขียน นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ยังช่วยพัฒนาพฤติกรรมการอ่านอย่างเป็นระบบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเทคนิคการอ่านแบบ SQ3R มาจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรีด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่มขลุงสัมพันธ์ อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่

3.1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

3.2.1 ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย การแปลความ การตีความ และการขยายความ

3.2.2 พฤติกรรมในการอ่านภาษาอังกฤษ

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่เนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล, ต 1.1 ป.6/4 บอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนา นิทานง่าย ๆ และเรื่องเล่า สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความ

สัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ, ต 2.1 ป.6/2 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/ วันสำคัญ/ งานฉลอง/ ชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษา

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ใช้เวลาภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 24 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและศึกษาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน วัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรีเป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการทดลองโดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มเดียว (One Group Pretest- Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 แผน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ศึกษาและคัดเลือกบทอ่านจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีระดับความยากง่ายของคำศัพท์และประโยคตามระดับความยากง่ายในการอ่านของเอ็ดเวิดฟราย (Edward Fry อ้างถึงใน Burmister, 1978, p.37) นำบทอ่านให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันตกตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษา ซึ่งผู้วิจัยได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันตก ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองในแผนการจัดการเรียนรู้ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อประธานและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 0.90 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนที่มีสภาพใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม และเวลา แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค การอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) ชนิด 2 ตัวเลือกคือ ปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติ จำนวน 5 ข้อ โดยพฤติกรรมที่สังเกต ประกอบด้วยการกวาดสายตาไปตามหัวข้อในบทอ่านเพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ การอ่านรายละเอียดของบทอ่านเพื่อ

หาคำตอบ การตอบคำถามอย่างย่อ ๆ โดยใช้ภาษาของตนเอง และการทบทวนประเด็นสำคัญ ๆ โดยการอ่านคำถามและคำตอบให้ครู และเพื่อน ๆ ฟัง นำแบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งปรากฏว่าแบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 1.00

3. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล วางโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษด้านการตีความ การแปลความและการขยายความ เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ชุด 40 ข้อ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันตกตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไขแบบ ทดสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันตก นำแบบทดสอบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ปรากฏว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบมีค่า เท่ากับ 0.92 นำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง นำผลการสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบเป็นรายข้อ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 299)โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คัดเลือกข้อสอบจำนวน 30 ข้อจาก 40 ข้อ โดยคัดเลือกข้อที่มีความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.25-0.80 และข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.46-0.74 หาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

วิธีการรวบรวมข้อมูล

1. ทำการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ บันทึกคะแนนผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทำการสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนเป็นรายบุคคลระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. บันทึกคะแนนผลการเรียนรู้จากกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ซึ่งประกอบด้วยแบบบันทึกการอ่าน แผนผังความคิด และแบบฝึกหัดเพื่อศึกษาความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน

4. ทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษจำนวน 30 ข้อ บันทึกคะแนนผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียนสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ผลการทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียนโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สูตร *t*-test แบบ Dependent Sample

3. วิเคราะห์หาค่าพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ โดยการหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรีด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. พฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรีด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R อยู่ในระดับดีเยี่ยม และคาดว่าในอนาคตนักเรียนร้อยละ 85 จะหันมาใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R

การอภิปรายผล

1. การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ตามแนวคิดของโรบินสัน (Robinson F.P., 1961, pp. 29-30) ซึ่งเป็นวิธีการอ่านที่ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย จนทำให้มีความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ในที่สุด นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาพฤติกรรมการอ่านอย่างเป็นระบบ เพราะนักเรียนได้ฝึกทักษะอย่างเป็นขั้นตอนผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเริ่มจากขั้นนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการที่ครูทักทายนักเรียนตามวัฒนธรรมของชาวตะวันตก ผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย เพื่อเชื่อมโยง เข้าสู่เรื่องในบทอ่าน เป็นการสร้างบรรยากาศความคุ้นเคย และเป็นการเตรียมความพร้อมโดยการสนทนาเพื่อทบทวนความรู้เดิมของนักเรียน และเพื่อสร้างความรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนอ่านภาษาอังกฤษของกุศยา แสงเดช (2545, หน้า 139-143) อีกทั้ง พิตรวัลย์ โกวิทวที (2540, หน้า 4-5) ได้กล่าวสนับสนุนว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ครูต้องสำรวจความพร้อมของนักเรียนอยู่เสมอ ถ้านักเรียนไม่พร้อม ครูต้องทบทวนเสียก่อน เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อนักเรียนมีความพร้อม ต่อจากนั้นครูดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ไปตามขั้นตอนโดยเริ่มจากให้นักเรียนอ่านบทอ่านในใจ (Silent Reading) เพื่อสำรวจ (Survey) บทอ่านอย่างคร่าว ๆ โดยวิธีการกวาดสายตา (Reading by Scanning) อย่างรวดเร็วไปตามหัวข้อ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง เป็นการจุดประกายให้นักเรียนมีความสนใจอยากติดตามความเป็นไปของเรื่องที่อ่าน แล้วนำสิ่งที่อยากรู้จากเรื่องมาตั้งคำถาม (Question) โดยจับประเด็นคำถาม ให้ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำทำไม บันทึกข้อคำถามลงในแบบบันทึกการอ่าน การตั้งคำถามเป็นขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจและจดจ่ออยู่กับสิ่งที่อ่าน เพื่อค้นหาคำตอบ จึงเป็นการอ่านที่มีจุดหมาย นักเรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้รวดเร็วขึ้น เมื่อนักเรียนแต่ละคนตั้งคำถามแล้ว ครูจะตรวจสอบความถูกต้องพร้อมทั้งบันทึกคะแนนการตั้งคำถามเพื่อดูพัฒนาการและความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรม ต่อจากนั้นให้นักเรียนอ่านรายละเอียด (Read) ของบทอ่านเพื่อสร้างความเข้าใจ และค้นหาคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้ในแบบบันทึกการอ่าน ถ้านักเรียนยังตอบคำถามไม่ได้แสดงว่านักเรียนยังไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ครูให้นักเรียนกลับไปอ่านทบทวน

หลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะเข้าใจ ตอบคำถามได้ ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในการอ่านดีขึ้น โดยการสังเกตจากกิจกรรมการอ่านในแผนการจัดการเรียนรู้ต่อ ๆ ไป ครูบันทึกคะแนนการตอบคำถามของนักเรียน หลังจากนั้นครูให้นักเรียนทำความเข้าใจคำตอบและเนื้อเรื่องจากการอ่านแล้วจดจำข้อความสำคัญ (Recite) ด้วยวิธีการจดบันทึกอย่างย่อ หรือขีดเส้นใต้ใจความสำคัญของเรื่อง และเล่นเกม 10 คำถาม เพื่อทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานร่าเริง ได้มีการเคลื่อนไหวและตื่นตัวในการแข่งขันอยู่ตลอดเวลาเป็นการเรียนรู้อย่างมีความสุข ส่วนการสรุปใจความสำคัญของเรื่อง ครูให้นักเรียนทำแผนผังความคิด (Mind Map) ลงในแบบบันทึกการอ่าน ครูบันทึกคะแนนแผนผังความคิด จากนั้นให้นักเรียนทบทวน (Review) เรื่องที่อ่านทั้งหมดโดยการอ่านคำถาม และคำตอบของแต่ละคนจากแบบบันทึกการอ่านให้ครู และเพื่อน ๆ ฟัง และทำแบบฝึกหัดวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษรวมทั้ง เฉลยแบบฝึกหัด ครูบันทึกคะแนนแบบฝึกหัด ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการสรุปองค์ความรู้จากกิจกรรมทั้งหมด ครูแจ้งผลการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบทันทีหลังจากเสร็จกิจกรรมเพื่อเป็นแรงจูงใจในการ เรียนรู้ต่อไป ดังที่พิตรวัลย์โกวิทวที (2540, หน้า 4-5) ได้กล่าวว่าการให้นักเรียนทำงานหรือทำแบบฝึกหัดนั้น นักเรียนต้องการความสำเร็จ เมื่อทำได้ก็เกิดความพอใจเกิดแรงจูงใจที่จะทำงานนั้นต่อไป ดังนั้นการที่ครูบอกผลความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนสนใจที่จะฝึกอ่าน และย่อมส่งผลไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

จากการวัดและประเมินผลกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี พบว่าผลการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม โดยมีค่าคะแนนร้อยละ 88.31 เมื่อพิจารณาตามรายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-7 พบว่านักเรียนมีผลการเรียนรู้ดีขึ้นเป็นลำดับโดยมีค่าคะแนนร้อยละ 79.33, 85.17, 85.83, 87.33, 90.67, 94.50 และ 95.33 ทั้งนี้เนื่องมาจากการฝึกฝนบ่อยครั้งจนเกิดความชำนาญ ทำให้ผลการเรียนรู้โดยรวม มีความ ก้าวหน้าขึ้นในทุกแผน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ที่เป็นบทอ่านในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 แผน มีความสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจดีขึ้น เนื่องจากเนื้อหาของบทอ่านทั้งหมดเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน และเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนเพราะอยู่ในช่วงระยะเวลาของการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ บทอ่านยังมีภาพประกอบ มีสีสันสวยงาม มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 22-29) ที่กล่าวว่าการคัดเลือกเนื้อหาหรือบทอ่าน ต้องมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ (Significance) ถูกต้องทันสมัย (Validity) น่าสนใจ (Interest) เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ (Learn Ability) สอดคล้องกับจุดประสงค์ (Appropriateness to Objectives) เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อนักเรียน (Usefulness) และเป็นสิ่งที่สามารถจัดให้นักเรียนได้ (Feasibility) และบทอ่านได้ผ่านการหาค่าความยากง่ายตามวิธีการของเอดเวิดฟราย (Edward Fry อ้างถึงใน Burmister, 1978) รวมทั้งผ่านการเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญและเจ้าของภาษาโดยตรงในการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาด้านเนื้อหา จึงเป็นบทอ่านที่มีคุณภาพ เหมาะสมที่จะนำมาจัดการเรียนรู้ เทคนิคการอ่านดังกล่าวเป็นเทคนิคการอ่านที่นักเรียนให้ความสนใจ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ โดยมีครูคอยกำกับดูแลให้คำแนะนำ และเสริมกำลังใจให้นักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิดสอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 245-248) ที่ให้หลักการไว้ว่าทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ครูจะต้องกำกับดูแล และให้คำแนะนำนักเรียนอย่างใกล้ชิดจึงจะได้ผลดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภวรรณ สุวรรณประสม (2551) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนอ่านด้วยกลวิธี SQ3R ร่วมกับการเรียนการ

สอนแบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนที่ใช้วิธีสอนอ่านด้วยกลวิธี SQ3R ร่วมกับการเรียนการสอนแบบโครงงาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของดุษฎี นาหาร (2553) พบว่าการพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความคงทนในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ3R ตามกระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น

2. พฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับดีเยี่ยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการของกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 แผน ดังกล่าว สอดคล้องกับขั้นตอนของเทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ซึ่งเน้นการปฏิบัติของนักเรียนเป็นรายบุคคลตามขั้นตอนของการอ่านอย่างเป็นระบบชัดเจน มีครูเป็นผู้กำกับ ดูแล ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรีด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าคะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า พฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียนของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องข่าวจากหนังสือพิมพ์มีค่าคะแนน น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 87.40 เพราะนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับเทคนิคการอ่านแบบ SQ3R นักเรียนขาดความมั่นใจ ไม่กล้าตั้งคำถาม ไม่กล้าตอบคำถาม เพราะกลัวผิดหลักไวยากรณ์และไม่เข้าใจการสร้างประโยคคำถามWh-Questions ส่วนนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์และอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนหนึ่งเป็นนักเรียนมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ แต่มีความสนใจที่จะเรียนรู้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R เพราะเป็นวิธีการอ่านแบบใหม่ที่นักเรียนไม่เคยปฏิบัติ รวมทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นการฝึกทักษะการคิด การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน อีกทั้งเนื้อหาของบทอ่านในแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 7 แผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่อยู่ในความสนใจของนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-7 เป็นบทอ่านที่เกี่ยวกับอาเซียน นักเรียนให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะสอดคล้องกับกิจกรรมอาเซียนของโรงเรียนวัดตะปอนน้อย ในระยะแรก ๆ ของการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-2 นักเรียนยังขาดทักษะในการฝึกอ่าน เมื่อมีการฝึกอ่านอย่างต่อเนื่องทำให้มีความชำนาญมากขึ้น เข้าใจขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R มากขึ้น ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจตามแผนการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ดีขึ้นในทุกแผนเช่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องวันลอยกระทง นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ 88.00 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องวันพ่อแห่งชาติคิดเป็นร้อยละ 93.00 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องอาหารอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 98.00 ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องวันคริสต์มาส แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่องนิทานพื้นบ้านอาเซียน และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่องเพลงอาเซียน นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียนคิดเป็นร้อยละ 100 เป็นต้น

จากการสังเกตพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรี พบว่านักเรียนทั้งหมด 20 คน มีพฤติกรรมระดับดีเยี่ยมจำนวน 19 คน โดยมีค่าคะแนน ร้อยละ 82.86-100 แต่มีนักเรียน 1 คน มีพฤติกรรมระดับดีมีค่าคะแนนร้อยละ 71.43 ซึ่งเป็นผล มาจากพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษตามแผนจัดการเรียนรู้ที่ 1-7 ไม่คงที่ ทั้งนี้เนื่องมาจากนักเรียนมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และติดเกมมาก เล่นเกม

จนดึก ๆ ทุกคืน เมื่อมาโรงเรียนจะง่วงนอนเสมอ จึงมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ ครูดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ด้วยการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหากับผู้ปกครอง และสอนซ่อมเสริมหลังเลิกเรียนทุกวันทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการอ่านดีขึ้น สังเกตได้จากพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 , 6, 7 อยู่ในระดับดีเยี่ยม จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R สามารถพัฒนาพฤติกรรมการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดตะปอนน้อย จังหวัดจันทบุรีได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับทัศนะของฟรานซิส พี โรบินสัน (Robinson FP, 1961, pp.29-30) ที่แสดงความเห็นว่ายุทธวิธีการอ่านแบบ SQ3R เป็นวิธีการอ่านที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถจับใจความของเรื่องได้ คาดเดาเรื่องและเข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้รวดเร็ว และจดจำเรื่องได้ดีตลอดจนสามารถทบทวนเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 245-248) ได้กล่าวว่าเทคนิคการอ่านแบบ SQ3R มีข้อดีคือ เป็นวิธีที่เหมาะสำหรับการสอนอ่าน เป็นวิธีการที่เร้าความสนใจในการเรียนรู้และเป็นการฝึกทักษะในการจับใจความ หรือประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเตรียมนักเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษแบบ SQ3R ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ การตั้งคำถาม Wh-Questions

2. การเลือกเนื้อเรื่อง ควรเลือกเนื้อเรื่องที่อยู่ในสถานการณ์ปัจจุบัน มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย มีภาพประกอบเนื้อเรื่องจะทำให้นักเรียนเข้าใจเรื่องราวที่กำลังอ่านได้ดี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R ไปทดลองสอนทักษะ การอ่านในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. ควรทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและพฤติกรรม การอ่านภาษาอังกฤษระหว่างเรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R กับวิธี การสอนแบบอื่น ๆ เช่น วิธีสอนภาษาที่เน้นเนื้อหาวิชา (CBI) วิธีสอนตามปกติ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กุศยา แสงเดช. (2545). *ภาษาอังกฤษภาคปฏิบัติ สำหรับครูประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: แม็ค.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวทางปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อลีนเพรส.

ดุษฎี นาหาร. (2553). *การพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความอดทนในการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ3R.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นภวรรณ สุวรรณประสม. (2551). *ผลของวิธีการสอนอ่านด้วยกลวิธี SQ3R ร่วมกับการเรียนแบบโครงงานที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พิตรวัลย์ โกวิทวที. (2540).*ทักษะและเทคนิคการสอนเขียนประถมศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โรงเรียนวัดตะปอนน้อย. (2556).*ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556*. จันทบุรี: โรงเรียนฯ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ศศิธารา พิชัยชาญณรงค์.(2555).*โรงเรียนคาทอลิกไทยในบริบทของประชาคมอาเซียน*. วันที่ค้นข้อมูล 11 ตุลาคม 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.asean.moe.go.th/.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน). (2555). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET)*. กรุงเทพฯ: สถาบันฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวการจัดการเรียนรู้สู่ ประชาคมอาเซียนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). *แนวทางการพัฒนาและประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สมุทร เซ็นเชาวนิช. (2549).*เทคนิคการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุคนธ์ สินธพานนท์และจินตนา วีรเกียรติสุนทร. (2556). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่...สู่ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพริ้นติ้ง.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2546). *19 วิธีจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

Burmister, L. E.(1978). *Reading Strategies for Middle and Secondary School Teachers* (2nd ed.). Masachusetts: Addison-Wesley.

Robinson. F. P. (1961). *Effective Study*. New York: Harper & Brothers.

การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ
Adaptation Process of Disability from Accident*

วิทยา วิสูตรเรืองเดช**
ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง***
ดร.ดุสิต ขาวเหลือง****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ และหาแนวทางการส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ กลุ่มตัวอย่าง คือ คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ 26 จังหวัดภาคกลาง จำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น ผู้นำระดับนโยบาย นักวิชาการ นายกสมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ตัวแทนคนพิการทางการเคลื่อนไหว กลุ่มญาติของคนพิการทางการเคลื่อนไหว และผู้แทนองค์กรของคนพิการทางการเคลื่อนไหว รวมทั้งสิ้น 24 คน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ

ผลการวิจัย พบว่า

คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ มีการปรับตัวในระดับมาก โดยปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการปรับตัวในระดับมาก คือ อัตมโนทัศน์ การสนับสนุนทางสังคม การเห็นคุณค่าในตนเอง และการพึ่งพาตนเอง ส่วนการฟื้นฟูสมรรถภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัว คือการพึ่งพาตนเอง ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัว มี 3 ปัจจัย คือ การสนับสนุนทางสังคม การฟื้นฟูสมรรถภาพ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการปรับตัว คือ อัตมโนทัศน์

แนวทางการส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการทางการเคลื่อนไหว เริ่มจากคนพิการ ควรมีความต้องการออกจากการเป็นคนพิการติดเตียง ยอมรับสภาพร่างกายของตนเอง มีความคิดเชิงบวก แสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดองค์กรคนพิการ ระดับครอบครัว ต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนพิการ กล้าให้คนพิการออกสู่สังคม อย่าเห็นใจคนพิการแบบผิดวิธี ส่วนสังคม ควรมี การส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อคนพิการ มีต้นแบบของคนพิการที่ประสบความสำเร็จ และลดพฤติกรรม การเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ และหน่วยงานภาครัฐ ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคนพิการ ให้มากที่สุด มีกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีตัวกลางประสานงานระหว่างคนพิการกับสถานประกอบการ เพิ่มการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และกระจายข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับคนพิการให้ทั่วถึง

---

*ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research aimed to study the Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident, factors influencing the Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident and to find the ways to promote and support the Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident. The Sampling Populations were 400 Physical Handicaps effecting from the accident in 26 Central Provinces of Thailand. The Main Informants were the Policy Leaders, Scholars, President of Thai Handicap Association, Representatives and Relatives of Physical Handicaps and 24 Representatives from Physical Handicap Association. The Analysis of Data was based on Descriptive Research and Structural causal model.

The research revealed that

The Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident was high. The Causal Factors effected the high level of the Adaptation were Self-Concept, Social Support, Self-Esteem and Self Reliable. The Rehabilitation was moderate. The Direct Factor influenced the Adaptation was Self Reliable. The 3 Indirect Factors were Social Support, the Rehabilitation and Self-Esteem. The Factor in which directly and indirectly influenced the Adaptation was Self-Concept.

The ways to promote and support the Adaptation of the Physical Handicaps effecting from the accident should start with the shifting of the handicaps from the bed, the acceptance of one physical condition, the positive thinking, the acquiring of more knowledge in order to form the organization for the Handicaps. The family sector should have faith in the performance of the Handicaps as well as the courage to let the Handicaps to face with the society, the wrong compassionate toward the handicaps. The Society should promote the positive conception toward the Handicaps, setting good model of successful Handicaps and cease the discrimination toward the Handicaps. The government sector should improve the environment to support the Handicaps as much as possible, organized the Rehabilitation process systematically and continuously, work as mean to cooperate between the Handicaps and organizations, increase cooperation between institutes and spread essential information throughout the Handicaps.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความพิการเป็นลักษณะความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ ที่เกิดควบคู่กับมนุษย์เป็นระยะเวลาช้านาน สำหรับประเทศไทย จากข้อมูลของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติ (2556) พบว่า ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย มีจำนวนคนพิการสูงที่สุด เมื่อเทียบกับความพิการด้านอื่น ๆ และมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คือ ปี พ.ศ. 2540 มีจำนวน 56,984 คน ปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 112,480 คน ปี พ.ศ. 2550 มีจำนวน 233,810 คน และ ปี พ.ศ. 2555 มีจำนวน 600,542 คน อีกทั้งสังคมยังมีทัศนคติและความเชื่อที่ไม่ดีต่อคนพิการ สอดคล้องกับ Takamie (2003) ว่า สังคมไทยยังมีทัศนคติด้านลบต่อคนพิการในเชิงให้ตราบาป ลดคุณค่า และความสามารถ เพราะเห็นว่าคนพิการเป็นผู้ที่อ่อนแอ ไม่สมบูรณ์

ทั้งที่ประเทศไทยมีกฎหมายส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการมากมาย อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-11 พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เป็นต้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มคนพิการมักได้รับความเอาใจใส่น้อยมาก ทำให้ขาดโอกาสในด้านต่างๆ และระบบการบริการที่รัฐจัดให้สำหรับคนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงตัวคนพิการ ระบบรัฐสวัสดิการยังคงกระจุกอยู่ที่เมืองใหญ่ๆ เท่านั้น และมุ่งรักษาความเจ็บป่วยเป็นหลัก ซึ่งตามปกติคนพิการส่วนใหญ่มักจะอยู่ในความดูแลของครอบครัวและชุมชน (สุวิทย์ วิบูลยผลประเสริฐ และคณะ, 2540)

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาเรื่อง การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวยังมีอยู่น้อยมากในสังคมไทย ทำให้ข้อมูลที่จะนำไปใช้วางแผนเชิงนโยบาย หรือการนำไปปฏิบัติใช้ยังไม่มีข้อมูลมากพอ อีกทั้งงานวิจัยในต่างประเทศที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ยังมีบริบททางสังคมทั้งด้านทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทาง การเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ โดยเฉพาะคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุในเขตภาคกลาง ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เนื่องจาก ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เขตเมืองมีแหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรม การจราจรคับคั่ง และจำนวนประชากร ภาคกลางมีมากที่สุดในประเทศ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลและแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว เป็นข้อมูลที่สำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงทางด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทาง การเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ และได้แนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับตัวของ คนพิการทางการเคลื่อนไหวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อศึกษาการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

3 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Research) ประกอบด้วย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ในเขตภาคกลาง แบ่งออกเป็น 26 จังหวัด โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้กฎแห่งความชัดเจนที่ Schumacker & Lomax (1996); Hair et al. (1998, อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

2. เครื่องมือ การหาคุณภาพเครื่องมือ และตัวแปร

2.1 เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะที่พักอาศัย ระยะเวลาพิการ อาชีพ รายได้และรายจ่ายที่ต้องใช้แต่ละเดือน

ตอนที่ 2-7 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของคำถาม

2.2.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดลองใช้กับคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 40 คน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (1990) ได้ค่าความความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทุกรายด้านมีค่าเท่ากับ 0.99

2.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 ตัวแปรแฝงภายนอก มี 3 ตัวแปร ประกอบด้วย

2.3.1.1 อัตมโนทัศน์ มีตัวแปรที่สังเกต 3 ตัวแปร คือ อัตมโนทัศน์ด้านสัมฤทธิ์ผล อัตมโนทัศน์ด้านการปรับอารมณ์ และอัตมโนทัศน์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.3.1.2 การสนับสนุนทางสังคม มีตัวแปรที่สังเกต 3 ตัวแปร คือ การสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูล และการสนับสนุนด้านสิ่งของ

2.3.1.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ มีตัวแปรที่สังเกต 3 ตัวแปร คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม

2.3.2 ตัวแปรแฝงภายใน มี 3 ตัวแปร ประกอบด้วย

2.3.2.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง มีตัวแปรที่สังเกต 4 ตัวแปร คือ ความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ การได้รับความยอมรับจากผู้อื่น การประสบความสำเร็จ และการประเมินคุณค่าของตนเอง

2.3.2.2 การพึ่งพาตนเอง มีตัวแปรที่สังเกต 3 ตัวแปร คือ ความสำเร็จในตนเอง การจัดหาสิ่งของเพื่อตอบสนองความต้องการด้วยตนเอง ความไม่กลัวและการกล้ายืนหยัด

2.3.2.3 การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุมีตัวแปรที่สังเกต 4 ตัวแปร คือ การปรับตัวด้านกายภาพ การปรับตัวด้านจิตวิทยา การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ และการปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในระหว่างเดือนธันวาคม 2556 ถึงมกราคม 2557

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง และค่าความเบ้

3.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปลิสเรล (LISREL version 9.10) ปรับแบบจำลอง และทำการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมมุติฐานการวิจัย กับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง จนผลการทดสอบไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

4. การพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย โดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์แล้ว ในวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2556

ตอนที่ 2 ศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ประกอบด้วย

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่

1.1 ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

1.2 ผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหว กลุ่มญาติคนพิการทางการเคลื่อนไหว และกลุ่มองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือกับคนพิการ

2. เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกประเด็นการสนทนากลุ่ม

2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ เสนอเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้มีความครอบคลุมและความสอดคล้องตามนิยาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม 2557

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อสรุปแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ โดยการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ในลักษณะองค์รวม

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ สามารถแสดงเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปรับตัวรวม และการปรับตัวแต่ละด้าน

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
การปรับตัว	**4.04**	**0.76**
1. การปรับตัวด้านกายภาพ	4.18	0.78
2. การปรับตัวด้านจิตวิทยา	4.16	0.84
3. การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่	3.89	0.91
4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาระหว่างกัน	3.93	0.89

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อัตมโนทัศน์	3.96	0.74
การสนับสนุนทางสังคม	3.64	0.85
การฟื้นฟูสมรรถภาพ	3.45	1.00
การเห็นคุณค่าในตนเอง	4.03	0.73
การพึ่งพาตนเอง	3.83	0.87

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรที่ส่งผลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหว ที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ

ตัวแปรสาเหตุ	การปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ		
	TE	DE	IE
1 อัตมโนทัศน์	0.42*	0.26*	0.16*
2 การสนับสนุนทางสังคม	1.21*	-	1.21*
3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ	0.79*	-	0.79*
4 การเห็นคุณค่าในตนเอง	0.54*	-	0.54*
5 การพึ่งพาตนเอง	0.71*	0.71*	-

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการ เคลื่อนไหวที่ได้รับผลจากอุบัติเหตุ จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลจากอุบัติเหตุ ปรากฏว่า

1. การสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปรับตัวของคนพิการในปัจจุบัน มีความตื่นตัวมากกว่าในอดีต เห็นได้จากสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ การมีพระราชบัญญัติที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ แต่คนในสังคมยังไม่เชื่อมั่นศักยภาพของคนพิการ

2. การสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการปรับตัวของคนพิการในอนาคต เริ่มจากครอบครัวของคนพิการต้องกล้าให้คนพิการก้าวออกจากบ้าน จากนั้นคนในสังคมควรให้เกียรติและเปิดโอกาสด้านต่าง ๆให้กับคนพิการ และควรปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับคนพิการ เพื่อให้ คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระได้เช่นเดียวกับคนปกติ

3. แนวทางการส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ปัจจุบันมีความก้าวหน้าและสนับสนุนให้คนพิการมีการปรับตัวได้ดีขึ้น แต่ควรมีการส่งเสริมให้ทั่วถึง มีบริการที่รวดเร็ว ตรงกับความต้องการของคนพิการ 2) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ปัจจุบันยังไม่มีตัวกลางด้านการประสานงานระหว่างคนพิการกับสถานประกอบการ สำหรับกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรมีการตรวจสอบว่าเมื่อกู้เงินไปประกอบอาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่องและความยั่งยืนของกิจการเป็นอย่างไร อาจมีการเข้าไปแนะนำการเป็นผู้

ประกอบการรายย่อย เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และ 3) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม ควรมีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้คนพิการสามารถออกมาใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างไม่ลำบาก

4. แนวทางการส่งเสริมให้คนพิการเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ควรมีตัวอย่างที่ดีและ ชี้ให้คนพิการเห็นถึงอนาคต อาจใช้กระบวนการให้คำปรึกษาแบบเพื่อน (Peer counseling) นอกจากนั้นสถานีวิทยุและโทรทัศน์ควรเสนอรายการที่แสดงถึงศักยภาพของคนพิการ และแนวคิดของคนพิการต้นแบบ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวสำหรับคนพิการอื่น ๆ

5. แนวทางการส่งเสริมให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเอง คนพิการต้องมีใจที่ต้องการก้าวพ้นจากคนพิการที่อยู่แต่ในบ้าน ออกมาแสดงพลังให้สังคมเห็นว่าเขาสามารถยืนหยัดได้ด้วยพลังในตนเอง มีความคิดเชิงบวก ยอมรับสภาพร่างกายของตนเองได้ ไม่แคร์สายตาของผู้ที่ดูถูกเหยียดหยาม รวมทั้งต้องพยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และมีการรวมกลุ่มคนพิการด้วยกัน เพื่อให้เกิดพลังกลายเป็นองค์กรที่มีธรรมาภิบาล ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนตกผลึกความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวของคนพิการ

6. มาตรการการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการที่มีในปัจจุบัน ถือได้ว่าดีมาก แต่การนำไปใช้และผู้ปฏิบัติ ยังปฏิบัติงานไม่เต็มศักยภาพ ขาดความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน รวมถึงมีข้อระเบียบที่ยุ่งยากในการขอกายอุปกรณ์ อีกทั้งเมื่อได้รับกายอุปกรณ์แล้ว กลับใช้ไม่ได้เต็มที่ เนื่องจากไม่เหมาะสมกับรูปร่างของคนพิการ

7. มาตรการการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการในอนาคต ควรลดขั้นตอนที่ยุ่งยากในการให้บริการและการโยนงานของเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับคนพิการ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม จัดสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐาน รวมถึงระบบสวัสดิการทางสังคมให้ได้มาตรฐานเดียวกัน

อภิปรายผลงานวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ประกอบด้วย

1. อัตมโนทัศน์ มีอิทธิพลทางตรงต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ และมีผลทางอ้อมผ่านการพึ่งพาตนเอง ทั้งนี้เพราะคนพิการจะปรับตัวได้มากหรือน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับแรงผลักดันภายในร่างกายและความต้องการที่จะเอาชนะอุปสรรค จึงทำให้เกิดการสร้างความหวังให้กับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับWylie (1961) พบว่า การที่มีอัตมโนทัศน์สูงจะมีความสัมพันธ์ต่อการปรับตัว

2. การสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เพราะการสนับสนุนทางสังคมเป็นแรงผลักดันภายนอกที่ส่งเสริมให้คนพิการปรับตัวได้ง่ายขึ้น เป็นส่วนที่คอยส่งเสริมให้เกิดกำลังใจ แต่อย่างไรก็ตามต้องต้องผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองก่อน จึงจะทำให้คนพิการเหล่านั้นปรับตัวคืนสู่สังคมได้ สอดคล้องกับอรสา บุพโกสุม (2550) พบว่า การที่คนพิการทางสายตาได้รับความช่วยเหลือจากเครือข่ายทางสังคม ทำให้พวกเขาได้พัฒนาศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอารมณ์ จิตใจ และการดำเนินชีวิตประจำวัน

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ ถึงแม้ว่าคนพิการจะพยายามสร้างแรงผลักดันออกจากการเป็นคนพิการติดบ้าน และได้รับการสนับสนุนทางสังคมแล้วก็ตาม ถ้าไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกต้อง การที่จะทำให้คนพิการกลับกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าดังเดิมนั้นก็ทำได้ยาก เนื่องจากการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นปัจจัยที่สร้างศักยภาพให้กับคนพิการที่สูญเสียอวัยวะจากร่างกาย ให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ใกล้เคียงกับคนปกติ สอดคล้องกับรวมพร ถาวรอนุกูลกิจ (2538) พบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการมีความสำคัญและจำเป็นมาก

เพราะเป็นวิธีการที่จะพัฒนาความสามารถของเด็กเพื่อประโยชน์ในการทำงานและการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม

4. การเห็นคุณค่าในตนเอง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เพราะคนพิการที่เห็นคุณค่าในตนเองแล้ว จะส่งผลให้จิตใจของคนพิการเข้มแข็งมากขึ้น ก่อให้เกิดความมั่นใจ เกิดความยอมรับนับถือตนเอง มองเห็นว่าตนเองมีศักยภาพที่จะทำสิ่งต่าง ๆให้กับสังคมได้ สอดคล้องวิจิตร แก้วเครือวัลย์ (2544) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การช่วยเหลือตนเอง และการประกอบอาชีพ

5. การพึ่งพาตนเอง มีผลทางตรงต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ เพราะเมื่อคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความกล้าต่อสู้ ยืนหยัด ต่ออุปสรรคต่าง ๆ นั้น ย่อมทำให้คนพิการคนนั้นเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าผลักดันตนเองก้าวพ้นจากคนป่วยเป็นคนที่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม สอดคล้องกมลพรรณ พันพึ่ง (2553) พบว่า การให้ความหมายความพิการของคนพิการเองในเชิงบวก เป็นจุดพลิกผันที่ส่งผลให้เกิดการเสริมพลังอำนาจจากภายในตนเอง และนำไปสู่พฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทำให้คนพิการลุกขึ้นมาดำรงชีวิตอิสระได้ด้วยตนเอง ถึงได้ว่าเป็นการพัฒนาอัตลักษณะเชิงบวกของตัวบุคคล สร้างให้คนพิการเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

6. แนวทางการส่งเสริมการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลจากอุบัติเหตุ ตามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ สามารถอภิปรายผล ดังนี้

6.1 อัตมโนทัศน์ การที่คนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ได้รับผลจากอุบัติเหตุ จะเกิดการปรับตัวได้ ควรยอมรับสภาพร่างกายของตนเองให้ได้ ต้องไม่สนใจสายตาของผู้ที่ดูถูกเหยียดหยาม สอดคล้องกับ วรรณดี ปัญญวรรณศิริ (2551) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ คือ การเข้าใจสภาพความพิการ ซึ่งคนพิการควรตระหนักถึงความพิการของตนเอง การรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองไม่ให้ความพิการมีสภาพรุนแรงขึ้น

6.2 การสนับสนุนทางสังคม เริ่มจากครอบครัว เป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด แต่เป็นขุมกำลังที่สำคัญในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่คนพิการให้เกิดการปรับตัว กล้าก้าวออกสู่สังคม สอดคล้องกับ วรรณดี ปัญญวรรณศิริ (2551) พบว่า ความเข้าใจของครอบครัว การให้ช่วยเหลือและการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นการสร้างกำลังใจให้แก่คนพิการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ต่อจากนั้นคนภายในสังคมสามารถช่วยเหลือให้คนพิการสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ โดยการส่งเสริมเจตคติที่ดี ไม่ดูถูกเหยียดหยามคนพิการ สังคมควรมีตัวอย่างที่ดี และแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการประสบความสำเร็จในชีวิต รวมถึงลดพฤติกรรมการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ โดยการเปิดโอกาสและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับ Luckner และ Stewart (2003) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้คนพิการประสบความสำเร็จในสังคมเกิดจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมกับคนปกติ ทำให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ได้เพิ่มขึ้น และภานุพงศ์ อนันต์ชัยพัทธนา (2552) พบว่า ความสำเร็จของครูพิการในช่วงวัยทำงานได้รับโอกาสที่ดีจากผู้บริหาร มอบหมายงานตามความถนัดและตามความสามารถ มีการพัฒนาความรู้ โดยได้รับการอบรมและสัมมนาเป็นประจำ ส่วนหน่วยงานภาครัฐช่วยส่งเสริมได้ โดยการเพิ่มการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงาน นโยบายการส่งเสริมคนพิการต้องเป็นนโยบายต่อเนื่องมีแนวคิดเชิงรุก (Proactive) ลดข้อระเบียบต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการติดต่อระหว่างคนพิการกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์สำหรับคนพิการอย่าง

ทั่วถึง เนื่องจากข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนพิการ สอดคล้องกับรวมพร ถาวรอนุกูลกิจ (2538) เสนอแนะว่า ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบบเครือข่ายองค์กร ให้เกิดการสนับสนุนการพัฒนาคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ วรรณดี ปัญญวรรณศิริ (2551) พบว่า กฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ รวมถึงพระราชบัญญัติการรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนพิการพึงมีพึงได้ ยังมีบางฉบับหรือนโยบายบางอย่าง ยังไม่ให้ความสำคัญกับคนพิการ และสุกัญญา วิบูลย์พานิช (2537) พบว่า ถ้าคนพิการได้รับการสนับสนุนในด้านข่าวสาร และคำแนะนำต่าง ๆ จะทำให้คนพิการทราบแนวทางในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมกับสุขภาพร่างกาย ทราบแนวทางในการประกอบอาชีพ มีกำลังใจ มีความมั่นใจ กล้าที่จะต้องสู้หรือเผชิญกับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ

6.3 การฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรเริ่มจากการปรับปรุงแก้ไขสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ คนพิการมากที่สุด มีขบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้ครอบคลุมทุกด้าน รวมถึงเรื่องกองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพ ควรมีการตรวจสอบว่าเมื่อกู้เงินไปประกอบอาชีพอิสระแล้ว สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืนหรือไม่ อาจมีการเข้าไปแนะนำการเป็นผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพอิสระของคนพิการต่อไป จะส่งผลให้ คนพิการเกิดรายได้ในการเลี้ยงครอบครัว ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับขนิษฐา เทวินทรภัทติ (2540) พบว่า คนพิการมักไม่ได้รับความสะดวกในการคมนาคม เช่น ขาดความสะดวกในการขึ้นลงรถประจำทาง ไม่มีทางลาด ไม่มีที่จอดรถสำหรับคนพิการ ตลอดจนขาดบริการสาธารณะต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ห้องน้ำสำหรับคนพิการ สโมสร ศูนย์กีฬาและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีปัญหาเรื่องอุบัติเหตุจากผู้ใช้รถใช้ถนนขาดความระมัดระวัง ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของคนพิการ ทำให้คนพิการประสบปัญหาความยากลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวัน Talf (1985) พบว่า ถ้าคนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพให้กลับมามีความสามารถในการทำงาน หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพแล้ว เขาก็จะกลับเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น และจตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล (2550) พบว่า โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระของ คนพิการ เป็นโครงการที่ทำให้คนพิการมีศักยภาพในการประกอบอาชีพอิสระและเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว ทำให้คนพิการเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ใช้ศักยภาพของตนเองให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

6.4 การเห็นคุณค่าในตนเอง เริ่มจากตัวคนพิการต้องมีความคิดเชิงบวก เป็นคนมองโลกในแง่ดี ต้องพยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำความรู้ไปใช้ทำงาน มีการรวมกลุ่มคนพิการ เพื่อให้เกิดองค์กรของคนพิการที่มีธรรมาภิบาล สอดคล้องกับ Luckner and Stewart (2003) พบว่า การเป็นผู้มองโลกในแง่ดีก่อให้เกิดเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ก็จะส่งผลให้ คนพิการทางหูประสบความสำเร็จได้ และกมลพรรณ พันพึ่ง (2553) พบว่า อัตลักษณ์กลุ่มจะส่งเสริมการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์เชิงบวกของตัวบุคคลและการเชื่อมโยงบุคคลเข้าสู่กิจกรรมทางสังคม จะสร้างให้คนพิการเกิดวิธีคิด การเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถนำไปสู่การเพิ่มระดับศักยภาพ

6.5 การพึ่งพาตนเอง ต้องเกิดจากความต้องการของคนพิการที่ต้องการออกจากการเก็บตัวอยู่ในบ้าน มาแสดงพลังให้สังคมเห็นว่า คนพิการสามารถทำสิ่งต่าง ๆได้เช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป สอดคล้องกับชวพล ลิตติพานิช (2548) พบว่า คนพิการที่มีกำลังกาย กำลังใจ จะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้คนพิการมีใจที่เข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองและคนรอบข้างได้ ส่งผลให้การปรับตัวเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ตัวคนพิการ ต้องมีใจที่กล้ายืนหยัด รู้จักการช่วยตัวเองในกิจวัตรประจำวัน ไม่ซ้ำเติมความพิการของตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ

2. ครอบครัวคนพิการ ควรเปิดโอกาสให้คนพิการได้ออกสู่สังคมภายนอก ฝึกให้คนพิการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เอง และปรับสภาพแวดล้อมในบ้านให้เหมาะกับคนพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง

3. สังคมทั่วไป เริ่มจากสื่อสารมวลชน จัดรายการที่กระตุ้นให้คนพิการเกิดความหวังและความฝัน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนพิการก้าวพ้นจากวังวนแห่งการเก็บตัว และองค์กรคนพิการต่างๆ ควรมีการจัดโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการและครอบครัวของคนพิการ ได้พูดคุยกันอย่างลุ่มลึก เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

4. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ควรจัดกายอุปกรณ์ที่เหมาะสมและใช้งานได้จริงให้กับคนพิการ ควรมีการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการรุนแรง กระจายการรักษาพยาบาลให้ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ ส่งเสริมความรู้และติดตามการกู้เงินกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อประกอบอาชีพอิสระ ให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน

5. รัฐบาลควรกำหนดนโยบายด้านสวัสดิการคนพิการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เช่น การบังคับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ต่างๆ จัดให้มีตัวกลางประสานงานระหว่างคนพิการกับสถานประกอบการ ส่งเสริมเรื่องการคมนาคมขนส่งให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้ และจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพคนพิการให้ได้รับรู้และเข้าถึงสิทธิอันพึงมีพึงได้จากหน่วยงานรัฐบาลที่กำหนดให้ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังมีปัจจัยอีกหลายชนิดที่อาจมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของคนพิการทางเคลื่อนไหวได้ เช่น เพศ เศรษฐสถานะ ระยะเวลาในการพิการ และอื่นๆ ควรนำมาทดสอบว่า ปัจจัยใดที่มีผลต่อการปรับตัวของคนพิการทางเคลื่อนไหวมากน้อยเพียงใด

2. ควรมีการถอดองค์ความรู้ของการปรับตัวของคนพิการทางเคลื่อนไหวที่เป็นต้นแบบ เพื่อนำความรู้ฝังลึกในตัวของคนพิการต้นแบบ มาปรับใช้เป็นต้นแบบให้กับคนพิการทางเคลื่อนไหวคนอื่นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กมลพรรณ พันพึ่ง. (2553). *อัตลักษณ์ การเสริมพลังอำนาจ และการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง: การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทย.* วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารสังคม, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ขนิษฐา เทวินทรภักติ. (2539). *การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ: ทางสู่ความสุขความสำเร็จของคนพิการ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. (2550). *สวัสดิการพื้นฐาน: รากฐานความเป็นธรรมทางรายได้ของกลุ่มคนด้อยโอกาส.* กรุงเทพฯ: สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ชวพล ลิตติพานิช. (2548). *การปรับตัวในการทำงานของบัณฑิตที่มีความพิการทางการได้ยินที่จบการศึกษาหลักสูตรศิลปศษสตร์บัณฑิตสาขาวิชาหูหนวกศึกษา รุ่นที่ 1 ปีการศึกษา 2546 วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.* วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ภานุพงศ์ อนันต์ชัยพัทธนา. (2552). *การวิเคราะห์เส้นทางแห่งความสำเร็จของครูพิการ: พหุกรณีศึกษา.* ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิจัยการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รวมพร ถาวรอนุกูลกิจ. (2538). *แนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์.* วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณดี ปัญญวรรณศิริ. (2551). *การศึกษาแนวคิดภาพการดำเนินชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ*. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิจิตร แก้วเครือวัลย์. (2544). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ: ศึกษากรณีคนพิการทางร่างกายในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการโครงการสวัสดิการสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. (2556). *ข้อมูลประชากรในประเทศไทย.* วันที่ค้นข้อมูล 3 สิงหาคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr-th/population_thai.html.

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2556). *ข้อมูลคนพิการ: จำนวนคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 – 2555.* วันที่ค้นข้อมูล 15 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.nep.go.th/index.php?mod=tmpstat.

สุกัญญา วิบูลย์พานิช (2537). *อัตมโนทัศน์และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ.* วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ และคณะ. (2540). *ระบบบริการทางการแพทย์เพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ*. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. ม.ป.ท.

อรสา บุพโกสุม. (2550). *ประเภทเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาศักยภาพคนพิการทางสายตา: กรณีศึกษา ณ มูลนิธิคอลฟิลท์ เพื่อคนตาบอด.* วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Luckner, J. L., & Stewart, J. (2003). Self-Assessments and other perceptions of successful adult who are deaf: An initial investigation: *American Annuals of the deaf*, 14(4), 243-250.

Takamine, Y. (2003). *Disability issues in East Asia: Review and way for ward,* Washington, D.C.: World Bank.

Talf, L. B. (1985, October). Self-esteem in later life: A nursing perspective. *Advance in nursing science*, *8*(1985), 77-84.

Wylie, R. C. (1961). *The self concept.* Lincoln: University of Nebraska.

ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร

Needs of Enterprise Administrators Towards Characteristics of The Vocational Diploma Graduates, in Business Administration in Amata Nakorn Industrial Estate

ดร.เกรียงศักดิ์ บุญญา*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามตำแหน่งและประเภทธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายบุคคล หัวหน้าแผนก ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (*t-test*) ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพและด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้ง 5 ประการตามความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์และด้านคุณธรรมจริยธรรม จำแนกตามตำแหน่งและประเภทธุรกิจแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ : ความต้องการ/ สถานประกอบการ/ คุณลักษณะ

*อาจารย์ประจำภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this study were to investigate and to compare the needs of enterprise administrators towards characteristics of the vocational diploma graduates, in Business Administration, in AMATA NAKORN Industrial Estate, as classified by position and line of business. The sample consisted of 260 personnel managers and heads department of the private entrepreneurs in the AMATA Industrial Estate. The instrument used for collecting the data was a 5-level rating-scale questionnaire. Mean, standard deviation, (*t-test*) and one-way analysis of variance were employed for the data analysis.

The findings were as follows:

1. Needs of enterprise administrators towards characteristics of the vocational diploma graduates, in Business Administration in AMATA NAKORN Industrial Estate rated at a high level and ranked from more to less were self – disciplinary, ethics and morality, temper control, personality and professional capability.

2. No significant differences were found in 5 Needs of enterprise administrators towards characteristics of the vocational diploma graduates, in Business Administration in AMATA NAKORN Industrial Estate, as classified by position and line of business. These characteristics were personality, professional capability, self – disciplinary, temper control and ethics and morality.

Keywords : Needs, Enterprise ,Characteristics

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งแนวโน้มของบริบทการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ การรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินโลกโดยเฉพาะการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ. 2015) ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกันเป็นตลาดการค้าและเศรษฐกิจเดียวกันเป็นการเปิดโอกาสให้กับประเทศต่าง ๆ ทั้งในกลุ่มอาเซียน และนอกกลุ่มอาเซียน ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเตรียมความพร้อมและการพัฒนาทรัพยากร โดยเฉพาะคนที่มีคุณภาพรองรับกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปของอาเซียน ในปัจจุบันอาชีวศึกษามีความสำคัญต่อสังคมโลกอย่างมากเพราะการอาชีวศึกษามีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น คือ เป็นกระบวนการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก แต่ในปัจจุบันประเทศไทยกลับประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรสาขาอาชีวศึกษาอย่างมาก การวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาเพื่อสร้างคุณภาพ โอกาสและความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดผลผลิต (Output) ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา มีคุณภาพและสมรรถนะเป็นที่พึงพอใจของสถานประกอบการ และมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการกำลังคนเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดสังคมแห่งปัญญา (Wisdom Society) สร้างความมั่นคงมั่งคั่งในสังคมอุดมปัญญา จึงต้องสนับสนุนสถานศึกษาให้ผลิตกำลังคน ที่เพียงพอเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนจากการพัฒนาอาชีพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเข้าสู่มาตรฐานการวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเริ่มจากกลุ่มอาชีพ หรือองค์การทางวิชาชีพที่อยู่ในสถานประกอบการต่าง ๆ มาร่วมกันกำหนดมาตรฐานอาชีพซึ่งหมายถึงสมรรถภาพของงานหลักและงานย่อยของแต่ละอาชีพซึ่งประกอบไปด้วย เกณฑ์การปฏิบัติงาน ขอบเขตของงาน ความรู้ที่ต้องใช้ และผลงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อโรงเรียนสาธิตอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จะได้นำมาปรับปรุงหลักสูตร เพื่อผลิตนิสิตให้สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน

ข้อเสนอดังกล่าวข้างต้น สถาบันการศึกษาคงจะต้องมุ่งเตรียมคน เพื่อตลาดแรงงานในภาคเอกชนไปพร้อม ๆ กับการแสวงหาทางใหม่ที่จะสร้างคนเพื่อให้สร้างงานด้วยตนเองได้ และยังต้องคำนึงถึงคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรที่เรียนมา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานในตลาดแรงงาน โดยที่สถานศึกษาก็ต้องพยายามปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดแรงงานของสถานประกอบการได้ ดังนั้น เพื่อให้การผลิตนิสิตระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ โรงเรียนสาธิตอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิจัย เพื่อหาแนวทางที่จะให้สถานศึกษาผลิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และผลงานวิจัยนี้มีความสำคัญในการนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทบริหารธุรกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันและเป็นแนวทางในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้สนองตอบตามความต้องการของสถานประกอบการต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามตำแหน่ง

3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามประเภทธุรกิจ

4.เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการมีวินัยในตนเอง 4) ด้านการควบคุมอารมณ์ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายบุคคล หัวหน้าแผนก ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ได้แก่ ธุรกิจอุตสาหกรรม 200 แห่ง

ธุรกิจซื้อขายสินค้า 100 แห่ง ธุรกิจบริการ 85 แห่ง โดยมีหัวหน้าฝ่ายบุคคล แห่งละ 1 คน หัวหน้าแผนก แห่งละ 1 คน รวม 770 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายบุคคล และหัวหน้าแผนก ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ทั้งสิ้น 260 คน คือ หัวหน้าฝ่ายบุคคล จำนวน 130 คน หัวหน้าแผนก จำนวน 130 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประเภทของธุรกิจ

ประเภทธุรกิจ	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	หัวหน้า-ฝ่ายบุคคล	หัวหน้าแผนก	รวม	หัวหน้า-ฝ่ายบุคคล	หัวหน้าแผนก	รวม
ธุรกิจอุตสาหกรรม	200	200	400	68	68	136
ธุรกิจซื้อขายสินค้า	100	100	200	34	34	68
ธุรกิจบริการ	85	85	170	28	28	56
รวม	385	385	770	130	130	260

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ตำแหน่ง ได้แก่ 1) หัวหน้าฝ่ายบุคคล 2) หัวหน้าแผนก

3.1.2 ประเภทธุรกิจ ได้แก่ 1) ธุรกิจอุตสาหกรรม 2) ธุรกิจซื้อขายสินค้า 3) ธุรกิจบริการ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงประเภทวิชาบริหารธุรกิจในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ในด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ยึดคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ตามจุดประสงค์และผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผล ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2555 (โรงเรียนสาธิตอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555, หน้า 7, 22-30)

จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยได้สรุปนำเป็นกรอบแนวความคิด ประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการมีวินัยในตนเอง 4) ด้านการควบคุมอารมณ์ 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ดังภาพที่ 1

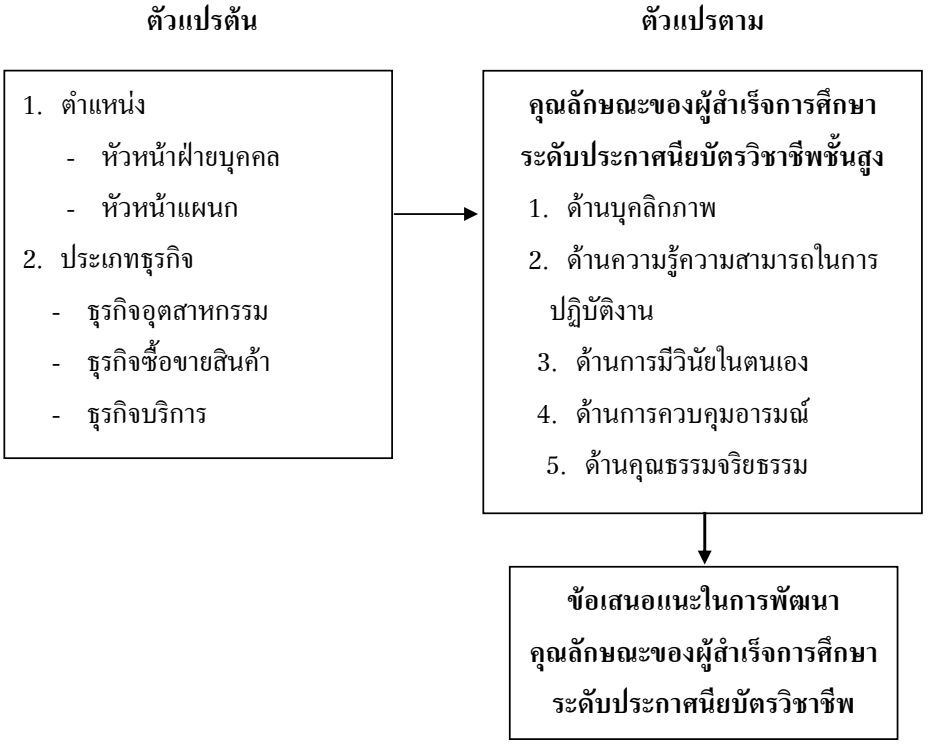

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบและแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2. การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try – out) กับผู้บริหารสถานประกอบการ ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายบุคคล และหัวหน้าแผนก ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) รายข้อ โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item – Total Correlation) ปรากฏว่า ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .21 - .81 แสดงว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกที่ยอมรับได้

3. ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp.202-204) ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปรากฏว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. การหาระดับความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชา

บริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครใช้การหาค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การทดสอบสมมติฐานที่ 1 “ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ จำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกัน” สถิติที่ใช้ คือ $t - test$

3. การทดสอบสมมติฐานที่ 2 “ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ จำแนกตามประเภทธุรกิจ แตกต่างกัน” สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรม จำแนกตามตำแหน่ง และประเภทธุรกิจ

ข้อมูลพื้นฐาน	กลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
หัวหน้าฝ่ายบุคคล	130	50.00
หัวหน้าแผนก	130	50.00
รวม	260	100.00
ประเภทธุรกิจ		
ธุรกิจอุตสาหกรรม	136	52.31
ธุรกิจซื้อขายสินค้า	68	26.15
ธุรกิจบริการ	56	21.54
รวม	260	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร โดยกลุ่มตัวอย่างทำงานตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบุคคล จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และทำงานตำแหน่งหัวหน้าแผนก จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 50 กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ทำงานในสถานประกอบการประเภทธุรกิจอุตสาหกรรม จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 52.31 ทำงานในสถานประกอบการประเภทธุรกิจซื้อขายสินค้า จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 26.15 และทำงานในสถานประกอบการประเภทธุรกิจบริการ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 21.54

ตารางที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับที่ ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร โดยรวมและรายด้าน

	ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ	*n* = 260		ระดับ	อันดับที่
		$\bar{X}$	*SD*		
1	ด้านบุคลิกภาพ	3.96	.54	มาก	4
2	ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	3.82	.51	มาก	5
3	ด้านการมีวินัยในตนเอง	4.07	.57	มาก	1
4	ด้านการควบคุมอารมณ์	3.97	.58	มาก	3
5	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.06	.54	มาก	2
	รวม	3.98	.47	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4 การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามตำแหน่ง

ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ	หัวหน้าฝ่ายบุคคล (*n* = 130)		หัวหน้าแผนก (*n* = 130)		*t*	*p*
	$\bar{X}$	*SD*	$\bar{X}$	*SD*		
1. ด้านบุคลิกภาพ	3.97	.58	3.95	.50	.20	.837
2. ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	3.85	.55	3.79	.46	.82	.411
3. ด้านการมีวินัยในตนเอง	4.13	.61	4.02	.51	1.48	.139
4. ด้านการควบคุมอารมณ์	3.97	.59	3.96	.56	.16	.873
5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.11	.53	4.01	.55	1.39	.166
รวม	4.00	.50	3.95	.45	.93	.353

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ทำงานตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบุคคลและหัวหน้าแผนกของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร มีความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครจำแนกตามตำแหน่ง แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามประเภทธุรกิจ

ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการ	แหล่งข้อมูล	*df*	*SS*	*MS*	*F*	*p*
1. ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2	.60	.30	1.03	.358
	ภายในกลุ่ม	257	75.29	.29		
	รวม	259	75.89			
2. ด้านความรู้ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.43	.71	2.77	.064
ในการปฏิบัติงาน	ภายในกลุ่ม	257	66.41	.25		
	รวม	259	67.85			
3. ด้านการมีวินัยในตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.78	.89	2.78	.064
	ภายในกลุ่ม	257	82.45	.32		
	รวม	259	84.24			
4. ด้านการควบคุมอารมณ์	ระหว่างกลุ่ม	2	.44	.22	0.64	.524
	ภายในกลุ่ม	257	87.17	.33		
	รวม	259	87.61			
5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.72	.86	2.90	.057
	ภายในกลุ่ม	257	76.16	.29		
	รวม	259	77.88			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.96	.48	2.11	.123
	ภายในกลุ่ม	257	58.56	.22		
	รวม	259	59.52			

จากตารางที่ 5 พบว่า ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามประเภทธุรกิจ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ

ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามประเภทธุรกิจของสถานประกอบการ แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญจากการค้นพบมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จากงานวิจัย พบว่า เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน สาเหตุเนื่องมาจากสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครนั้น มีธุรกิจหลายประเภทและความต้องการแรงงานของสถานประกอบการก็มีมาก ในการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องทราบถึงความต้องการของสถานประกอบการว่าต้องการแรงงานด้านใด และคุณสมบัติใดบ้างที่สถานประกอบการต้องการ เพื่อจะได้ผลิตบุคลากรให้ตรงกับความต้องการนั้น ๆ

ด้านการมีวินัยในตนเอง การมีคุณลักษณะที่มีความรับผิดชอบในการทำงานและไม่ละทิ้งหน้าที่ การมาทำงานอย่างสม่ำเสมอและตรงต่อเวลา และเคารพกฎระเบียบกติกาของหน่วยงาน แสดงให้เห็นว่า การมีวินัยในตนเองเป็นความต้องการอันดับแรกของการรับพนักงานระดับอาชีวศึกษาเข้าทำงาน เนื่องจากต้องมีวินัยในตนเองมีความรับผิดชอบเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในการทำงานในสถานประกอบการ เพราะถึงแม้ว่าพนักงานจะมีความรู้ความสามารถมากเพียงใด แต่ขาดความมีวินัยในตนเองและความรับผิดชอบ ก็ทำให้สถานประกอบการนั้นประสบกับความสำเร็จได้ยาก พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2558 หน้า 5) ได้กล่าวถึง วิธีสร้างวินัยในตนเอง ดังนี้ การจะให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ยั่งยืนเคยชินย่อมมาจากจิตใจที่มีความพึงพอใจ มีความสุขในการทำพฤติกรรมนั้น เมื่อเกิดปัญญาเรียนรู้ เกิดความรู้ความเข้าใจมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการกระทำนั้นจะเป็นวิธีสร้างวินัยความรับผิดชอบในตนเอง เป็นการจัดสรรโอกาส ทำให้ชีวิตและสังคมมีระเบียบเป็นโอกาสแก่การพัฒนามนุษย์ ในการทำงานพนักงานที่เป็นคนรุ่นใหม่ต้องแสดงให้นายจ้างเห็นถึงความรับผิดชอบ มีวินัย มีความภาคภูมิใจในตัวเอง สามารถทำงานกับหมู่คณะได้ และมีความกระตือรือร้นมีความผูกพันและความรับผิดชอบในงานซึ่งสถานประกอบการให้ความสำคัญในระดับต้น ๆ

ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และหน่วยงาน การรักษาความลับของหน่วยงานและการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมในหน่วยงาน มีความสำคัญต่อสถานประกอบการเป็นอย่างยิ่ง เพราะในการประกอบธุรกิจ มักจะมีคู่แข่งขันสำหรับธุรกิจแต่ละประเภท บุคลากรต้องทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์งานและพัฒนางานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดมูลค่าของงานที่เพิ่มขึ้นช่วยให้สถานประกอบการเกิดผลกำไรมากขึ้นด้วยดังนั้น ด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการเป็นอย่างยิ่งดังที่ ชลอ ธรรมศิริ (2550, หน้า 83) กล่าวว่า บุคลากรทุกคนต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม การมีคุณธรรมเป็นบ่อเกิดแห่งจริยธรรม เพราะถ้าคนเราเป็นคนดีมีคุณธรรม ย่อมหวังได้ว่าเขาต้องมีจริยธรรมแน่นอน จริยธรรมคือจรรยาบรรณของวิชาชีพที่เราประกอบอยู่ ไม่ทรยศต่อวิชาชีพของเรา เป็นสถาปนิกวิศวกร ย่อมเคารพในวิชาชีพของตน ไม่ออกแบบหรือรับรองในสิ่งที่ผิดจากหลักวิชา ผู้พิพากษาต้องมีความเป็นธรรมยึดถือหลักกฎหมาย พนักงานขายย่อมมุ่งขายทำกำไร พนักงานจัดซื้อต้องซื้อของดีมีคุณภาพเหมาะสมกับงานและราคาเป็นธรรม ฯลฯ ทุกวิชาชีพมีจริยธรรมของวิชาชีพนั้น ความสำเร็จและความมีชื่อเสียงย่อมเป็นของผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม

ด้านการควบคุมอารมณ์ การยอมรับการปกครองและคำแนะนำของหัวหน้างาน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดตนเองเป็นใหญ่ และมีความเป็นมิตรและเสมอต้นเสมอปลายกับผู้อื่น การที่ผู้บริหารของสถานประกอบการมีความต้องการคุณลักษณะในการยอมรับการปกครองและคำแนะนำของหัวหน้างานเป็นอันดับแรก น่าจะมีสาเหตุมาจากการปฏิบัติงานในสถานประกอบการมีความจำเป็นจะต้องมีการมอบหมายงานจากผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้างาน ถ้าพนักงานไม่เต็มใจรับมอบงาน หรือไม่ยอมรับการปกครองและคำแนะนำของหัวหน้างานก็จะทำให้สถานประกอบการไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบกิจการได้ เหตุผลดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมมนุษย์ อาจจะจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) พฤติกรรมที่ไม่สามารถควบคุมได้ เรียกว่า เป็นปฏิกิริยาสะท้อน การกระพริบตาเมื่อมีสิ่งมากระทบกับสายตา ฯลฯ 2) พฤติกรรมที่สามารถควบคุมและจัดระเบียบได้เนื่องจากมนุษย์มีสติ ปัญญาและอารมณ์ เมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบ สติปัญญาหรืออารมณ์จะเป็นตัวตัดสินว่า ควรจะปล่อยกิริยาใดออกไป ถ้าใช้สติปัญญาควบคุมการปล่อยกิริยา เราเรียกว่า เป็นการกระทำตามความคิด หรือ ทำด้วยสมอง แต่ถ้าอารมณ์ควบคุมเรียกว่า เป็นการทำตามอารมณ์ หรือปล่อยตามใจ Daniel Goleman (1962 p.56-60) ได้แบ่งองค์ประกอบของอารมณ์มนุษย์ไว้ว่ามี 5 ประการ คือ 1) การรู้ตัว 2) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ 3) แรงกระตุ้น 4) ความเห็นใจ และ 5) ทักษะทางด้านสังคม เช่น การให้ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำ เป็นต้น ซึ่งจากสภาพของอารมณ์ดังกล่าว สอดคล้องกับ Daniel Goleman ที่กล่าวว่า การควบคุมของบุคลากรควรใช้สติปัญญาหรือใช้สมอง ซึ่งจะทำให้เกิดการรู้ตัวเอง การควบคุมอารมณ์และทักษะทางความเป็นมิตร ทักษะด้านสังคม

ด้านบุคลิกภาพ การมีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงานตลอดเวลา มีมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อกับผู้อื่นโดยใช้กิริยาวาจาที่เหมาะสมและมีความมานะพยายาม แสดงให้เห็นว่าสถานประกอบการมีความต้องการด้านการกระตือรือร้นของการทำงานแต่ละคนให้การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพให้ความสำคัญต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในองค์กรเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดจนการพัฒนาองค์กรให้เกิดความเข้มแข็งและมีคุณภาพ บุคลากรทุกคนควรถือปฏิบัติ เพราะเป็นตัวแทนขององค์กร ทำให้ภาพพจน์ขององค์กรดีขึ้นและควรมีความหนักแน่น อดทน ต่อสู้งานไม่ย่อท้อ ความมีใจหนักแน่นเป็นสิ่งสำคัญ ต้องยึดถือเหตุผลความถูกต้องและยึดมั่นไว้ พิจารณาหาเหตุผลรู้จักทำใจให้เป็นกลาง การเป็นนักสู้งาน เป็นคุณสมบัติของผู้รักงานทั้งหลาย ใจจดจ่ออยู่กับงานไม่ละทิ้งและย่อท้อ ยิ่งมีปัญหาต่องานยิ่งพยายามศึกษาค้นหาทางแก้ไขให้สำเร็จให้ได้ บุคคลเช่นนี้ถือเอาความสำเร็จของงานเป็นสำคัญเหนือประโยชน์ส่วนตัว สิ่งเหล่านี้เป็นผลดีต่อสถานประกอบการ ในการทำงานร่วมกันในองค์กรและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทั้งนี้ความต้องการของสถานประกอบการดังกล่าวสามารถอธิบายเชิงวิชาการได้ คือ บุคลิกภาพ หมายถึงภาพรวม (Wholeness) ของบุคคลที่ปรากฏ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีภาพรวมที่มีลักษณะเฉพาะ (Unique) ไม่เหมือนคนอื่น ดังนั้น บุคลิกภาพ คือ ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งลักษณะภายนอก ได้แก่ หน้าตา รูปร่าง การแต่งกาย มารยาท ความยิ้มแย้มแจ่มใส ฯลฯ และลักษณะภายใน ได้แก่ ความคิด สติปัญญา ความฉลาด อารมณ์ ทัศนคติ ค่านิยม ฯลฯ ดังเช่น ชลอ ธรรมศิริ (2550, หน้า 23) กล่าวว่า บุคลิกภาพทางด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญในการทำงานมาก การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับคนได้ทุกชั้น เนื่องจากการทำงานร่วมกันต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันมากน้อยตามลักษณะของงาน ฉะนั้นผู้ปฏิบัติงานทุกตำแหน่งหน้าที่ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี เพื่อเกิดภาพรวมที่ดีขององค์กรและเกิดความกลมเกลียวกันในองค์กรด้วย การให้ความร่วมมือกันช่วยเหลือกัน ก็จะเกิดความสมานฉันท์กลมเกลียวกันทั้งองค์กรเป็นภาพที่น่าดูน่าชื่นชมสำหรับบุคคลภายนอก การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

เบื้องต้นก็คือ การยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งตัวสะอาดสะอ้าน มีถ้อยคำพูดจาไพเราะ สุภาพอ่อนโยน

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน การมีปฏิภาณไหวพริบในการปฏิบัติงาน การเรียนรู้งานได้อย่างรวดเร็ว และสามารถปรับปรุงการทำงานได้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่า สถานประกอบการมีความเชื่อเกี่ยวกับการพัฒนาสติปัญญาในเรื่องของจิตและความคิด หากนักศึกษามีลักษณะของจิตและความคิดในด้านปฏิภาณไหวพริบ การเรียนรู้งาน และการปรับปรุงงานแล้ว ย่อมมีศักยภาพในการทำงาน ซึ่งเป็นความต้องการของสถานประกอบการ จุดเน้น 9 ประการ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปการอาชีวศึกษา จุดเน้นประการที่หนึ่ง กล่าวว่า ผู้เรียนอยากเรียนสาขาอะไรต้องได้เรียนในสาขาวิชานั้น เป็นแนวทางในการพัฒนากำลังคนให้มีความรัก ความศรัทธาในวิชาชีพที่ตนเองชอบ จะทำให้มีความตั้งใจเรียน ตั้งใจฝึก เชื่อฟัง และมีความรับผิดชอบ และในจุดเน้นประการที่ 9 ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานหรือทักษะวิชาชีพ ให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ คือ จัดโรงงานให้มีในโรงเรียน และจัดโรงเรียนให้มีในโรงงาน ตามทฤษฎี Multiple Intelligences ของ Howard Gardner (1993, p.65-67) Gardner เชื่อว่าความสามารถของสมองมนุษย์สลับซับซ้อน จึงไม่ควรให้ความสำคัญกับความสามารถใด ๆ เฉพาะ แล้วทิ้งความสามารถอื่น ๆ ของมนุษย์ไป และได้แบ่งความสามารถของมนุษย์เป็น 7 ด้าน มีด้านที่สำคัญ คือ เก่งเรื่องจิตและความคิด (Intrapersonal Ability) หมายถึง เป็นคนที่มีความลุ่มลึกทางเรื่องจิตของตน ความรู้สึกของตน ชอบคิดฝัน สร้างความคิดจินตนาการ มีความเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ ทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึก จุดเด่นจุดด้อยของตน

2. ผลการเปรียบเทียบความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร พบว่า

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยหัวหน้าฝ่ายบุคคล เรียงลำดับความต้องการตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านการควบคุมอารมณ์ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่วนหัวหน้าแผนก เรียงลำดับความต้องการตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ตามความต้องการของสถานประกอบการในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผู้บริหารของสถานประกอบการไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด ย่อมต้องการกำลังคนที่มีทักษะการดำรงชีวิต คือเป็นคนดี และมีทักษะในวิชาชีพ คือเป็นคนเก่ง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้น ดังนั้นความต้องการของผู้บริหารในแต่ละตำแหน่งของสถานประกอบการ จึงมีความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประเภทธุรกิจ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยประเภทธุรกิจอุตสาหกรรม เรียงลำดับความต้องการตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่วนประเภทธุรกิจซื้อขายสินค้า เรียงลำดับความต้องการตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านการควบคุมอารมณ์ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และประเภทธุรกิจบริการ เรียงลำดับความต้องการตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหา

น้อย คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เมื่อเปรียบเทียบตามความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามประเภทธุรกิจ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากในการพัฒนาองค์กรทุกประเภทธุรกิจ กลจักรที่สำคัญในการพัฒนาคือ บุคลากร ดังนั้น คุณสมบัติของพนักงานผู้ที่รับผิดชอบหรือปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะถ้าบุคลากรมีคุณภาพก็จะส่งผลให้ประสิทธิภาพของการทำงานดีไปด้วย ดังนั้น ความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จำแนกตามประเภทธุรกิจจึงไม่แตกต่างกัน

ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ จำแนกตามตำแหน่งและจำแนกตามประเภทธุรกิจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ดังนี้

ด้านบุคลิกภาพ คือ มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีการรักษาสุขนิสัยส่วนตัวในการทำงาน และสามารถนำเสนอความคิดและเหตุผลที่เป็นประโยชน์ต่องาน ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมและฝึกฝนเพิ่มเติมในเรื่องของการเป็นผู้นำ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นฝึกให้นักศึกษากล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงความคิดเห็นในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ

ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน คือ มีความรู้และทักษะในการใช้ภาษา ต่างประเทศนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ และติดตามข่าวความเคลื่อนไหวทางวิชาการด้านบริหารธุรกิจอยู่เสมอ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดให้มีการสอนภาษาเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ และฝึกให้นักศึกษาพัฒนาตนเองในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ด้านการมีวินัยในตนเอง คือ มีทักษะในการจัดระเบียบงานและควบคุมงานอย่างมีประสิทธิภาพ กล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม และรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ดังนั้นสถานศึกษาควรฝึกฝนเพิ่มเติมทักษะทางด้านระเบียบวินัย มีการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักศึกษารู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการระดมความคิดเพื่อสร้างงานให้มีประสิทธิภาพ

ด้านการควบคุมอารมณ์ คือ สามารถทำงานภายใต้ภาวะความเครียดได้ รู้จักผ่อนหนัก – เบา และประนีประนอมกับเพื่อนร่วมงานและได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นสถานศึกษาควรปลูกฝังในเรื่องของความอดทน มีการจัดกิจกรรมนอกเหนือจากทางด้านวิชาการ เช่น การนำนักศึกษาออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เพื่อฝึกให้นักศึกษารู้จักทักษะชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม

ด้านคุณธรรมจริยธรรม คือ มุ่งอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งแวดล้อมในหน่วยงานและสังคม การอุทิศตนและเสียสละในการปฏิบัติงานหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางประเพณี และในระหว่างการเรียนการสอน ควรมีการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม โดยการยกตัวอย่างอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น การฝึกมารยาทการแสดงความเคารพ การใช้วาจาให้เหมาะสมเป็นการสร้างจิตสำนึกและสร้างนิสัยของการมีมารยาทที่ดีงาม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงอุตสาหกรรม. (2552). แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรม ระยะ 5 ปี (2553-2557), ธันวาคม ธนาคารแห่งประเทศไทย (2554), การสำรวจสถานการณ์จ้างงานในปี 2554.

กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน. (2553). *วารสารสถานการณ์ตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน*.

ชลอ ธรรมศิริ. (2550). ที่ระลึกในวาระอายุครบ 80 ปี, รวมบทความ โดยชลอ ธรรมศิริ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2558). *ทางสายกลางของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป.

โรงเรียนสาธิตอาชีวศึกษา. (2555). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรใหม่ พุทธศักราช 2555*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์. (2551). คุณภาพแรงงานไทย, การสัมมนาวิชาการประจาปี 2551 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2551). *กรอบมาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอส.พี.วี. การพิมพ์ 5.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2549). *สำรวจความต้องการแรงงานและแรงงานที่ขาดแคลนของสถานประกอบการ*.

เสาวณี จันทะพงษ์ และศลิษา อังศรีประเสริฐ. (2555). *การขาดแคลนแรงงานของไทย: ปัญหาโครงสร้างที่ต้องแก้ไขแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: เอเชีย พริ้นติ้ง เซอร์วิส.

Carolyn, M. Vi. (1999). Can occupational labor shortages be identified using available data?, Monthly Labor Review, March.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing* (3rd ed). New York: Harper And Row.

Daniel, G. (1962). D. *Emotional Intelligence* London: Bloomsburg.

Geoffrey, D., & Manolo, A. (2008). Labour shortange Responses in Japan, Korea, Singapore, Hongkong and Malaysia : A Review and Evaluation, ILO Asian Reginal Programme on Governance of Labour Migration .

Howard, G. (1985). *Multiple Intelligence*. New York: Basic Books.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1976, Autumn). Determining sample size of research Activities. *Journal of education and psychological measurement*.

Nicaise, I., Vos S. (2001). Labour shortages and skills gaps – Belgium, in: EUROPEAN EMPLOYMENT OBSERVATORY, Review: Spring.

Sukti, D., & Ruttiya, B. (2011). Labour shortages – trades and policy implications for Thailand,unpublished document, International Labour Organization (ILO).

การประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร*

Needs Assessment of Recruitment and Selection for Assistant Teachers under the Jurisdiction of Bangkok Metropolitan Administration

หทัยรัตน์ เจียรากร**
ศิริเดช สุชีวะ***
โชติกา ภาษีผล****

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความต้องการจำในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์จากเอกสารเบื้องต้น การสัมภาษณ์ผู้บริหารของสำนักการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสร้างแบบประเมินความต้องการจำเป็น ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบสอบถาม โดยสอบถามกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ข้าราชการในสังกัด กลุ่มงานประเมินบุคคลการสรรหาและมาตรฐานวิชาชีพ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ท่าน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 ท่าน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกใช้วิธีเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้บริหารของสำนักการศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้การสรุปประเด็นและการตีความข้อมูล (content analysis) เพื่อนำไปสร้างแบบประเมินความต้องการจำเป็นในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนที่สองใช้วิธีเชิงปริมาณ ได้แก่ การคำนวณค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณค่าสถิติ ข้อมูลพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ ร้อยละ ค่าความเที่ยง สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Alpha Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีอันดับสูงที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) ความต้องการจำเป็นให้กรุงเทพมหานครทำข้อตกลงร่วมกับองค์กรที่ผลิตบัณฑิตครูเพื่อให้ได้ครูผู้ช่วยเข้ามาบรรจุโดยไม่ต้องสอบแข่งขัน 2) ต้องการให้ส่งครูผู้ช่วยไปบรรจุตามหน่วยงานที่ร้องขอไว้ สามารถทำการสอนได้ทันเวลากับความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ พอดี 3) ต้องการให้มีการขอความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครูให้ผลิตเนื้อหาวิชาที่มีความใกล้เคียงกัน สำหรับการอภิปรายและข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้ ควรนำไปใช้สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

*ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
**นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
***รองศาสตราจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
****รองศาสตราจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำสำคัญ: ครูผู้ช่วย การประเมินความต้องการจำเป็น

Abstract

This study was aimed at assessing the recruitment and selection needs of assistant teachers under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration by assessing preliminary documents and interviewing the administrators of educational institutions under the jurisdiction of Bangkok Metropolitan to create needs assessment forms. The assessment forms were questionnaires for the people involved, namely, eight civil servants under the jurisdiction of the Professional Standards and Recruitment Personnel Evaluation Work Group, Personnel Division, Education Office, Bangkok; 2) four hundred and thirty-seven school administrators under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration who were purposively sampled in line with set criteria. Concerning the research methodology, the researcher analyzed the data by dividing into two parts. The first part was analyzed by qualitative means such as interviewing the executives of the Education Office under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration. The researcher performed content analysis to create forms for assessing the recruitment and selection needs for assistant teachers under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration. The second part was analyzed by quantitative means such as calculating basic statistics of the sample group and assessing the requirements and necessity of the people involved by using program to calculate the statistics and basic data of both groups of people involved, such as percentage, reliability values and Cronbach's Alpha Coefficient.

According to the findings, the three highest needs assessments of the people involved were found to be as follows: 1) The need for the Bangkok Metropolitan Administration to make agreements with organizations producing teaching graduates to assure that teaching assistants become teachers without having to pass competitive tests; 2) The need for teacher assistants to be sent as teachers to the organizations requesting them in order to be able to teach in time with needs of that organization and 3) The need to request cooperation with higher education institution producing teacher graduates to achieve similar contents and subjects. Discussions and recommendations of this study should be implemented in future studies.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลการวิจัยในบทความเรื่องกระบวนทัศน์ใหม่ของการผลิตครู ของวิเศษ ชิณวงศ์ (2552) กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการผลิตและการคัดเลือกนักเรียนเข้ามาศึกษาในระบบวิชาชีพครูว่ายังขาดความชัดเจนในการดำเนินการ การขาดมาตรการในการจูงใจคนเก่ง คนดีและมีความประสงค์จะประกอบอาชีพครู ให้เข้ามาสมัครเป็นครู ส่วนงานวิจัยของวินัย ทองมั่น (2548) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการสรรหาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่าการดำเนินการคัดเลือกผู้บริหารของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหา เช่น ได้บุคลากรที่ไม่มีประสบการณ์ ไม่มีความรู้ความ

สามารถ ได้บุคลากรที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นทำให้เกิดการโยกย้ายอยู่เสมอ

สำหรับปัญหาของครูในรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กรุงเทพมหานคร ที่ทำหน้าที่บริหารเขตการปกครองพิเศษกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 สรุปได้ว่า 1) ด้านการจัดการเรียนสอน ได้แก่ ปัญหาด้านอาคารสถานที่คับแคบ ไม่มีพื้นที่ให้นักเรียนทำกิจกรรม ปัญหาด้านการขาดแคลนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ 2) ด้านครูผู้สอนพบว่าครูต้องทำหน้าที่ในการสอนหลาย ๆ วิชา เนื่องจากอัตรากำลังครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนน้อย ทำให้จำนวนครูไม่เพียงพอ ส่งผลให้เด็กนักเรียนขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควรและครูผู้สอนขาดความเชี่ยวชาญชำนาญเนื่องจากต้องสอนหลาย ๆ วิชา ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ครูต้องเข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานเขตและหน่วยงานภายนอกตามที่ร้องขอ ทำให้ครูสอนได้ไม่เต็มที่ ปัญหาวุฒิการศึกษาของครูที่ไม่ตรงที่มีจำนวนกว่า 2,000 คน ปัญหาครูโอนย้ายกลับภูมิลำเนาและไม่สามารถเรียกทดแทนตำแหน่งได้ในทันที ทำให้เกิดปัญหาสมองไหล 3) ด้านการบริหารงานทั่วไปพบว่า ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ธุรการ ขาดแคลนเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ครูต้องทำหน้าที่ธุรการแทน ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการสอนลดลง ปัญหาเรื่องการจัดอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นเวลาเปิดภาคเรียน ปัญหาเรื่องการทำวิทยฐานะ เป็นต้น (ปาริชาติ, 2552)

จากปัญหาการครูโอนย้ายกลับภูมิลำเนา ตามข้อมูลสถิติของกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนครูโอนย้ายกลับภูมิลำเนา 178 คน ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 287 คน ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 456 คน ปี พ.ศ. 2554 เฉพาะเดือนตุลาคมถึงกุมภาพันธ์ จำนวน 341 คน โอนย้ายแล้ว 153 คน ส่งผลกระทบต่อการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ต้องดำเนินการให้เพียงพอกับความต้องการครูที่ขาดแคลน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงลดปัญหาการขาดแคลนครูผู้ช่วย นอกจากนี้ยังนำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนา กระบวนการสรรหาและเลือกสรรบุคลากรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยใช้แนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) ในการประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทำให้สามารถตอบคำถามของงานวิจัยได้ สำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น มีแนวคิดที่สามารถใช้กับสถาบันการศึกษา บริษัท และองค์กรที่ไม่มุ่งหากำไร องค์กรเหล่านี้ควรค้นหาว่าคุณภาพที่ดีที่สุดของการดำเนินการคืออะไร หรือภารกิจอะไรที่เหมาะสมที่สุดที่ควรจะเป็น ซึ่งภารกิจดังกล่าวมักถูกละเลยในการพิจารณา การให้นิยาม หรือการวิเคราะห์ องค์กรควรทำความเข้าใจในภารกิจเหล่านั้นให้ดี ก่อนที่จะดำเนินการปรับปรุง พัฒนา องค์กร สำหรับกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงแหล่งของปัญหาต่าง ๆ ในองค์กร เรียกว่า “การประเมินความต้องการจำเป็น” (Schnackenberg, 2010, p. 139)

กิจกรรมของการประเมินความต้องการจำเป็นประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) การระบุความต้องการจำเป็น (needs identification) 2) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (needs analysis) 3) การกำหนดทางเลือกที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น (needs solutions) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550 หน้า 534) งานวิจัยนี้ได้นำกิจกรรมของการประเมินความต้องการจำเป็นทั้ง 3 ส่วน โดยเริ่มจากการระบุความต้องการจำเป็นโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารของสำนักการศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร หลังจากนั้นได้วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณสูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ของนงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวาณิช (2550) และกิจกรรมสุดท้ายคือการ

กำหนดทางเลือกที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็น เสนอเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ผลการวิจัยคาดว่าจะใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนครูผู้ช่วย และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี สำหรับการนำไปใช้สามารถแบ่งเป็น 2 ระยะ ประกอบด้วย ระยะสั้น สามารถนำบางส่วนของงานวิจัยดำเนินการได้ทันที โดยปรับให้เหมาะสมกับกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนในระยะยาวอาจต้องทำวิจัยต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับ เพื่อให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการ นอกจากนี้ผลการวิจัยคาดว่าจะเป็นแนวทางใหม่สำหรับการสรรหาและเลือกสรรครูให้กับองค์กรที่มีความต้องการบุคลากรครูที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสอบถามกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี

คำถามวิจัย

การวิจัยนี้มีคำถามวิจัย 2 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นของครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธีควรเป็นอย่างไร

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในหัวข้อการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธีได้อย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ข้าราชการในสังกัด กลุ่มงานประเมินบุคคลการสรรหาและมาตรฐานวิชาชีพ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ท่าน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 ท่าน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ข้าราชการทุกคนที่ดำรงตำแหน่งในกลุ่มงานประเมินบุคคลการสรรหาและมาตรฐานวิชาชีพ สังกัดกรุงเทพมหานคร และข้าราชการทุกคนที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ข้าราชการในสังกัด กลุ่มงานประเมินบุคคลการสรรหาและมาตรฐานวิชาชีพ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ท่าน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 164 ท่าน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยการตอบรับคืนจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากร จำนวน 165 ท่าน จากตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความเชื่อมั่น 95% ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 156 ท่าน จะมีความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มร้อยละ 8 (de Vaus, 1990 cited in Soriano, 1995)

2. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทข้าราชการ ประสบการณ์ในด้านการสรรหาบุคคล จำนวนปีที่รับราชการในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและในด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. สามารถนำผลการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี

2. นำผลการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ในหัวข้อการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดขั้นตอนในการวิจัย ผู้วิจัยแสดงขั้นตอนการวิจัย ประกอบด้วย

1) วิธีการเชิงคุณภาพ

2) วิธีการเชิงปริมาณ

ดังแสดงเป็นแผนภาพที่ 1 ดังนี้

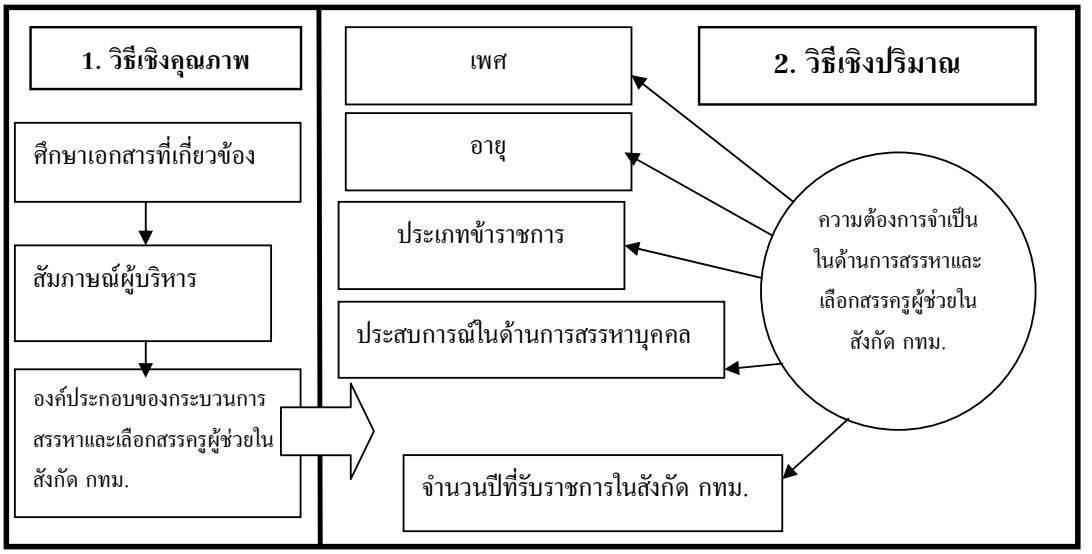

แผนภาพที่ 1 แสดงขั้นตอนในการวิจัย

1) วิธีการเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้บริหารของสำนักการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร รอบแรกจำนวน 2 ท่าน และรอบที่สองจำนวน 5 ท่าน เพื่อค้นหาองค์ประกอบของกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2) วิธีการเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ค้นพบจากวิธีการเชิงคุณภาพ แบ่งตามตัวแปรอิสระ เพื่อสร้างแบบประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ฉบับ

ระยะที่ 2 การนำผลการประเมินความต้องการจำเป็น ไปเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ในหัวข้อการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินมีลักษณะเป็นสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 ท่าน ประกอบด้วย 1) ข้าราชการในสังกัด กลุ่มงานประเมินบุคคลการสรรหาและมาตรฐานวิชาชีพ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ท่าน 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 164 ท่าน แบบประเมินสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

แบบประเมิน ตอนที่ 1 สอบถามลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ประเภทข้าราชการ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการสรรหาบุคลากร จำนวนปีที่รับราชการ มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

แบบประเมิน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีข้อคำถามจำนวน 26 ข้อ และข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน

ก่อนการสร้างแบบประเมิน ผู้วิจัยต้องค้นหาองค์ประกอบของกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสร้างคำถามในแบบประเมิน ในการค้นหาองค์ประกอบ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้บริหารของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ท่าน และการศึกษาเอกสารรวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อค้นหาองค์ประกอบเบื้องต้น เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้วจึงนำข้อมูลไปสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้บริหารของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครอบคลุมครบทุกด้าน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) หลังจากนั้นจึงนำองค์ประกอบที่ค้นพบดังกล่าว ไปสร้างแบบประเมิน ในการทดลองใช้แบบประเมิน ผู้วิจัยทดลองใช้ (try out) 3 ครั้ง สำหรับผลที่ได้จากการทดลองใช้ในครั้งที่ 3 ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามสูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ของนงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวาณิช (2550)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น เพื่อให้รู้ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง และสภาพของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้ ร้อยละ ค่าความเที่ยง สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Alpha Coefficient) ดังแสดงผลการวิเคราะห์ เป็นตารางและคำอธิบาย ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการในสังกัด กลุ่มงานประเมินบุคคลการสรรหาและมาตรฐานวิชาชีพ กองการเจ้าหน้าที่ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 ท่าน และผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 164 ท่าน โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรบุคลากรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 26 ข้อ คำนวณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าความเที่ยง (reliability) ทั้งฉบับ .891 สำหรับผลการวิเคราะห์ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ อายุ ประเภทข้าราชการ ประสบการณ์ จำนวนปีที่รับราชการ

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	70	42.4
- หญิง	95	57.6
รวม	165	100.0
2. อายุ		
- 18-25 ปี	1	0.6
- 26-33 ปี	2	1.2
- 34-41 ปี	8	4.8
- 42-49 ปี	32	19.4
- 50 ปี ขึ้นไป	122	73.90
รวม	165	100.0
3. ประเภทข้าราชการ		
- ข้าราชการที่ปฏิบัติราชการอยู่ในสำนักการศึกษา	1	0.6
- ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพฯมหานคร	164	99.4
รวม	165	100.0
4. ประสบการณ์ในการทำงานด้านการสรรหาบุคคล		
- ไม่มีเลย	47	28.5
- 1-5 ปี	28	17.0
- 6-10 ปี	18	10.9
- 11-15 ปี	26	15.8
- 16-20 ปี	8	4.8
- 21 ปีขึ้นไป	38	23.0
รวม	165	100.0
5. จำนวนปีที่รับราชการ		
- 1-5 ปี	5	3.0
- 6-10 ปี	3	1.8
- 11-15 ปี	9	5.5
- 16-20 ปี	10	6.1
- 21 ปีขึ้นไป	138	83.6
รวม	165	100.0

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ประเภทข้าราชการ ประสบการณ์ในการทำงานด้านการสรรหาบุคคล จำนวนปีที่รับราชการ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (57.6%) มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมากที่สุด (73.9%) เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน (99.4%) ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านการสรรหาบุคคล จำนวนมากที่สุด (28.5%) จำนวนปีที่รับราชการ 21 ปีขึ้นไปมากที่สุด (83.6%)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ผลการวิเคราะห์ ดังแสดงเป็นตารางและคำอธิบาย ดังนี้

จากการวิเคราะห์การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยสูตร $PNI_{modified}$ ของ นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวาณิช (2550) พบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 5 ลำดับ ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.38 – 0.26 ได้แก่ 1) ควรทำข้อตกลงกับองค์กรที่ผลิตบัณฑิตครูเพื่อให้ได้ครูผู้ช่วยเข้ามาบรรจุโดยไม่ต้องสอบแข่งขัน 2) การส่งครูผู้ช่วยไปบรรจุตามหน่วยงานที่ร้องขอไว้ สามารถทำการสอนได้ทันเวลากับความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ พอดี 3) ควรมีการขอความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครูให้ผลิตเนื้อหาวิชาที่มีความใกล้เคียงกัน 4) ควรสร้างจิตสำนึกให้แก่ข้าราชการครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครให้รู้สึกรักและหวงแหนองค์กร จะได้ไม่โอนกลับภูมิลำเนาของตน 5) ควรแยกชิ้นงานบางส่วนที่เป็นงานด้านธุรการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน ส่วนงานหลักกรุงเทพมหานครควรเป็นผู้ดำเนินการเอง สำหรับผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละรายการที่ประเมิน แสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

สำหรับผลการวิเคราะห์ในส่วนของการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อนำไปเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย ในหัวข้อการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร กำหนดเป็นองค์ประกอบของร่างกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี หัวข้อย่อยที่ 1.4 เพิ่มช่องทางการสรรหาด้วยการผลิตบัณฑิตครูของกรุงเทพมหานคร โดยตรงตามหลักสูตรที่กรุงเทพมหานครเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง โดยไม่ต้องสอบแข่งขัน สามารถบรรจุเข้ารับราชการเป็นครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครได้ทันที แสดงเป็นแผนภาพที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละรายการที่ประเมิน

รายการที่ประเมิน	ความต้องการจำเป็น	
	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1. ขั้นตอนของการดำเนินการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร สมบูรณ์ครบถ้วน เหมาะสม	.1611	14
2. ขั้นตอนของการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นกลาง มีอิสระในการดำเนินการ	.0845	23
3. คู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทำให้การปฏิบัติงานได้รับความสะดวก มีความชัดเจน และมีทิศทางเป็นไปในแนวเดียวกัน	.2213	11
4. งบประมาณที่ใช้ในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเพียงพอ	.1015	22
5. งบประมาณที่ใช้ในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคุ้มค่า	.1531	16
6. ระยะเวลาในการดำเนินการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเหมาะสม	.1605	15

รายการที่ประเมิน	ความต้องการจำเป็น	
	$PNI_{modified}$	ลำดับ
7. บุคลากรครูผู้ช่วยที่ส่งไปตามหน่วยงานที่ร้องขอไว้ สามารถทำการสอนได้ทันเวลากับความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ พอดี	.3563	2
8. การรับสมัครงาน โดยเปิดโอกาสรับสมัครอย่างเสรีจากทั่วประเทศ มีความเหมาะสม	.0764	24
9. การเปิดโอกาสให้แก่ครูที่จบหลักสูตร 4 ปี หรือหลักสูตร 5 ปี ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการสอน	.1149	21
10. บุคลากรครูผู้ช่วยที่เป็นคนดีและคนเก่ง เป็นผลจากการคัดกรองตามขั้นตอน ในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วย	.2276	9
11. ครูผู้ช่วยที่ผ่านการคัดกรองในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วย มีความพร้อมที่จะสอนนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครได้	.2039	12
12. ปัจจุบันกรุงเทพมหานคร มีกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วย โดยยึดหลักธรรมาภิบาล (good governance) มีความเหมาะสมและเพียงพอแล้ว	.1345	19
13. กรุงเทพมหานคร ควรออกกฎหมายที่เกี่ยวกับการสรรหาและเลือกสรรบุคลากรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะเป็นของตนเองเพียงฉบับเดียว	.1442	17
14. เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 3 ภาค (ภาค ก ข ค) มีความเหมาะสมและสามารถใช้คัดกรองผู้สมัครงานได้เป็นอย่างดี	.1393	18
15. คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 3 ภาค (ภาค ก ข ค) อยู่ในเกณฑ์ดี มีความเหมาะสม	.1236	20
16. บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเชี่ยวชาญชำนาญสูง	.1867	13
17. อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านการสรรหาและเลือกสรร ในปัจจุบันมีความเพียงพอแล้ว	.2553	7
18. การดำเนินการรับรองคุณวุฒิ สำหรับผู้สมัครสอบที่มีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับที่สมัครงานไว้ ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการ	.0204	25
19. การขาดแคลนครูผู้ช่วยที่เก่งในวิชาหลัก คือ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วย	.0000	26
20. การทำข้อตกลงกับองค์กรที่ผลิตบัณฑิตครู เพื่อให้ได้ครูผู้ช่วย เข้ามาบรรจุโดยไม่ต้องสอบแข่งขัน	.3865	1
21. การผลิตหลักสูตรของแต่ละสถาบันที่ผลิตบัณฑิตครู ควรอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน เพื่อความสะดวกต่อการนำวุฒิการศึกษาไปใช้สมัครงาน	.2367	8
22. กรุงเทพมหานครควรสร้างจิตสำนึกให้แก่ข้าราชการครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้รู้สึกรักและหวงแหนองค์กร จะได้ไม่กลับภูมิลำเนาของตน	.2824	4
23. กรุงเทพมหานคร ควรมีสถานที่ดำเนินการสอบแข่งขันของกรุงเทพมหานครเป็นของตนเอง	.2261	10
24. กรุงเทพมหานคร มีการขอความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครูให้ผลิตเนื้อหาวิชาที่มีความใกล้เคียงกัน เพื่อให้การทดสอบความรู้ในภาควิชาเฉพาะตำแหน่ง (ภาค ข) ของกรุงเทพมหานคร ลดความลำเอียงลง (ความได้เปรียบเสียเปรียบ) ลง	.3333	3

รายการที่ประเมิน	ความต้องการจำเป็น	
	$PNI_{modified}$	ลำดับ
25. กรุงเทพมหานคร ควรเพิ่มเครื่องมือที่ใช้ในการกลั่นกรองบุคลากรครูผู้ช่วย เพื่อให้ได้บุคลากร ครูที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านเพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียน	.2682	6
26. กรุงเทพมหานครควรแยกชิ้นงานบางส่วนที่เป็นงานด้านธุรการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทน เช่น การรับสมัครสอบ การรายงานยอด และรายชื่อผู้สมัครสอบส่วนงานหลัก ได้แก่ การออกข้อสอบ การคัดเลือกข้อสอบ การสอบสัมภาษณ์ กรุงเทพมหานครควรเป็นผู้ดำเนินการเอง	.2699	5

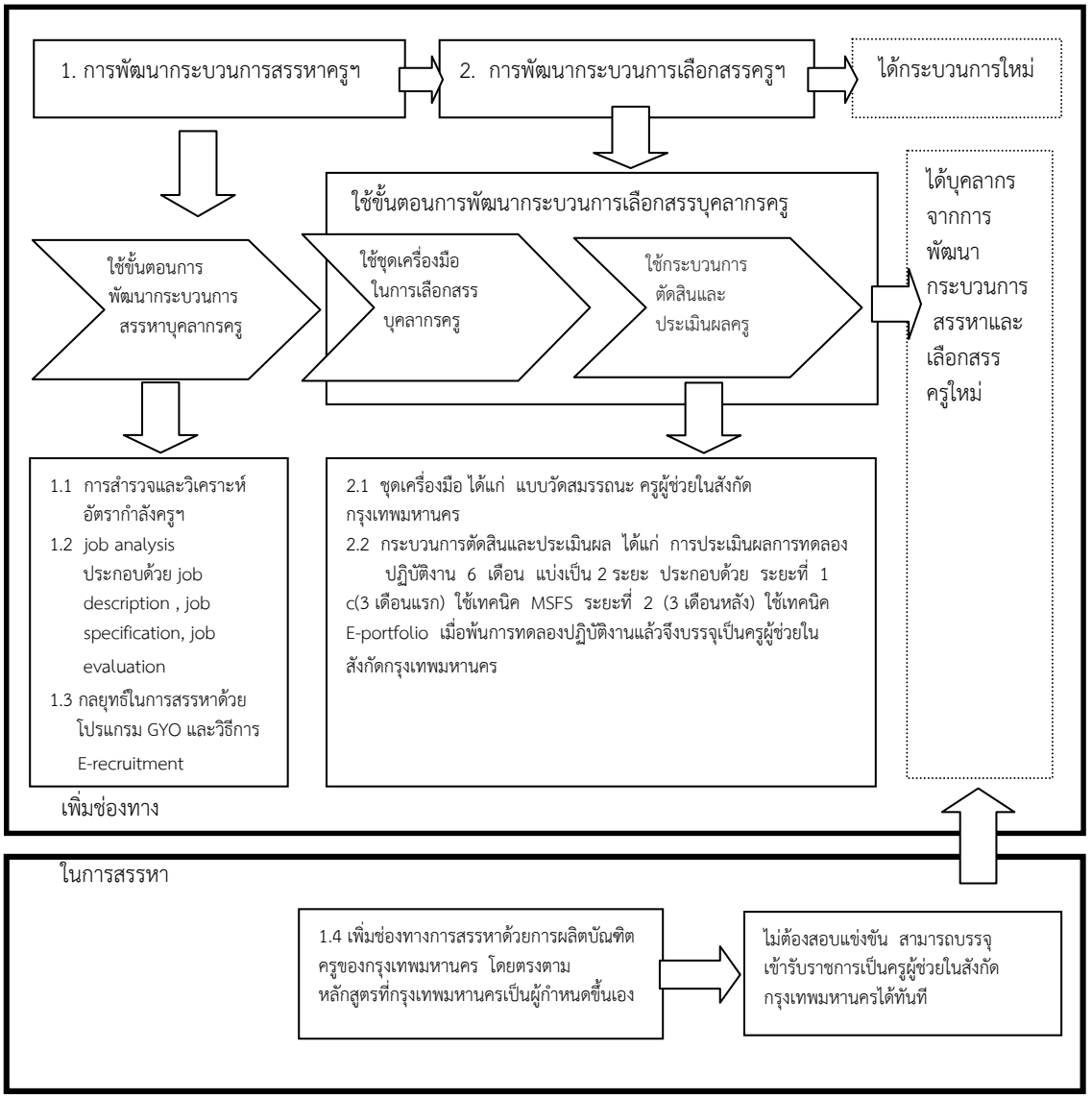

แผนภาพที่ 2 แสดงร่างกระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปได้ 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ความต้องการจำเป็นที่จะให้กรุงเทพมหานครทำข้อตกลงร่วมกับองค์กรที่ผลิตบัณฑิตครูเพื่อให้ได้ครูผู้ช่วยเข้ามาบรรจุโดยไม่ต้องสอบแข่งขัน 2) ต้องการให้ส่งครูผู้ช่วยไปบรรจุตามหน่วยงานที่ร้องขอไว้ สามารถทำการสอนได้ทันเวลากับความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ พอดี 3) ต้องการให้มีการขอความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครูให้ผลิตเนื้อหาวิชาที่มีความใกล้เคียงกัน สำหรับการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในสิ่งที่คาดหวัง พบว่า 1) อยากได้ครูผู้ช่วยที่ดี มีใจรักเด็กนักเรียน ไม่โอนย้ายบ่อย 2) มีการสำรวจความต้องการครูผู้ช่วยในแต่ละโรงเรียนก่อนที่จะดำเนินการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วย 3) ควรกระจายอำนาจให้แต่ละโรงเรียนมีสิทธิ์ในการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยได้เอง ส่วนข้อเสนอแนะที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง พบว่า 1) ควรให้คะแนนพิเศษเพิ่มสำหรับผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อป้องกันปัญหาการโอนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม 2) เพิ่มสวัสดิการและเงินตอบแทนเพื่อให้จูงใจแก่ข้าราชการครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าจังหวัดอื่น 3) สร้างครูพันธุ์ใหม่ขึ้น จากชุมชนในแต่ละท้องที่ และส่งครูดีเด่นกลับคืนสู่ชุมชน โดยทำในลักษณะต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาครูผู้ช่วยที่เก่งและดี กลับคืนสู่สังคม 4) ควรจัดหาที่พักอาศัยให้ฟรี หรือบ้านพักอาศัยที่ราคาไม่แพง เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่ครูผู้ช่วย เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่าย

อภิปรายผล

จากการประเมินความต้องการจำเป็นในด้านการสรรหาและเลือกสรรบุคลากรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ความต้องการจำเป็นที่จะให้กรุงเทพมหานครทำข้อตกลงร่วมกับองค์กรที่ผลิตบัณฑิตครูเพื่อให้ได้ครูผู้ช่วยเข้ามาบรรจุโดยไม่ต้องสอบแข่งขัน 2) ต้องการให้ส่งครูผู้ช่วยไปบรรจุตามหน่วยงานที่ร้องขอไว้ สามารถทำการสอนได้ทันเวลากับความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ พอดี 3) ต้องการให้มีการขอความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครูให้ผลิตเนื้อหาวิชาที่มีความใกล้เคียงกัน ผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้คำตอบจากการตั้งคำถามวิจัยไว้ 2 ประการ คือ 1) ทำให้ทราบถึงความต้องการจำเป็นของครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครในด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร 2) สามารถนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นของครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ไปเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในหัวข้อการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธีได้ นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความต้องการจำเป็นอย่างแท้จริงของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กรุงเทพมหานครควรนำผลการวิจัยนี้ไปปรับปรุง พัฒนา กระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครให้ดียิ่งขึ้น

2. องค์กรอื่นอาจนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในลักษณะการเทียบเคียง เกี่ยวกับด้านการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนวิจัย “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการสรรหาและเลือกสรรครูผู้ช่วยในสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยพหุวิธี

เอกสารอ้างอิง

ปาริชาติ. (2552). *ข่าวสารกรุงเทพฯ*. เข้าถึงได้จาก http://www.bangkok.go.th/th/page/?&3-&page_num=84&type=detail&id=161 [9 มีนาคม 2555].

วินัย ทองมั่น. (2548). *การพัฒนารูปแบบการสรรหาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิเศษ ชิณวงศ์. (2552). *กระบวนทัศน์ใหม่ของการผลิตครู*. เข้าถึงได้จาก http://www.sahavicha.com/?name=news&file=readnews&id=161.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพลส.

Schnackenberg, H., Luik, K., & Nisan, Y. (2010). A case study of needs assessment in teacher In-service development. *Educational Research and Evaluation: An International Journal on Tehory and Practice* (pp. 137-160).

Stolovitch, H. D., & Keeps, E. J. (1992). *Handbook of human performance technology*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*

The Relationship Between Competency of School Principals and Job Satisfaction of Teachers in Schools under Chonburi Primary Educational Service Area Office 1

รุ่งทิพย์ เฉกแสงทอง**
ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดย จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้ง รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมี ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .21 -.78 และ .28 - .70 มีค่าความเชื่อมั่นเป็น .90 และ .93 สถิติที่ใช้ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบค่าที และสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านศักยภาพในการเป็นผู้นำ และด้านความเฉียบคมทางการบริหาร

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ นโยบายและการบริหาร เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล ความสำเร็จในหน้าที่การงาน

3. เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพดังนี้ จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามเขตอำเภอที่ตั้ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4. เปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามสถานภาพดังนี้ จำแนกตามเพศ จำแนกตามเขตอำเภอที่ตั้ง จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านบางด้าน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา/ ความพึงพอใจในการปฏิบัติของครู

Abstract

The purposes of this research were to investigate level and compare leadership competency of school principals and job satisfaction of teacher under the Office of Chonburi Educational Service Area 1, as classified by, gender, education level, and school location, as well as, to find relationship between leadership competency and job satisfaction. The sample consisted of 296 primary school teachers. The research instrument were five rating-scale questionnaires. The items discrimination value was between .21-.78 and .28 -.70 and reliability value was .90 and 93. The statistical devices employed for the data analysis were mean, standard deviation, one-way analysis of variance, t-test and pearson's product moment simple correlation.

The finding revealed that;

1. The competency of school principals as a whole, was rated at a high level. Considering by dimension by priority were result driven, leading people driven, and business acumen.

2. Teacher's job satisfaction as a whole was rated at a high level. Considering by dimension, by priority, were policy and administration, salary and beneficial welfare, as well as works achievement.

3. Comparing the competency of school principals by gender as a whole, and by dimension, there was no statistical significance, by education level as whole, and by dimension, there was statistical no significance, by location, as a whole there was statistical significance difference.

4. Comparing the teachers performance satisfaction by gender, location and educational level, as a whole and some dimension, there was no significant difference.

5. There was a positive significant relationship between competency of school principals and teachers performance, as a whole and by dimension, with the statistical significance at the level of .05

Keywords: Competency of school principal / Job satisfaction of teachers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้การศึกษาไทยมีการพัฒนามากขึ้นอย่างไม่มีขีดจำกัด อีกทั้ง การศึกษายังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และเพื่อให้ก้าวทันประเทศที่มีความเจริญทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่การศึกษาไทยต้องเร่งพัฒนาให้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งจะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงศิลปวัฒนธรรม มีการปฏิรูปการศึกษาโดยยุทธศาสตร์ที่เราใช้เป็นรูปแบบในการปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนการศึกษาเพื่อสร้าง “โลกการศึกษาใหม่” เด็กไทยยุคใหม่ที่มีคุณภาพการเรียนให้ได้มาตรฐานโลกเราจะใช้ 5 ยุทธศาสตร์ คือการกระจายอำนาจการมีส่วนร่วม การใช้แผนยุทธศาสตร์ การประกันคุณภาพ การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ถึงแม้ว่าเราจะทำอะไร จะปรับเปลี่ยนอะไรในระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับโรงเรียน หรือแม้กระทั่งในห้องเรียน เราต้องใช้รูปแบบ 5 อย่าง หรือ 5 ยุทธศาสตร์โดยทั่วถึง ตลอดเวลา (สุรัตน์ ศิลปอนันต์, 2543, หน้า 28-29)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2549, หน้า 10-12) ได้ระบุว่าข้าราชการพลเรือนทุกคนต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน 5 สมรรถนะ คือ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4) จริยธรรม และ 5) ความร่วมแรงร่วมใจ สมรรถนะของผู้บริหารในองค์การทางการศึกษา ภาวะผู้นำ หรือความสามารถในการบริหารจัดการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะภายใต้ภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากผลกระทบของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โลกของข้อมูลข่าวสาร การแข่งขันที่ไร้พรมแดน ภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจ และทรัพยากรที่มีจำกัด ผู้บริหารจึงควรมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคของการเปลี่ยนแปลง ซึ่ง รศ.เทื้อน ทองแก้วได้สรุปสมรรถนะของผู้บริหาร และปัจจัยที่ก่อให้เกิดศักยภาพเหล่านั้น โดยสรุปว่าผู้บริหารควรมีสมรรถนะ 5 ด้านคือ ศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง ศักยภาพในการเป็นผู้นำ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเฉียบคมทางการบริหารและการสร้างความเข้าใจ/ การติดต่อสื่อสาร (เทื้อน ทองแก้ว, 2549, หน้า 42)

และจากทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์ก Herzberg’ Two –Tactor Theory (Herzberg, 1959, pp. 54 -70) กล่าวไว้ว่าหากความต้องการทางด้านปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัย 5 ด้านได้แก่ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน (Achievement) การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Itself) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ (Advancement) และปัจจัยอีกตัวหนึ่งคือปัจจัยด้านความจูงใจ (Motivator Factors) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้านได้แก่ นโยบายและการบริหาร (Policy and Administration) การปกครองบังคับบัญชา (Supervision) เงินเดือน และผลประโยชน์เกื้อกูล (Salary) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working Condition) ซึ่งตุลา มหาพสุธานนท์ (2547) กล่าวว่า หากแต่องค์การใดได้นำหลักทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์ก อันได้แก่ ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการทำงานและปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อความพอใจในการทำงานไปใช้องค์การนั้น ๆ จะบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย เมื่อพิจารณาแล้วผู้วิจัยเห็นว่าทฤษฎีดังกล่าวมีความเหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้กับสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเอาปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยภายในมาใช้เป็นเครื่องมือในการจูงใจให้ครูปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ในเวลาเดียวกันก็ต้องตอบสนองหรือใช้ปัจจัยค้ำจุนควบคู่กันไป อันจะส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือสร้างแรงจูงใจก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ถูกทางแล้วนั้นจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การได้

แนวความคิดเรื่องสมรรถนะเข้ามามีบทบาทและถูกนำเข้ามาใช้ในสถานศึกษามากขึ้น เหตุเพราะการกำหนดสมรรถนะจะต้องกำหนดให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงาน และกำหนดให้สอดคล้องรองรับกับหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลอีกทั้งยังนำหลักแนวคิดมาใช้ในกระบวนการทำงานด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในหลายมิติ (อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับสิริกร สืบสงัด (2551, บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้านร่วมกันกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์กันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แต่ความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยการรับรู้สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้านร่วมกันสามารถกำหนดค่าความแปรปรวนของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 10 จะเห็นได้ว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโดยหากผู้บริหารมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานสูง จะส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผล พบว่าผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ และภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสุขศึกษา วิชาสังคมศึกษาและวิชาการงานอาชีพ ปี 2554 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าปี 2553 ทั้งนี้ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากบุคลากรของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกล่าวคือ จากการบริหารงานที่ผ่านมาพบว่าผู้บริหารบางท่านมีความสามารถในการกระตุ้นทางวิชาการกับครูน้อยมาก อีกทั้งยังมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการบริหารคุณภาพทางวิชาการน้อย ครูบางส่วนผิดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการสอนที่ผ่านมาซึ่งประเมินโดยส่วนกลาง สรุปได้ว่าปัญหาดังกล่าว มีผลมาจากปัญหาด้านสมรรถนะของผู้บริหารและความพึงพอใจในการทำงานของครู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2555)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลในหน่วยงานเพื่อเป็นแนวทางและเสริมสร้างให้ครูเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้ง

4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

ศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้ง

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

คำถามในการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้ง อยู่ในระดับใด

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้ง อยู่ในระดับใด

3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้งแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้ง แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

5. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้ง แตกต่างกัน

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และเขตอำเภอที่ตั้งแตกต่างกัน

3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหาผู้วิจัยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูประกอบด้วยสมรรถนะของผู้บริหาร 5 ด้าน ดังนี้ 1) ศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง 2) ศักยภาพในการเป็นผู้นำ 3) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 4) ความเฉียบคมทางการบริหาร 5) การสร้างความเข้าใจ/การติดต่อสื่อสาร ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูประกอบไปด้วยปัจจัยจูงใจ 1) ความสำเร็จในหน้าที่การงาน 2) การได้รับการยอมรับนับถือ 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ความรับผิดชอบ 5) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ปัจจัยค้ำจุน 1) นโยบายและการบริหาร 2) การปกครองบังคับบัญชา 3) เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล 4) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5) สภาพแวดล้อมในการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2556 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Statified Random Sampling) ตามตารางของเครสซี่ มอร์แกน (Krejcie , & Morgan, 1970, pp 608-609) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 296 คน

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ คือ เพศหญิง เพศชาย วุฒิการศึกษาคือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี เขตอำเภอที่ตั้งคือ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึง อำเภอหนองใหญ่ 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะของ

ผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน และ ความพึงพอใจ 2 ปัจจัย 10 ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสมรรถนะของผู้บริหารและความพึงพอใจ และ พัฒนาแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ตามแนวคิดของ ดร.เทื้อน ทองแก้ว (2549) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 26 ข้อ รวมทั้งแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ตามแนวความคิดของ เฮิร์ซเบิร์ก (1959) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 40 ข้อ

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้ตรวจสอบเสนอแนะ ปรับปรุงด้านภาษาและวัตถุประสงค์

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขด้านภาษาและเนื้อหา แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหาตลอดจนความชัดเจน ความเหมาะสมในการใช้ภาษา โดยคำนวณค่าดัชนี IOC (Index of item Objective Congruence) ตามเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขด้านเนื้อหาและภาษาตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาเป็นขั้นตอนสุดท้าย

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง.21 - .78 และ .28- .70 และค่าความเชื่อมั่น (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) พบว่า มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .90 และ .93 ตามลำดับ

5. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ในการวิจัยด้วยตนเอง จำนวน 296 ชุด ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนครบตามจำนวน 296 ชุด และ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) และเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษาโดยการทดสอบค่าที (*t-test*) แบบ Independent sample รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับความพึงพอใจของครูโดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านศักยภาพในการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน

1.2 ด้านศักยภาพในการเป็นผู้นำ อยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารได้ใช้ความรู้ความสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่องานที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้

1.4 ด้านความเฉียบคมทางการบริหาร อยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารมีการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานเพื่อให้ บรรลุเป้าหมาย

1.5 ด้านการสร้างความเข้าใจ/การติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณ

2. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านความสำเร็จในหน้าที่การงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารได้ใช้ความรู้ความสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่องานที่ได้รับมอบหมาย

2.2 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งานที่ปฏิบัติเปิดโอกาสให้ได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

2.3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อลักษณะงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ

2.4 ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือครูจะทำงานในหน้าที่ของครูโดยไม่ต้องมีการควบคุมจากผู้บริหาร

2.5 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีโอกาสก้าวหน้าในการงาน

2.6 ด้านนโยบายและการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

2.7 ด้านการปกครองบังคับบัญชา โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารให้ความคุ้มครองและรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของคณะครู

2.8 ด้านเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เงินเดือนเพียงพอต่อการดำรงชีวิต

2.9 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูมีความพอใจเมื่อได้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน

2.10 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือครูรู้สึกมีความปลอดภัยในการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่

3. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพดังนี้ จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเมื่อจำแนกตามเขตอำเภอที่ตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพดังนี้ จำแนกตามเพศและวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเมื่อจำแนกตามเขตอำเภอที่ตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (2556) ได้กำหนดยุทธศาสตร์มุ่งขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สู่มาตรฐานสากลเชิงสร้างสรรค์ บนพื้นฐานความเป็นไทย ภายใต้หลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนจึงทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับทนุพันธ์ หิรัญเรือง (2547)

ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถนะในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 15 พบว่า สมรรถนะในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการโดยมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และบริหารแบบมุ่งเน้นผลงานมี เป้าประสงค์ที่ชัดเจนโดยให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกทั้ง ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มตามศักยภาพ จึงทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของพิกุล ดีพิจารณ์ (2548, หน้า 93) ได้ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในเขตภาคตะวันออก พบว่า ครูโรงเรียนเอกชนในเขตภาคตะวันออก มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ใช้การบริหารที่ตอบสนองตามกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 (2556) โดยให้ครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษารวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤมล นาคเอี่ยม (2550) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ต่ำกว่าปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อพิจารณา จำแนกตามเขตอำเภอที่ตั้ง พบว่า ครูที่มีเขตอำเภอที่ตั้งแตกต่างกัน เห็นว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยอำเภอบ้านบึงมีสมรรถนะ สูงกว่าอำเภอเมืองและอำเภอหนองใหญ่ ยกเว้นด้านความเฉียบคมทางการบริหาร และด้านการสร้างความเข้าใจ/การติดต่อสื่อสารที่ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อยมีจำนวนเพียง 3 อำเภอ มีความใกล้ชิด ร่วมประชุมสัมมนาและปฏิบัติงานเป็นกลุ่มเดียวกัน อีกทั้งยังบริหารตามแผนปฏิบัติการประจำปีฉบับเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมการบริหารงานที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพิสมัย พวงคา (2551) ที่ได้ศึกษาสมรรถนะหลักและคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของบุคลากรสายสนับสนุน วิชาการที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านมุ่งเน้นการให้บริการมีความคิดเห็นมากเป็นลำดับที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องจากปริมาณงานหรือกรอบการทำงานแตกต่างกัน ตลอดจนผู้ที่มาใช้บริการมีสถานภาพที่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ และวุฒิการ

ศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษามีแผนปฏิบัติการประจำปี จึงทำให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีแบบแผนตามกลยุทธ์และมีความรับผิดชอบในลักษณะงานที่คล้ายกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลวรรณ แสงพอ (2543, หน้า 122-123) ได้ศึกษาการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา และเมื่อพิจารณา จำแนกตามเขตอำเภอที่ตั้งพบว่า มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและบางรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่นมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ชุมชน สถานศึกษาแต่ละแห่งมีแนวในการจัดการเรียนการสอนตามแนวนโยบายพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยผู้บริหารยึดกฎระเบียบในการปฏิบัติงานเพื่อให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วราภรณ์ มิ่งไทยสงค์ (2543, หน้า 126) ได้ศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12 พบว่าข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีวิธีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์และการบริบทต่าง ๆ ผู้บริหารสามารถดูแลครูและบุคลากรได้อย่างทั่วถึง ทำให้ครูกับผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ผู้บริหารดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนปฏิบัติการย่อยของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับอุดมชัย อุ่มอุดม (2540) ซึ่งได้ศึกษางานของศึกษาธิการอำเภอ และขวัญกำลังใจของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในเขตการศึกษา 10 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารงานของศึกษาธิการอำเภอและขวัญกำลังใจของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และพฤติกรรมการบริหารงานของศึกษาธิการอำเภอมีอิทธิพลต่อขวัญกำลังใจของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ตามลำดับคือ ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านการปฏิบัติงานและด้านการปฏิบัติตน

เอกสารอ้างอิง

ตุลา มหาพสุธานนท์. (2547). *หลักการจัดการและหลักการบริหาร.* กรุงเทพฯ: พัฒนา.

ทนุพันธ์ หิรัญเรือง. (2547). *การศึกษาสมรรถนะในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทื้อน ทองแก้ว. (2549). *สมรรถนะ (Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

นฤมล นาคเอี่ยม. (2550). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

พิกุล ดีพิจารณ์. (2548). *การใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนในเขตภาคตะวันออก.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พิสมัย พวงคำ. (2551). *สมรรถนะของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วราภรณ์ มิ่งไทยสงค์. (2543). *การใช้อำนาจของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 12.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิไลวรรณ แสงพอ. (2543). *การใช้อำนาจของผู้บริหารกับ*ความพึงพอใจ*ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 12.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (2555). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2555-2558.* ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2549). *เครื่องมือบริหารคน.* กรุงเทพฯ: กลุ่มการสื่อสารองค์กร.

สิริกร สืบสงัด. (2551). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักของผู้บริหาร สถานศึกษาตามการรับรู้ของครูกับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุรัตน์ ศิลปะอนันต์. (2543). *คุณภาพการเรียน (ของเด็กไทย) ได้มาตรฐานสูงปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพ: เนติกุลการพิมพ์.

อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์. (2548). *Competency Dictionary* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอชอาร์เซ็นเตอร์.

อุดมชัย อุ่มอุดม. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานของศึกษาธิการอำเภอและขวัญกำลังใจของบุคลากรในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอในเขตการศึกษา* 10. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.

Herzberg, F. (1959). *The motivation to work*. New York: John Wiley and Sons.

Krejcie & Morgan. (1970). *Determining sampling size for research activities*. Journal of Education and psychological Measurement.

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร*

Strategy Development for the Management of Basic Educational Curriculum of Education Service Area Offices in Kampheang Phet Province

ศุภกิจ ยาวีระ**
ดร.ทวนทอง เชาวกีรติพงศ์***
ดร.เรขา อรัญวงศ์****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีแผนงานบริหารหลักสูตร มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่วนปัญหาการบริหารหลักสูตร พบว่า การประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจงานด้านหลักสูตรไม่ครอบคลุมครูทุกคน จัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการจำเป็น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร พบว่า มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการบริหารงานด้านหลักสูตร ผู้บริหารใช้เวลาในการบริหารจัดการด้านหลักสูตรน้อยและไม่ต่อเนื่อง ครูและบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติน้อย การให้ความช่วยเหลือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากองค์กรภาครัฐ เอกชนชุมชนและสถานประกอบการมีมากขึ้น นโยบายการจัดการศึกษาในระดับชาติมีการปรับเปลี่ยนบ่อยขาดความเชื่อมโยงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหาร

2. กลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ 1) ปรับปรุงกระบวนการวางแผนบริหารหลักสูตร 2) พัฒนาผู้บริหารด้านการประสานงานการบริหารหลักสูตร 3) เพิ่มขีดความสามารถของครูและบุคลากรด้านหลักสูตร 4) พัฒนาห้องเรียนห้องปฏิบัติการและแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นภาครัฐและเอกชน 5) ปรับปรุงกระบวนการจัดสรรทรัพยากรการบริหารหลักสูตร 6) ปรับปรุงกระบวนการกำกับ ติดตามและนิเทศงานด้านหลักสูตร และ 7) ปรับปรุงกระบวนการประเมินผลการบริหารหลักสูตรโดยการประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลภายนอก

*ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
***รองศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการยอมรับได้ในระดับมากและมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์/ การพัฒนากลยุทธ์/ การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the conditions, the problems and the factors related with the management of basic educational curriculum, 2) to develop the strategy for the management of basic educational curriculum, 3) to evaluate the strategy for the management of basic educational curriculum of education service area offices in Kampheang Phet Province.

The research findings were as follows:

1. The conditions of management of basic educational curriculum of Education Service Area Offices in Kampheang Phet Province were found that the operation plan for curriculum management was set. Teachers and educational staffs were developed. The problems were found that the understanding meeting were not complete for all teachers. Budget allocation was insufficient. The factors with the management were as follows : the budget was allocated for curriculum management .The administrator spent a little time for curriculum management and the operation was uncontinuous. Teachers and staffs abilities for curriculum were little, and the implement of curriculum . There were more helping of stakeholders and other organization. Educational policies were often changed so the operation was uncontinuous.

2. The strategies for the management of basic educational curriculum of Education Service Area Offices in Kampheang Phet Province consisted of 1) the process of management of the curriculum should be improved, 2) the managers cooperation for the management of the curriculum was developed, 3) teachers and staffs abilities for the curriculum should be increased, 4) participatory management for classrooms, laboratories and learning resources were improved, 5) the process of management resource allocation should be improved, 6) the process of directing, monitoring and supervision of curriculum should be improved. 7) the process of evaluation was improved by the process of self assessment and others organizations assessment.

3. The evaluation for the strategies for the management of basic educational curriculum of Education Service Area Offices in Kampheang Phet Province was found that the vision, the missions, share values, goals, strategic items, strategies, indicators and the standards had the agreement, the appropriateness, the possibility and the acceptation at the high levels and the highest levels.

บทนำ

หลักสูตรการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และมีความสามารถที่จะเรียนรู้และเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข หลักสูตรการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำหรับการกำหนดทิศทางที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการและเป็นตัวกำหนดว่าผู้เรียนควรได้รับการจัดการศึกษาและมวลประสบการณ์อะไรบ้าง (ชวลิต ชูกำแพง, 2551, หน้า 11) การที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จึงมีนวัตกรรมและวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดนิ่ง ดังนั้นเพื่อให้ทรัพยากรบุคคลของชาติได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเท่าทันความเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาด้วย การจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยเหตุผลคือ การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรฉบับเดิมให้มีความทันสมัยมากขึ้น หลักสูตรฉบับนี้ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจนได้แก่ การบริหารหลักสูตรระดับชาติให้เป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารหลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นและการบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษา เป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 9-65)ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2553 กำหนดบทบาทไว้ด้วยว่า มีหน้าที่ในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา และกำกับ ติดตาม ประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2553, หน้า 40-41)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นำไปใช้ครั้งแรกในโรงเรียนต้นแบบการใช้หลักสูตรตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่ละ 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 555 โรงเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 และใช้ครบทุกชั้นเรียนในปีการศึกษา 2554 ส่วนโรงเรียนทั่วไปเริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 และใช้ครบทุกชั้นเรียนในปีการศึกษา 2555 หลังการประกาศใช้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนทั้ง 555โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรมีข้อบกพร่องที่ควรพิจารณาปรับปรุง บุคลากรขาดความเข้าใจที่ชัดเจน ขาดการนิเทศติดตามให้คำแนะนำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ หลักสูตรสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์และต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของการใช้หลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

เมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียน (O-NET) ของสถาบันทางการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ในปีการศึกษา 2554 ซึ่งเป็นปีที่โรงเรียนนำร่องใช้หลักสูตรในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ใช้หลักสูตรไปแล้ว 3 ปี และโรงเรียนทั่วไปในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ถึงปีที่ 6 ใช้หลักสูตรไปแล้ว 2 ปีพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมในระดับประเทศอยู่ในเกณฑ์ต่ำทุกสาระวิชาโดยเฉพาะ 5 วิชาหลัก มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชา เมื่อพิจารณาเฉพาะระดับเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศในทุกสาระหลัก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2, 2555, หน้า 9) เมื่อพิจารณาที่ผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ในรอบสองและ

รอบสาม สถานศึกษาทั่วประเทศที่ได้รับการประเมินและไม่ผ่านการประเมิน ประเด็นที่ไม่ผ่านการประเมินได้แก่ มาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตร เมื่อพิจารณาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชรพบว่า ได้รับการประเมินและผ่านการประเมินไม่เกินร้อยละ 70 ประเด็นที่ไม่ผ่านการประเมินได้แก่ มาตรฐานด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาจากผลการนิเทศติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้โดยศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่าโรงเรียนกว่าร้อยละ 90 มีปัญหาในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในระดับชั้นเรียน

ด้วยข้อมูลจากสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานทำหน้าที่บริหารหลักสูตรในระดับท้องถิ่น มีบทบาทในการขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพการศึกษา เป็นหน่วยงานกลางที่จะเชื่อมโยงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดขึ้นในระดับชาติให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาและส่งเสริมให้เกิดการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับชั้นเรียน ผู้วิจัยในฐานะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและพัฒนางานด้านหลักสูตรการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยและพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จักได้นำผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามบทบาท อำนาจหน้าที่ ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

กรอบความคิดการวิจัย

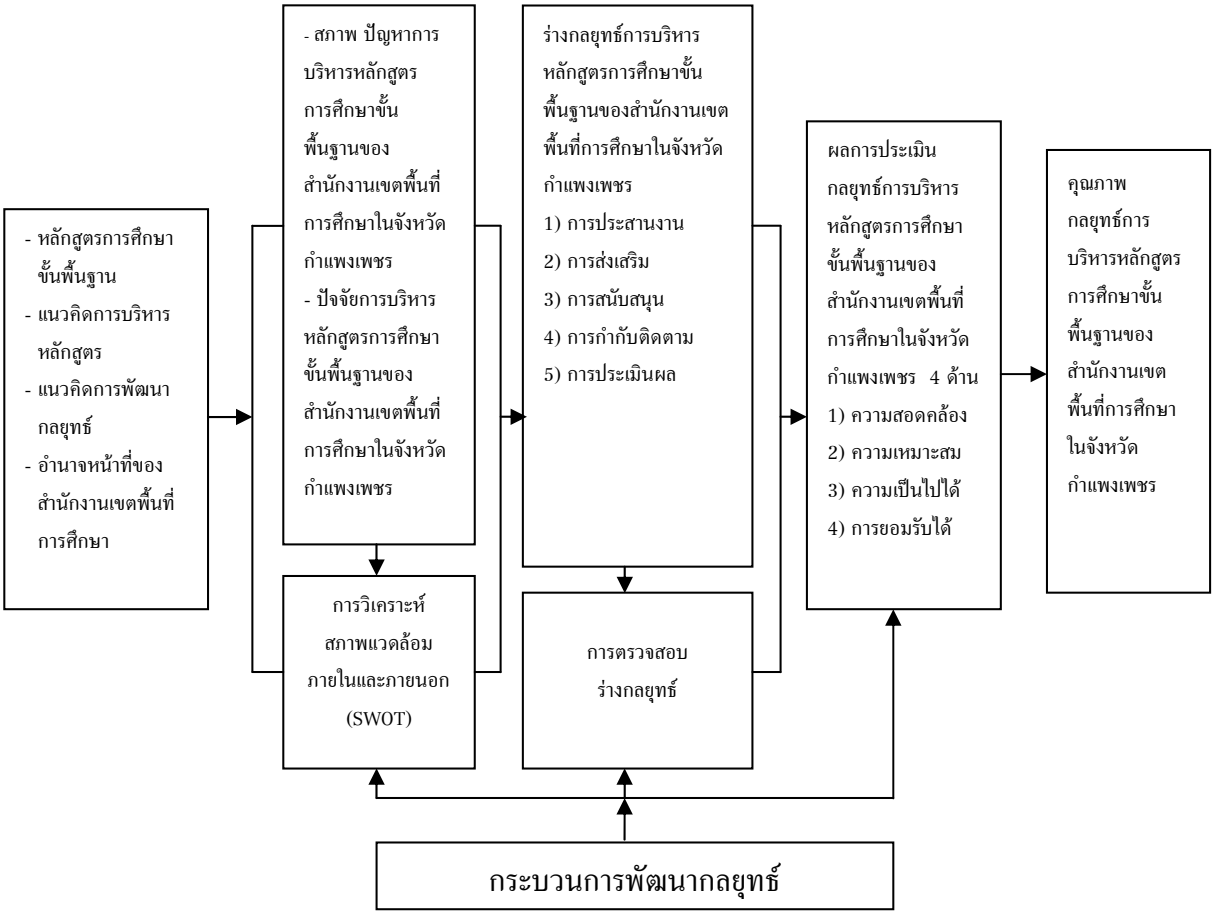

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรและได้กลยุทธ์การบริหารหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบและประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการยอมรับได้ของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้เป็นเครื่องมือหรือแนวทางสำหรับการบริหารหลักสูตร

ขอบเขตการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 1.1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรโดยใช้แบบสอบถาม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การศึกษาสภาพและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร กำหนดกรอบการศึกษา 5 ด้านได้แก่ 1) การประสานงาน 2) การส่งเสริม 3) การสนับสนุน 4) การกำกับติดตาม และ 5) การประเมินผล

2. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหาร 2) ด้านครูและบุคลากร 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ด้านงบประมาณและ 5) ด้านการบริหารจัดการ และปัจจัยภายนอก 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 2) ด้านกฎหมาย 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านการเมือง และ 5) ด้านเทคโนโลยี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการโรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง และใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 630 คน

ตอนที่ 1.2 การศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรในหน่วยงานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา จำนวน 12 คน

ตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตร โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในด้านจุดแข็งและจุดอ่อนและวิเคราะห์สภาพ แวดล้อมภายนอก ด้านโอกาสและอุปสรรค ของการบริหารหลักสูตร

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรในหน่วยงานระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระดับสถานศึกษาและนักวิชาการจำนวนทั้งสิ้น 27 คน

ตอนที่ 2.2 การจัดทำร่างกลยุทธ์การบริหารหลักสูตร โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ร่างกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือรองผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูวิชาการโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการจำนวนทั้งสิ้น 15 คน

ตอนที่ 2.3 การตรวจสอบร่างกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่การตรวจสอบร่างกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ในด้านความสอดคล้องและด้านความเหมาะสม

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล ด้านกลยุทธ์และด้านการวิจัยจำนวน 8 คน

ตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้แบบสอบถาม

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่การประเมินกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ที่พัฒนาขึ้นในด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการยอมรับได้

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา การนิเทศติดตามและประเมินผลการศึกษา ด้านกลยุทธ์ ด้านวิจัย และด้านหลักสูตรและการสอน รวม 27 คน

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร มีวิธีดำเนินการ 3 ตอนได้แก่ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร เก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีคือ 1) การสอบถาม (Questionnaire) 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร เก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธีคือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 2) การจัดทำร่างกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 3) การตรวจสอบร่างกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร โดยผู้เชี่ยวชาญและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมิน

ผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

1.1 สภาพการบริหารหลักสูตร พบว่า มีการกำหนดแผนงานบริหารหลักสูตรจัดกิจกรรมประสานงานด้านหลักสูตร พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดแหล่งเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอื่น จัดตั้งศูนย์บริการเพื่อสนับสนุนการใช้หลักสูตร บริการเอกสาร สื่อคู่มือสำหรับการจัดทำหลักสูตร แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามการดำเนินงานด้านหลักสูตร ตรวจสอบการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ และการประเมินคุณภาพผู้เรียน

1.2 ปัญหาการบริหารหลักสูตร พบว่า มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาน้อย จัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจงานด้านหลักสูตรได้ไม่ครอบคลุมครูทุกคน การพัฒนาครูผู้สอนไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการจำเป็น เอกสาร สื่อ คู่มือไม่เพียงพอ ขาดความชัดเจนในการกำกับติดตาม การวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรมีน้อยมาก ขาดการประเมินติดตามผลที่เข้มแข็งต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารหลักสูตร พบว่า ปัจจัยภายในด้านจุดแข็ง ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่น่าเคารพเชื่อถือศรัทธา มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีมีความเป็นประชาธิปไตย ครูและบุคลากรมีการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลร่วมมือกันในการดำเนินงานด้านหลักสูตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยพร้อมใช้งาน มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการบริหารงานด้านหลักสูตร มีการกำหนดนโยบาย แผนงานโครงการด้านหลักสูตรสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์และนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารงานด้านหลักสูตรภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาเกี่ยวกับงานการพัฒนาหลักสูตร ด้านจุดอ่อน ได้แก่ ผู้บริหารใช้เวลาในการบริหารจัดการด้านหลักสูตรน้อยและไม่ต่อเนื่อง ครูและบุคลากรมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติน้อย สื่อ วัสดุ อุปกรณ์บางประเภทมีความยุ่งยากซับซ้อนในการใช้งาน การสนับสนุนงบประมาณด้านการบริหารหลักสูตรไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง มีกิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาหลักสูตรน้อย การกำกับติดตามตรวจสอบ ประเมินผลรายงานผลและสะท้อน

ผลการดำเนินงานด้านหลักสูตรไม่เป็นระบบ ส่วนปัจจัยภายนอก ด้านโอกาส ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากองค์กรภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถานประกอบการมีมากขึ้น หน่วยงานภายนอกและชุมชนให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตรมากขึ้นความก้าวหน้าของเทคโนโลยีส่งผลให้สามารถเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานด้านหลักสูตรได้มากและสะดวกรวดเร็วขึ้น ด้านอุปสรรค ได้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความรู้ ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านหลักสูตรน้อย นโยบายการจัดการศึกษาในระดับชาติมีการปรับเปลี่ยนบ่อยขาดความเชื่อมโยงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารและพัฒนางานด้านหลักสูตร การติดตามผลการปฏิบัติตามนโยบายกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง

2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตร ได้องค์ประกอบกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ และได้กลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) ปรับปรุงกระบวนการวางแผนบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) พัฒนาผู้บริหารด้านการประสานงานการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพิ่มขีดความสามารถของครูและบุคลากรด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) พัฒนาห้องเรียนห้องปฏิบัติการและแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นภาครัฐและเอกชน 5) ปรับปรุงกระบวนการจัดสรรทรัพยากรการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) ปรับปรุงกระบวนการกำกับ ติดตามและนิเทศงานด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) ปรับปรุงกระบวนการประเมินผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลภายนอก

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารหลักสูตร พบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการยอมรับได้ในระดับมากและมากที่สุด

อภิปรายผล

1. สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร

1.1 สภาพการบริหารหลักสูตร พบว่า มีการดำเนินงานใน 5 ด้านได้แก่ การประสานงาน การส่งเสริม การสนับสนุน การกำกับติดตามและการประเมินผล ทั้งนี้ เป็นการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2553 และขอบข่ายการบริหารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) สอดคล้องกับหลักการบริหารงานของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 140-141) ที่กำหนดขอบเขตการบริหารไว้ 3 ส่วนคือการวางแผนหลักสูตร การสนับสนุนการใช้หลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพการใช้หลักสูตร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนีนาฎ ณ สุนทร (2545) ที่พบว่าการบริหารคุณภาพมีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ ความรับผิดชอบมุ่งมั่นของผู้บริหาร การจัดสรรและจัดหาสรรพทรัพยากร การควบคุมกระบวนการทำงานและตรวจติดตามประเมินผล

1.2 ปัญหาการบริหารหลักสูตร ใน 5 ด้านประกอบด้วย ด้านการประสานงาน การส่งเสริม การสนับสนุน การกำกับติดตามและการประเมินผล พบว่า มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาน้อย จัดประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจงานด้านหลักสูตรได้ไม่ครอบคลุมครูทุกคน การพัฒนาครูผู้สอนไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ การจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการจำเป็น เอกสาร สื่อ คู่มือไม่เพียงพอ ขาดความชัดเจนในการกำกับติดตาม การวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรมีน้อยมาก ขาดการประเมินติดตามผลที่เข้มแข็งต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นำผลการประเมินไป

ใช้น้อยมาก ขาดกิจกรรมการสะท้อนผลการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในด้านปัจจัยการบริหารซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยติดตามการใช้หลักสูตรของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ที่พบว่า การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้กระบวนการอบรมมีข้อบกพร่องผู้เข้าอบรมมีโอกาสได้ฝึกน้อย ขาดการสะท้อนกลับผลงานจากการปฏิบัติ สภาพและอุปสรรคในการนำหลักสูตรแกนกลางสู่การปฏิบัติ ได้แก่บุคลากรขาดความเข้าใจที่ชัดเจน ครูมีภาระงานมาก ประกอบกับเวลากระชั้นชิดในการขับเคลื่อนหลักสูตร ขาดการนิเทศติดตามให้คำแนะนำปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ ขาดการสนับสนุนทรัพยากร

1.3 ปัจจัยการบริหารหลักสูตร

1.3.1 ด้านปัจจัยภายใน มี 5 ด้าน ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการ ด้านจุดแข็งพบว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนางานด้านหลักสูตรและการสอน ครูและบุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานและเพื่อนร่วมงานในการพัฒนางานด้านหลักสูตร ตระหนักเห็นความสำคัญของงานด้านหลักสูตร การใช้งบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างคุ้มค่า มีความโปร่งใส มีการตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีนโยบาย แผนงานโครงการด้านหลักสูตรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม มีโครงสร้างการบริหารงานด้านหลักสูตรอย่างชัดเจน มีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้บริหารงานไปตามบทบาทหน้าที่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2553, หน้า 43) สอดคล้องกับแนวคิดของ สุรศักดิ์ ปริญญารัตนชัย (2544) ที่กล่าวว่าปัจจัยพื้นฐานอันเป็นทรัพยากรในการบริหารประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ และวิธีการจัดการ จุดอ่อนที่พบได้แก่ เวลาในการบริหารจัดการด้านหลักสูตรของผู้บริหารมีน้อย ครูขาดความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ครูมีภาระงานที่นอกเหนือจากงานหลักมาก งบประมาณไม่เพียงพอ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรมีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านหลักสูตรน้อย การมอบหมายงานซ้ำซ้อนและไม่ตรงตามความสามารถของผู้ปฏิบัติ ขาดทีมงานในการพัฒนาหลักสูตรที่มีความรู้และประสบการณ์ ขาดกิจกรรมสะท้อนผล การติดตามและประเมินผลขาดความต่อเนื่องสม่ำเสมอ การรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ในการวิจัยนำร่องการใช้หลักสูตร ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ได้แก่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของการใช้หลักสูตร และคุณลักษณะของผู้บริหารในด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม จิตสำนึก ทัศนคติ ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหาร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทัศนา แสวงศักดิ์ (2550) ในการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารยุทธศาสตร์การเสริมสร้างพลังอำนาจให้ครูและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องกับภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ผู้บริหารต้องมีเป้าหมายในการบริหารงาน ต้องประสานงานสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอย่างใกล้ชิดและใช้สารสนเทศ สถิติ งานวิจัยในการประเมินผลและตัดสินใจ

1.3.2 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสังคมและวัฒนธรรม กฎหมาย เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีพบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรภาครัฐ เอกชนชุมชนและสถานประกอบการมีทัศนคติที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนางานด้านหลักสูตรน้อย บุคคลในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจงานพัฒนาหลักสูตร นโยบายการจัดการศึกษาในระดับชาติมีการปรับเปลี่ยน

บ่อยและไม่เชื่อมโยงกับนโยบายเดิม การกำหนดนโยบายที่ซ้ำซ้อนของภาครัฐทำให้เกิดความยุ่งยากสับสนต่อการปฏิบัติ การส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณขององค์กรภาครัฐ เอกชน ชุมชนขาดความต่อเนื่องและไม่เพียงพอ บุคลากรใน หน่วยงานระดับท้องถิ่นขาดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและแหล่งเรียนรู้ การผลิตสื่อ นวัตกรรม เอกสาร ตำรา สื่อต้นแบบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างสม่ำเสมอเป็นปัจจุบันไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของบุคคลภายนอกองค์กรมีน้อยทำให้ขาดความเข้าใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนีนาฏ ณ สุนทร (2545) ที่ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การบริหารคุณภาพสำหรับกิจการนักเรียนมหาวิทยาลัยเอกชน และพบว่า ปัญหาการบริหารงานได้แก่ ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการวางแผนการกำหนดหน้าที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้ง บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจ ขาดการจูงใจในการปฏิบัติงาน ขาดการทำงานเป็นทีม ขาดการควบคุมการทำงานทำให้เกิดการผิดพลาดและขาดการหารายได้มาสนับสนุนการจัดกิจกรรม

2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ได้องค์ประกอบของกลยุทธ์คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการโดยได้กลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ 10 ตัวชี้วัด และ 37 มาตรการ กลยุทธ์ได้แก่ 1) ปรับปรุงกระบวนการวางแผนบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) พัฒนาผู้บริหารด้านการประสานงานการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพิ่มขีดความสามารถของครูและบุคลากรด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) พัฒนาห้องเรียนห้องปฏิบัติการและแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นภาครัฐและเอกชน 5) ปรับปรุงกระบวนการจัดสรรทรัพยากรการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 6) ปรับปรุงกระบวนการกำกับ ติดตามและนิเทศงานด้านหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) ปรับปรุงกระบวนการประเมินผลการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลภายนอก ทั้งนี้กระบวนการพัฒนากลยุทธ์และกลยุทธ์ ได้พัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาและปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรทั้งสิ้น อีกทั้งเป็นการนำเทคนิค SWOT Matrix มาใช้อย่างเป็นระบบตรงตามหลักการพัฒนากลยุทธ์ มีความสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนากลยุทธ์ในผลการวิจัยของ จิตราภรณ์ ใยศิลป์ (2550) ที่ได้วิจัยพัฒนากลยุทธ์ การพัฒนารูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผลการวิจัยของ ประภาส เกตุไทย (2555) ที่วิจัยพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง และได้องค์ประกอบของ กลยุทธ์ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ มาตรการและตัวชี้วัดโดยมีกระบวนการพัฒนากลยุทธ์โดยใช้เทคนิค SWOT Matrix เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543, หน้า 140-141) ที่แบ่งขอบเขตการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การนำหลักสูตรไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การวางแผนการนำหลักสูตรใหม่เข้าแทนที่หลักสูตรเก่า การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและแนวคิดของ ฆนัท ธาตุทอง (2553, หน้า 276-277) ที่กล่าวว่า งานบริหารหลักสูตรเป็นการบริหารหรือจัดปัจจัยสภาพต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม เป้าประสงค์ ประเด็น กลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการ มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการยอมรับได้ในระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้

อาจเกิดจากกระบวนการในการพัฒนา เป็นไปตามหลักการพัฒนากลยุทธ์ของนันทิยา หุตานุวัตรและณรงค์ หุตานุวัตร (2551, หน้า 42-44) และพิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2552, หน้า 135) ตลอดถึงการใช้เทคนิค SWOT ของ เอกชัย บุญยาทิษฐาน (2553) ตั้งแต่การศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้หลักการ SWOT Analysis มาใช้ในการศึกษา วิเคราะห์และจัดทำกลยุทธ์ โดยเทคนิค SWOT Matrix ทำให้กลยุทธ์มีความเป็นไปได้ในการนำสู่การปฏิบัติ เป็นตามหลักการประเมินกลยุทธ์ของ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2553, หน้า 198 – 200) นอกจากนี้กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการระดมสมองจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้กลยุทธ์มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการยอมรับได้ ในระดับมากและมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคเพื่อการเลือกใช้กลยุทธ์

2. วิเคราะห์ตำแหน่งหรือสถานการณ์ทางกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่พบ

3. จัดประชุมสัมมนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมร่วม เป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

4. นำกลยุทธ์ที่ปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่งควรทำการวิจัยเฉพาะในบริบทของตนเอง เนื่องจากแต่ละแห่งอาจมีความแตกต่างกันทางด้านกายภาพและความพร้อม จะทำให้เกิดผลงานวิจัยที่มีความหลากหลายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

2. ควรทำการวิจัยกลยุทธ์ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในลักษณะองค์รวม ครอบคลุมภารกิจทุกด้านเพื่อให้เป็นแหล่งองค์ความรู้สำหรับการพัฒนากลยุทธ์เฉพาะเรื่องได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ฆนัท ธาตุทอง.(2553). *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.

จิตราภรณ์ ใยศิลป์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ชวลิต ชูกำแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทัศนา แสวงศักดิ์. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารยุทธศาสตร์การเสริมสร้างพลังอำนาจให้ครูและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องกับภาวะผู้นำคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธนีนาฏ ณ สุนทร. (2545). *การพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การบริหารคุณภาพสำหรับกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชน.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. (2551). *คิดกลยุทธ์ด้วย SWOT* (พิมพ์ครั้งที่ 7). อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ประภาส เกตุไทย. (2555). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง.* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2552). *องค์การและการบริหารจัดการ.* นนทบุรี : ธิงค์ บียอนด์ บุ๊คส์.

ราชกิจจานุเบกษา. (2553). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2553.* เข้าถึงได้จาก http://www.rachakitcha.soc.go.th.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร.* กรุงเทพ: โอเดียนสโตร์.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2553). การบริหารเชิงกลยุทธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 255*1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2553). *รายงานการวิจัยนำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. (2555). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชาติ (O-NET).*

สุรศักดิ์ ปริญญารัตนชัย. (2544). *แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.* เข้าถึงได้จาก http:2//doc-Do-80-docsviewer.googleusecontent.com.

เอกชัย บุญยาทิษฐาน. (2553). *คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ.* กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

สภาพ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1*

Existing Situation, Problems and Guidedevelopment on Paticipative Administration of Basic School Committee under the Office of Chonburi Education Service Office 1

รุ่งฤดี แคล้วคลาด**
ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์***
ดร.ภารดี อนันต์นาวี****

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วม จำแนกตามสภาพวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา รวมถึงการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 272 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วม ปัญหาการมีส่วนร่วม มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .22 - .81 และ .28 ถึง .78 และค่าความเชื่อมั่น .97 และ .94 รวมทั้งแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (*t-test*) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) การทดสอบรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยรวม จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

4. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพและวุฒิการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

5. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนวทางการพัฒนาการให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแผนปฏิบัติการประจำปีด้านการจัดทำสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดสรรทรัพยากรและการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการโรงเรียน ด้านการช่วยเหลือให้เด็กพิการเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้านวิชาการงบประมาณบุคลากรและบริหารทั่วไป

คำสำคัญ : สภาพ/ ปัญหา/ การมีส่วนร่วม/ คณะกรรมการสถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research were to find out and to compare existing situations, problems and guided development of participative administration, classified by status, educational level and school size, as well as to find the guided development of participative administration of basic school committee under the office of Chonburi Educational Service Office 1. The samples were 272 basic school committee. The research instruments were the 5 rating-scales questionnaires concerned about the existing situation and problems of participative management, by which the discrimination value were .22 to .81 and .28 to .78 and the reliability value were .97 and .94 and one opened end questionnaire about guided development of participative management of basic school committee. The statistical devices used in analyzing data were mean, standard deviation, t-test and one – way analysis of variance, as well as content analysis.

The finding revealed that;

1. Existing situation of participation of basic school committee, as a whole, was rated at moderate level.

2. Existing situation of participation of basic school committee, as a whole, classified by status, educational level and school size were non – statistically significant difference.

3. Problems on participation of basic school committee, as a whole, was rated at moderate level.

4. Problems on participation of basic school committee, as classified by status and educational level were statistically significant difference; but when classified by school size, there was statistically significant difference.

5. The guided development suggested by school committee were; The basic school committee should participate on the policy and developmental plan, annual action plan; The participation should include local curriculum development, Resource and local wisdom allocation, as well as learning resources and local wisdom, educational management annual report, foundational data

of children in school service area, abnormal and intelligence student support, additionally, in school academic – budget – personnel and general management.

Keywords: Existing Situation/ Problem/ Participative/ Basic School Committee

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนทั้งร่างกาย และจิตใจให้มีคุณภาพ มนุษย์และธรรมชาติสร้างแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยให้สามารถเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้อย่างหลากหลายตามความต้องการของทุกเพศ ทุกวัย ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยไม่จำกัด ฉะนั้นโรงเรียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนต้องอาศัยชุมชน ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และในขณะเดียวกันโรงเรียน ควรจะเอื้อต่อชุมชนโดยการพัฒนาให้ความรู้แก่ชุมชน และการบริการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของบุคคลโดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่ชุมชน (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 27) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่ต้องสนองนโยบายในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและทั่วถึง การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งในการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งหวังให้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

จากแนวดำเนินการในการปฏิรูปการศึกษา ทำให้ทิศทางการบริหารโรงเรียนโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมชัดเจนขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือเจ้าหน้าที่องค์การได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวินิจฉัย การตัดสินใจร่วมกันกับผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงาน (ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร, 2529, หน้า 163) ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการให้โอกาสผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนกับข้าราชการที่อยู่ในองค์กรหรือทีมงานได้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านความคิดจิตใจอารมณ์ในการร่วมกันปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมายโดยให้ความสำคัญอยู่ที่ผู้บริหารจะต้องใช้ระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยมิใช่ใช้เฉพาะงานใดงานหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งแต่การมีส่วนร่วมจะต้องมีการวางแผนร่วมกันปฏิบัติร่วมกันและประเมินผลร่วมกัน (ประยุทธ สุวรรณโกตา, 2526, หน้า 17) โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนศิษย์เก่าผู้แทนผู้ปกครอง ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนข้าราชการครู และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับสถานศึกษา มีปัญหาด้านเวลาที่จะร่วมงานกับสถานศึกษาเพราะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2555)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถาน

ศึกษา จำแนกตามสถานภาพวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา

4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

5. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำถามในการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับใด

2. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันหรือไม่

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับใด

4. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันหรือไม่

5. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของเนื้อหาผู้วิจัยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ 12 ด้านได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา 2) การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 3) การให้ความเห็นชอบการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น 4) การกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการของสถานศึกษา 5) การสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 6) การส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ 7) การเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป 8) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ 9) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน 10) การให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา 11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ 12) การปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 272 คน ตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 608-609)

ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ คือผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนครูผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นวุฒิการศึกษา คือ ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรีขนาดของสถานศึกษา คือ ขนาดเล็กขนาดกลางขนาดใหญ่

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ตามบทบาทหน้าที่ 12 ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ พัฒนาแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพื้นฐาน (ประสิทธิ์ จิตเสงี่ยม, 2552, หน้า 17)

แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 36 ข้อ รวมทั้งแบบสอบถามแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 12 ข้อ

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้ตรวจสอบเสนอแนะ ปรับปรุงด้านภาษาและวัตถุประสงค์

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขด้านภาษาและเนื้อหา แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหาตลอดจนความชัดเจน ความเหมาะสมในการใช้ภาษา โดยคำนวณค่าดัชนี IOC (Index of item Objective Congruence) ตามเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขด้านเนื้อหาและภาษาตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่อประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาเป็นขั้นตอนสุดท้าย

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .22 - .81 และ .28 - .78 และค่าความเชื่อมั่น (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) พบว่า มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .96

5. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ในการวิจัยด้วยตนเอง จำนวน 296 ชุด ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนครบตามจำนวน 272 ชุด และ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (*SD*) และเปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยการทดสอบค่าที (*t-test* Independent) และเปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามสถานภาพ ตามขนาดของโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบว่าแตกต่างกับเปรียบเทียบรายคู่โดย (Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

1. สภาพมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติ

2. เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

2.1 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการของสถานศึกษา ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหาสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ยกเว้นด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาและการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐานด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติและด้านการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด ด้านอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

4. เปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพวุฒิการศึกษาและขนาดของสถานศึกษาเมื่อ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05,จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ยกเว้นด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากกว่ากลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการงบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนวทางการพัฒนาการให้คณะกรรมการมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดสรรทรัพยากรและการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการโรงเรียน ด้านการช่วยเหลือให้เด็กพิการเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษา สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้านปรากฏว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงระดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และสืบสานวัฒนธรรมของชาติด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนและด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง 9 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ ด้านการให้ความเห็นชอบการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาทั้งนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีสถานภาพที่แตกต่างกันกล่าวคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานถึงร้อยละ 62.50 มาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ภายนอกสถานศึกษา มีภาระหน้าที่อื่นที่ต้องรับผิดชอบจึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาและในขณะเดียวกันมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพียงร้อยละ 32.50 มาจากผู้แทนครูซึ่งเป็นกลุ่มที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอจึงอาจทำให้ผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันกล่าวคือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานถึงร้อยละ 40.44 มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งหมายถึงมีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ดังนั้นความรู้ความสามารถจึงอาจเป็นอุปสรรคต่อมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาได้ เพราะระดับการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากการศึกษามีส่วนทำให้คนเกิดความคิด ความรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม สิ่งแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่และมีส่วนร่วมอยู่ด้วยอย่างดีขึ้น เนื่องจากระดับการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม แนวความคิด และความเชื่อของบุคคล คนในชนบทมักยกย่องคนที่มีความรู้และยอมปฏิบัติตาม เพราะถือว่าคนที่มีการศึกษาสูง ย่อมมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากด้วยซึ่งเขาคาดการณ์ต่าง ๆ ได้กว้างกว่าคนอื่นที่มีการศึกษาต่ำ (บพิตร ออมไธสง, 2546, หน้า 47-48) ตลอดจนขนาดและสถานที่ตั้งของสถานศึกษาอาจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาได้ กล่าวคือโรงเรียนขนาดใหญ่มักจะมีสถานที่ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองหรือชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความพร้อมทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีเวลาในการบริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมมาก หากแต่ในขณะเดียวกันโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางส่วนใหญ่มีสถานที่ตั้งอยู่ในชุมชนขนาดเล็กหรือชนบทห่างไกล คณะกรรมการสถานศึกษามีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ต่ำ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้สภาพการมีส่วนร่วมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐนนท์ สุรินทร์ (2546) ที่ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของทักษิณ แสนอิสระ (2548) ที่ศึกษาแนวทาง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดฉะเชิงเทราผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาต่อการบริหารงานในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยผู้แทนครูมีส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการสถานศึกษากลุ่มอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้แทนครูทุกคนมีความรู้ปริญญาตรีขึ้นไป รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 ได้กำหนดมาตรการให้มีการพัฒนาครูและบุคคลากรทางศึกษาทั้งระบบให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนได้กำหนดกลยุทธ์ให้พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษาทุกระดับโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จึงทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผู้แทนครูมีส่วนร่วมแตกต่างกันกับผู้แทนจากกลุ่ม ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ที่ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียน ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนซึ่งมีสถานภาพต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีการศึกษาในระดับปริญญาขึ้นไปจะมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาได้ดี ตลอดจนมีความเข้าในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกทั้งมีความสามารถในการรับข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาได้ดีกว่าซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของกมลภัทร ธรรมสุนทร (2544) ที่ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของคณะกรรมการโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภูรินทร์ นิยมนา (2544) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการแต่งตั้งมีวุฒิการศึกษาที่มีระดับแตกต่างกันกล่าวคือมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 110 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.44 และมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 162 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59.56 อีกทั้งในจำนวนนี้ยังเป็นผู้แทนที่มาจากครูผู้สอนซึ่งมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปทุกคน จำนวน 102 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 37.50หากแต่ผู้แทนที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 40 คน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 130 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 170 คน ซึ่งในจำนวนนี้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 19.12 และมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 43.38 ของจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมากตามลักษณะอาชีพ รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

ได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เพราะไม่มีการกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปี พ.ศ. 2555-2558 อย่างชัดเจน หากแต่กำหนดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ประสานและส่งเสริมสถานศึกษาให้มีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความต้องการพิเศษ จึงมีข้อมูลที่ไม่สะท้อนให้เห็นการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1, 2555) ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของระพิพัฒน์ ศิริจันทร์ (2545) ที่ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของชูชาติ บุญสม (2546) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวิเศษชัยชาญ พบว่า มีปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลเปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีปัญหาการมีส่วนร่วมมากกว่าผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้แทนครูทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้แทนครูมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อีกทั้งผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เป็นบุคคลในท้องถิ่นที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีกล่าวคือร้อยละ 80 มีวุฒิการศึกษาระดับ ปวส. ลงมา จึงมีความรู้ความเข้าใจในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานค่อนข้างน้อยจึงทำให้มีปัญหาการมีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของบัณฑิต อ้วนละมัย (2551) ที่ได้ศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทแตกต่างกันมีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุมา ศรีชัย (2547) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาควรเตรียมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา เพื่อนำไปวิเคราะห์และประมวลเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา ต้องรายงานผลงานตามที่ระเบียบกำหนดเพื่อให้การสนับสนุนและดำเนินการบรรลุตามเป้าหมาย สถานศึกษาควรศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาประกอบการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาต้องจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานตาม

แผนปฏิบัติการประจำปี และสรุปรายงานผลการดำเนินตามแผนปฏิบัติการประจำปีได้อย่างมีคุณภาพสถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบเพื่อมีส่วนร่วมในประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเกณฑ์เด็กทุกคนให้ได้เข้าเรียนสถานศึกษาร่วมกันหาแนวทางในการจัดการศึกษาให้เด็กพิการเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษร่วมกันกำหนดแนวทางการบริหารในด้านวิชาการงบประมาณบุคลากรและบริหารทั่วไปสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันเสนอแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสถานศึกษาควรเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอสถานศึกษาควรจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับทราบสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหรือเสนอบุคคลในท้องถิ่นที่มีความสามารถหรือบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้รับการยอมรับจากสาธารณะชนเข้าเป็นที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ สถานศึกษาควรนำนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่หน่วยงานต้นสังกัดแจ้งให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาต้องจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษาเพื่อนำไปวิเคราะห์และประมวลเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษาในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษาสถานศึกษาต้องจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาโดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อเป็นดำเนินการและติดตามผลให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด สถานศึกษาควรศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาประกอบการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และกำกับติดตามการดำเนินงานโดยจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี และสรุปรายงานผลการดำเนินตามแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีคุณภาพสถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลพื้นฐานของเด็กในเขตบริการเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรับทราบเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงเละส่งเสริมเด็กพิการเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันกำหนดแนวทางการบริหารทั้ง 4 ด้าน คือด้านวิชาการงบประมาณบุคลากรและบริหารทั่วไป เพื่อให้การคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่นโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชุนโดยส่งเสริมและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบันสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการคัดเลือกหรือเสนอบุคคลในท้องถิ่นที่มีความสามารถหรือบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้รับการยอมรับจากสาธารณะชนเข้าเป็นที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษาสถานศึกษาต้องนำนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่หน่วยงานต้นสังกัดแจ้งให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

กมลภัทร ธรรมสุนทร. (2544). *สภาพและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสานักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

กรมวิชาการ. (2543). *แนวทางการบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ณัฐนนท์สุรินทร์. (2546). *ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาสังกัดสานักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคมจังหวัดชลบุรี.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

บพิตร ออมไธสง. (2546). *การศึกษาการมีส่วนรวมของชุมชนในการจัดการการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานี.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บัณฑิต อ้วนละมัย. (2551). *สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.* วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประสิทธิ์ จิตเสงี่ยม. (2552). *สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เมตต์ เมตต์การุณจิตต์. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2541). *ทบทวนชนบทไทย.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.

ภูรินทร์ นิยมนา. (2544). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ระพีพัฒน์ สิริจันทร์. (2545). *ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศิวะ ทาทราย. (2545). *สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. (2555). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2555 – 2558.* ชลบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.

อุมา ศรีชัย. (2547). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Effective behavior in organization.* New York: Richard D. Irwin.

การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เพศศึกษา กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ*

Comparison of Problem – Solving Thinking Ability and Sex Education Achievment on Learning Area of Health and Physical Education of Mattayomsuksa II Student Through Case Studies Method and Convention Approach

จักรกฤษณ์ ชวนฤทัย**
ดร.มณเทียร ชมดอกไม้***
ดร.นพมณี เชื้อวัชรินทร์****

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 2 ห้องเรียนได้มาจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา ด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา ด้วยวิธีการสอนตามปกติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าคะแนนที (*t-test*)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำสำคัญ : ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา/ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพศศึกษา/ วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง/ วิธีการสอนตามปกติ

Abstract

The purpose of this research was to compare problem – solving thinking ability and sex education achievement on learning area of health and physical education of Mattayomsuksa II students through case studies method and conventional approach. The sample for this research consisted of 2 classrooms of Mattayomsuksa II students of Khlungratchadapisake school, Chanta Buri Provience. The sample was selected by simple random sampling. The research instruments were the lesson plans of sex education through case studies method, lesson plans sex education through conventional approach method, the problem – solving thinking ability test, the sex education achievement test. The data were statistically analyzed by using mean, standard deviation and t-test.

The research finding were as follows:

1. The problem – solving thinking ability of the Mattayomsuksa II students using the case studies method was significantly higher than using the convention approach at the .01 level.

2. The sex education achievement on learning area of Health and Physical education of Mattayomsuksa II students using the case studies method was significantly higher than using the convention approach at the .01 level.

Keywords: Problem-Solving Thinking Ability/ Sex Education Sex Achievment/ Case Studies/ Conventional Approach

ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคมไทยในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย และการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมให้ต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ จากข้อข้อของกรมอนามัยพบว่า วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่อายุเฉลี่ย 16 ปี และมีแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ และจากการมีเพศสัมพันธ์ที่เร็วขึ้นทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆตามากมาย เช่น การติดโรคทางเพศสัมพันธ์ การตั้งท้องก่อนวัยอันควร และการทำแท้ง เป็นต้น และส่วนหนึ่งที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ คือวัยรุ่น ขาดความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาและยังไม่สามารถสื่อสารปัญหาเรื่องเพศกับผู้ปกครองหรือครูเพราะละอายใจที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม (สุภาชัย สาระจรัส, 2552) จึงควรมีการสร้างให้วัยรุ่นมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่วัยรุ่นเพื่อลดปัญหาดังกล่าวในเด็กวัยรุ่น (สุวิมล ศรีพุทธดิลก, 2547)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของปัญหานี้ ได้มีการกำหนดเนื้อหาเรื่องเพศศึกษาลงไว้ใน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) แต่ในการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษานั้นพบว่ามีปัญหาบางประการ ดังงานวิจัยของ วินัย รอดไทร (2551) ที่พบว่าแนวทางในการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ยังคงเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเกี่ยวกับทางเพศของเด็กและเยาวชนมากกว่าการแก้ปัญหาเรื่องการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา

จะเห็นได้ว่าวิธีการสอนเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องการสอนเรื่องเพศศึกษาแต่ในปัจจุบันมีวิธีการสอนมากมาย ซึ่งทางผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง ที่เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากสถานการณ์สมมติหรือสถานการณ์จริง แล้วตอบประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ และวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหาช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงและได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่ต้องเสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น และยังช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนและมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียน (ทิศนา แขมมณี, 2551)

มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์จากวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างนี้ เช่น พระมหาบุญเชิด สุขแม้น (2553) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกันที่ได้รับการจัดการเรียนแบบกรณีตัวอย่างและแบบธรรมสากัจฉาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกัน หลังการทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนแบบกรณีตัวอย่างและแบบธรรมสากัจฉาสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา โดยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา โดยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 4 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 118 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขลุงรัชดาภิเษก จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 2 ห้องเรียน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย แบ่งออกเป็น กลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 27 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 26 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ

1. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเรื่อง เพศศึกษา โดยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง

2. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเรื่อง เพศศึกษา โดยวิธีการสอนตามปกติ โดยรูปแบบการสอนตามปกติหมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่อง เพศศึกษา ตามแนวทางการจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำสู่บทเรียน คือ ครูทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว กล่าวนำเข้าสู่บทเรียนที่ต้องการสอน

2.2 ขั้นดำเนินกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมการสอนโดยใช้วิธีการบรรยายเนื้อหาและศึกษาใบความรู้

2.3 ขั้นสรุป ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาข้อสงสัย และอธิบายเพิ่มเติมถึงสิ่งสำคัญที่นักเรียนควรทราบ

ตัวแปรตาม คือ 1) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ คือ Nonrandomized Control Pretest-Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อนเรียน	ทดลอง	สอบหลังเรียน
E	T1	X1	T2
C	T3	X2	T4

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาตามสาระที่ 2 มาตรฐาน พ 2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมและความเชื่อเกี่ยวกับเพศศึกษาในสังคมไทย 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติเรื่องเพศ 3) ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน 4) โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 5) โรคเอดส์ 6) การตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ 7) ความสำคัญของความเสมอภาคทางเพศ 8) การวางตัวต่อเพศตรงข้าม 9) ปัญหาทางเพศ 10) แนวทางการแก้ไขปัญหาทางเพศ

เครื่องที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเรื่อง เพศศึกษา โดยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 13 ชั่วโมง

2. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเรื่อง เพศศึกษา โดยวิธีการสอนแบบปกติ จำนวน 13 ชั่วโมง

3. แบบวัดความสามารถในการแก้คิดปัญหาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อมีลักษณะเป็นการวัดความสามารถของนักเรียนในการนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ ตามขั้นตอนของเวียร์ซึ่งมี 4 ขั้นตอน โดยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการกำหนดปัญหา 2) ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา 3) ความสามารถในการเสนอวิธีการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการตรวจสอบผลลัพธ์

4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเรื่อง เพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที 2 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ทำการสอบก่อนเรียนและดำเนินการสอนตาม แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา ด้วยวิธีการสอนตามปกติและวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยวิธีการสอนตามปกติได้ดำเนินตามขั้นตอนสอนดังนี้ 1) ขั้นนำสู่บทเรียน คือ ครูทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนเคยเรียนมา

แล้ว กล่าวนำเข้าสู่บทเรียนที่ต้องการสอน 2) ขั้นดำเนินกิจกรรม ดำเนินกิจกรรมการสอนโดยใช้วิธีการบรรยายเนื้อหาและศึกษาใบความรู้ และ 3) ขั้นสรุป ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาข้อสงสัย และอธิบายเพิ่มเติม วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างได้ดำเนินการสอนตามขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นเสนอกรณีตัวอย่าง คือ ครูนำเสนอกรณีตัวอย่างที่จะศึกษาเสนอต่อนักเรียนกำหนดขอบเขตของการศึกษา และแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย 2) ขั้นศึกษากรณีตัวอย่าง คือ นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายกรณีตัวอย่างเพื่อหาคำตอบตามที่ได้กำหนดขอบเขตไว้ 3) ขั้นสรุปผล คือ นักเรียนนำเสนอผลการศึกษากรณีตัวอย่างของกลุ่ม และร่วมกันหาข้อสรุปของชั้นเรียนที่มีต่อกรณีตัวอย่างที่กำหนด ครูช่วยเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้ 4) ขั้นประเมินผล คือ การประเมินจากการตอบคำถามจากประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้ ถึงสิ่งสำคัญที่นักเรียนควรทราบ หลังจากดำเนินการสอนตามแผนการสอนเสร็จสิ้นได้ทำการทดสอบนักเรียนหลังเรียนด้วยแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือทั้งหมดดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา ด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความเหมาะสมมีค่า 4.33 – 5.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 – 1.0

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา ด้วยวิธีการสอนตามปกติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความเหมาะสมมีค่า 4.33 – 5.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 – 1.0

2.3 แบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ หาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความเหมาะสมมีค่า 4.67 และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.0 ค่าอำนาจจำแนกมีค่า 0.20 – 0.38 และค่าความยากง่ายมีค่า 0.71 – 0.79

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นข้อสอบแบบปรนัยทั้งหมด 50 ข้อ เลือกให้เหลือ 40 ข้อ หาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความเหมาะสมมีค่า 4.00 – 5.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 - 1.0 ค่าอำนาจจำแนกมีค่า 0.39 – 0.74 และค่าความยากง่ายมีค่า 0.56 – 0.93

3. ดำเนินการเก็บรวมรวมข้อมูลโดยทำการทดสอบก่อนเรียน (pretest) ด้วยแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้วบันทึกผลสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ผล

4. ดำเนินการสอนนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง จำนวนห้องละ 13 ชั่วโมง

5. เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกำหนดการทดลองแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบหลังเรียน (post test) ด้วยแบบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้วบันทึกผลสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบหลังเรียนสำหรับการวิเคราะห์ผล

6. นำคะแนนที่เก็บรวบรวมได้จากการทดสอบก่อนและหลังเรียนมาวิเคราะห์ผลตามวิธีการทางสถิติ โดยใช้สูตร *t - test* for Independent Samples และ *t- test* for Dependent Samples

ผลการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพศศึกษา กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษาหลังเรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาเรื่องเพศศึกษาหลังเรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและ วิธีการสอนตามปกติ

วิธีการสอน	ค่าสถิติ				
	N	$\bar{X}$	***SD***	***t***	***P***
วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง	27	27.00	3.88	3.894**	0.000
วิธีการสอนตามปกติ	26	21.58	6.00		

** $p < .01$

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามรถในการคิดปัญหาเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษามีค่าเฉลี่ย 27.00 และหลังเรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติมีค่าเฉลี่ย 21.58 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแล้วพบว่า คะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ

วิธีการสอน	ค่าสถิติ				
	N	$\bar{X}$	***SD***	***t***	***P***
วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง	27	35.48	3.68	3.104**	0.002
วิธีการสอนตามปกติ	26	30.73	7.01		

** $p < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษามีค่าเฉลี่ย 35.48 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาด้วยวิธีการสอนตามปกติมีค่าเฉลี่ย 30.73 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแล้วพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาสูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

จากการศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพศศึกษากลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาของนกเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. จากผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ พบว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเรื่องเพศศึกษาสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้สอนนั้นเป็นวิธีที่ฝึกให้นักเรียนฝึกการคิดแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางในการแก้ปัญหา เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์โดยไม่ต้องเผชิญกับสถานการณ์นั้นจริงโดยการศึกษาจากกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้ และเป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนมีมุมมองในปัญหาที่กว้างขึ้นเพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2551) ที่กล่าวว่า วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างเป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและการแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง และยังเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้ความคิดของผู้อื่น และสอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2551) ที่กล่าวถึงข้อดีของวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างว่า วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างว่า เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาในสถานการณ์ และได้ฝึกแก้ปัญหาโดยไม่เสี่ยงกับผลที่จะเกิดขึ้น เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัชชา โครตสินธุ์ (2550) ที่ได้ทำการศึกษาผลการสอนแบบอริยสัจสี่โดยใช้วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างที่มีต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังจากการได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่โดยใช้กรณีตัวอย่างสูงกว่าก่อนได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่โดยใช้กรณีตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบอริยสัจสี่โดยใช้กรณีตัวอย่างมีทักษะการคิดแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเมอร์เซท (Merseth, 1991) ที่ได้ทำการศึกษาการใช้กรณีตัวอย่างสำหรับครู ผลการศึกษาพบว่าวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างที่ใช้ได้ผลดีในการศึกษาทางแพทย์และการศึกษากฎหมายนั้น สามารถนำมาใช้ได้ดีในวงการศึกษาได้ดี เพราะวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างเป็นบทเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทำให้นักเรียนรู้จักวินิจฉัย รู้จักตัดสินใจ และแสดงให้เห็นทางเลือกในการปฏิบัติจากการวางแผนต่าง ๆ ร่วมกัน

2. จากการผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างและวิธีการสอนตามปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างสูงกว่านักเรียนเรื่องเพศศึกษาด้วยวิธีการสอนด้วยวิธีสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาสอนนั้นได้มีการกำหนดเนื้อหา สถานการณ์ หรือกรณีตัวอย่างที่ใช้ในการสอนสอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางของมาตรฐาน พ2.1 เรื่องเข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต และยังเป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เสนอความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวคิดกับเพื่อนในกลุ่มและในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2551) ที่กล่าวว่า วิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้มาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นหรือเรื่องจากสถานการณ์จริง และตอบประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุชาติ โสมประยูร (2546) ที่กล่าวว่าวิธีการสอนหรือกระบวนการนับได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญมากที่สุดในเรื่องความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโปรแกรมการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน ดังนั้นจึงมีข้อควรคำนึงหรือข้อควรระวังในเรื่องการจัดกิจกรรมการสอนและการเรียนเพศศึกษา โดยบทเรียนที่จะใช้สอนนั้นควรจะเลือกให้ตรงความสนใจ ความต้องการ และปัญหาทางเพศของเด็กตามลักษณะการเจริญเติบโตและพัฒนาการโดยมุ่งตรงไปยังปัญหาของนักเรียนเป็นสำคัญ และให้นักเรียนช่วยแก้ปัญหานั้นและหาข้อสรุป โดยครูเป็นเพียงผู้คอยแนะนำ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระมหาบุญเชิด สุขแม้น (2553) ที่ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกันที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างและแบบธรรมสากัจฉา ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกัน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างและแบบสากัจฉาสูงกว่าการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างไปใช้กับการสอนเรื่องเพศศึกษากับทุกระดับชั้น

1.2 ครูควรศึกษาขั้นตอน เทคนิคในการจัดการเรียนการสอนด้วยกรณีตัวอย่าง เพื่อให้มีความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนและสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ครูควรจัดการเรียนการสอนโดยเลือกกรณีตัวอย่างที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียน มีเหมาะสมหลากหลาย และเป็นที่สนใจของนักเรียน

1.4 ครูควรจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนสอนเรื่องเพศศึกษาด้วยกรณีตัวอย่าง โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาเพื่อแก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่าง ๆที่กำหนด และให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทุกครั้ง ครูคอยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น อำนวยความสะดวก และคอยเป็นเพียงผู้แนะนำเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาด้วยกรณีตัวอย่างเพื่อศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสนใจ เจตคติต่อการเรียนเรื่องเพศศึกษา เป็นต้น เพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนเรื่องเพศศึกษา และสามารถนำสิ่งต่าง ๆดังกล่าวไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน

2.2 ควรมีศึกษาเพื่อพัฒนาวิธีการวัดผลและเครื่องมือสำหรับวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพศศึกษา ที่เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยกรณีตัวอย่างในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ณัชชา โครตสินธุ์. (2550). *ผลการสอนแบบอริยสัจสี่โดยใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ทิศนา แขมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาบุญเชิด สุขแม้น. (2553). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกันที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบกรณีตัวอย่างและแบบธรรมสากัจฉา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการเรียนรู้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วินัย รอดไทร. (2551). *สถานการณ์การเรียนการสอนเพศศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. เข้าถึงได้จาก http://anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=171.

สุชาติ โสมประยูร และคณะ. (2546). *เพศศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชพานิช.

สุภาชัย สาระจรัส. (2552). การตั้งครรภ์ของเด็กวัยเยาว์:การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 5*(1), 81.

สุวิมล ศรีพุทธดิลก. (2547). *การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่องเพศศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Mersert, K. K. (1991). The case of case in teacher education. *America Association of Colleague for Teacher Education*, *8*(12), 4510-A.

รูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*

The Administrative Model for Demonstration School of the Laopeople's Democrastic Republic

พวงมลี ศีหาราช**

ดร.ธร สุนทรายุทธ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว ซึ่งได้ศึกษาตามการบริหาร 7 ด้าน 1) การบริหารงานทั่วไป 2) การบริหารงานด้านบุคลากร 3) การบริหารงานธุรการและการเงิน 4) การบริหารด้านงานปกครองนักเรียน 5) การบริหารด้านงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 6) การบริหารด้านงานวิชาการ 7) การบริหารด้านงานอาคารสถานที่ โดยใช้เทคนิค EDFR กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับโรง เรียนสาธิต จำนวน 22 ท่าน ซึ่งใช้การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 4 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ มัธยฐาน และพิสัยอินเทอร์ควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารด้านงานทั่วไป ควรจัดระบบบริหารองค์การในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และการจัดทำห้องสมุดให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การบริหารงานด้านบุคลากร จัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับบุคลากรประจำปี ควรสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานได้มีการศึกษา และประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น

3. การบริหารด้านงานธุรการและการเงินควรจัดทำแผนงานการบริหารไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแผนงาน โครงการงบประมาณของโรงเรียน 4) การบริหารด้านงานปกครองนักเรียนควรมีการประสานสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการจัดการศึกษาพัฒนานักเรียนให้มีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม 5) การบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรมีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน 6) การบริหารด้านวิชาการ ควรจัดการบริหารในรูปของคณะกรรมการ โดยมีเจ้าของหรือผู้จัดการโรงเรียนเป็นประธานในการวางแผนการปฏิบัติงานด้านงานวิชาการที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน 7) การบริหารด้านอาคารสถานที่ ควรกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์และไปตามกฎระเบียบข้อบังคับและแบบแผนของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำสำคัญ: รูปแบบ/ การบริหารโรงเรียนสาธิต/ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Abstract

This research aims to study the schools management of demonstrative school in Lao's People Democratic Republic. It covered the seven administrative areas as: 1) general administration, 2) personnel management, 3) administration and financial management, 4) students' affair management, 5) relationships between the school and the community management, 6) academic management, and 7) school plants management, by using the Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) techniques. The samples of this research consisted of 22 school-related professionals selected by purposive sampling. The research instruments were semi-structure interview and using 4 rating-scale questionnaires. Median and Interquartile Range were used for analyzing the data

The findings were as follows:

1. General management should organize the system in term of managing organizations in the senseof the course, teaching and practice of the library to achieve quality standards and defined goals

2. Personnel management. There should be annual training program for personnel staff. And should morale by encouraging attendees to be educated and more experienced.

3. Administration and financial management should be prepared Plans in advance, whether it is school projects, school budget.

4. Students' affair management. There should be coordination between teachers and parents regularly; shouldbe students will behave in a good manner and absorbed moral and ethics.

5. Management on relationships between schools and communities should have the systems and mechanisms to promote relations and cooperation with the community.

6. Academic Administration should be managed in the form of a commission under the chair of the owner or president of the school.

7. Facilities management should formulate a plan of using the buildings beneficially. And should follow the rules, regulations and the government scheme involved.

Keywords: The administrative model/ for demonstration school/ The Lao people's democratic public

บทนำ

การพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคมจะดำเนินไปได้ก็ต้องมีการพัฒนาทางด้านการศึกษาควบคู่กันไป ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยในการที่จะพัฒนาในด้านต่างๆ ทุกด้าน ช่วยในการวางแผนด้านกำลังคน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้ตรงตามเป้าหมาย ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องทุ่มเทการพัฒนาการศึกษา เพราะเมื่อคนมีการศึกษา จะนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีสมรรถภาพ เข้าใจในวิทยาการใหม่ ๆ สามารถที่จะดำเนินงานต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รู้จักปรับตัวเข้ากับระบบการเมืองและสังคมส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ซึ่งจะทำให้ประเทศพัฒนาขึ้นเป็นเงาตามตัว แต่การศึกษาในทุกระดับนั้นจะเกิดผลดีตามความมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขึ้นอยู่กับการจัดระบบการบริหารการศึกษาที่เอื้อต่อการดำเนินงานไปสู่ความมุ่งหมาย (สุขคะเสริม สิทธิเดช, 2555, หน้า 1)

กองประชุมใหญ่ครั้งที่ 9 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้เน้นว่า ต้องพัฒนาขอบเขตสังคม-วัฒนธรรมให้สมดุลกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสังคมให้มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านจิตใจ ไปคู่กับการสร้างความอยู่ดี กินดีและมีความรุ่งเรืองทางด้านวัตถุ เพื่อบรรลุจุดหมายในปี 2558 คือต้องขจัดความทุกข์จนของประชาชน ให้ทุกคนได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาอย่างทั่วถึง ส่งเสริมบทบาทหญิง-ชาย และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้หญิง ถือการพัฒนาระบบการศึกษาแห่งชาติ คือการสร้างคนเป็นใจกลางของการพัฒนาสังคม-วัฒนธรรม เอาการพัฒนาการศึกษาและการสร้างคนเป็นใจกลางในการพัฒนาสังคมนั้นสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาแบบยั่งยืนและไปตามการพัฒนาตามกรอบสังคมนิยม (หล้าคำ พะกาน, 2556, หน้า 2)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาของโรงเรียนสาธิตในลาว พบว่ายังมีลักษณะการสอนแบบประสมประสานระหว่างการศึกษาแบบเก่าและแบบใหม่ที่ได้รับบทเรียนการพัฒนาจากบรรดาประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้การศึกษาไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร ส่วนปัญหาด้านการเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สภาพที่มีครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่เต็มเวลาและเต็มความสามารถเพราะมีกิจกรรมอื่น ๆ สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีจำนวนจำกัดและที่มีอยู่ก็ไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง มีจำนวนน้อย สภาพอาคารเรียนเก่าทรุดโทรมเนื่องจากการก่อสร้างมานาน คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ยังไม่เพียงพอ และไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชนได้มากนัก ระบบการศึกษาแห่งชาติมีการขยายตัวไม่สมดุลระหว่างปริมาณและคุณภาพ ดังนั้นการดำเนินงานและการบริหารโรงเรียนสาธิตจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ ฉบับลงวันที่ 3 มีนาคม, 2550)

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจและได้ทำการศึกษา ค้นคว้าและวิจัยที่โรงเรียนมัธยมสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้า ทดลอง และวิจัยของคณะอาจารย์และนักศึกษา ตลอดจนเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้โรงเรียนมัธยมสาธิตได้พัฒนาตนเองให้เป็นต้นแบบ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สังกัดแผนกศึกษาธิการและกีฬา แขวงนครหลวงเวียงจันท์ 7 ด้าน คือ การบริหารด้านงานทั่วไป การบริหารด้านงานบุคลากร การบริหารด้านงานธุรการและการเงิน การบริหารงานด้านงานปกครองนักเรียน การบริหารด้านงานสร้างความ

สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารด้านงานวิชาการ การบริหารด้านงานอาคารสถานที่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาสังกัดแผนกศึกษาธิการ แขวงนครหลวงเวียงจันท์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยอิงตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ฉบับปรับปรุง 2556, หน้า 14-17) ซึ่งมี 7 ด้าน คือ

1.1 การบริหารด้านงานทั่วไป

1.2 การบริหารด้านงานบุคลากร

1.3 การบริหารด้านงานธุรการและการเงิน

1.4 การบริหารด้านงานปกครองนักเรียน

1.5 การบริหารด้านงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.6 การบริหารด้านงานวิชาการ

1.7 การบริหารด้านงานอาคารสถานที่

2. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านการศึกษาโดยการเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การวิจัยกำหนดไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารูปแบบการบริหารของโรงเรียนสาธิตในสาธารณะรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขั้นตอนที่ 2 การเสนอรูปแบบการบริหารของโรงเรียนสาธิตที่เหมาะสมโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิต โดยใช้เทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) วิธีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสาธิต โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสาธิต โดยใช้เทคนิค EDFR

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนสาธิต เป็นการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิค EDFR โดยการสัมภาษณ์รอบที่ 1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์มาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยรอบที่ 2, 3 ต่อไป

เกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ

งานวิจัยครั้งนี้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 22 ท่าน โดยมีเกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโททางการบริหารการศึกษาหรือที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. ครูผู้สอนหรือเคยเป็นผู้สอนโรงเรียนสาธิตมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

3. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์หรือผลงานทางการบริหารสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

4. เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านวิชาชีพ และมีผลงานเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

5. เป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความเหมาะสมกับเรื่องที่ทำการวิจัย จำนวน 22 ท่าน โดยกำหนดผู้เชี่ยวชาญเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้นำทางด้านนโยบายและการวางแผนการศึกษา จำนวน 5 ท่าน

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้นำทางด้านวิชาการ จำนวน 9 ท่าน

3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้นำทางด้านการบริหารสถานศึกษาจำนวน 8 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิต

2. แบบสอบถามประมาณค่า 4 ระดับ นำมาใช้สองรอบ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 รอบดังนี้

รอบที่ 1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดประเด็นที่ต้องการให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นโดยการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย โดยสร้างคำถามปลายเปิดให้ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิต

2. นำคำถามที่สร้างปรึกษาขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

3. นำคำถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์จนได้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์นำไปใช้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

รอบที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามในรอบที่ 2 โดยนำข้อมูลที่ได้จาการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มาจำแนกเป็นข้อกระทง โดยคัดเลือกข้อมูลที่เป็นประเด็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ต้องการให้มีขึ้นอย่างชัดเจน และรวบรวมเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันไว้ในข้อเดียวกันและคงความหมายตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 ไว้ด้วยจากนั้นจัดทำเป็นแบบสอบถามในรอบที่ 2 ให้เป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 4 ระดับ

รอบที่ 3 นั้นทำได้ด้วยการนำข้อมูลจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 ที่ได้รับคืนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 22 ท่าน มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยอินเทอร์ควอไทล์ (Interquartile Range)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดเข้าเป็นหมวดหมู่ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเด็นความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และพยายามคงรูปภาษาของสำนวนเดิมไว้ จากนั้นจำแนกเป็นข้อกระทง หากข้อความใดมีข้อความเนื้อหาใกล้เคียงกันก็ให้นำมาไว้ในข้อเดียวกัน ส่วนข้อความที่ซ้ำซ้อนก็ให้ตัดทิ้งไป จากนั้นจัดทำเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ แล้วจึงดำเนินการจัดส่ง

2. นำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยอินเทอร์ควอไทล์เป็นรายข้อ เพื่อจัดทำแบบสอบถามในรอบที่ 3 เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วจึงส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาดำเนินการหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยอินเทอร์ควอไทล์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

$$Median = L + \left(\frac{\frac{N}{2} - F}{f} \right) i$$

I.R. = Q3-Q1

เกณฑ์การแปลค่าคะแนน

ซึ่งกำหนดเกณฑ์โดยอาศัยแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า 23-24) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับคุณลักษณะ
3.51 - 4.00	เห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
2.51 - 3.50	เห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
1.51 - 2.50	ไม่ค่อยเห็นด้วยกับข้อความนั้น
1.00 - 1.50	ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

การแปลความหมาย ถ้าค่าพิสัยอินเทอร์ควอไทล์ที่คำนวณได้ข้อความใดที่มีค่าไม่เกิน 1.25 แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน (Consensus) ถ้าค่าพิสัยอินเทอร์ควอไทล์ของข้อความใดมีค่ามากกว่า 1.25 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

สรุปและอภิปรายผล

การบริหารด้านงานทั่วไป พบว่า โรงเรียนเป็นห้องปฏิบัติการแหล่งค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อเป็นประโยชน์แก่นิสิตและผลประกอบอาชีพครูโรงเรียนมีภาระหน้าที่ตอบสนองนโยบายตามวัตถุประสงค์ของคณะเพื่อผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูสายงานการบังคับบัญชาของโรงเรียนส่วนหนึ่งประกอบไปด้วยคณะกรรมการจากภาควิชาที่โรงเรียนสังกัดหรือตัวแทนจากคณะมีความเป็นอิสระในด้านการจัดการเรียนการสอนจัดสายงานการบริหารตนเองโดยอิสระมีคณะกรรมการบริหารโรงเรียนประกอบด้วยหัวหน้าสายวิชาและหัวหน้าโครงการและสายชั้นเรียนและหัวหน้าระดับใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มอบหมายภาระหน้าที่อย่างทั่วถึงคณะมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโรงเรียนมีบทบาทเทียบเท่าภาควิชาโรงเรียนมีสภาพเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่ออธิการบดีหรือคณบดีอาจารย์สังกัดภาควิชาและมีตำแหน่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยโรงเรียนกับคณะมีการปรึกษาหารือ และวางแผนการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันโรงเรียนกับคณะมีการบริหารงานร่วมกันมีการหมุนเวียนบุคลากรเพื่อสอนในระดับคณะ และโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ และกีฬาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2555 มีแนวทางในการปฏิบัติ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ การวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การจัดองค์การ การจัดระบบสารสนเทศ การบริหารงานบุคคล การสื่อสารคมนาคมและประชาสัมพันธ์ การบริหารการเงิน การประเมินผลงานการบริหารทั่วไปการบริหารงานในโรงเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายและนโยบายที่กำหนดไว้ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการบริหารงาน

สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 (2547, หน้า 55-71) การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดระบบบริหารองค์การให้บริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริมสนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์การที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารงานด้านบุคลากรพบว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานบุคลากรภายในโรงเรียนจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพิจารณาการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานในโรงเรียนในหน้าที่สอนเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ แจ้งผลให้ทราบถึงการดำเนินงานเป็นรายบุคคลเพื่อปรับปรุงแก้ไขและให้กำลังใจอาจารย์ทุกคนได้มอบหมายภาระหน้าที่การสอนอย่างเท่าเทียมกันโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมให้อาจารย์มีการศึกษาต่อดูงาน ฝึกอบรมสัมมนาและประชุมเพื่อพัฒนาหน่วยงานมีการประชุมอาจารย์เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพทางวิชาการเช่น ให้ความรู้ทางข่าวสารข้อมูล การทดลองค้นคว้าและวิจัยต่าง ๆ โรงเรียนมีส่วนสนับสนุนให้อาจารย์มีโอกาสได้ผ่านผลงานทางวิชาการแก่สังคมภายนอกโรงเรียนส่งเสริมบรรยากาศปฏิบัติงานในรูปแบบประชาธิปไตยด้วยการรับฟังและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นผู้

บริหารประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้ บังคับบัญชาจัดให้มีครูที่จบการศึกษาในกลุ่มวิชานั้น ๆ โดยตรงเพื่อเข้าทำการสอน จัดให้มีสวัสดิการในรูปต่าง ๆ ให้แก่ครู ซึ่งสอดคล้องกับ (การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 2 ปี พ.ศ. 2554-2558) ได้ระบุว่า การบริหารบุคลากร ควรจัดการบริหารเป็นไปในรูปของคณะกรรมการ โดยจัดตั้งบุคลากรหลักในการบริหาร ได้แก่ บุคลากรด้านการบริหาร และการปกครองบุคลากรด้านการสอนและกิจกรรมเสริมบทเรียน บุคลากรด้านการนิเทศ และติดตามผล จัดให้มีการฝึกอบรมสัมมนาเกี่ยวกับบุคลากรประจำปี จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาคัดเลือกบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงานในโรงเรียนในหน้าที่สอน เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ มีการมอบหมายงาน และมอบอำนาจในการตัดสินใจในงานนั้น ๆ เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งกำกับ ดูแล ส่งเสริมให้ครูได้ประพฤติตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาของรัฐ ตลอดจนจรรยามารยาทในวิชาชีพครู และมีการแจ้งผลให้ทราบถึงการดำเนินงานเป็นรายบุคคลเพื่อปรับปรุงแก้ไข และให้กำลังใจ โดยการจัดสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่ครู สอดคล้องกับ อรวรรณ พันธ์ปาน (2550, หน้า 69) ได้กล่าวว่า การบริหารบุคลากร ควรวางแผนอัตรากำลัง โดยจัดครูครบชั้นเรียน ปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนสอนอย่างเดียว ปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันระหว่างเครือข่าย ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร และจัดทำงานอื่น ๆ เช่นให้พระสอนพระพุทธศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ด้านการบริหารบุคลากรมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Minudin (1987, pp. 2403-A) พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารมีหน้าที่หลักในการประเมินโครงการของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานให้มีการศึกษา และประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น กำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน ควบคุมโครงการ และกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนสาธิตของประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวผู้บริหารมีหน้าที่หลักในการเอาใจใส่การประเมินโครงการของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษา และประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน ควบคุมโครงการ และกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียนเช่นกัน

การบริหารด้านงานธุรการและการเงินพบว่า การจัดระบบสื่อสารมีการวางแผนและเห็นความจำเป็นมีการมอบหมายหน้าที่การติดต่อและต้อนรับบุคลากรภายนอกเป็นทางการมีการจัดเก็บเอกสารหนังสือราชการอย่างมีระบบสามารถค้นหาได้รวดเร็ว และถูกต้องมีขั้นตอนในการรับส่งหนังสือและเอกสารอย่างเป็นระบบมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบสามารถเบิกจ่ายได้อย่างรวดเร็วการจัดสรรงบประมาณตามแผนการพัฒนาได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารซึ่งสอดคล้องกับ (แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ, 2551, หน้า 33) ได้ระบุว่า ในการปฏิบัติงานผู้ปฏิบัติงานควรยึดถือกฎ ระเบียบ คำสั่ง ของกระทรวงศึกษาและกีฬา โดยเคร่งครัดมีการกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ธุรการและการเงินแยกออกจากกัน มอบหมายงาน และความรับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน และเพื่อให้การบริหารงานด้านธุรการ และการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดทำแผนงานการบริหารไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแผนงานโครงการงบประมาณของโรงเรียน และงานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารงานสารบรรณ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ควรกำหนดให้มีการวัดผลประเมินผลอีกด้วย การเงินควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับบัญชีโดยตรงเป็นผู้ปฏิบัติงาน งานสารบรรณ ควรมีเจ้าหน้าที่ที่เป็นคนมีระเบียบ เอาใจใส่ และมีความรับผิดชอบพร้อมทั้งสามารถเก็บเรื่องราวเป็นความลับได้ การจัดทำแผนงบประมาณประจำปี ควรมีการทำก่อนเปิดปีการศึกษาใหม่ของปีถัดไป มีการวางโครงการและเขียนแผนการปฏิบัติงานเพื่อสะดวกในการบริหารงบประมาณ ขณะเดียวกันควรมีการประเมินผลการบริหารงานตลอดจนการประชาสัมพันธ์โรงเรียนด้วย

การบริหารด้านงานปกครองนักเรียนพบว่า การจัดการเรื่องการเงินควรจัดทำในรูปแบบของการ

จัดตั้งงบประมาณประจำปีของนักเรียนตามแผนงานและโครงการที่วางไว้ควรจัดทำแผนงานตั้งแต่ต้นปีการศึกษาควรมีการวางแผนการบริหารงานไว้ล่วงหน้ามีการเสริมประสบการณ์ด้านความสำเร็จในวิชาชีพให้แก่นักเรียนโดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลภายนอกมาให้ความรู้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และสภาพทางเศรษฐกิจของนักเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนมีนโยบายส่งเสริมกิจกรรมด้านดนตรี พลศึกษา และศิลปะอย่างชัดเจนควรเน้นให้นักเรียนแต่งกายด้วยเครื่องแบบที่โรงเรียนกำหนดควรมีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองร่วมดูแลความประพฤติของนักเรียน ให้นักเรียนแต่งกายแบบสุภาพควรณรงค์ในเรื่องยาเสพติด การทะเลาะวิวาทและเพศ มีการจัดหางานให้นักเรียนทำเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน เน้นการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน เน้นการร่วมกันทำงานเป็นทีมกิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องเป็นผลดีต่อนักเรียนและก็ให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาและการดำรงชีวิตในอนาคต ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษา (2555, หน้า 5) ได้ระบุว่า โรงเรียนควรจัดปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจ ให้ความรู้ เกี่ยวกับนโยบาย การจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และการเตรียมความพร้อมผู้ปกครองก่อนเปิดภาคการศึกษาโดยเน้นกิจกรรมการมีส่วนร่วม จัดทำสื่อสารสัมพันธ์สำหรับผู้ปกครองเพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารการบริหาร การดำเนินงาน การเรียนรู้ของนักเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมทั้งการวางแผนร่วมกันในการบริหาร การดำเนินงาน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และเรื่องอื่น ๆ สม่ำเสมอ ส่งเสริมนักเรียนให้เรียนจบชั้นมัธยมโดยไม่จำแนก เพศ ชนเผ่า ศาสนา ฐานะทางสังคม และนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนควรส่งเสริมสิทธิและความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายจัดให้มีการบริการด้านสุขภาพ เผยแพร่ความรู้ทางด้านโภชนาการ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการป้องกันตัวเองจากพยาธิ สิ่งเสพติดและสิ่งอันตรายต่าง ๆ รวมทั้งการป้องกันนักเรียนจากความรุนแรง และการกระทบกระเทือนทางด้านร่างกายและจิตใจ โรงเรียนควรมีระบบคุ้มครองสถิติ และข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนมีการคุ้มครองทรัพย์สินอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการเคลื่อนไหวขององค์การจัดตั้งมหาชน มีการติดตามแผนงานปฏิบัติหลักสูตร และมีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรเป็นปกติ ควรส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีระเบียบวินัยคุณธรรม จริยธรรม ควรมีการปฏิบัติด้วยการศึกษาอบรมด้านความคิดคุณสมบัติของนักเรียนเป็นระบบปกติ เริ่มจากครอบครัว ครูประจำวิชา และครูประจำชั้น พิเศษทุก ๆ วันจันทร์ หลังจากเคารพธงชาติแล้วคณะอำนวยการต้องได้ให้การศึกษาอบรมระดมความคิดในการปฏิบัติหน้าที่แต่ละด้านของนักเรียน

การบริหารด้านงานปกครองนักเรียนควรจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับนักเรียน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างชีวิตของนักเรียนให้สมบูรณ์ขึ้น ผู้บริหารต้องเข้าใจลักษณะของนักเรียนดีพอสมควร การเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมถูกต้องตามธรรมชาติของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมถูกต้อง เป็นที่ยอมรับของสังคม ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว การปรับตัวของนักเรียน และการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนในโรงเรียน การเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอ การเสริมหลักสูตร การเสริมทักษะ และการจัดการประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้มีโอกาสพบปะ และพบจริง ๆ จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะในชีวิตจริงของนักเรียนมิได้ขึ้นอยู่กับงานวิชาการ แต่หากขึ้นอยู่กับการปรับตัว การแก้ปัญหาการวิเคราะห์วิจัยด้วยตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ และทักษะเป็นเครื่องมือ มักปรากฏอยู่เสมอว่านักเรียนที่มุ่งแต่งานวิชาการแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ เพราะชีวิตไม่ได้ขึ้นกับหลักวิชาการ แต่ขึ้นอยู่กับการ

จัดประสบการณ์ให้กับชีวิต สอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ รื่นจิตร์ (2547, หน้า 86) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่นักเรียนได้เรียนรู้อะไรหลายอย่างจากภายนอก ห้องเรียน คนส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้จากคนอื่น และต่างก็เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

การบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า มีการสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนและเปิดโอกาสให้ใช้สถานที่ตามความเหมาะสมโรงเรียนจำเป็นต้องมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องในชุมชนนั้น โดยเฉพาะด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมผู้บริหารโรงเรียนและครูควรเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจัดให้มีโครงสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างชัดเจนควรมีการจัดตั้งชมรมผู้ปกครองนักเรียนควรมีชมรมศิษย์เก่าการจัดกิจกรรมเพื่อความสัมพันธ์กับชุมชนควรเป็นไปเพื่อการสร้างสรรค์มิตรภาพระหว่างชุมชนและโรงเรียนควรมีการประชุมคณะกรรมการชุมชนและโรงเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งโรงเรียนควรมีระบบ และกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาโดยวางแผน จัดทำแผนงานประเมินระบบและกลไก รวมทั้งนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจและปรับปรุงระบบ และกลไกต่าง ๆ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เทศกาล และงานแข่งขันกีฬาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้อง (นริสานันท์ เดชสุระ, 2552, หน้า 203)

ได้กล่าวถึงการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนควรมีระบบ และกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาโดยวางแผน จัดทำแผนงานประเมินระบบ และกลไกรวมทั้งนำผลการประเมินมาใช้ตัดสินใจ และปรับปรุงระบบ และกลไกต่าง ๆ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เทศกาล และงานแข่งขันกีฬาอย่างต่อเนื่อง

สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษา และกีฬา ว่าด้วยการรับรอง และประกาศใช้หลักการคุ้มครองโรงเรียนมัธยมศึกษา 2555 โรงเรียนสาธิต ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการ โดยเชิญผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้ความสามารถในชุมชนนั้น ๆ มาเป็นกรรมการที่ปรึกษา หรือร่วมเป็นกรรมการในการบริหารงานด้วยทั้งนี้เป็นการใช้บุคลากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า การบริการของโรงเรียนที่มีต่อชุมชนก็ควรเป็นลักษณะของการช่วยเหลือ การดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ชุมชนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทในส่วนนี้มาก ผู้บริหารจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยการเขียนโครงการให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม และสามารถปฏิบัติได้จริง จะได้เห็นจากว่าการใช้กิจกรรมให้เป็นประโยชน์ได้แล้วยังเป็นการสื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนจากการลงมือปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักเรียนที่มีความหลากหลายตามกิจกรรม บทเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะสัมพันธภาพจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มาร่วมกันปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเดียวกันตามที่กำหนดไว้

2. เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของแก่ชุมชนเนื่องจากโรงเรียนเป็นสาธารณสมบัติที่ชุมชนเป็นเจ้าของอยู่แล้ว หากแต่มอบหมายให้คณะครูเป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบ ซึ่งมีครูใหญ่เป็นหัวหน้า

3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอาจแบ่งเป็นหลายประเภท เช่น การกำหนดจุดมุ่งหมาย และนโยบาย เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนกิจการเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่ตลอดจนการพัฒนางานด้านวิชาการ เช่น หลักสูตร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

4. เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชน ในชุมชนมีวัฒนธรรมอยู่มากมาย ทั้งนี้เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องมือสร้างสรรค์ความดีของชุมชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ และเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน ชุมชนจะรักษาและหวงแหนเป็นอย่างยิ่งหากโรงเรียนทำการฟื้นฟู และถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ชุมชนจะให้ความร่วมมือทุกประการ เพราะชุมชนมองเห็นว่ากระทำเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

5. เพื่อสร้างความกลมกลืนระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นที่ยอมรับว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานของชุมชน ดำเนินการพัฒนาคนสำหรับชุมชน โรงเรียนกับชุมชนจึงมีการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันทุกในทุกกรณี

การบริหารด้านวิชาการ พบว่า มีการกำหนดนโยบายให้อาจารย์ในหมวดวิชามีส่วนร่วมในการวางแผนงานวิชาการมีการจัดอบรมการใช้หลักสูตร การตรวจสอบติดตามการใช้ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอมีการสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนาความรู้ความสามารถและเพิ่มพูนทักษะในการควบคุมกำกับติดตามดูแลการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรมีระบบการให้บริการห้องสมุดที่สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ และนักเรียนมีการนิเทศภายในและการฝึกอบรมปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนของอาจารย์อย่างสม่ำเสมอนำเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนหัวหน้าฝ่ายวิชาการควรเป็นผู้จัดทำตารางสอนและการจัดเด็กเข้าชั้นเรียนจัดให้มีการประเมินแผนการเรียนการสอนตัวนักเรียนสื่อและผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาและกีฬา กรมมัธยมศึกษา (สปป.ลาว, 2555, หน้า 20-22) ได้ระบุว่า การบริหารงานวิชาการ คือ การวางแผนงานวิชาการ การจัดแผนการเรียน การจัดตารางการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ การจัดกิจกรรมนักเรียน การวัดและประเมินผลการเรียน งานทะเบียนนักเรียน การจัดครูเข้าสอน

การบริหารด้านอาคารสถานที่ พบว่า มีการวางแผนการใช้ห้องเรียนอย่างเหมาะสมกับสภาพและบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีการใช้พื้นที่อาคารให้มีประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุดควรมีการวางแผนการสร้างอาคารให้เหมาะสม จัดทำแผนงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ไว้ล่วงหน้าอย่างน้อย 5-10 ปีจัดให้มีอาคารที่ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยคำนึงถึงผู้เรียนได้รับประโยชน์เป็นสำคัญจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียนให้มีความสวยงามและร่มรื่นโรงเรียนจัดระบบการจราจรภายในโรงเรียนอย่างเป็นระเบียบและปลอดภัยโรงเรียนจัดระบบสาธารณูปโภคให้มีการใช้งานได้ดีตลอดเวลาสภาพอาคารและบริเวณโรงเรียนได้รับการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงแข็งแรงและสะอาดสวยงามโรงเรียนจัดให้มีโต๊ะเก้าอี้และอุปกรณ์ประจำห้องต่าง ๆ ในจำนวนที่เหมาะสมและอยู่ในสภาพที่ดีโรงเรียนจัดให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกภายในห้องเรียนตามความจำเป็นเช่น พัดลม อุปกรณ์เสียง ฯลฯ โรงเรียนจัดให้มีระเบียบและตารางการใช้ห้องเรียนห้องพิเศษ และบริเวณอาคารสถานที่ซึ่งสอดคล้องกับกรมจัดตั้ง และพนักงาน กระทรวงศึกษาธิการ (2556, หน้า 5-6) ได้ให้ความหมายของการบริหารอาคารสถานที่ หมายถึง การที่ผู้บริหารร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนใช้อาคารสถานที่ และทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ตามเป้าหมาที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานด้านบุคลากรการบริหารงานธุรการและการเงินการบริหารด้านงานปกครองนักเรียนการบริหารงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนการบริหารด้านวิชาการการบริหารด้านอาคารสถานที่โรงเรียนควรให้ความสำคัญเท่าเทียมกันอย่างไม่ชัดเจน เพราะแต่ละงานมีความสำคัญแตกต่างด้านภาระงาน และที่สำคัญงานทั้ง 7 ด้านต้องมีความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นการพัฒนาควรไปพร้อม ๆ กันทั้ง 7 ด้าน

1.2 การบริหารงานทั้ง 7 งาน ของผู้บริหารโรงเรียน ควรดำเนินงานโดยการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายอำนาจ และเป็นการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของในงานนั้น ๆ และผลที่ตามมาคือ ความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 ควรมีการจัดประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ให้กับครูและนักเรียน อาทิ การทัศนศึกษา ฝึกอบรม สัมมนา การค้นคว้า วิจัย เขียนเอกสารทางวิชาการ ตำรา มีการพัฒนาห้องสมุดให้สอดคล้องกับความต้องการของอาจารย์ และนักเรียน เชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องระบบโครงสร้างของโรงเรียนสาธิตในบทบาทที่เป็นห้องปฏิบัติการของคณะศึกษาศาสตร์ ว่าการบริหารงานของโรงเรียนสาธิตรูปแบบใดดีที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่เป็นห้องปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอน วิจัย ค้นคว้า ทางด้านการจัดการศึกษากับโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา

2.3 ควรมีการสรุปโครงสร้างการบริหารงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนสาธิต และคณะศึกษาศาสตร์ ให้มีความชัดเจนอาจใช้ยุทธวิธีการประเมินผล รูปแบบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยมาวิเคราะห์นำผลที่ได้ไปปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. (2550). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ*. นครหลวงเวียงจันทน์ (สปป. ลาว): กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์ (สปป. ลาว): กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. (2555 ก). *ข้อตกลงว่าด้วยการรับรอง และประกาศใช้หลักการคุ้มครองโรงเรียนมัธยมศึกษา*. นครหลวงเวียงจันทน์ (สปป. ลาว): กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. (2555 ข). *ข้อตกลงของรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้ง และเคลื่อนไหวของกรมกวดกา*. นครหลวงเวียงจันทน์ (สปป. ลาว): กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. (2555 ค). *มาตรฐานคุณภาพการศึกษาสำหรับชั้นมัธยม*. นครหลวงเวียงจันทน์ (สปป. ลาว): กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา (2556). *กฎหมายว่าด้วยการศึกษา ฉบับปรับปรุงใหม่ มาตรา 4 ของรัฐสภาแห่งชาติลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์ (สปป. ลาว): กระทรวงศึกษาธิการ.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2546). ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR. *วรสารครุศาสตร์*, *1*(32), 1-9.

ภารดี อนันต์นาวี. (2552). *หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: มนตรี.

สุขคะเสรีม สิทธิเดช. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดแผนกศึกษาธิการแขวงคำม่วน สาธารณะรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 9*(1), 97-106.

หล้าคำ พะกาน. (2556). ความต้องการการพัฒนาครูสังกัดแผนกศึกษาธิการและกีฬาจังหวัดหลวงน้ำทาสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม, 9*(2), 11-15.

อรรรณ พันธุปาล. (2550). *รูปแบบการพัฒนางานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อภิสิทธ์ รื่นจิต. (2547). *รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการขั้นศึกษาพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Minudin, O. B. (1987). The role of the secondary school principal as perceived by secondary school principal in Sabah, Malaysia. *Dissertatio Abstacts International,* 47, 2403-A.

Mortimore, P. (2004). *Primary school leadership in context.* London United state of America: RoutledeFalmer.

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) บูรณาการแผนชุมชนสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558-2560) เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*

Participatory Action research (PAR): Integrated Community Plan to Three-Year Development Planning (B.E.2558-2560) at Bangpra District Municipality, Chonburi Province

ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง**

ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล***

พีระพงษ์ สุดประเสริฐ****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชน เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 2) เสริมสร้างชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีในการพัฒนาทักษะและประสบการณ์ สามารถบูรณาการจัดทำแผนชุมชนสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558-2560) โดยการมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ และมีแนวทางพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน 3) ให้ประชาชนในชุมชน และบุคลากรเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน พื้นที่ปฏิบัติการได้แก่ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีจำนวน 10 ชุมชน

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาในชุมชนมีสามระดับได้แก่ ระดับบุคคล ระดับครอบครัวและระดับชุมชน ด้านระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบางพระพบว่า ขึ้นอยู่กับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความเชื่อมั่น สร้างความสนใจในกิจการสาธารณะ ส่วนปัจจัยความสำเร็จประกอบด้วยผู้นำท้องถิ่น แกนนำ และคณะกรรมการชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมเชิงหนุนเสริมจากเทศบาล ภาครัฐและเอกชนและ การสร้างเครือข่ายการทำงาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ ให้เข้มแข็งมากขึ้นโดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน ด้วยการพึ่งตนเอง การจัดการกันเอง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ส่งเสริมการปรับทัศนคติเชิงบวกในการทำงานร่วมกัน ผ่านกระบวนการฝึกอบรมผู้นำ หรือกลวิธีอื่น ๆ

---

*งานวิจัยทุนอุดหนุนจากเทศบาลตำบลบางพระ

**รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยบูรพา

****ข้าราชการบำนาญ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

Abstract

The research objectives were: 1. Studying the problems and the needs of communities at Bangpra District Municipality, Chonburi Province 2. Encouraging the communitiesto develop skills and experiences for integrating the Community Plan to Three-Year Development Planning (B.E.2558-2560), which could be completely participated and presented guidelines to develop activities so as to create self-reliability 3. Encouraging community development skills and experiences sharing among community members. The participatory action research was done in 10 communities at at Bangpra District Municipality, Chonburi Province

The findings were:

There were three levels of community problems; personal, family, and community level. The level of community member participation depended on the good governance system specially effective and efficient, transparent and community participatory system that related to the public consciousness. Key succeed factors were community leaders, community committee, community participation, district municipality supported, and working network. Suggestion

1. The communities at Bangpra District Municipality should establish various civil networks for self reliability and sustainable development.

2. Promote the positive attitude in working together through leader training process, etc.

ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญเป็นประเด็นหลักในการพัฒนาประเทศ ซึ่งสังคมไทยก็ยึดถือเป็นประเด็นหลักในการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และการศึกษาให้เป็นสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมแก้ปัญหาของสังคมของตนย่อมเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องเรียนรู้ และได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในการดำเนินชีวิตและเป็นที่ยอมรับด้วยกันทุก ๆ ฝ่ายในสังคม

ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 87 ได้ระบุแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 5 ข้อ ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น 4) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดง ความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้น 5) ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550, 2550) จากข้อความในรัฐธรรมนูญ แสดงถึงความสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินที่มีความจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและโปร่งใสในทุกระดับของสังคม

การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการพัฒนารูปแบบหนึ่งที่นำมาใช้ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนามนุษย์ชุมชนและสังคม ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคนให้มีความสุข เป็นคนที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมและมีความดีงาม ซึ่งการพัฒนากลุ่มคนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้โดยมีคนที่มีจิตวิญญาณสำนึกรักชุมชน มีความรักชุมชน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง มีการจัดการชุมชนที่ดี มีเครือข่ายกิจกรรม มีภาวะผู้นำในชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และเป็นชุมชนที่สงบสุขพัฒนาต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน เพื่อให้ชุมชนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนและท้องถิ่นของตนเองอย่างมีคุณภาพ รู้จักการจัดการอย่างมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และมีกระบวนการวางแผนงานพัฒนาเป็นระบบ ดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ประกอบกับชุมชนในเทศบาลตำบลบางพระเป็นชุมชนที่ประชากรมีความพร้อมในการเรียนรู้ และขนาดของประชากรแต่ละชุมชนมีจำนวนเหมาะสมในการพัฒนาการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลบางพระจึงมีความประสงค์จะส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นโดยดำเนินโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) บูรณาการแผนชุมชนสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2558–2560) เทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชน เทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

2. เพื่อเสริมสร้างชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรีในการพัฒนาทักษะและประสบการณ์ สามารถบูรณาการจัดทำแผนชุมชนสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558-2560) โดยการมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ และมีแนวทางพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3. เพื่อให้ประชาชนในชุมชน และบุคลากรเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. การศึกษาบริบทของชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยครอบคลุมด้าน ประวัติความเป็นมา สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม วิถีความเป็นอยู่ของประชาชน การเมือง การปกครอง ความสัมพันธ์ขององค์กรในชุมชน ทุนทางสังคมของชุมชน

2. กิจกรรมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดและร่วมพัฒนาแผนของชุมชน เพื่อการพัฒนาโดยเรียนรู้กระบวนการมีส่วนร่วมจากกิจกรรมปฏิบัติการทำแผนชุมชนและแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558- พ.ศ. 2560)

3. กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชน เป็นการวิจัยที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ประชาชน

โดยการศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์ปฏิบัติกิจกรรมโดยตรงในชุมชน การศึกษาดูงานจากชุมชนเข้มแข็งต่าง ๆ การฝึกคิดสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น การเสวนากลุ่ม การจัดเวทีชาวบ้านในชุมชน การปรึกษาหารือ การค้นหาข้อมูลความจำเป็นในการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนเรียนรู้

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ดำเนินการวิจัย จากเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ภายในเดือนเมษายน ปีงบประมาณ 2557 ในเทศบาลตำบลบางพระ ประกอบด้วยชุมชนที่มีบริบทแตกต่างกัน ประกอบด้วย ชุมชนที่มีลักษณะเป็น กึ่งชุมชนเมือง ลักษณะพิเศษของแต่ละชุมชนที่ไม่เหมือนกัน เช่น เป็นชุมชนเก่าแก่ในตลาด ชุมชนริมทะเลมีอาชีพทางการประมงเป็นหลัก ชุมชนที่เป็นข้าราชการ ส่วนใหญ่มีสวัสดิการจากรัฐอย่างพอเพียง เป็นต้น ชุมชนดังกล่าวมีจำนวน 10 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนท้ายบ้าน ชุมชนพร้อมใจ ชุมชนวัดหลวงบางพระ ชุมชนท่าตาลักษณ์ ชุมชนคอเขาพัฒนา ชุมชนบ้านนาพุ ชุมชนตลาดบน ชุมชนชาวเขื่อนพัฒนา ชุมชนทิวสนพัฒนา และชุมชนบางพระน่าอยู่

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. เวทีการสร้างความเข้าใจโครงการวิจัยและร่วมกันวางแผนจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น คณะนักวิจัย คณะเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบางพระและตัวแทนชุมชนทำความรู้จักคุ้นเคยกัน ทำความเข้าใจโครงการ และร่วมกันวางแผนการจัดเก็บข้อมูลชุมชน (ประเด็นและวิธีการเก็บข้อมูล)

2. การจัดเก็บข้อมูลชุมชน นักวิจัยชุมชนเก็บข้อมูลในชุมชน โดย การศึกษาข้อมูลชุมชนจากเอกสาร การทำแผนที่เดินดิน การสัมภาษณ์บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ผู้เกี่ยวข้อง การสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในชุมชน และการสนทนากลุ่มย่อย

3. เวทีวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยชุมชนนำข้อมูลจากข้อ 4.2 มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกำหนดประเด็นสำคัญของแต่ละชุมชนเพื่อจัดเก็บข้อมูลเชิงลึก และข้อมูลในชุมชน

4. การจัดเก็บข้อมูลชุมชน (เพิ่มเติม) เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งที่ 2 โดยการจัดเก็บข้อมูลชุมชนเพิ่มเติมและนำประเด็นจากเวทีวิเคราะห์ข้อมูลไปศึกษาเชิงลึก (สภาพปัญหา สาเหตุ และข้อเสนอในการแก้ไข (ใช้เครื่องมือเช่นเดียวกับข้อ 2)

5. เวทีจัดทำแผนชุมชน ชุมชนจัดทำแผนชุมชนและโครงการพัฒนาชุมชน

6. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ สรุปบทเรียนและการศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็ง

7. เวทีบูรณาการแผนชุมชนสู่การจัดทำแผนสามปี (พ.ศ. 2557-2560)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน

ปัจจัยพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนของชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ มีดังนี้

ปัจจัยผลักดัน (Push Factor) ที่ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนบางพระมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชนได้แก่

1. ผลกระทบจากกระแสนโยบายการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่มีเป้าหมายให้พื้นที่ภาคตะวันออกเป็นโซนอุตสาหกรรมและศูนย์กระจายสินค้าเครือข่าย Logistics อาเซียนล่างต่อยอด จากการพัฒนาโครงการ Eastern Seaboards

2. ผลกระทบจากกระแสการพัฒนาประเทศไทยด้านระบบขนส่งมวลชน ได้แก่ การพัฒนาโครงการถนน

บูรพาวิถี เส้นทางรถไฟฟ้าความเร็วสูง รวมทั้งแนวคิดระบบผันน้ำฝั่งตะวันออก ลงสู่อ่าวไทยบริเวณอ่างเก็บน้ำบางพระ เป็นต้น

3. ผลกระทบจากมหาอุทกภัย พ.ศ. 2556 บริเวณจังหวัดชลบุรี ตลอดน้ำอุปโภค บริโภค ที่เกี่ยวข้องกับอ่างเก็บน้ำบางพระ อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนเทศบาลบางพระ ไม่มากก็น้อย

4. ผลกระทบจากการขยายตัวของชุมชนเมือง ทั้งบ้านจัดสรร ทั้งคอนโดมีเนียม และบ้านเช่าอพาร์ทเมนท์ อีกทั้งยังการเจริญเติบโตของโรงงานอุตสาหกรรม นอกโซนนิคมอุตสาหกรรม ที่กำลังขยายตัวรอบ ๆ เทศบาลตำบลบางพระ

เหตุปัจจัยที่กล่าวข้างต้น อาจส่งผลดี และผลเสียแก่ประชาชนในเทศบาลบางพระ ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นกับการค้นหาข้อเท็จจริง การวางแผนรองรับ และการสร้างภูมิคุ้มกันตนเองให้แก่ชุมชน

ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) ที่ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนบางพระมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน

1. มีการรวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาบางสิ่งบางอย่าง ที่ชุมชนสนใจในขณะหนึ่ง (Agenda)

2. เทศบาลให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกไว้วางใจ มีการปรับทัศนคติให้ความร่วมมือ

3. เทศบาลมีการหนุนเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านองค์ความรู้และงบประมาณ

4. เทศบาลสร้างโอกาสการมีส่วนร่วม ผ่านงานวิจัยและจัดทำแผนแม่บทของชุมชน

5. ในชุมชนมีปัญหาทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน ส่งผลถึงปัญหาระดับสังคม

6. ความล้มเหลวของระบบการทำงานแบบแยกส่วน ไม่บูรณาการงานร่วมกัน

ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ ประชาชนในเทศบาลบางพระจำเป็นต้องผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน

สภาพปัญหาภายในชุมชน จำแนกได้ดังนี้

1. ปัญหาระดับบุคคล พบว่า ประชาชนบางส่วนในชุมชนบางพระออกไปทำงานนอกพื้นที่ ทำให้มีปัญหาด้านการดูแลสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ บิดา มารดา และบุตรหลาน รองลงมา ได้แก่ การเข้าสังคมหรือปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้องลดลง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ บทบาทหน้าที่พลเมืองลดลง

2. ปัญหาระดับครอบครัว พบว่า มีปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ที่ดินทำกิน และพื้นที่ค้าขายโดยเฉพาะผู้ประกอบอาชีพประมง หาสัตว์น้ำในทะเลลดลง เพราะสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อปัญหาค่าครองชีพในครัวเรือน บางครอบครัวเชื่อมโยงถึงปัญหากู้หนี้ยืมสิน ส่วนปัญหารองลงมาคือ กลุ่มเช่าที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย บางแห่งเข้าไม่ถึงการบริการสาธารณะ บางแห่งมีการเปลี่ยนมือผู้เช่าในรูปแบบการขายสิทธิ ทำให้ยากต่อการให้บริการ

3. ปัญหาระดับชุมชน

3.1 ด้านสิ่งแวดล้อม ประเภทขยะที่ยังขาดจิตสำนึกในการคัดแยกขยะต้นทางหรือในครัวเรือน ปัญหารองลงมา คือ ขาดพื้นที่สีเขียว ตลอดจนการตกแต่งถนนเส้นทางสัญจรต่าง ๆ ปัญหาระดับชุมชนด้านสังคม การมีสัมพันธภาพระบบเครือญาติเริ่มเสื่อมถอย ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ในชุมชน เป็นผลเชื่อมโยงให้ขาดการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด บุตรหลานติดเกมส์ และปัญหาวัยรุ่นหลงผิด

3.2 ปัญหาระดับชุมชน ด้านสุขภาพ พบว่า ผู้มีอายุ 50 ปีขึ้นไปจำนวนมาก เสี่ยงต่อการเป็นโรค 3 อันดับต้น ๆ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง ไขมันอุดตัน โรคเบาหวาน ตามลำดับ เป็นโรคไม่ติดเชื้อ แต่เรื้อรัง ส่งผลให้มีความต้องการ ด้านสถานที่ออกกำลังกายที่เหมาะสม ต้องการดูแลด้านอาหาร และผักปลอดสารพิษ

และการดูแลสุขภาวะอนามัย รวมทั้งการฝึกอบรมจิตใจแจ่มใส

ความต้องการของชุมชน โดยจัดลำดับความสำคัญยึดหลักการมีส่วนร่วม ให้ชุมชนเป็นผู้คิดริเริ่ม มีดังนี้

1. การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ผ่านกระบวนการจัดการขยะโดยชุมชน โครงการนำร่อง "ธนาคารขยะ" Community Zero Waste ขยะเป็น "0" ของชุมชนพร้อมใจ ณ ที่ทำการชุมชน บ้านครูเบญจา

2. การพัฒนาเมืองเป็นสุข ในกระบวน 3 อ. ได้แก่ ออกกำลังกาย อาหาร และอารมณ์ ในการดูแลรักษาสุขภาพแบบพึ่งตนเอง ของโครงการนำร่อง "ธรรมชาติบำบัด" ณ ศูนย์สุขภาพของชุมชนทิวสนพัฒนา ผ่านกระบวนการบำบัดจิต โยคะ และรับประทานอาหารตามเรือนธาตุ

3. การพัฒนาเมืองนิเวศน์ เพิ่มพื้นที่สีเขียวทุกครัวเรือน ปลูกผักปลอดสารพิษไว้กินเอง ลดรายจ่าย ในโครงการนำร่อง "วิชาของพ่อ ในบ้านของเรา" ของชุมชนพร้อมใจ ในการส่งเสริมการปลูกมะนาวในกระถางบ้านละต้น และปลูกผักสวนครัว พร้อมทั้งปลูกพืชสมุนไพรเพื่อเชื่อมโยงกับโครงการธรรมชาติบำบัด ของชุมชนทิวสน

4. การพัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Culture Tourism) ซึ่งนอกจากวัดและประเพณีพื้นบ้านแล้ว สิ่งที่น่าสนใจ และสามารถมาเที่ยวได้ทุกวัน คือ การท่องเที่ยววิถีพื้นบ้าน (Folk Tourism) ที่มีการเชื่อมโยง 2 ชุมชน คือ ชุมชนท้ายบ้าน ที่มีศักยภาพด้านประมงพื้นบ้าน และการแปรรูปอาหารทะเล และชุมชนวัดหลวง ที่มีวิถีประมงพื้นบ้าน การต่อเรือ การอนุรักษ์สัตว์น้ำ ทั้งบ้านปลา ธนาคารปู อู่เรือ เรือนหอย เป็นต้น สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นพิพิธภัณฑ์มีชีวิตแห่งแรกของประเทศ ที่เล่าขานประวัติศาสตร์เครื่องมือประมงจากอดีต สู่เครื่องที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สัมผัส การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by doing)

จะเห็นได้ว่า แนวทางการพัฒนาดังกล่าว เกิดจากความต้องการของคนในชุมชน แนวทาง การจัดการ จึงเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยแท้จริง เทศบาลมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการ สร้างเสริมการเรียนรู้ ส่งเสริมเทคโนโลยีและวิชาการ และหนุนเสริมด้านงบประมาณที่เหมาะสม

ตารางที่ 1 กิจกรรมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน เทคนิค และเครื่องมือ	ผลที่ได้รับ
1. เวทีสร้างความเข้าใจโครงการวิจัยและร่วมกันวางแผนจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น ในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2556	1.1 สร้างความเข้าใจโครงการวิจัยและแต่งตั้งนักวิจัยชุมชน	ท้องถิ่นและชุมชนมีความเข้าใจและส่งตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยชุมชน
	1.2 กระบวนการส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความเข้าใจบริบทของชุมชนเทศบาลบางพระ อย่างลุ่มลึก โดยใช้เทคนิคสนทนากลุ่ม	มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ ต่อแนวคิดการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)
	1.3 ความเข้าใจในการศึกษาชุมชนที่นักวิจัยชุมชนจำเป็นต้องมีทักษะในการตั้งข้อสังเกต ตั้งสมมุติฐาน และตั้งคำถาม ได้แก่ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม เพื่อใคร ทำอย่างไร และใช้งบเท่าไร	นักวิจัยชุมชนสามารถจดจำเทคนิค 5W+2H คือ Who, What, Where, When, Why and How to…,How much
	1.4 ส่งเสริมเรียนรู้การศึกษาชุมชนผ่านเทคนิคการเขียนแผนที่เดินดิน	ค้นพบศักยภาพชุมชน - ทุนมนุษย์ - ทุนทางสังคม - ทุนชุมชนที่ไม่ใช่เงิน
2. การเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ของชุมชน ระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน 2556 – 31 มีนาคม 2557	ลงพื้นที่ศึกษาชุมชนสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยใช้เครื่องมือ 1) แผนที่เดินดิน 2) ประวัติชุมชน 3) บุคคลสำคัญ 4) ผังเครือญาติ 5) ผังองค์กรชุมชน 6) ปฏิทินชุมชน และ 7) ระบบสุขภาพชุมชน	นักวิจัยชุมชนสามารถเรียนรู้การใช้เครื่องมือเพื่อนำไปพัฒนาชุมชน โดยค้นพบปัญหาความต้องการ ตลอดจนแนวทางแก้ไขและการพัฒนา สามารถนำไปบูรณาการแผนในขั้นต่อไป
3. เวทีวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน จัดขึ้นในวันที่ 13 ธันวาคม 2556 ณ ศูนย์ชุมชนท้ายบ้าน	3.1 กระบวนการสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผ่านกระบวนการซักถามข้อสนสงสัย วิเคราะห์ความเที่ยงตรงด้วยหลักสามเส้า	นักวิจัยชุมชนได้เรียนรู้สภาพปัญหาที่ลึกซึ่ง ผลทำให้รู้ถึงรากเหง้าของปัญหา แล้วหยิบยกมาเป็นประเด็นศึกษาขั้นต่อไป
	3.2 การเรียนรู้เครื่องมือเก็บข้อมูลอื่นๆ ได้แก่ ผังความคิด ปฏิทินชุมชน และผังความสัมพันธ์องค์กรในชุมชน	ได้นำเอาผังความคิดนำมาเชื่อมโยงกับองค์กรชุมชน พบประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องเริ่มจากคนในชุมชนเป็นผู้คิดริเริ่ม

กิจกรรม	วิธีดำเนินงาน เทคนิค และเครื่องมือ	ผลที่ได้รับ
4. เวทีการมีส่วนร่วมในการร่างแผนแม่บทชุมชน	4.1 สัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม PAR ในการศึกษาแผนที่เดินดิน เพื่อเติมสิ่งสำคัญ พัฒนาเป็นแผนที่ทางสังคม เพื่อให้เห็นภาพรวมความเชื่อมโยงสัมพันธ์ของสถาบันชุมชน องค์กรชุมชน ธุรกิจชุมชน และองค์กรการเงินชุมชน	นักวิจัยชุมชนสามารถมองเห็นปัญหาที่แท้จริง แล้วนำสภาพปัญหามาวิเคราะห์ ค้นหาแนวทางการแก้ไข อันนำไปสู่การคัดเลือกทำโครงการและกิจกรรมในขั้นต่อไป
5. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนต้นแบบ	5.1 แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านป่าแดง ตำบลห้างสูง อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี	องค์ความรู้ ที่นำมาประยุกต์ใช้ 1. ประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการ 2. สมาชิกที่กลุ่มฯ ต้องมาจากความ สมัครใจ 3. จัดประชุมะกรรมการทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. ใช้มติที่ประชุมในการแก้ไขปัญหาของ กลุ่มฯ 5. การใช้หลักคุณธรรม 5 ประการในการบริหารจัดการกลุ่ม
	5.2 แลกเปลี่ยนเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ตำบลบางคล้า อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา	องค์ความรู้ ที่นำมาประยุกต์ใช้ 1. การนำทุนธรรมชาติมาประยุกต์ใช้คล้ายกับแนวทางการพัฒนาห้วยสุครีพที่บางพระ 2. การบริการมัคคุเทศก์แบบมีส่วนร่วม โดยนำเยาวชนมาฝึกอบรมมัคคุเทศก์ 3. มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน

ข้อค้นพบระดับการมีส่วนร่วม (Participation Spectrum) ของชุมชนบางพระ

ผลการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนบางพระ ขึ้นอยู่กับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยเฉพาะหลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชน อันนำไปสู่ความเชื่อมั่น สร้างความสนใจในกิจการสาธารณะ จิตอาสา ความหวงแหนรักในถิ่นกำเนิด เกิดพลังศักยภาพการพัฒนาชุมชน ต่อไป

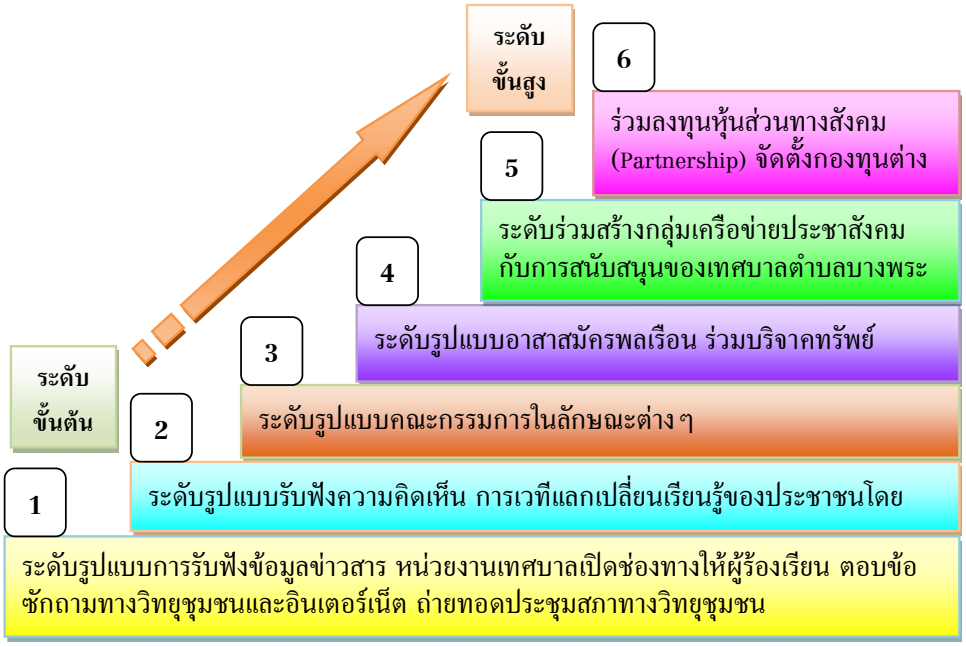

แผนภูมิ แสดงระดับการมีส่วนร่วม (Participation Spectrum) ของชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ

จากแผนภูมิ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนบางพระ ในระดับนโยบายการบริหารเทศบาลมีความพยายามสร้างโอกาสและเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมไว้หลายช่องทาง ดังนี้

1. ระดับรับฟังข้อมูลข่าวสาร เปิดช่องทางไว้หลายทาง เช่น ประกาศเสียงตามสาย เคเบิ้ลทีวี เอกสารเผยแพร่ข้อมูล แผ่นพับ วารสาร ป้าย บอร์ดประชาสัมพันธ์ ข้อมูลอินเตอร์เน็ต

ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มช่องทางการเก็บข้อมูลและการรับข่าวสารระบบดิจิตอลแก่คณะกรรมการและผู้นำท้องถิ่น

2. ระดับรับฟังความคิดเห็น ส่วนใหญ่ยังเป็นการรับฟังความคิดเห็นแบบรวมศูนย์กลางไว้ที่เทศบาล เนื่องจากยังไม่พัฒนาเตรียมความพร้อมในเวทีระดับชุมชน การรับฟังความคิดเห็นจึงอยู่เฉพาะกลุ่มไม่หลากหลาย การตอบสนองความต้องการจึงไม่ครอบคลุมปัญหาของคนบางกลุ่ม เช่น ผู้ที่เข้ามาเสนอความคิดเห็นส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำชุมชน มีการรับฟังปัญหามามากมายหลายด้าน แต่มีข้อจำกัดการถ่ายทอดปัญหาได้ไม่ครบถ้วน เนื่องจากเวลาน้อย และยังประมวลผลไม่ถึงแก่นแท้ของปัญหา

ตัวอย่างเช่น การแก้ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมชายทะเลชุมชนวัดหลวง สามารถแบ่งการแก้ปัญหาออกเป็น 3 ด้าน

1. พันธกิจของเทศบาลในการพัฒนาภาพรวมของตำบล จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบนิเวศน์เพื่อป้องกันด้านสุขาภิบาลและสาธารณสุข จากปัญหาขยะชายฝั่งทะเลที่ชุมชนเป็นผู้ก่อขึ้น

2. ปัญหาวิจัยที่ขัดต่อวิถีชุมชน จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 25 ปีของเทศบาล ที่เปลี่ยนวิถีชุมชนจากพื้นที่ชาวประมง สู่พื้นที่การท่องเที่ยว

3. ชุมชนขาดความเข้าใจในกระแสการพัฒนาและการจัดการชุมชนด้วยการพึ่งตนเอง

ข้อเสนอแนะ การแก้ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมชายทะเลชุมชนวัดหลวง

1) จัดหาที่ทำการชุมชน ให้ชุมชนมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในชุมชน เทศบาลมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก แจ้งเหตุแจ้งปัญหา ให้ชุมชน

เกิดการจัดการตนเอง แล้วเทศบาลคอยหนุนเสริมเมื่อชุมชนต้องการจะพัฒนา

2) การพัฒนาพื้นที่ พบว่า ชุมชนมีความหวาดระแวงและกลัวจะไร้ที่ทำกิน จึงมีข้อเสนอให้จัดเวทีสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะการใช้หลักผสมผสานการพัฒนา เช่น ชุมชนจัดการขยะจากเศษประมงด้วยตนเอง ปลูกกระแสรักถิ่นกำเนิด จัดทำแผนที่เดินดินแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อจัดระบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิถีชุมชน โดยการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์มีชีวิต การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ทางทะเล ได้แก่ พิพิธภัณฑ์เรือโบราณ สู่พิพิธภัณฑ์มีชีวิตการทำเรือประมงพื้นบ้าน, พิพิธภัณฑ์เครื่องมือจับสัตว์น้ำโบราณ สู่พิพิธภัณฑ์มีชีวิตสัมผัสจับต้อง การทำอวน ลอบดักปู ดูหอย ปล่อยปู ดูปลา สู่พิพิธภัณฑ์ทางทะเลที่สามารถสัมผัสได้จริงมากกว่าดูในตู้ปลา ได้แก่ การจัดกิจกรรมดำน้ำเลี้ยงหอย สร้างบ้านปลา ธนาคารปู อนุรักษ์หอยตลับ ฟื้นฟูกิจกรรมปลูกป่าชายเลน

3) การนำวิถีชุมชนเป็นจุดขายการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีสถานที่สัมมนาแหล่งเรียนรู้ และเชื่อมโยงสถาบันการศึกษาเป็นแหล่งวิจัย รวมทั้งผลิตมัคคุเทศก์น้อยจากท้องถิ่นสู่การรักบ้านเกิด

3. ระดับจิตอาสาสมัครพลเรือน

ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลบางพระมีกลุ่มอาสาสมัคร หรือกลุ่มจิตอาสาอยู่หลายกลุ่ม ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่กลุ่มที่น่าสนใจ ได้แก่ กลุ่มชมรมคนรักในหลวง จังหวัดชลบุรี ที่มีจิตอาสาทำงานตามอุดมการณ์โดยไม่หวังผลตอบแทน และกลุ่มเกษตรอินทรีย์บางพระ เป็นต้น

4. ระดับร่วมสร้างกลุ่มเครือข่ายประชาสังคม

ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลบางพระมีกลุ่มประชาสังคมที่น่าสนใจ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่ม อสม. และกลุ่มเกษตรอินทรีย์

5. ระดับร่วมลงทุนหุ้นส่วนทางสังคม (Partnership) จัดตั้งกองทุนคณะต่าง ๆ ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลบางพระมีกลุ่มระดับร่วมลงทุนหุ้นส่วนทางสังคม (Partnership) จัดตั้งกองทุน ได้แก่ กลุ่มซอสพริกบ้านนาพุ

จากการศึกษาพบกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาที่น่าสนใจ 3 ประการ ได้แก่ 1) กลุ่มประชาสังคม มีจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยสมัครใจ 2) ผู้นำท้องถิ่นที่มีทัศนคติเชิงบวกในการกระจายอำนาจ พยายามหนุนเสริมให้ชุมชนจัดการตนเอง และ 3) กลุ่มภาคประชาชน มีจิตสาธารณะรักการพัฒนาและสร้างกลุ่มมีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนอย่างไม่เป็นทางการอยู่อย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยความสำเร็จ

1. ผู้นำท้องถิ่น แกนนำ และคณะกรรมการชุมชน

เป็นหัวใจของกระบวนการมีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย รวมทั้งเป็นกลไกแห่งความสำเร็จที่อาศัยความสามารถในแต่ละด้านและความถนัดของแต่ละคน รวมทั้งต้องอาศัยความตั้งใจแน่วแน่ ความเสียสละ มีจิตอาสา ของบรรดาคณะกรรมการ ทำให้เกิดผลงานที่มีความชัดเจน เป็นแบบอย่างแก่คนทั่วไป อีกทั้งยังมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีการบริหารงานที่โปร่งใส ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นพลวัตและมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในชุมชน โดยผ่านระบบคิดซึ่งเป็นความรู้ ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตในชุมชนที่มีการสืบทอดกันมาเนิ่นนาน สะสมเป็นความรัก ความผูกพัน และความไว้วางใจและเอื้ออาทร จนเป็นทุนทางสังคม อันเป็นทุนที่สำคัญยิ่งของชาวบางพระ ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน นอกจากนั้นยังพบการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบกลุ่มภาคประชาสังคม และกลุ่มภาคประชาชน ที่ขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาในรูปแบบจิตอาสา

3. การมีส่วนร่วมเชิงหนุนเสริม จากเทศบาล ภาครัฐและเอกชนที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ รวมทั้งการกำหนดตัวชี้วัด และกรอบแนวคิดการพัฒนา อีกทั้งยังให้การอบรมและเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชน ส่งเสริมสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆขององค์กร อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของชุมชน แม้จะมีหัวใจสำคัญอยู่ที่การมีส่วนร่วมของชุมชนและคณะกรรมการ หากแต่การทำงานจากหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงเงินงบ ประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนอื่น ๆ ล้วนเป็นส่วนหนุนเสริม ให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นหน่วยงานเหล่านี้จึงเข้ามาเป็นส่วนเติมเต็มในสิ่งที่ชาวบ้านขาดหาย รวมทั้งการเสริมสร้างแนวคิดให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน ก่อให้เกิดการพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง

4. การสร้างเครือข่ายการทำงาน เพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนและเข้ามาเติมเต็มในสิ่งที่ชุมชนขาดหาย เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ แนวคิด ประสบการณ์ ก่อให้เกิดชุดความรู้ที่หลากหลาย สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งการจัดสวัสดิการชุมชน ร้านค้าชุมชน กิจกรรมด้านอาหารและสุขภาพ การส่งเสริมอาชีพ รวมถึงการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ปัญหาและอุปสรรค

1. ด้านทัศนคติ และความเชื่อของตัวบุคคล ที่เชื่อว่าการพัฒนาเป็นเรื่องของรัฐมิใช่ปัญหาของตนเอง ส่งผลให้ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการกลุ่ม จึงไม่สนใจการมีส่วนร่วม รวมทั้งไม่สนใจปัญหากิจการสาธารณะบางรายถึงขั้นขาดความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองที่ดีของชุมชน

2. ด้านการสื่อสาร ที่ผ่านการถ่ายทอดไม่สอดคล้องกัน ทำให้ขาดความน่าสนใจในการมีส่วนร่วมในงานพัฒนา โดยเฉพาะตัวชี้วัดการพัฒนาต่าง ๆของเทศบาลที่มีความน่าสนใจ ได้แก่ เมืองน่าอยู่ เมืองอัจฉริยะ เมืองแห่งนวัตกรรม เมืองแห่งระบบนิเวศน์ และเมืองแห่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งหลายทั้งมวลล้วนเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพัฒนาเพื่อรองรับการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นการพัฒนาวิธีสื่อสาร ผ่านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้ชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจ ในการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งองค์ความรู้ที่สอดคล้องกัน จะเป็นแรงจูใจที่สำคัญในการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้วยตนเองและเพื่อตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR: Participatory Action Research) บูรณาการแผนชุมชนสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2558 – 2560) เทศบาลตำบลบางพระ มีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ

1.1 ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมต่าง ๆ ให้เข้มแข็งมากขึ้นโดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชน ด้วยการพึ่งตนเอง การจัดการกันเอง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2. ควรส่งเสริมการปรับทัศนคติเชิงบวกในการทำงานร่วมกัน ผ่านกระบวนการฝึกอบรมผู้นำ หรือกลวิธีอื่น ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในกลุ่มองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคมของชุมชนตำบลบางพระ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลเฉพาะด้าน แล้วนำมาบูรณาการทุกภาคส่วน ประกอบกับคนกลุ่มนี้มีจิตสาธารณะ สนใจกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นทุนเดิม อีกทั้งยังมีเครือข่ายการพัฒนาระดับประเทศ ได้แก่ ชมรมคนรักในหลวง กลุ่มแม่บ้านเกษตร กลุ่มธรรมชาติบำบัด เป็นต้น ซึ่งจะได้แผนแม่บทการพัฒนาชุมชนแบบ Bottom-up ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยประชาชน เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลบางพระ. (2550). *แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลบางพระ (พ.ศ. 2551 - 2553).* ชลบุรี: กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลตำบลบางพระ.

เทศบาลตำบลแหลมฉบัง. (2550). *แผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลแหลมฉบัง (พ.ศ. 2551-2553).* ชลบุรี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผน ฝ่ายแผนงานและกฎหมาย เทศบาลตำบลแหลมฉบัง.

เทศบาลเมืองศรีราชา. (2550). *แผนพัฒนาสามปีเทศบาลเมืองศรีราชา (พ.ศ. 2551 - 2553).* ชลบุรี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผน กองวิชาการและแผน เทศบาลตำบลเมืองแสนสุข.

เทศบาลเมืองแสนสุข. (2550). *แผนพัฒนาสามปีเทศบาลเมืองแสนสุข (พ.ศ. 2551 - 2553).* ชลบุรี: งานวิเคราะห์นโยบายและแผน ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ เทศบาลเมืองแสนสุข.

บางพระชล. (2551). *บันทึกประชาชน 2551*. ชลบุรี: โรงพิมพ์สุทธิพงษ์.

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ.

_____. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

พีระพงษ์ สุดประเสริฐ. (2544). *การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในเขตปฏิรูปที่ดินจังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 28.

สมหมาย แจ่มกระจ่าง และคณะ. (2552). *การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cohen, J., & Uphoff, N. F. (1980). *Participation's place in rural development: Seeking clarify through specificity* Vol. 8. World Development.

Fagence, M. (1977). *Citizen participation in planning*. New York: Oxford Pugamon Press.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*

The Effects of Sscs Learning Management on Ability of Problem Solving and Its Impact on Mathematicslearning Achievement in Inequality of Matthayomsueksa 3 Stdents

เบญจวรรณ ภักดีพงษ์**
ดร.เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร***
ดร.อาพันธ์ชนิต เจนจิต****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนนายายอามพิทยาคม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 31 คนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS จำนวน 11 แผน ใช้เวลา 14 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test for one sample

ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ SSCS/ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์/ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์/ อสมการ

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were to compare the ability to solve the mathematical problems learning inequality through SSCS Model of Mathayomsueksa 3 students criteria of 70 percent and mathematics learning achievement after learning inequality through SSCS Model. The sample group consists of 31 students at 3/1 Nayaiampittayakhom School Nayaiam District Chantaburi Provinceby cluster random sampling. The instruments used in the experiment are 1) 11 lesson plans of SSCS used for 14 hours. 2) Test the ability to solve the mathematical problems which has a reliability of 0.74. 3) A mathematics achievement test on inequality, which has the reliable of 0.86. Analysis used t-test for one sample.

The results showed that the students have the ability to solve mathematical problems about inequality using SSCS Model higher than the criteria of 70 percent that is statistically significant at the .05 level. And the students' mathematics achievement after learning through SSCS model about inequality higher than the criteria of 70 percent, statistically significant at the .05 level.

Keywords: SSCS Model/ Problem Solving Ability/ Achievement/ Ineguality

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นระบบ มีทักษะการแก้ปัญหา ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ยังเป็นวิชาที่มีความสำคัญมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน อยู่คู่กับชีวิตมนุษย์ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงก่อนเข้านอน ซึ่งเราอาจใช้คณิตศาสตร์โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ แสดงให้เห็นว่าคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและมีประโยชน์อย่างมากต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งนักเรียนต้องรู้จักนำความรู้คณิตศาสตร์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนนำความรู้คณิตศาสตร์ไปใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ชั้นสูงหรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ต่อไป ยิ่งกว่านั้นคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดจนศาสตร์อื่น ๆ ทำให้มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากในทุกวันนี้ (สิริพร ทิพย์คง 2546, หน้า 76; อัมพร ม้าคนอง, 2554, หน้า 1; สสวท., 2555, หน้า 1)

ถึงแม้วิชาคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 3) ปีการศึกษา 2551, 2552 และ 2553 ภาพรวมวิชาคณิตศาสตร์ระดับประเทศพบว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.66, 26.05 และ 24.18 ของคะแนนเต็ม ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2555) ซึ่งสอดคล้องกับคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนโรงเรียนนายายอามพิทยาคม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.10, 22.80 และ 23.24 ของคะแนนเต็ม ตามลำดับ ซึ่งไม่ถึงร้อยละ 50 ของคะแนนเต็มทุกปี และพบว่าร้อยละของนักเรียนที่ตอบถูก เรื่อง อสมการ ปีการศึกษา 2551, 2552 และ 2553 ภาพรวมระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 32.12, 14.45 และ14.46 ตามลำดับ ระดับโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 26.72, 14.19 และ19.12 ตามลำดับ

ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของสิริพร ทิพย์คง (ม.ป.ป., หน้า 24-25) พบว่าเนื้อหาหนึ่งที่เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ในระดับมัธยมศึกษาต้น คือ เนื้อหาเรื่องโจทย์เกี่ยวกับอสมการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา มณีวรรณ (2534, หน้า 44) ได้ศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่ม 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 877 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการแก้อสมการที่เป็นโจทย์ปัญหาการแก้อสมการโดยใช้สมบัติการบวกของการไม่เท่ากัน โดยนำจำนวนลบและจำนวนบวกมาบวกทั้งสองข้าง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสาเหตุที่เป็นปัญหานักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มาจากหลายสาเหตุ ซึ่งปัญหาจัดการเรียนการสอนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จ นั่นคือครูสอนคณิตศาสตร์ด้วยวิธีบรรยาย ครูควรปรับปรุงรูปแบบวิธีการการสอน ด้วยการลดบทบาทของครูผู้สอนจากการเป็นผู้บรรยายมาเป็นผู้ประสานงานในการเรียน ให้คำแนะนำ และเปิดโอกาสให้นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นลงมือปฏิบัติโดยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน หรือการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูควรค้นหาวิธีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุก ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน สร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ มีการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นผลทำให้อยากเรียนคณิตศาสตร์มากขึ้น (ยุพิน พิพิธกุล, 2539, หน้า 3–4) และปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ คือ บทบาทของครู ครูจะต้องลดบาทบาทจากการเป็นผู้แสดงตัวอย่างให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียน ทำตามไปเป็นผู้คอยซักถามปัญหา กระตุ้นให้นักเรียนคิดและต้องเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำให้นักเรียนได้คิดเองลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ปรีชา เนาว์เย็นผล,2537, หน้า 92) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เปลี่ยนจากครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนจะต้องแยกแยะประเด็นของปัญหา และหาข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดแนวทาง ในการแก้ปัญหา เชื่อมโยงข้อมูลใหม่ที่ได้รับกับข้อมูลเดิมจากประสบการณ์การแก้ปัญหาที่ผ่านมา ประยุกต์หาวิธีการในการแก้ปัญหาแบบใหม่ ๆ และค้นหาวิธีการในการแก้ปัญหาและการสื่อสารในห้องเรียน นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิด ส่งผลให้ครูและนักเรียนคนอื่น ๆ ได้เรียนรู้วิธีการที่หลากหลายอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างดี (Pizzini, Shepardson, & Abell, 1989, p. 531)

การจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ของพิซซินี เชพพาร์ดสัน และเอเบลล์ (Pizzini, Shepardson, & Abell) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การพิจารณาปัญหา (Search: S) เป็นการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และแยกแยะประเด็นของปัญหา การแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหา ขั้นที่ 2 การแก้ปัญหา (Solve: S) เป็นการวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ในขั้นนี้ผู้เรียนต้องวางแผนการแก้ปัญหารวมไปถึงการวางแผนการใช้เครื่องมือในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การหาวิธีการในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ขั้นที่ 3 การสร้างคำตอบ (Create: C) เป็นการนำผลที่ได้จากการแก้ปัญหามาเรียบเรียงเป็นลำดับขั้นตอน และเพื่อสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้ ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Share: S) เป็นการแลกเปลี่ยนแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลและวิธีการแก้ปัญหา โดยคำตอบที่เกิดขึ้นอาจจะได้รับการยอมรับหรือไม่ยอมรับก็ได้ (Pizzini, Shepardson, & Abell, 1989, pp. 523–534) ซึ่งมีผู้สนใจได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เช่น นวลจันทร์ ผลอุดทา (2545, หน้า 59)

ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผลการสอนคณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบ SSCS ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบ SSCS สูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำร้อยละ 50 ที่กำหนดไว้ และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบ SSCS สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวัลลภ มานักฆ้อง (2549, หน้า 90-91) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม ด้วยวิธีการสอนแบบ SSCS เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมด้วยวิธีสอนแบบ SSCS สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนายายอามพิทยาคม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 129 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 31 คน โรงเรียนนายายอามพิทยาคม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งนักเรียนในแต่ละห้องมีผลการเรียนที่ไม่ต่างกัน เนื่องจากทางโรงเรียนได้จัดห้องเรียนโดยคละความสามารถของนักเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ

ตัวแปรตาม คือ

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง อสมการ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้เครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือ แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ 11 แผน จำนวน 14 ชั่วโมง มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS

1.2 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 เรื่อง อสมการ และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างเรียบร้อยแล้วเสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจน ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลตลอดจนภาษาที่ถูกต้อง และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่า IOC เท่ากับ 1.0

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อสมการ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโดยมีประเด็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ปรับจำนวนชั่วโมงจาก 1 ชั่วโมง เป็น 2 ชั่วโมงเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองนำร่องกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 26 คน ของโรงเรียนนายายอามพิทยาคม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

2. สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์คู่มือครูสาระการเรียนรู้พื้นฐานคณิตศาสตร์ หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง อสมการ การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์

2.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้จุดประสงค์การเรียนรู้เรื่องอสมการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ แล้วนำแบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนเสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และชี้แนะข้อบกพร่อง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

2.3 ทำการตรวจหาความตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทุกข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.0

2.4 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ที่ผ่านการตรวจและแก้ไขแล้ว เสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาอีกครั้ง

2.5 นำไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มนำร่อง จำนวน 26 คนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนนายายอามพิทยาคม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

2.6 นำแบบทดสอบมาตรวจเพื่อวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และดัชนีค่าอำนาจจำแนก (D) พบว่าแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.32–0.76 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.36–1.00

2.7 นำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแบบอัตนัยโดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (á - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.74

2.8 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องอสมการ ได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้น ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของกระทรวงศึกษาธิการ คู่มือครูรายวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 2 และหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน คณิตศาสตร์ เล่ม 2 เรื่อง อสมการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง อสมการ

3.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 45 ข้อ คัดเลือกไว้ จำนวน 30 ข้อ แล้วนำแบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนนเสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และชี้แนะข้อบกพร่อง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

3.3 ทำการตรวจหาความตรงตามเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ ซึ่งผลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญพบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ทุกข้อ มีค่า IOC เท่ากับ 1.0

3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ที่ผ่านการตรวจและแก้ไขแล้ว เสนอต่อประธานและคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจพิจารณาอีกครั้ง

3.5 นำไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มนำร่อง จำนวน 26 คนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3/2 โรงเรียนนายายอามพิทยาคม อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556

3.6 นำแบบทดสอบมาตรวจเพื่อวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และดัชนีค่าอำนาจจำแนก (D) พร้อมคัดเลือกไว้จำนวน 30 ข้อ พบว่าแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.27–0.73 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23–0.77

3.7 นำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบปรนัยโดยใช้สูตร K-R20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86

3.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีแบบแผนการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบกลุ่มเดียว มีการทดสอบหลังการทดลอง (One-Short Case Study) ซึ่งเป็นแบบแผนการวิจัยที่เลือกใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว มีการให้ตัวแปรอิสระกับกลุ่มตัวอย่าง และทำการทดสอบหลังการทดลอง โดยใช้เวลาในการดำเนินการทดลองทั้งหมด 16 ชั่วโมง โดยแบ่งเวลาเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง อสมการ จำนวน 14 ชั่วโมง และการทดสอบหลังเรียน 2 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบ t-test for one sample

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบ t-test for one sample

ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ผลการวิจัยมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็น 14 คะแนน จาก 20 คะแนน

ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 20)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)	ค่าคงที่	ค่าสถิติ (t)	p -value
หลังการจัดการเรียนรู้	31	14.77	2.34	14	1.84*	0.037

*$p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ70 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็น 21 คะแนน จาก 30 คะแนน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ย (คะแนนเต็ม 30)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S)	ค่าคงที่	ค่าสถิติ (t)	p -value
หลังการจัดการเรียนรู้	31	22.51	3.49	21	2.41*	.011

* $p > .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

การอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS มีกระบวนการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การพิจารณาปัญหา (Search: S) เป็นการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแยกแยะประเด็นของปัญหา ในขั้นนี้นักเรียนได้ฝึกการคิดและวิเคราะห์ว่าข้อมูลที่โจทย์ต้องการมีอะไรบ้าง โจทย์กำหนดอะไรมาให้บ้าง และข้อมูลที่เป็นความรู้ที่ตัวนักเรียนมีอยู่ นำมาวิเคราะห์รวมกัน เพื่อที่จะหาแนวทางในการแก้ปัญหาตามที่โจทย์กำหนด ขั้นที่ 2 การแก้ปัญหา (Solve: S) เป็นการวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ในขั้นนี้นักเรียนได้ฝึกวางแผนการแก้ปัญหาการตั้งสมมติฐานของคำตอบที่เป็นไปได้ ทดลองหาแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาจากข้อมูลที่นักเรียนได้มาจากการพิจารณาปัญหาในขั้นที่ 1 (Search: S) อย่างหลากหลายพร้อมทั้งตรวจสอบคำตอบได้ ขั้นที่ 3 การสร้างคำตอบ (Create: C) เป็นการนำผลที่ได้จากการแก้ปัญหามาเรียบเรียงเป็นลำดับขั้นตอน และเพื่อสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้ ในขั้นนี้นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีระบบเป็นขั้นตอนและสามารถเขียนขั้นตอนการคิดออกมาเป็นขั้น ๆ ได้ และขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Share: S) เป็นการแลกเปลี่ยนแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลและวิธีการแก้ปัญหา ในขั้นนี้นักเรียนได้ฝึกการเสนอและการสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจในสิ่งที่ตนเองนำเสนอได้ และนักเรียนได้ฝึกการยอมรับเหตุผลของผู้อื่นจากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า เป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ จึงทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเชียเพทต้า และรัสเซล (Chiappetta, & Russell, 1982, pp. 85-93) ที่กล่าวว่า การสอนแก้ปัญหาด้วยกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นลำดับขั้นตอนจะทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนยังตระหนักถึงกระบวนการแก้ปัญหามากกว่าที่จะสนใจผลลัพธ์ของปัญหารวมทั้งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนคณิตศาสตร์และเทคโนโลยี (2555, หน้า 7) ที่ได้ระบุว่า การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หมายถึง กระบวนการในการประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ขั้นตอน/กระบวนการแก้ปัญหา ยุทธวิธีแก้ปัญหา และประสบการณ์ที่มีอยู่ไปใช้ในการค้นหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสันนิสา สมัยอยู่ (2554, หน้า 132) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุกัญญา สุมโน (2554, หน้า 93-95) พบว่า ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS อยู่ในเกณฑ์ดี โดยได้คะแนนเฉลี่ย 4.77 คิดเป็นร้อยละ 79.39 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร ปิ่นทอง (2554, หน้า 135) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบ SSCS หลังได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบ SSCS ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากผลการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS มี

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนต้องแยกแยะประเด็นของปัญหาและหาข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้าใจปัญหามากยิ่งขึ้น นักเรียนสามารถแยกแยะประเด็นปัญหา วางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่ตนเองวางแผนไว้ หากตรวจสอบคำตอบแล้วพบว่าคำตอบไม่ถูกต้อง สามารถค้นหาข้อผิดพลาดและแก้ไขข้อผิดพลาดจากการแก้ปัญหาจนกว่าจะได้วิธีการและคำตอบที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการแก้ปัญหามาเรียบเรียงเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายและสื่อสารกับคนอื่นได้ ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ และยังฝึกการยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่น ทำให้นักเรียนมีวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหาที่กว้างขวางขึ้นได้เรียนรู้การแก้ปัญหาที่หลากหลาย อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Pizzini, Shepardson, & Abell, 1989, pp. 523–534) สอดคล้องกับคำกล่าวของสุกัญญา สุมโน (2553, หน้า 69) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เป็นการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น (สุกัญญา สุมโน, 2553, หน้า 69) รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวัลลภ มานักฆ้อง (2549, หน้า 90-91) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมด้วยวิธีการสอนแบบ SSCS เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวัลย์ สาริกา (2553, หน้า 100) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้น ตัวแปรเดียวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้เทคนิค SSCS หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา สิริรุ่งเรือง (2554, หน้า 99) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบ SSCS สูงกว่าก่อนเรียนและสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เนื่องจากเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีกระบวนการและขั้นตอนในการแก้ปัญหาที่เป็นระบบชัดเจน ช่วยให้นักเรียนสามารถแยกแยะประเด็นของปัญหา ทำให้นักเรียนแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้

2. ครูผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนใช้วิธีแก้ปัญหามากกว่า 1 วิธี เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีกระบวนการคิดอย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีงานวิจัยที่นำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เนื้อหาอื่น ๆ ของสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2542). *การสอนคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทิพวัลย์ สาริกา. (2553). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้เทคนิค TAI กับ การจัดการเรียนรู้แบบ SSCS*. ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

นวลจันทร์ ผลอุดทา. (2545). *ผลการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบ SSCS ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ครุศาสตรหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2537). การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์. *ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางวิชาคณิตศาสตร์ หน่วยที่ 12-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ยุพิน พิพิธกุล. (2539). *การเรียนการสอนคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

วนิดา มณีวรรณ. (2534). *มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาศึกษาศาสตร์-การสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วัลลภ มานักฆ้อง. (2549). *การพัฒนาชุดกิจกรรมด้วยวิธีการสอบแบบ SSCS เรื่อง อสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร. (2555). *ครบเครื่องเรื่องควรรู้สำหรับครูคณิตศาสตร์: หลักสูตรการสอนและการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). วันที่ค้นข้อมูล 14 กุมภาพันธ์ 2555, เข้าถึงได้จาก http://www.niets.or.th.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ครูคณิตมืออาชีพสู่เส้นทางความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: 3-คิว มีเดีย.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: 3-คิว มีเดีย.

สิริพร ทิพย์คง. (ม.ป.ป.). *งานวิจัยการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2521-2542*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุกัญญา สุมโน. (2553). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง “ร้อยละ” ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SSCS. *วารสารคณิตศาสตร์, 55*(623-624), 69.

สุกัญญา สุมโน. (2554). *การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง “ร้อยละ” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบ SSCS โรงเรียนวัดหนองแขม (สหราษฎร์บูรณะ)*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุภาพร ปิ่นทอง. (2554). *การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ และเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบ SSCS และการสอนโดยใช้เทคนิค KWDL*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุภัทรา สิริรุ่งเรือง. (2554). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ SSCS ที่มีต่อความสามารถในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง “ประยุกต์ของสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศจังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อัมพร ม้าคนอง. (2554). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Pizzini, Shepardson, & Abell, (1989). A Ritionale for and the Development of a Problem Solving Model of Instruction in Science Education. *Science Education*,*73*(5), 523-534.

Wilson, Fernandez, & Hadaway. (1993). *Mathematics Problem Solving*. Research Ideas for the Classroom, High School. New York: Macmillan Publishing Company.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*

Effects of STAD Learning Activities on Trigonometric Ratio of Matthayom 4 Students

ดารณี ศักดิ์แสนศิลป์**

ดร.คงรัฐ นวลแปง***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ หัวข้อที่ใช้คือ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบ STAD และแบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที *(t-test)*

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ STAD / การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ / อัตราส่วนตรีโกณมิติ

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare mathematics learning achievement between before and after using STAD learning activities 2) to compare mathematics learning achievement and mathematics problem solving ability between the students who learned via STAD learning activities and traditional learning activities; The topics under study were Trigonometric Ratios for M.S.4. The subjects under study were 2 classes of Matthayom 4 students of Banglamung School in Banglamung District of Chonburi in the 2nd semester of year 2013 derived by Cluster Random Sampling then randomly assigned into the experimental and control group. The instruments included the STAD learning plans, the traditional learning plans, the mathematics learning achievement test and the mathematics problem solving ability test. The statistics used mean, standard variation and t-test.

The findings were as follows:

1. The mathematics learning achievement of the students who learned via STAD learning activities was significantly higher than before learning activities at the .01 level.

2. The mathematics learning achievement of the students who learned via STAD learning activities was significantly higher than the students who learned via traditional learning at the .01 level.

3. The mathematics problem solving ability of the students who learned via STAD learning was significantly higher than the students who learned via traditional learning at the .01 level.

Keywords: STAD Learning Activities / Mathematics Problem Solving / Trigonometric Ratios.

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยเหตุผล กระบวนการคิดและการแก้ปัญหา ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนมีเหตุผล มีการคิดอย่างวิจารณญาณและเป็นระบบ มีทักษะการแก้ปัญหา ทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้เหมาะสม จึงมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ยิ่งกว่านั้นคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดจนศาสตร์อื่น ๆ ทำให้มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากในทุกวันนี้ แต่การเรียนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมา มีนักเรียนจำนวนมากที่ยังมีความรู้น้อยในเรื่องความสามารถเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การแสดงหรือการอ้างอิงเหตุผล การสื่อสารหรือการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่าง ๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันและในการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการแก้ปัญหา จึงเป็นทักษะ/กระบวนการหนึ่งที่นักเรียนควรจะเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดทักษะขึ้นในตัวนักเรียน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้นักเรียนมีแนวคิดที่หลากหลาย มีนิสัยกระตือรือร้นไม่ย่อท้อและมีความมั่นใจในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานที่นักเรียนสามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551, หน้า 1)

จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์ของชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2553, 2554 และ 2555 ภาพรวมระดับประเทศ มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 14.99, 22.73 และ 22.73 ตามลำดับ ส่วนคะแนนของโรงเรียนบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ร้อยละ 13.79, 22.70 และ 22.83 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน (เกณฑ์มาตรฐานเท่ากับร้อยละ 50) และพบว่าในสาระการวัด ปีการศึกษา 2553, 2554 และ 2555 ภาพรวมระดับประเทศ มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 9.98, 20.98 และ 20.67 ตามลำดับ ส่วนของระดับโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 12.59, 19.92 และ 20.57 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยในสาระการวัดอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2555, online) และจากการวิเคราะห์สาระการวัดในรายวิชาพื้นฐานของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่ามีเนื้อหาเพียงเรื่องเดียวคือเรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ซึ่งเรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติเป็นเนื้อหาเรื่องหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากจะเป็นพื้นฐานของการเรียนในเรื่องฟังก์ชันตรีโกณมิติของรายวิชาเพิ่มเติม และยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปใช้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวให้ดีขึ้น

จากการวิเคราะห์เนื้อหาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายรายวิชาพื้นฐานระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ พบว่าประกอบด้วยเนื้อหา 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ อัตราส่วนตรีโกณมิติ และส่วนที่สองคือการประยุกต์อัตราส่วนตรีโกณมิติ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์ในเรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ เพราะเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ เรียนไม่สนุก เนื้อหาเข้าใจยาก นักเรียนไม่มีพื้นฐานของความรู้ ไม่สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่กำลังเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของยุพิน พิพิธกุล, 2539, หน้า 42 ที่ว่าบางคนเรียนโดยใช้วิธีการท่องจำ บางคนจำกฎหรือสูตรได้แต่ไม่สามารถแก้โจทย์ได้ การทำแบบฝึกทำได้ช้าและแก้ปัญหาไม่ได้ ขาดความแม่นยำและความคล่องแคล่วในการคิดคำนวณ จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำ

จากปัญหาและสาเหตุของการจัดการเรียนการสอนเรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ดังกล่าว จะเห็นได้ว่านักเรียนขาดทักษะการแก้ปัญหาและไม่สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ฝึกฝน และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง จนเป็นทักษะพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งยังพบว่าในปัจจุบันนักเรียนมีการแข่งขันกันมาก มุ่งที่จะเอาชนะเหนือผู้อื่นเพื่อจะได้ในสิ่งที่ตนต้องการ ส่งผลให้นักเรียนเห็นแก่ตัว ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงทำให้สังคมขาดคนดี การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ นักเรียนควรให้ความช่วยเหลือร่วมมือกันในการเรียนรู้ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคม ทำงานร่วมกันยอมรับเพื่อนร่วมงานและลดการแข่งขันเป็นรายบุคคล ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (Student Team-Achievement Division: STAD) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ STAD เป็นการจัดการเรียนรู้ ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาปัญหาที่มีคำตอบที่ถูกต้องชัดเจน เช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ ไม่มีเกมการแข่งขันแต่ใช้การทดสอบรายบุคคลแทนการแข่งขัน ซึ่งนักเรียนต้องเอาใจใส่รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกในทีม ส่งเสริมผู้ที่มีความรู้ความสามารถต่างกันเรียนรู้ร่วมกันได้ เห็นคุณค่าของความแตกต่างกันทางสังคม ความหลากหลาย มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการช่วยเหลือกันเรียนรู้ที่จะให้

บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD กับการจัดการเรียนรู้ แบบปกติ

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 10 ห้องเรียน ซึ่งจัดแบบคละความสามารถ จำนวน 487 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียน บางละมุง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ได้นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD 1 ห้องเรียน และนักเรียนที่ได้รับ การจัดการเรียนรู้แบบปกติ 1 ห้องเรียน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การจัดการเรียนรู้แบบ STAD
2. การจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบละ 10 คาบๆ ละ 50 นาที โดยมีการทดสอบก่อนเรียน จำนวน 1 คาบ และทดสอบหลังเรียน จำนวน 2 คาบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) หมายถึง การจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4-5 คน โดยมีสมาชิกที่มีความสามารถทางการเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน โดยผู้สอนจะทำการสอนเนื้อหาทั้งชั้นก่อน แล้วให้นักเรียนทำกิจกรรม นักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน มีการอภิปรายร่วมกันในบทเรียน ให้เข้าใจเนื้อหาในส่วนที่ไม่เข้าใจ และให้ถามเพื่อนก่อนที่จะถามผู้สอน หากเพื่อนตอบไม่ได้จึงถามผู้สอน หลังจากจบบทเรียนจะมีการทดสอบเป็นรายบุคคล ไม่มีการช่วยเหลือกันในการทดสอบ คะแนนที่ได้จากการทดสอบจะถูกนำมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับ การชมเชยหรือรางวัล ซึ่งสามารถสรุปเป็นขั้นของการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

1. ขั้นนำเสนอบทเรียน ผู้สอนนำเสนอสิ่งที่นักเรียนต้องเรียน ด้วยการสอนวิธีต่าง ๆ อาจจะใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย สาธิต อธิบายและการใช้คำถามเป็นต้น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน

2. ขั้นศึกษากลุ่มย่อย ผู้สอนจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ที่มีความสามารถทางการเรียนต่างกัน โดยใช้คะแนนการทดสอบก่อนเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ให้นักเรียนแก้ปัญหาในใบงานตามที่ได้รับมอบหมายจากที่ผู้สอนกำหนด (1 ชุดต่อ 1 กลุ่ม) สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมกันอธิบายซักถามหรือการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อช่วยเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนมา หลังจากนั้นมีการตรวจสอบความถูกต้องของคำตอบ และมีการสรุปความรู้ในสิ่งที่เรียนไป โดยในขั้นนี้นักเรียนจะได้ฝึกการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนการแก้ปัญหาดังนี้

2.1 ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ให้นักเรียนศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับโจทย์ปัญหาถึงสิ่งที่โจทย์ถามและสิ่งที่โจทย์กำหนดมาให้

2.2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ให้นักเรียนคิดหาวิธีการที่จะใช้ในการแก้ปัญหา หรือกำหนดแนวทางที่จะแก้ปัญหานั้น

2.3 ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา ให้นักเรียนลงมือในการแก้ปัญหาตามที่วางไว้ เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง

2.4 ขั้นตรวจสอบ ให้นักเรียนพิจารณาวิธีการแก้ปัญหาตามขั้นตอนที่ทำมา ว่าได้คำตอบตรงตามข้อคำถามหรือไม่

3. ขั้นทดสอบย่อย ผู้สอนจะทำการทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล หลังจากที่เรียนเนื้อหาจบในแต่ละเรื่อง ประมาณ 15-20 นาที เพื่อเป็นการประเมินความเข้าใจในเนื้อหา ไม่มี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำตามความสามารถของตนเอง คะแนนที่ได้จากการทดสอบจะถูกแปลงเป็นคะแนนกลุ่ม

4. ขั้นแจ้งคะแนน ผู้สอนให้นักเรียนช่วยกันตรวจคะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้ของแต่ละคนมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม (กลุ่มที่มีสมาชิกไม่เท่ากัน ให้ใช้คะแนนเฉลี่ยแทนคะแนนรวม กลุ่มใดที่ได้คะแนนสูงสุดจะได้รับการยกย่องหรือชมเชย)

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการหาวิธีการหาคำตอบโดยจะต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ ประสบการณ์และทักษะพื้นฐานต่าง ๆนำมาประยุกต์ใช้นำไปสู่แนวทางการแก้ปัญหาและแนวคิดใหม่ ๆ ทางคณิตศาสตร์เพื่อให้ได้คำตอบนั้น ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหา ประกอบด้วยขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ขั้นดำเนินการแก้ปัญหาและขั้นตรวจสอบ

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาทั้งด้านความรู้และทักษะในเรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ซึ่งผู้วิจัยผู้สร้างขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าเฉลี่ยเหมาะสมเท่ากับ 4.65 ซึ่งมีคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด

2. แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าเฉลี่ยเหมาะสมเท่ากับ 4.52 ซึ่งมีคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย .23 - .73 ค่าอำนาจจำแนก .23 - .58 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .82

4. แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ เป็นข้อสอบแบบเขียนตอบ จำนวน 5 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย .33 - .49 ค่าอำนาจจำแนก .22 - .53 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .70

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ค่าสถิติ t – test แบบ Dependent

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติโดยใช้สถิติ t – test แบบ Independent

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD

คะแนน	*n*	$\bar{X}$	*SD*	*df*	*t*	*p*
ก่อนเรียน	49	5.43	2.20	48	-17.64*	.000
หลังเรียน	49	12.55	2.88			

*$p < .01$

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD เท่ากับ 5.43 และ 12.55 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐานพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดการเรียนรู้	*n*	$\bar{X}$	*SD*	*df*	*t*	*p*
แบบ STAD	49	12.55	2.88	95.59	3.39*	.001
แบบปกติ	49	10.51	3.08			

*$p < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เท่ากับ 12.55 และ 10.51 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐานพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนตรีโกณมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ STAD กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดการเรียนรู้	*N*	$\bar{X}$	*SD*	*df*	*t*	*p*
แบบ STAD	49	43.37	5.27	95.44	5.27*	.000
แบบปกติ	49	37.96	4.88			

*$p < .01$

จากตารางที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ เท่ากับ 43.37 และ 37.96 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งจากการทดสอบสมมติฐานพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียน

สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้พบว่าก่อนการทดลองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนค่อนข้างต่ำ แต่หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของกุลวดี สร้อยวารี (2553, หน้า 75) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ของนักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากในขั้นศึกษากลุ่มย่อยเป็นการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่คละความสามารถทางการเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละ 4-6 คน ทุกคนในกลุ่มมีหน้าที่ต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน นักเรียนที่เรียนเก่งต้องช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกที่เรียนอ่อนกว่าเพื่อให้คนอื่น ๆ ในกลุ่มได้เข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม ทั้งยังช่วยกันแก้ปัญหาเนื้อหาที่เรียนไป จนทำให้คะแนนของกลุ่มดีขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น และจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีคะแนนเท่ากับ 12.55 คิดเป็นร้อยละ 62.75 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง การที่ได้คะแนนค่อนข้างต่ำเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนบางละมุงจัดแบบคละความสามารถ นักเรียนมีพื้นฐานทางด้านความรู้แตกต่างกัน ส่วนมากพื้นฐานความรู้เดิมไม่ดีจึงทำให้ไม่สนใจที่จะเรียนหรือรับความรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่จะนำไปแก้ปัญหาที่กำลังเรียนหรือนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนไม่มีความพร้อมในการเรียน ส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครองมาจากต่างจังหวัดมีปัญหาทางด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถที่จะได้รับความรู้ได้เต็มตามศักยภาพ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่สูงเท่าที่ควร

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมจิตร หงษา (2551, หน้า 67) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยการสอนด้วยเทคนิค STAD กับ การสอนแบบปกติ และพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการสอนด้วยเทคนิค STAD สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนปกติ จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD นักเรียนในกลุ่มทุกคนจะช่วยเหลือ แลกเปลี่ยน และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง สมาชิกทุกคนในกลุ่มกล้าถามคำถามที่ตนไม่เข้าใจ มีการพูดคุย อภิปราย ซักถามจนเกิดความเข้าใจ นักเรียนที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าให้ตามเพื่อนทัน มีความกระตือรือร้นและความสนุกสนานในการทำกิจกรรม มีการให้กำลังใจ การยอมรับในความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มและยอมรับในความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการปรับตัวเข้ากับเพื่อน สมาชิกทุกคนร่วมกันรับผิดชอบในความสำเร็จของกลุ่ม มีบทบาทในการแสดงออกในความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผู้วิจัยมอบให้ ซึ่งต่างจากนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่นักเรียนทำงานตามความสามารถของตนเอง มีการให้ความร่วมมือกับคนอื่นน้อย นักเรียนที่เรียนเก่งและปานกลางจะทำกิจกรรมอย่างมีความสุข แต่นักเรียนที่เรียนอ่อนจะเกิดการเบื่อหน่ายไม่อยากที่จะร่วมกิจกรรมจนผู้วิจัยต้องกระตุ้นโดยการตั้งคำถามให้มีส่วนร่วมมากขึ้น และให้กำลังใจทั้งทบทวนเนื้อหาในส่วนที่ไม่เข้าใจหลายครั้งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543, หน้า 44) ที่ว่าสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มมีความสุขกับการเรียน มีการแลกเปลี่ยนความคิดและยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ได้มีการซักถาม นักเรียนที่เรียนเก่งสามารถที่จะช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าให้เข้าใจและตามเพื่อนทัน จึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียน

มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จมากขึ้น

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเชี่ยวชาญ เทพกุศล (2545, หน้า 108-109) ที่ได้ศึกษาพัฒนาชุดการเรียนแบบ STAD ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD พบว่านักเรียนที่ได้ใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ตามแนว STAD พบว่านักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องแนวคิดของสลาวิน (Slavin. 1990, p. 60) และวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543, หน้า 44) ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบ STAD เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างอิสระ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ใช้ความสามารถในการหาวิธีการในการหาคำตอบโดยจะต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ประสบการณ์และทักษะพื้นฐานต่าง ๆ ที่มีนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการนำไปสู่แนวทางการแก้ปัญหาและแนวคิดใหม่ ๆทางคณิตศาสตร์เพื่อให้ได้คำตอบนั้น มีความรับผิดชอบเอาใส่ใจใส่ต่อตนเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่นที่มีความสามารถแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามขั้นตอนการแก้ปัญหาแล้วพบว่าในขั้นทำความเข้าใจปัญหาของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD นักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจปัญหาได้ถูกต้องสามารถบอกสิ่งที่โจทย์ถามและสิ่งที่โจทย์กำหนดมาให้ได้ จะมีบ้างบางส่วนที่ยังไม่เข้าใจไม่สามารถระบุได้ว่าโจทย์ถามอะไรและโจทย์กำหนดอะไรให้ แต่นักเรียนที่เรียนเก่งได้มีการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าในกลุ่มของตนเองเพื่อให้เกิด ความเข้าใจมากขึ้น จึงทำให้นักเรียนเข้าใจและบอกได้ถึงสิ่งที่โจทย์ถามและสิ่งที่โจทย์กำหนดมาให้ได้มากขึ้น ในขั้นวางแผนแก้ปัญหา ในช่วงแรกนักเรียนที่เรียนอ่อนจะไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของนักเรียนที่เรียนเก่ง เมื่อผู้วิจัยได้กระตุ้นและให้ข้อเสนอแนะถึงภารกิจของกลุ่มจึงทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในการรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่มและได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน ทำให้แต่ละกลุ่มมีแนวคิดและวางแผนการแก้ปัญหาได้หลากหลายขึ้น ทั้งนักเรียนที่เรียนอ่อนได้เรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนที่เรียนเก่งกว่า นักเรียนที่เรียนเก่งจะเรียนรู้ที่จะอดทน และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลมากขึ้นทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ขั้นดำเนินการแก้ปัญหา นักเรียนส่วนใหญ่ได้ช่วยกันนำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ได้อย่างถูกต้องและแสดงลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน นักเรียนที่เรียนเก่งและนักเรียนที่เรียนปานกลางจะมีบทบาทในการดำเนินการมาก และช่วยกันให้ความรู้นักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าเพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการมากขึ้น ทั้งยังทำให้มีการพัฒนาทักษะการคิด มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น มีการที่จะยอมรับการช่วยเหลือ และไว้วางใจผู้อื่น มีความสนุกและตื่นเต้นในการทำกิจกรรม มีการสื่อสารที่ดีขึ้น ทั้งยังลดข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม เพื่อเป้าหมายและความสำเร็จของกลุ่ม ขั้นตรวจสอบ นักเรียนสามารถตรวจสอบคำตอบได้ถูกต้องและสมบูรณ์ จะมีบางส่วนที่ไม่เห็นความสำคัญของการตรวจสอบคำตอบ โดยไม่เขียนการตรวจสอบคำตอบ ซึ่งผู้สอนได้ชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการตรวจสอบคำตอบว่าสิ่งที่นักเรียนทำไปถูกต้องหรือไม่ และอธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่นักเรียนไม่เข้าใจจนเข้าใจมากขึ้นและให้กำลังใจพร้อมกระตุ้นให้เกิดความพยายามมากขึ้น ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนเห็นความสำคัญของตนเองและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ให้ความร่วมมือในภารกิจของกลุ่ม กล้าที่ฝึกและพัฒนาความคิด และให้ความช่วยเหลือเพื่อสมาชิก เอาใจใส่ต่อตนเองและเพื่อนสมาชิกมากขึ้นและยังเห็นแก่ประโยชน์เพื่อผู้อื่น จากการที่กลุ่มมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและช่วยเหลือกันส่งผล

ให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเวชฤทธิ์ อังกนะภัทรขจร (2554, หน้า 112) ที่กล่าวว่าการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ต้องเริ่มด้วยปัญหาที่ท้าทายความสามารถ ดึงดูดความสนใจ น่าสนใจ เหมาะกับวัยและพัฒนาการของนักเรียน ใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหาของตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและลงมือปฏิบัติ มีการสนับสนุนให้นักเรียนมีการแก้ปัญหาตามขั้นตอน และใช้วิธีการแก้ปัญหามากกว่า 1 วิธี โดยให้นักเรียนตั้งคำถามกับตนเองเพื่อต้องการคำอธิบาย มีการสื่อสารแนวทางการแก้ปัญหามากกว่า 1 ช่องทาง และสนับสนุนให้นักเรียนตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เพิ่มเติมเพื่อช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ผู้สอนควรทำความเข้าใจในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพราะจากผลการทดลองถึงแม้ผู้สอนจะเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้แต่คะแนนผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำ

1.2 ในการทำกิจกรรมผู้สอนควรให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนอย่างใกล้ชิด พร้อมให้ความช่วยเหลือนักเรียนซึ่งจะส่งผลต่อความตั้งใจในการทำกิจกรรมและความสามารถในการแก้ปัญหาของแต่ละบุคคลอย่างเต็มความสามารถ

1.3 ในการจัดกิจกรรม นักเรียนที่เรียนเก่งจะมีบทบาทมากในการอธิบายเนื้อหาให้เพื่อนเข้าใจ จนบางครั้งอาจเกิดการเบื่อหน่ายในการทำกิจกรรม และนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าอาจไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมและคอยให้กิจกรรมเสริมพร้อมทั้งให้กำลังใจในการทำกิจกรรม

1.4 เมื่อนักเรียนไม่กระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม บางคนไม่ร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรม ผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนทำตามกติกา และเป้าหมายความสำเร็จของกลุ่ม และให้รางวัลกับนักเรียนที่เรียนเก่ง หรืออาจใช้เกมเพื่อให้นักเรียนไม่เกิดความเบื่อหน่าย

1.5 ในขั้นการตรวจสอบของการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์นักเรียนไม่ให้ความสำคัญในขั้นดังกล่าว ผู้สอนควรชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของขั้นตอนการตรวจสอบ และกระตุ้นให้นักเรียนมีการตรวจสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทุกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ไปใช้ในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้านอื่น ๆ

2.2 ควรทำวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ STAD กับรูปแบบการเรียนการสอนอื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ STAD ในเนื้อหาคณิตศาสตร์เรื่องอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กุลวดี สร้อยวารี. (2553). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องจำนวนเชิงซ้อนโดยวิธีการจัดการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอิสลามสันติชน.* ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เชี่ยวชาญ เทพกุศล. (2545). *การพัฒนาชุดการเรียนแบบ STAD ที่เน้นทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่องทศนิยมและเศษส่วน.* ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, วิชาเอกการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปรีชา เนาว์เย็นผล. (2537). *ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะและวิทยวิธีทางคณิตศาสตร์ หน่วยที่ 12.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2543). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิพเพรส.

ยุพิน พิพิธกุล. (2539). *การเรียนการสอน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์.* กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555 ข). *คณิตศาสตร์มืออาชีพเส้นทางสู่ความสำเร็จ.* กรุงเทพฯ: 3-คิว มีเดีย.

สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. (2555). *การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET).* วิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วันที่สืบค้น 2 เมษายน 2556, เข้าถึงได้จากhttp//niest.or.th.

สมจิตร หงสา. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องเซตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD) กับการสอนปกติ.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

Slavin. R. E. (1990). *Cooperative learning theory. Research and Practice.* Englewood Cliffe, New Jersey: Prentice Hall.

การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ*

Themodel of Empowerment Participatory Action Research with The Community Participation in Health Promotion

กานต์นะรัตน์ จรามร**

ดร.สมศักดิ์ ลิลา***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ พัฒนารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจและศึกษาผลการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่แกนนำสุขภาพประจำครอบครัวจำนวน 295 คนในระยะแรกและจำนวน 30 คนในระยะสุดท้าย เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามการมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมสุขภาพในชุมชนและแบบสอบถามพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและใช้โปรแกรม LISREL 8.72 เพื่อวิเคราะห์โมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุผลการวิจัยพบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพมากที่สุดได้แก่การติดต่อสื่อสาร รองลงมาคือแรงจูงใจเจตคติต่อการมีส่วนร่วมส่วนบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพโดยรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่พัฒนาขึ้นได้แก่หลักสูตรพัฒนาศักยภาพแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งผลการใช้รูปแบบพบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ/ การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to study influence of factors affecting effective the community participation behavior in health promotion, building the model of empowerment participatory action research and study the effects of the model of empowerment participatory action research with the community participation behavior in health promotion. The sample

*ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

consisted of 295 family health leader in first phase and 30 family health leader in final. The research instrument included the community participation in health promotion and the community participation behavior in health promotion. Data were analyzed by basis statistical analysis program, the causal relationship model through LISREL 8.72 and the content analysis was also used. The results indicated that the influence of factors affecting effective the community participation behavior in health promotion from the highest effects toward least effects as the following results; communication, motivation and attitude toward participation. Indirect effective the community participation behavior in health promotion was organization climate. The model of empowerment participatory action research was the community participation in health promotion of family health leader competency development program. And the finding wassignificant of the community participation in health promotion between pretest and posttest groups.

Keywords: Empowerment Participatory Action Research/ The Community Participation

บทนำ

ประเทศไทยดำเนินการแก้ไขด้านปัญหาสาธารณสุขโดยเน้นการใช้สาธารณสุขมูลฐานเป็นกลวิธีหลักในการดำเนินการ มุ่งหวังให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความจำเป็นพื้นฐาน ซึ่งหลักการสำคัญที่เป็นหัวใจของการดำเนินการสาธารณสุขมูลฐานคือการมีส่วนร่วมของประชาชน เน้นแนวคิดการพัฒนาที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนแต่การส่งเสริมสุขภาพของประชาชนที่ผ่านมาอยู่ในรูปแบบของการดำเนินการและจัดตั้งจากภาครัฐมากกว่าที่จะเกิดจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ดังจะเห็นได้จากการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพให้กับประชาชนเป็นการอบรมมากกว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การค้นหาและการแก้ปัญหาดำเนินการโดยบุคลากรภาครัฐมิใช่เกิดจากความคิดความต้องการประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างคนต่างทำ ไม่มีการประสานงาน ทำให้รูปแบบและขั้นตอนซ้ำซ้อน สูญเสียงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ (กระทรวงสาธารณสุข, 2546) ดังนั้นจึงควรมีวิธีการที่สามารถแก้ปัญหาสุขภาพโดยเจ้าของสุขภาพเป็นผู้กำหนดทิศทางการดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว ภายใต้องค์ความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของแต่ละพื้นที่เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสุขภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่องและปัจจุบันพบว่าในการแก้ปัญหาของชุมชนนิยมใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นเครื่องมือในการค้นหาสาเหตุและกลวิธีแก้ไขปัญหา เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิจัยที่สะท้อนปัญหาของชุมชนและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมนับตั้งแต่การระบุปัญหา การให้ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนหารูปแบบหรือวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนนั้น ๆ แต่จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่สำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมคือการขาดความต่อเนื่องในการมีส่วนร่วมเนื่องจากไม่มีเวลา ขาดความรู้ ความเข้าใจต่อกระบวนการและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมชาวบ้านคิดตามผู้นำชุมชน นอกจากนี้ปัญหาในขั้นการปฏิบัติตามโครงการซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องของการทำการวิจัยการที่ชาวบ้านมองเห็นการวิจัยเป็นเรื่องทางเทคนิคที่ต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะและคิดว่าไม่เกี่ยวกับปากท้องที่ต้องทำมาหากินประจำวันทำให้ผู้ที่เข้าร่วมการวิจัยมักเป็นชาวบ้านขาประจำที่มักอยู่ในเครือข่ายของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (ชัชวาล ทัตศิวิช, 2551) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าการวางแผนการดำเนินกิจกรรม

ด้านการส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่จัดทำโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สมาชิกอบต.หรือชาวบ้านไม่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง (นงค์นุช กันทะปัน, 2551) หรือมีก็เป็นบางครั้งเท่านั้น ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับน้อย เจ้าหน้าที่ไม่ให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง (ยุทธนา ราชรักษ์, 2551)อีกทั้งอุปสรรคสำคัญของการมีส่วนร่วมคือความไม่มีพลังอำนาจ ทำให้เกิดปัญหาการแยกส่วนและเกิดความแปลกแยกทั้งในด้านความสัมพันธ์ ด้านจิตสำนึกและด้านสังคม (Hirsch, 1996) ซึ่งการสร้างพลังเป็นเครื่องมือในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนที่จะสามารถช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดความกระตือรือร้น ชักจูงใจและสามารถนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนและกระบวนการพัฒนาของประชาชน (Gibson, 1991) อีกทั้งการสร้างพลังจะทำให้เห็นคุณค่าของตนเองรวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอื่นๆ (Purdey, 1994)

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักในการส่งเสริมสุขภาพ รับรู้ความสามารถของตนเอง ครอบครัวและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจปัญหาของชุมชน มีทักษะในการจัดการกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องและร่วมกันหารูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพชุมชนนั้นๆ อันจะนำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสมในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

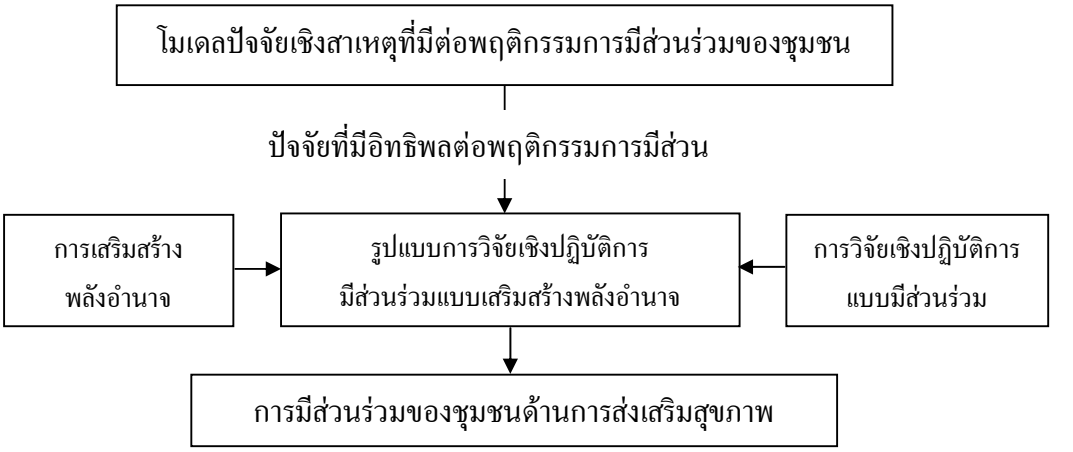

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพเป็นรูปแบบการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานแบ่งออกเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาเป็นแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวในชุมชนที่คัดเลือกตามแนวทางที่กำหนดตามคุณสมบัติรวมทั้งสิ้น 10,721 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชากรที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) โดยสุ่มอย่างง่ายเพื่อคัดเลือกอำเภอ จากนั้นคัดเลือกโดยใช้ตำบลเป็นตัวแปรในการแบ่ง รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 295 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในระยะนี้แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ 1) ตัวแปรแฝงประกอบด้วยตัวแปรแฝงภายนอก 4 ตัวแปรได้แก่ การติดต่อสื่อสาร บรรยากาศองค์กร แรงจูงใจ เจตคติต่อการมีส่วนร่วม และตัวแปรแฝงภายใน 1 ตัวแปรได้แก่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพและ 2) ตัวแปรสังเกตได้จำนวน 16 ตัวแปร

รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามการมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมสุขภาพในชุมชน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) พบว่ามีค่าความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC ; Item Objective Congruence Index) ตั้งแต่ 0.6-1.0 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทั้งหมด และตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธี Kuder Richardson Formula 20 หรือ KR-20 ในข้อคำถามที่เป็นการให้คะแนนพบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .795 และใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) สำหรับข้อคำถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่าพบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรายด้านตั้งแต่ .880 ถึง .956จากนั้นวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ รวมทั้งวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้โปรแกรมลิสเรล (LISREL Version 8.72) (Joreskog&Sorborn, 1993) และสรุปปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพและนำปัจจัยดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจในระยะที่ 2

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ

ผู้วิจัยยึดหลักการให้ความสำคัญเคารพต่อความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่น(พันธุ์ทิพย์ รามสูตร, 2540) หลักการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Gibson, 1991) โดยพัฒนารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจจากหลักสูตรการฝึกอบรมแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวโดยกระบวนการศึกษาเพื่อสร้างพลัง (เยาวดี สุวรรณนาคะ, 2543) หลักสูตรการจัดการสุขภาพชุมชน (อมร นนทสุต, 2551) และหลักสูตรการดำเนินงานการสื่อสารด้านสุขภาพในชุมชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2550) และให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพที่วิเคราะห์ได้ในระยะที่ 1 จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่านพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีดำเนินการเมื่อหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว จึงนำไปศึกษาผลการใช้รูปแบบในระยะที่ 3 ต่อไป

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพโดยผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำ

ประชากรได้แก่แกนนำสุขภาพประจำครอบครัวชุมชน จังหวัดฉะเชิงเทราที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 30 คน

ตัวแปรในการวิจัย แบ่งเป็น 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ (Empowerment Participatory Action Research: EmPAR) และ 2) ตัวแปรตามได้แก่การมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ

รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพและแบบสัมภาษณ์การดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าที วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพสรุปผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพได้แก่การติดต่อสื่อสาร เจตคติต่อการมีส่วนร่วม แรงจูงใจและบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพโดยส่งผ่านอิทธิพลทางแรงจูงใจและเจตคติต่อการมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมของตัวแปรสาเหตุ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรตาม								
	ATTI			MOTI			BEHAV		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
COM	-	-	-	-	-	-	0.46	-	0.46
CLIM	0.75	-	0.75	0.75	-	0.75	-	0.18	0.18
ATTI	-	-	-	-	-	-	0.04	-	0.04
MOTI	-	-	-	-	-	-	0.28	-	0.28
R^2	0.40			0.56			0.57		

DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม, TE = อิทธิพลรวม, ATTI = เจตคติต่อการมีส่วนร่วม, MOTI = แรงจูงใจ, BEHAV = พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมสุขภาพ, COM = การติดต่อสื่อสาร, CLIM = บรรยากาศองค์กร

นอกจากนี้เมื่อทำการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรที่นำมาศึกษาในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพได้ร้อยละ 57 ดังภาพที่ 2

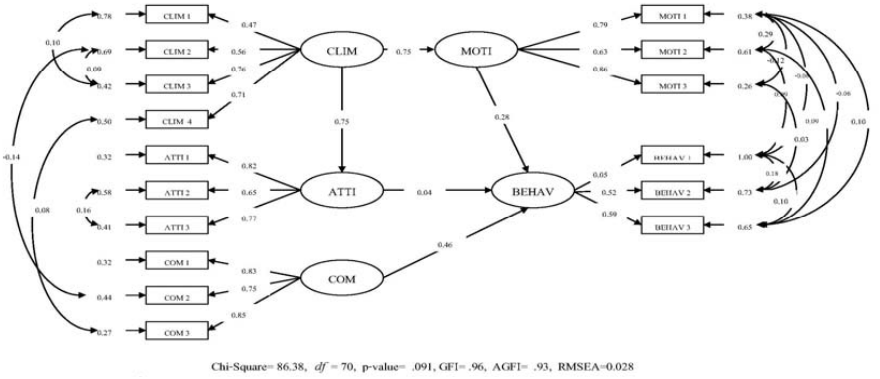

ภาพที่ 2 ผลการตรวจสอบโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ

2. รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่พัฒนาขึ้นได้แก่ “หลักสูตรพัฒนาศักยภาพแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ” แบ่งเป็น 6 ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการวิจัยระยะการเสริมสร้างพลังอำนาจระยะการวิจัยระยะกระตุ้นพลังอำนาจระยะทบทวนการวิจัยและระยะติดตามและประเมินผล ดังภาพที่ 3

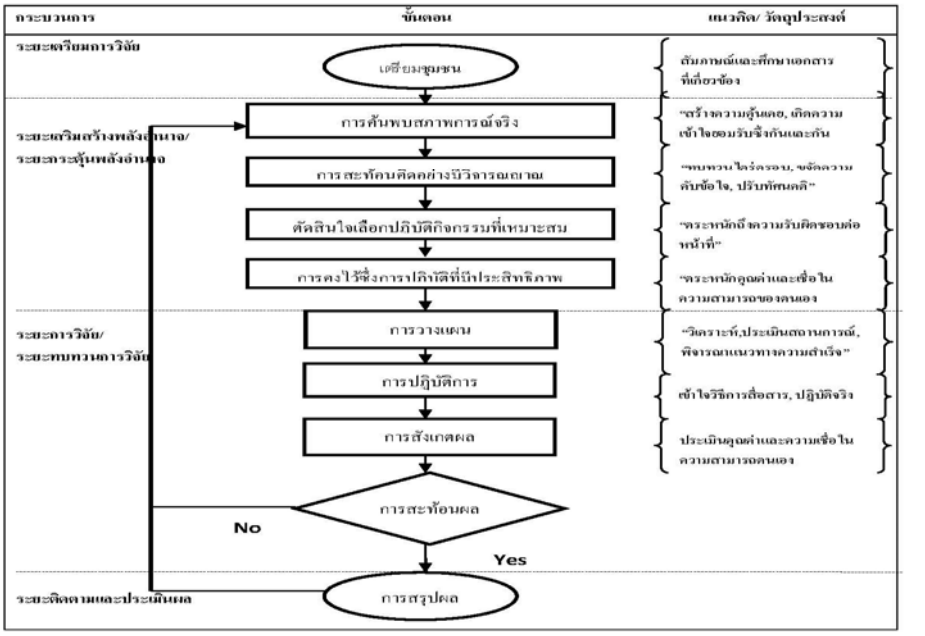

ภาพที่ 3 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ

3. ผลการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพก่อนการทดลองและหลังการทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพหลังการทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพได้แก่การติดต่อสื่อสาร แรงจูงใจและเจตคติต่อการมีส่วนร่วมโดยพบว่าการติดต่อสื่อสารและแรงจูงใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ ส่วนบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารเป็นปัจจัยภายนอกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าในตนเองและสร้างความมั่นใจให้กับคนในชุมชน (ปาริชาติ วัลยสเถียรและคณะ, 2548) สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ ทัศนคติและการยอมรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้มาใช้บริการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพธารน้ำแร่โรงพยาบาลระนองที่พบว่าความรู้ ทัศนคติและการสื่อสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการยอมรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ (พิงพรรณ สัจจา, 2549) ประกอบกับแรงจูงใจยังเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นปัจจัยผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และมีความสำคัญต่อการเพิ่มผลผลิตและการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (ปรียาพร วงศ์อรุตรโรจน์, 2542 ; พงศ์ธวัช วิวังสู, 2546 ; ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ, 2550) อีกทั้งบรรยากาศองค์กรยังมีความสัมพันธ์กับทัศนคติและพฤติกรรมการทำงาน หากผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในบรรยากาศของหน่วยงานที่ตนทำอยู่ เขาจะรู้สึกพึงพอใจที่จะทำงานนั้นอย่างเต็มความสามารถ มีความทุ่มเทในการทำงานจนเกิดความผูกพันกับงานจนสามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ (Hellriegel & Woodmam, 1974; Zimmerman & Rappaport, 1988; Scott & Jaffe, 1991; Zimmerman, 2000; Ronald, 2000; Dubrin, 2000)

2. พัฒนารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจตามหลักการและแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (พันธุ์ทิพย์ รามสูตร, 2540) ผสมผสานกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Gibson, 1991) ซึ่งหลักสูตรพัฒนาศักยภาพแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่พัฒนาขึ้นผ่านการพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมในด้านองค์ประกอบ รูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน โดยผู้วิจัยนำตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดได้แก่การติดต่อสื่อสารและแรงจูงใจมาเป็นประเด็นหลักสำคัญในการกำหนดองค์ประกอบและรายละเอียดในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อสารสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเข้าใจตนเอง ค้นพบเป้าหมายในชีวิตและค้นพบศักยภาพของตนเอง ปรับเปลี่ยนทัศนคติและเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมด้านการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ ประกอบด้วย 6 ระยะ ได้แก่ระยะเตรียมการวิจัย ระยะเสริมสร้างพลังอำนาจ ระยะการวิจัย ระยะกระตุ้นพลังอำนาจ ระยะทบทวนการวิจัยและระยะติดตามประเมินผล

3. ผลการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพก่อนการทดลองและหลังการทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพหลังการทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากความรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง (จรุงวรบุตร, 2550) อีกทั้งการรับรู้ความสามารถของตนเองนี้มีผลต่อการเลือกกระทำ ความพยายามและความ

อดทนต่อความยากลำบากเพื่อให้การกระทำนั้นประสบผลสำเร็จ (Schunk, 1996) สอดคล้องกับการศึกษาการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี ที่พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมและมีความสามารถในการจัดทำแผนชุมชนระยะ 3 ปีอย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนโดยชุนมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์และมีแนวทางพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน (สมหมาย แจ่มกระจ่าง และคณะ, 2551) นอกจากนี้การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ยังพบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความรู้เพิ่มขึ้นและมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ (ดาบชัย มาภา, 2550) เช่นเดียวกับการศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการสุขภาพภาคประชาชนเพื่อเมืองไทยแข็งแรงที่พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคือความเชื่อมั่นในศักยภาพของประชาชนในการจัดการสุขภาพด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุน (ชาติชาย สุวรรณนิตย์, 2550) และการศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดอุดรธานีที่พบว่าหลังการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมและรายด้านดีขึ้นกว่าก่อนการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ปานชีวา ณ หนองคาย, 2551)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าการติดต่อสื่อสารและแรงจูงใจมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพส่วนบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อเจตคติต่อการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอาทิ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนองค์กรต่าง ๆ จึงควรมีแนวทางในการติดต่อสื่อสารที่ดีคือมีข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน ทันเหตุการณ์ เพียงพอและทั่วถึง จึงจะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องหากลวิธีในการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมและสร้างบรรยากาศขององค์กรที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างตั้งใจ เกิดความมานะพยายามเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการให้บรรลุผลสำเร็จ

2. ผลของการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการส่งเสริมสุขภาพสามารถนำไปใช้ทั้งด้านการบริการด้านการบริหารและด้านการศึกษาดังนี้

2.1 ด้านการบริการ รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งทั้งในระดับบุคคลและชุมชน สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มแกนนำในชุมชนทั้งด้านสาธารณสุข ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นและด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพตนเองและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

2.2 ด้านการบริหาร ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นตัวอย่างของการจัดกิจกรรมด้านส่งเสริมสุขภาพที่แสดงถึงศักยภาพของบุคคลและชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาแกนนำสุขภาพประจำครองครัวของกระทรวงสาธารณสุขให้สามารถพึ่งตนเองด้านสาธารณสุขตามความเหมาะสม

2.3 ด้านการศึกษา การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่เสริมสร้างพลังอำนาจเป็นรูปแบบการศึกษาที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของคนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าในตนเอง เชื่อในความสามารถของตนเองและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน นับเป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมที่สร้างพลังอำนาจทั้งระดับบุคคลและชุมชน จึงควรมีการนำแนวความคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจไปประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอีกวิธีหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจได้ใช้เนื้อหาและประเด็นทางด้านสาธารณสุขในการฝึกอบรมดังนั้นเพื่อให้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจขยายผลสู่การพัฒนาด้านอื่น ๆ ผู้สนใจอาจพัฒนาเนื้อหาในด้านอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนาแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นโครงการต่อเนื่องเพื่อศึกษาถึงผลของการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจที่ได้ดำเนินการไปแล้วรวมทั้งช่วยส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น

3. ควรมีการนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจไปใช้ในชุมชนที่มีลักษณะแตกต่างกันอาทิเช่น ชุมชนเมือง ชุมชนแออัด เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีส่วนร่วมแบบเสริมสร้างพลังอำนาจในบริบทอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2546). *แนวคิด กรอบวิจัย การพัฒนาทิศทางพฤติกรรมสุขภาพ*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

_____. (2550). *แนวทางการอบรมฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขปี 2550*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

จรุง วรบุตร. (2550). *พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชนวัยกลางคน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัชวาล ทัตศิวิช. (2551). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research: PAR): มิติใหม่รูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น*. เข้าถึงได้จาก http://www.kmutt.ac.th/kif/pubic_html_search.php.

ชาติชาย สุวรรณนิตย์. (2550). โครงการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการสุขภาพภาคประชาชนเพื่อเมืองไทยแข็งแรง. *วารสารสุขภาพภาคประชาชน, 2*(5), 16.

ดาบชัย มาภา. (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: ธนธัชการพิมพ์.

นงค์นุช กันทะปัน. (2551). *การมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย*. การค้นคว้าอิสระพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปรียาพร วงศ์อรุตรโรจน์. (2542) .*จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ปานชีวา ณ หนองคาย. (2551). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้สูงอายุในจังหวัดอุดรธานี.* ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.* กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).

พงศ์ธวัช วิวังสู. (2546). *ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงานและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษา.* วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พันธุ์ทิพย์ รามสูตร. (2540). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิงพรรณ สัจจา. (2549). *การสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ ทัศนคติและการยอมรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้มาใช้บริการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพธารน้ำแร่ โรงพยาบาลระนอง.* วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธนา ราชรักษ์. (2551). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมสุขภาพประชาชนตามนโยบาย 6 อ. อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.* การค้นคว้าอิสระสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เยาวดี สุวรรณนาคะ. (2543). *ผลของกระบวนการศึกษาเพื่อสร้างพลังที่มีต่อการพัฒนาแกนนำสุขภาพประจำครอบครัว.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมหมาย แจ่มกระจ่าง และคณะ. (2551). การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาการจัดทำแผนชุมชนเทศบาลตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม*, *4*(2), 18-35.

อมร นนทสุต. (2551). *การสร้างและใช้แผนที่ยุทธศาสตร์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรปฏิบัติการ.* กรุงเทพฯ: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.

Dubrin. (2000). *Fundamental of organization behavior*. Ohio: A South Western.

Gibson, C. H. (1991). A concept analysis of empowerment.*Journalof Advance Nursing*, *16*, 354-361.

Hellriegel, D., Slocum, J. W., & Woodman, R. W. (1974). *Organizational Behavior*. Singapore: Asia Pte.

Hirsch, E. D. Jr. (1996). *The schools we need: And why we don't have them*. New York: Doubleday.

Joreskog, K. D., & Sorborn, D. (1993). *LISREL-7 User's reference guide*. Chicago: Scitienfic Software International.

Purdey, F. A. et al. (1994). Participatory health development in rural Nepal: Clarifying the process of community empowerment. *Health Education Quarterly*, *2*(3), 329-343.

Ronald, S. B. (2000). *Social capital theory and research*. New York: Walter de Gruyter.

Schunk, D. H. (1996). *Learning theories: an education perspective*. New York: Merill.

Scott, C. D., & Jaffe, D. T. (1991). *Empowerment: Building a committed workforce*. California: Kogan Page.

Zimmerman, M. (2000). Taking aim on empowerment research: On the distinction between individual and psychological conceptions. *American Journal of Community Psychology*, *5*(6), 50-53.

Zimmerman, M., & Rappaport, J. (1988). A citizen participation, perceived control and psychological empowerment (electronic version). *American Journal of Community Psychology*, *5*(5), 25-30.

กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ: กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

The Strategy Development for The Best Practice of Organization: The Case Study of Faculty of Education, Burapha University

ดร.สมชาย พัทธเสน*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรสังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 213 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า 1) การสร้างกลยุทธ์จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาทักษะ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีความคิดวิเคราะห์ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการอบรมหลักสูตรเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะและด้านอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน ส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษ 2) ด้านการพัฒนาให้บริการ ได้แก่ ส่งเสริมให้ทุกคนใช้กิริยาวาจาสุภาพ น้ำเสียงไพเราะ และยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสาธารณะ ดูแลเอาใจใส่ต่อผู้มาใช้บริการด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้ทุกคนมีน้ำใจ เสียสละ และอ่อนน้อมถ่อมตนในการให้บริการ ส่งเสริมให้ทุกคนทำงานแบบกัลยาณมิตร ให้ขวัญและกำลังใจต่อผู้ร่วมงานด้วยกัน 3) ด้านการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ เสริมสร้างให้ทุกคนตื่นตัวและพร้อมที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายตลอดเวลา พึงตระหนักให้ยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน พึงยกย่องให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน พึงตระหนักถึงการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม เสมอภาค โปร่งใส โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ 4) ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ส่งเสริมให้แต่ละฝ่ายมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่สามารถใช้ในการอ้างอิงได้ พัฒนาระบบการทำข้อมูลลงใน Web page ของแต่ละฝ่าย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยพัฒนาและปรับปรุงการทำงานโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : กลยุทธ์การพัฒนา/สู่ความเป็นเลิศ/การให้บริการ

*บุคลากรชำนาญการพิเศษ สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purpose of this research was to investigate strategy for personnel development towards service excellence at Faculty of Education, Burapha University. This study consisted of two phrases as follows: 1) developing strategy for personnel development by interviewing 20 experts, and 2) checking practical possibility by using a five-Likert scale survey with 213 personnel at Faculty of Education, Burapha University. The statistics used in this study were means and standard deviation.

The results were as follows:

1. Experts reported that personnel development should include skill development, including enhancing analytical thinking, self-problem-solving, enhancing workshop training in order to increase knowledge and other skills necessary for work, and developing English skills. Experts also suggested service development, including enhancing politeness in tone and smile, enhancing service mine, promoting devotion at work, and developing friendly atmosphere network. Additionally, experts suggested that personnel development should include moral development, consisting of preparing readiness for work, raising awareness of professional morals and ethics, respecting each other, and focusing on work achievement. Finally, expected suggested information technology development, including promoting the creation of database, developing a webpage in each department, and revising work system using technology.

2. The result of checking practical possibility revealed that the suggested guidelines by experts were possible at the moderate level.

บทนำ

กลยุทธ์การบริหารเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารองค์การเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งส่งผลต่อการบริหารองค์การสู่ความเป็นเลิศ (Excellence) การบริหารองค์การสู่ความสำเร็จนั้น จะต้องมีการพัฒนาหลายๆ ด้านให้มีความสมดุลและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป คือการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของงานที่มีผลต่อการบริหารองค์การ ซึ่งได้แก่ ลูกค้า คู่แข่งขัน ผู้สนับสนุน และผู้ควบคุม เพราะฉะนั้นการบริหารองค์การให้ประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นระบบและเป็น กระบวนการที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดกลยุทธ์ การดำเนินการกลยุทธ์ การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว จะต้องกระทำให้สอดคล้องสัมพันธ์ในเชิงระบบและกระบวนการที่เรียกว่า การวิเคราะห์ลูกโซ่แห่งคุณค่า เพื่อให้การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือบริหารองค์การเพื่อสร้างความได้เปรียบ ในการแข่งขัน (ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์, 2548)

บุคลากรทุกคนเป็นสินทรัพย์ที่มีค่าขององค์การและเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จและความอยู่รอดขององค์การ เมื่อบุคลากรทางการ

ศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ เนื่องจากการพัฒนาบุคลากรเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการบริหารงานบุคคล ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อให้กิจกรรมของหน่วยงานบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ได้ดีขึ้น ในทางการศึกษาก็เช่นเดียวกันการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษานับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการบริหารงานบุคคล เพราะวิทยาการต่างๆ ทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้เจริญก้าวหน้า มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคนิคของการทำงานอยู่เสมอ (สุลักษณ์ มีชูทรัพย์, 2536 หน้า 56)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรตามลักษณะของการบริหารงานในลักษณะของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐซึ่งมิใช่หน่วยงานราชการแต่ก็ไม่ใช่เอกชน ต้องบริหารงานตามนโยบายของสภามหาวิทยาลัย และคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่มีการวางแนวคิดบริหารเฉพาะ ดังนั้น การสื่อสารการบริหารงานคณะศึกษาศาสตร์ จึงต้องคล่องตัวรวดเร็วมุ่งผลสัมฤทธิ์ แต่เนื่องด้วยบุคลากร และผู้บริหารมีลักษณะการใช้ชีวิตและการปฏิบัติงานในกรอบของราชการมาเป็นระยะเวลากว่า 50 ปี และรวมทั้งในระบบเริ่มของการเปลี่ยนแปลงพระราชบัญัติของมหาวิทยาลัยบูรพา กำหนดให้บุคลาการที่เป็นราชการอยู่ก่อนหน้าของการเปลี่ยนแปลงและสมัครใจยังสามารถคงสิทธิ์ของการเป็นข้าราชการอยู่ได้ จึงมีผลให้ระบบหลายอย่างยังอยู่ในระหว่างของการปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (คณะศึกษาศาสตร์, 2554)

จากสภาพและเหตุผลดังกล่าว บุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ถือเป็นทรัพย์มนุษย์ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จการปฏิบัติงานถึงแม้นว่าองค์การจะมีแผนกลยุทธ์หรือแผนธุรกิจดีอย่างไรก็ตาม แต่หากไม่มีบุคลากรที่มีความพร้อมเป็นผู้ขับเคลื่อนแล้วก็จะไม่เกิดผลสำเร็จ ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานฝ่ายบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อที่จะได้กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผน การตัดสินใจ การพัฒนาบุคลากรในการให้บริการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ: กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในแต่ละด้านโดยสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนการตัดสินใจ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การพัฒนาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การพัฒนาเพื่อกำหนดทิศทางการให้บริการที่เหมาะสมในอนาคตต่อไป

คำถามการวิจัย

1. กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในแต่ละด้านเป็นอย่างไร

2. ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในแต่ละด้านอยู่ในระดับใด

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษากลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554-2558 ในกลยุทธ์ที่ 11 และกลยุทธ์ที่ 12 (คณะศึกษาศาสตร์, 2554) ได้กรอบการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทักษะ การพัฒนาการให้บริการ การพัฒนาจริยธรรม และการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังแผนภาพที่ 1

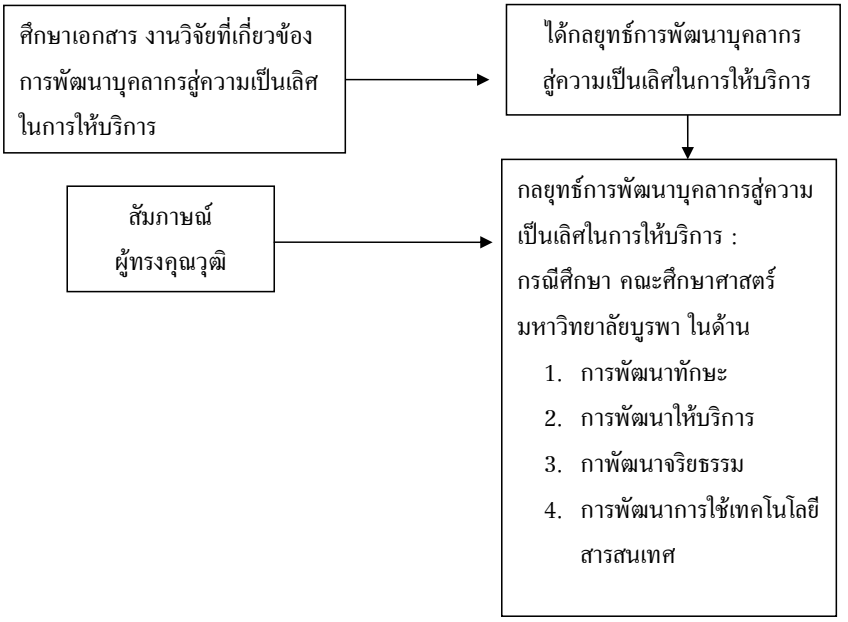

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ จำนวน 20 คน จากนั้นนำไป ศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์ โดยบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 213 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ได้จากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 319 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเป็นไปตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 213 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยยึดหลักการแนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาสภาพปัจจุบันของคณะศึกษาศาสตร์ รวมทั้งศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างกลยุทธ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน

2) นำข้อมูลจากข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นรายข้อกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากรสู่เพื่อความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3) นำข้อมูลข้อที่ 2 ไปศึกษาความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์โดยสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 213 คน

4) สรุปและนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดที่สร้างขึ้นโดยนำเอาทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์มาประยุกต์เข้ากับการพัฒนา ได้กรอบการพัฒนาเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทักษะ การพัฒนาให้บริการ การพัฒนาจริยธรรม และการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำมาวิเคราะห์ผลเป็นความถี่ และอันดับ จากนั้นนำข้อมูลไปสร้างเป็นแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ฉบับที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ กลยุทธ์ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยส่งหนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ และแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย นัดวันที่จะสัมภาษณ์ จากนั้นนำคำสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ ด้วยตนเองเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยได้นำข้อความที่เป็นข้อสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ และนำไปสัมภาษณ์มาแจกแจงความถี่ และจัดอันดับ จากนั้นนำไปสร้างเป็นแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับที่ 2 การตรวจสอบความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่าผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ควรมีกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาทักษะ ได้แก่ ส่งเสริมให้มีความคิดวิเคราะห์ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการอบรมหลักสูตรเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและด้านอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน ส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษ 2) ด้านการพัฒนาให้บริการ ได้แก่ ส่งเสริมให้ทุกคนใช้กิริยาวาจาสุภาพ น้ำเสียงไพเราะ และยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสาธารณะ ดูแลเอาใจใส่ต่อผู้มาใช้บริการด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้ทุกคนมีน้ำใจ เสียสละ และอ่อนน้อมถ่อมตนในการให้บริการ ส่งเสริมให้ทุกคนทำงานแบบกัลยาณมิตร ให้ขวัญและกำลังใจต่อผู้ร่วมงานด้วยกัน 3) ด้านการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ เสริมสร้างให้ทุกคนตื่นตัวและพร้อมที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายตลอดเวลา พึงตระหนักให้ยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน พึงยกย่องให้เกียรติและ

เคารพในศักดิ์ศรีซึ่งกันและกันพึงตระหนักถึงการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม เสมอภาค โปร่งใส โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นสำคัญ 4) ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ส่งเสริมให้แต่ละฝ่ายมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่สามารถใช้ในการอ้างอิงได้ พัฒนาระบบการทำข้อมูลลงใน Web page ของแต่ละฝ่าย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย พัฒนาและปรับปรุงการทำงานโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่ามีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอนำเสนออภิปรายผลการศึกษาความเป็นไปได้จากบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อยืนยันความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศ ในการอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ: กรณีศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาบุคลากรนับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นมาก ซึ่งในการบริหารงานจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาที่องค์การดำเนินอยู่ วิธีการพัฒนาบุคลากร มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละสายงาน คณะศึกษาศาสตร์ก็เช่นเดียวกันมีบุคลากรสายผู้สอนและสายสนับสนุนวิชาการ ซึ่งในแต่ละปีคณะศึกษาศาสตร์จะมีการส่งเสริมและให้ทุนบุคลากรไปพัฒนาตนเองเป็นประจำทุกปี โดยมีโครงการทุนอุดหนุนเพื่อการพัฒนาด้านวิชาการของบุคลากร มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2557 และทุนโครงการพัฒนาบุคลากรระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2557 สอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2534 หน้า 25-26) ได้กล่าวถึงความรู้ทางทักษะที่จะนำไปสู่ความเชี่ยวชาญ (technical skill) ว่าการที่ทำอะไร ๆได้อย่างคล่องแคล่วหรือชำนาญ ต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ บ่อย ๆ จนเกือบเป็นอัตโนมัติ เช่น ความรู้งานธุรการต่าง ๆ ได้แก่ การจัดสำนักงาน การพิมพ์งานสารบรรณ เป็นต้น ความรู้เกี่ยวกับทักษะด้านนี้ เมื่อฝึกหัดปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญก็จะเป็นส่วนเสริมสร้างศรัทธาให้เกิดกับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วเรศ หักกะยานนท์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากร สายสนับสนุนทางวิชาการ สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา ผลงานวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนทางวิชาการมีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความต้องการพัฒนาตนเอง และความต้องการลาศึกษาต่อ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาทักษะ บุคลากรสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความเห็นว่ากลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาทักษะไม่ว่าจะเป็นการไปฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน การลาศึกษาต่อ ก็คือการไปเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานของบุคลากรและการได้รับการพัฒนาทักษะ รวมถึงการได้รับความชำนาญในการทำงาน นั่นคือ รู้จักการใช้ความรู้ทางเทคนิคต่าง ๆ (Technical Knowledge) ความสามารถในการแก้ปัญหา (Problem-Solving Ability) และทัศนคติที่มีต่อการทำงาน (Attitude) บุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน ได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เช่น การไปศึกษาต่อต่างประเทศ และในประเทศ การไปฝึกอบรม การไปนำเสนองานวิจัย โดยที่ทุกคนได้ปฏิบัติตามแผนของตนเองอยู่เสมอ จึงทำให้การพัฒนาด้านการพัฒนาทักษะอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์นภา จิระนคร (2542, หน้า 17)

พบว่า การพัฒนาทักษะบุคลากร เป็นวิธีการดำเนินงานเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานเป็นผลให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจ ตลอดจนทำให้มีการสร้างความเจริญงอกงามในด้านความคิด การกระทำ การใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานให้มีความก้าวหน้า เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สอดคล้องกับ นงลักษณ์ สินสืบผล (2542, หน้า 29) กล่าวว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นการเปลี่ยนแปลงบุคคลให้มีความรู้ มีทักษะในการทำงานให้มีประสิทธิมากยิ่งขึ้นและ มีการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน การพัฒนาบุคลากรเป็นเรื่องที่ต้องจัดทำอย่างต่อเนื่อง ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการในการพัฒนา มีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการ วัตถุประสงค์ คัดเลือกวิธีการการลงมือปฏิบัติและการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงงานต่อไป

1.2 ด้านการพัฒนาการให้บริการ บุคลากรสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความเห็นว่ากลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาให้บริการ เป็นลักษณะการบริการที่ประกอบไปด้วย ความมีน้ำใจ ความเป็นกันเอง ความสนใจและความห่วงใย การใช้คำพูดที่สุภาพ อ่อนโยน ไพเราะ ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส มีบุคลิกที่ดี บุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์ก็เช่นเดียวกันมีความตระหนักว่าการทำให้คนอื่นพอใจ คนอื่นชื่นชอบ คนอื่นได้รับความประทับใจในการให้บริการ จะทำให้บุคลากรในคณะฯมีความสุขที่ได้ให้การบริการ ประกอบกับความมีมิตรไมตรีของผู้ให้บริการย่อมทำให้ผู้รับบริการมีความอบอุ่นใจ และในขณะเดียวกัน การส่งเสริมให้ทุกคนมีน้ำใจ เสียสละและอ่อนน้อมถ่อมตนในการให้บริการ การส่งเสริมให้ทุกคนมีจิตสาธารณะ ดูแลเอาใจใส่ต่อผู้มาใช้บริการด้วยความเต็มใจ การส่งเสริมให้ทุกคนใช้กิริยาวาจาสุภาพ น้ำเสียงไพเราะ และยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอเป็นสิ่งที่บุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ ได้ใส่ใจอยู่เสมอ รวมทั้งมีการสร้างระบบการทำงานให้มีบรรยากาศเป็นกัลยาณมิตร การให้กำลังใจ การชื่นชม และการส่งเสริมความสุขให้แก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน บุคลากรทุกคนใช้กิริยาวาจาสุภาพ น้ำเสียงไพเราะเป็นมิตร และยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ ซึ่งบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ ได้กระทำอยู่แล้วจึงส่งผลให้การพัฒนาบุคลากรด้านการให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ เวคิน นพนิตย์ (2541, หน้า 29) กล่าวว่า การทำให้คนอื่นพอใจ การทำให้คนอื่นชื่นชอบ การทำให้ผู้อื่นได้รับบริการประทับใจเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการมีความปรารถนาเป็นอย่างยิ่ง และ เสนอ อินทรสุขศรี, (2538, หน้า 9-10) กล่าวว่า ปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ ได้แก่ คุณภาพด้านการให้บริการ (การต้อนรับเอาใจใส่ที่ดี) คุณภาพด้านการรักษาพยาบาลที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดี ค่ารักษาพยาบาลที่เหมาะสม ภาพลักษณ์หรือชื่อเสียงที่ดี ผู้สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ ซึ่งได้แก่ แพทย์ พยาบาล บุคลากรอื่นๆ และมีกลวิธีดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนพฤติกรรมการให้บริการ ประกอบด้วย การปรับสภาพแวดล้อม การปลูกจิตสำนึกและทัศนคติ การให้มี service mind การฝึกอบรม การไปศึกษาดูงาน การให้ทุกคนมีส่วนร่วม เช่น โครงการปรับปรุงสถานที่ทำงานให้น่าอยู่ การให้คำชมเชย การให้รางวัลตอบแทน สวัสดิการ การมีมนุษยสัมพันธ์

1.3 ด้านการพัฒนาจริยธรรม บุคลากรสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความเห็นว่ากลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าจริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ถูกต้อง ดีงามตามกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งเกิดจากการมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจ รู้ผิดชอบชั่วดี มีการใช้สติปัญญาและเหตุผล คิดอย่างไตร่ตรองอะไรควรทำ หรือไม่ควรทำ และตัดสินใจเลือกประพฤติสิ่งที่ถูกต้องได้อย่างเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม สิ่งเหล่านี้ทำให้บุคลากรในคณะศึกษาศาสตร์มีความตื่นตัวและตอบสนองต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตลอดเวลา ให้

เกียรติเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้ร่วมวิชาชีพและผู้อื่น และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีสติ รอบคอบ รอบรู้ มีความเชื่อมั่นและใช้วิจารณญาณในการประกอบวิชาชีพประกอบกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี กฎเกณฑ์และมาตรฐานความประพฤติตามหลักคุณธรรม กฎหมาย เพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม โดยนำความรู้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองว่า อะไรควรทำไม่ควรทำ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องตัดสินความขัดแย้งและเลือกประพฤติกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ที่ได้ปฏิบัติอยู่แล้ว จึงทำให้บุคลากรคณะศึกษาศาสตร์มีความต้องการพัฒนาด้านจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ลออ หุตางกูร (2543, หน้า 99) กล่าวว่า จริยธรรม เกิดจากการใช้วิจารณญาณที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจหลายด้านเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นเนื้อหาที่ถ่ายทอดได้โดยคำพูดเป็นลายลักษณ์อักษรและการกระทำ เป็นสิ่งที่บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญหาในการพิจารณาผิดชอบชั่วดีและตัดสินใจประพฤติให้ถูกต้องเป็นธรรม ซึ่ง วรศักดิ์ วรธัมโน (2540, หน้า 115-116) กล่าวว่า จริยธรรม คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นโดยใช้ปัญญาและเหตุผล หรือรู้จักคิดอย่างไตร่ตรองแยกแยะ ความดี ชั่ว ควรไม่ควร ผู้มีจริยธรรมจึงเป็นบุคคลที่มีเหตุผล ความรู้ ความเข้าใจเพียงพอ เพื่อปฏิบัติสำหรับความเป็นมนุษย์ให้เกิดความสุขแก่ตนเองและผู้อื่น อีกทั้ง จินตนา ยูนิพันธ์ (2543, หน้า 29-30) กล่าวว่า ผู้มีจริยธรรม คือ ผู้ที่แสดงออกเหมาะสมตามหลักคุณธรรมที่มีอยู่ในใจตนตามลักษณะของกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ จริยธรรมวิชาชีพ คือ หลักเกณฑ์ความถูกต้องทางวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จุลรอด (2540) ได้ศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลตามจรรยาบรรณวิชาชีพที่มีต่อประชาชนของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย โรงพยาบาลประสาทสงขลา พบว่า ผู้ป่วยมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาล ด้านการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่และป้องกันภยันตราย อันจะมีผลต่อสุขภาพของผู้ป่วย ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีสติตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และรักษาความลับของผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี

1.4 ด้านการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความเห็นว่ากลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล เพื่อประมวลผล รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้บุคลากรจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ และนำไปยังผู้ที่มีสิทธิ์ได้รับสารสนเทศเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การบริหาร หรือการตัดสินใจ โดยมีคอมพิวเตอร์ช่วยในการอำนวยความสะดวก รวมทั้งเป็นเครื่องมือสนับสนุนการทำงานของระบบ เมื่อบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ได้ทราบคุณลักษณะของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศระบบเครือข่ายแล้วว่ามีความสะดวก รวดเร็ว ง่ายต่อการใช้งาน ความเชื่อถือด้านข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน มีความปลอดภัยของระบบและเห็นว่ามีประโยชน์มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับระบบการทำงานด้วยมือ จึงส่งผลต่อการยอมรับของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ วิเศษศักดิ์ โคตรอาษา (2542, หน้า 2-3) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบันทึก จัดเก็บ ประมวลผล สืบค้น ส่งและรับข้อมูล ซึ่งรวมถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์จัดเก็บข้อมูล บันทึกและค้นคืน เครือข่ายสื่อสาร ข้อมูลอุปกรณ์สื่อสารและโทรคมนาคม รวมทั้งระบบที่ควบคุมการทำงานของอุปกรณ์เหล่านี้ ส่วน ครรชิต มาลัยวงศ์ (2537, หน้า 104) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นชื่อเรียกเทคโนโลยีหลักสองสาขาคือ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดเก็บ บันทึกและประมวลผลข้อมูลและความรู้จำนวนมาก ส่วนเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม ทำให้

สามารถส่งข้อมูลและความรู้ไปยังผู้ใช้ที่อยู่ห่างไกลได้อย่างรวดเร็วและประหยัด ส่วน อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม (2534, หน้า 303) กล่าวว่า การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพยาบาล ผู้บริหารการพยาบาลจะต้องศึกษาลักษณะการทำงานของคอมพิวเตอร์อย่างกว้างขวางและวิเคราะห์งานทางด้านการพยาบาลว่า งานส่วนไหนจำเป็นต้องนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ ถ้าใช้แล้วจะได้ประโยชน์คุ้มค่า และบริหารการพยาบาลจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางคอมพิวเตอร์ เพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์งาน และการวางแผน ซึ่งการนำคอมพิวเตอร์มาใช้กับการพยาบาลร่วมกับผู้เชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์ ผู้บริหารการพยาบาลจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองเห็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรและบุคลากรของตน ยอมรับในสิ่งใหม่ ๆ จะต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรในองค์กรมุ่งมั่นในคุณภาพ สนับสนุนและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง เรียนรู้ที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานอย่างชาญฉลาด กล่าวคือ ไม่เพียงแค่ “ใช้เป็น” หรือ “ใช้ได้” แต่ต้องรู้จักนำมาใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะงานและลักษณะของวิชาชีพ เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นเลิศในการให้บริการ : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในครั้งนี้ ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ 1) การพัฒนาทักษะ คือ ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรให้มีความคิดวิเคราะห์ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง 2) การพัฒนาการให้บริการ ควรที่จะส่งเสริมให้ทุกคนเป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง รับผิดชอบต่อหน้าที่ ควบคุมอารมณ์ได้ดีต่อปัญหาและอุปสรรค 3) การพัฒนาจริยธรรม ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีระบบการอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือต่อผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน 4) การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรใช้ระบบสารสนเทศที่สามารถสืบค้นได้ง่าย ต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร การเงิน พัสดุ ยานพาหนะ สวัสดิการและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะด้านการใช้ภาษาอังกฤษ

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ คณะศึกษาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายในการให้บริการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกสารอ้างอิง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. (2557). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557*. สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ครรชิต มาลัยวงศ์. (2537). *พจนานุกรมไอที*. กรุงเทพฯ: งานมัลติมีเดีย ฝ่ายศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีอิเลคทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

จุฑารัตน์ จุลรอด. (2540). *ความคิดเห็นของผู้ป่วยในโรงพยาบาลประสาทสงขลาที่มีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของพยาบาลตามจรรยาบรรณวิชาชีพพยาบาล*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์. (2548). *การสร้างดัชนีและเกณฑ์ประเมินคุณภาพด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม*. รายงานการวิจัย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ: อาร์ตแอนด์พาร์ท อัพเดท.

ทิพย์นภา จิระนคร. (2542). *ศึกษาความต้องการการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

นงลักษณ์ สินสืบผล. (2542). *การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534) *การฝึกอบรมหัวหน้าฝ่ายพัฒนาบุคคล สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

ลออ หุตางกุร. (2543). พลังวิชาชีพทางคุณภาพ จริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพการพยาบาล. ใน *รายงานการประชุมวิชาการโครงการพัฒนาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ด้านจริยธรรม ณ โรงแรมเอเชีย วันที่ 5-6 กันยายน 2543*. สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เรศ หักกะยานนท์. (2546). *การพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ สังกัดสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา*. งานนิพนธ์การการจัดการมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการศึกษาทรัพยากรมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรศักดิ์ วรธัมโน. (2540). *พุทธจริยธรรมเพื่อมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

วิเศษศักดิ์ โคตรอาษา. (2542). *เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บริษัท เธิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

เวคิน นพนิตย์. (2541). *สร้างเสน่ห์ให้ตนเองด้วยบริการศิลป์*. นครราชสีมา: เดอะโปรเฟสชั่นนอลแอสโซซิเอดออฟไทยแลนด์.

สุลักษณ์ มีชูทรัพย์. (2536).การบริหารการพยาบาล (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จิรรัชการพิมพ์.

เสนอ อินทรสุขศรี. (2538). *โครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพบริการ*. จันทบุรี: โรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี.

อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม. (2534). *กระบวนการบริหารการพยาบาล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่ : ภาควิชาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(30), 608.

ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*

เดือนเพ็ญ จันทร์ขาว**
ดร.ภารดี อนันต์นาวี***

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อและความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตามอายุ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ รายได้ และโปรแกรมการศึกษา รวมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ สอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น 0.95 และ 0.94 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านภาพลักษณ์ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

3. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อจำแนกตามภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตาม อายุ รายได้ และโปรแกรมการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความพึงพอใจในการศึกษาต่อจำแนกตาม อายุ สถานภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตาม ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน รายได้ และโปรแกรมการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

5. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Abstract

This research aimed to find out the decision-making for college choice and satisfaction on studying of the master degree students of Innovative Administration and Educational Leadership Center students as classified by age, geographical region of work place, social status, income and program of study; as well as to find out the relationship between decision- making for college choice and satisfaction on studying of the master degree. The samples were 260 master degree students of the Innovative Administration and Educational Leadership Center. The research instruments were two sets of questionnaires concerned the decision-making for college choice and satisfaction on studying with the reliability values were 0.95 and 0.94 respectively. The statistical devices employed were mean, standard deviation, One-way analysis of variance and Pearson Product Moment Correlation

The findings were that;

1. The decision-making for college choice of master degree students in Educational Administration program as a whole and by dimension were rated at high level; however for the image of the department it was rated at moderate level.

2. The satisfaction of studying on master degree level in Educational Administration as a whole and by dimension were rated at high level; but for teaching tools was rated at moderate level.

3. The decision-making classified by age, geographical region of work place, social status, were significantly difference at .05 level; but when classified by age, income and program of study, there were non-significant difference.

4. The satisfaction of studying classified by age and social status, were statistical significantly difference at .05 level, but when classified by geographical, income and program of study, there were non- significant difference.

5. The decision-making for college choice and satisfaction of students on studying at the Innovative Administration and Educational Leadership Center was found to be moderate correlated at the significant level of .05

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม เป็นการจัดการศึกษาที่มีความมุ่งมั่นพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิดเพื่อพัฒนาประเทศ และมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมีคุณค่าแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นการเน้นในเรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณค่าทางวิชาการ และวิชาชีพ จึงเป็นภารกิจหลักที่ทุกมหาวิทยาลัยพึงตระหนัก

การจัดการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศม.) และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปรด.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มุ่งเน้นพัฒนาผู้บริหารการศึกษาอย่างมืออาชีพ ซึ่งหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อผลิตผู้บริหารการศึกษาให้มีความสามารถในการวิจัย และสามารถนำวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน 2) เพื่อผลิตผู้บริหารการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรมในการบริหารงานให้เกิดการพัฒนา และความเจริญก้าวหน้าตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม และ 3) เพื่อผลิตผู้บริหารการศึกษาให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ และประสานสัมพันธ์กับสถาบันหรือองค์กรต่าง ๆ (ภารดี อนันต์นาวี, 2553)

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า คณะศึกษาศาสตร์มีผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิตในสาขาวิชาต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2553-2556 ดังนี้ 1) สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา จำนวน 6 คน 2) สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 50 คน 3) สาขาวิชาพัฒนศึกษา จำนวน 1 คน 4) สาขาวิชาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา จำนวน 52 คน 5) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 43 คน และศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 966 คน (กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษา, 2556) แสดงให้เห็นว่าการเลือกเรียนในสาขาต่าง ๆ ย่อมมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนต่อนั้นย่อมแตกต่างกัน จากสภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความสนใจศึกษาต่ออย่างมาก ซึ่งผู้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทแต่ละคนย่อมมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษาย่อมแตกต่างกัน และหลากหลายปัจจัย และเมื่อได้เข้าศึกษาต่อแล้วย่อมมีความพึงพอใจในการศึกษาต่อแตกต่างกันตามคุณลักษณะด้านภาพลักษณ์ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และพัฒนาตนเอง และด้านความมั่นคง และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อย่างไรก็ตามจากการเลือกในสาขาต่าง ๆ คือ นิสิตบางกลุ่มมีภูมิภาคของสถานที่ทำงานอยู่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ซึ่งมีความลำบากในการเดินทาง นิสิตบางกลุ่มมีโปรแกรมการศึกษาวันจันทร์ พุธ ศุกร์ และ เสาร์-อาทิตย์ ต้องเดินทางไกล 100-150 กม. บางกลุ่มผู้บริหารไม่อนุญาตให้ออกนอกบริเวณก่อนเวลากำหนด จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปปรับปรุงศักยภาพการจัดการเรียนการสอนที่ดีขึ้น เพื่อเพิ่มปริมาณ และคุณภาพของการผลิตนิสิตระดับปริญญาโท และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม อายุ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ รายได้ โปรแกรมการศึกษา

4. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม อายุ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ รายได้ โปรแกรมการศึกษา

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สมมติฐานในการวิจัย

1. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ ระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม อายุ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ รายได้ โปรแกรมการศึกษาแตกต่างกัน

2. ความพึงพอใจในการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม อายุ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ รายได้ โปรแกรมการศึกษาแตกต่างกัน

3. การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยสะท้อนผ่านคุณลักษณะ 8 ด้าน คือ ด้านภาพลักษณ์ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านการริหารจัดการ ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเอง ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากร คือ นิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย นิสิตระดับปริญญาโท จำนวน 790 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2556 ตามเกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) จำนวน 260 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ อายุ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ รายได้ และโปรแกรมการศึกษา ตัวแปรตาม ได้แก่ การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต และความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ เกี่ยวกับการตัดสินใจเข้าศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต และความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวน 57 ข้อ ทั้ง 2 ฉบับ มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง .23-.83 และ .21-.70 ตามลำดับ รวมทั้งมีค่าความเชื่อมั่น .95 และ .94 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งเก็บได้ 260 ชุดคิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ พบว่า ใช้ได้ทุกฉบับ จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสถิติอ้างอิง เสนอค่าสถิติเป็นตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) การทดสอบความแตกต่างน้อยที่สุด (Least Significant Difference-LSD) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหาร และผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและบางด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านภาพลักษณ์และด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหาร และผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยรวมและบางด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม อายุ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ รายได้ และโปรแกรมการศึกษา พบว่า ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอายุ รายได้ และโปรแกรมการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกตาม อายุ ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ รายได้ และโปรแกรมการศึกษา พบว่า อายุ และสถานภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนภูมิภาคของสถานที่ทำงาน รายได้ และโปรแกรมการศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อกับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิตในทางบวกโดยอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะความมีชื่อเสียง และความสามารถในการบริหารจัดการการศึกษาของศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ถือเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรที่มีการยอมรับในวงการศึกษาอย่างกว้างขวาง มีเนื้อหาที่ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา (ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา, 2554) นอกจากนี้ที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา และออกกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) เพื่อให้ทุกมหาวิทยาลัยใช้เป็นแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554) เพราะหลักสูตรนับว่าเป็นแม่แบบสำคัญที่เป็นดัชนีบ่งชี้คุณลักษณะของผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการศึกษาได้เป็นอย่างดี (เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ, 2540 อ้างถึงใน พัชนี ทองแก้ว, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับ ปฐม นิคมมานนท์ (2528 อ้างถึงใน อโนทัย พึ่งทองหล่อ 2543) ที่กล่าวว่า เหตุจูงใจในการเข้าศึกษาที่สำคัญประการหนึ่ง คือ หลักสูตร เพราะเป็นข้อมูลสำคัญในการพิจารณาการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมตามหลักสูตร จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้เรียนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยจะช่วยให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความประสงค์ของผู้เรียนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทิศทางที่ดีขึ้น รวมถึงด้านการบริหารจัดการในเรื่องของกระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดสรรทุนสนับสนุนงานวิจัยสำหรับนิสิต และด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ซึ่งเป็นราคาที่เหมาะสมกับหลักสูตร พร้อมทั้งมีทุนการศึกษาสำหรับการวิจัยของนิสิต ซึ่งสอดคล้องกับ สุธารัตน์ อนุกูลประเสริฐ (2538) ได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยต่อการศึกษาในระดับปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต หาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยต่อการเข้าศึกษาในระดับปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คือ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษรา โพธิ์เย็น (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัย ด้านอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดความรู้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพีรภาว์ พุแค (2551) ได้ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านคณะอาจารย์ และบุคลากร อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษามีความพร้อมทั้ง ด้านภาพลักษณ์ เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของภาคตะวันออก ด้านหลักสูตร ที่มีความพร้อมในเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา และกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) รวมถึงด้านอาจารย์ผู้สอน ที่มีความชำนาญ และประสบการณ์สูงทางด้านการบริหารการศึกษา พร้อมทั้งด้านการบริหารจัดการทางการศึกษา ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ (ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา, 2554) โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์เป็นตัวแปรที่สำคัญมากในการกำหนดคุณภาพของการศึกษา และคุณภาพต่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (อรกัญญา สันติมิตร, 2553) จึงทำให้สามารถเปิดทำการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุบันโญ จีนารงค์ (2548) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตรุ่นที่ 2 ที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจด้านเนื้อหาวิชาในหลักสูตร อยู่ใน

ระดับมากและสอดคล้องกับ บรรลบ อาศัย (2546) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของนิสิตรุ่นที่ 3 เกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ตรงกัน เกี่ยวกับ คุณวุฒิ คุณสมบัติ และความมีชื่อเสียงของคณาจารย์ อยู่ในระดับมาก รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนทุกท่าน มีความเป็นกันเอง มีความเมตตา กรุณา เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อนิสิตที่มาเข้าพบทั้งในเวลาเรียนและเวลาว่าง จึงทำให้นิสิตเกิดความเชื่อมั่น และพึงพอใจต่อศักยภาพของอาจารย์เป็นอย่างมาก

3. ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต จำแนกตาม ภูมิภาคของสถานที่ทำงาน สถานภาพ โดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ได้กำหนดทิศทางการบริหารเพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ โดยการเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารจัดการการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นการบูรณาการแนวคิดต่าง ๆ ทางการบริหาร เพื่อนำมาปรับใช้ในองค์การทางการศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนาของสถาบันการศึกษาอย่างชัดเจน มุ่งเน้นพัฒนาผู้บริหารการศึกษาอย่างมืออาชีพ เน้นความโดดเด่น ด้านคุณภาพการศึกษา ควบคู่ภาคปฏิบัติด้วยคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรงตามสาขาวิชาจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ตลอดจนการเป็นผู้นำการผลิตนักบริหารการศึกษามืออาชีพ (ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา, 2555) นอกจากนี้ยังกำหนดภาพลักษณ์ที่ดีในการบริหารจัดการศึกษา การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตามนิสิตที่มาเรียนในปีการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออก รองลงมา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมาจากภาคอื่น ๆ (ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา, 2556) จากสภาพดังกล่าว ทำให้การตัดสินใจมีค่าน้ำหนักไม่เท่ากัน อนึ่งการเรียนระดับการศึกษามหาบัณฑิตส่วนใหญ่เป็นการเรียนระหว่างปฏิบัติงาน ดังนั้นนิสิตของศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา (2556) ที่มีภูมิภาคของสถานที่ทำงาน และสถานภาพต่างกันย่อมมีเหตุผลในการตัดสินใจที่เหมาะสมกับสถานภาพของตนเอง (ชูชัย เทพสาร, 2546) จากเหตุผลดังกล่าวมีผลต่อการตัดสินใจของนิสิตที่มีภูมิภาคของสถานที่ทำงาน และสถานภาพ ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สายชล บุญนวม (2554) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาการบัญชี ของนักบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านที่ตั้งของสถานศึกษา เพราะต้องการเดินทางในระยะเวลาที่สั้นเพื่อเป็นการประหยัดเวลา นิสิตของศูนย์ ฯ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้บางกลุ่มมีความต้องการสร้างฐานะ สร้างความมั่นคง และความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตน ถือเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงานในขณะเดียวกันนิสิตบางกลุ่มอาจจะมีสถานภาพที่สมรสแล้ว หรือหย่าร้างย่อมมีภาระทางครอบครัว และมีความกังวลในการดูแลบุตร ในขณะที่นิสิตบางคนยังคงมีสถานภาพโสด ก็จะไร้ความกังวลในเรื่องของครอบครัว และภาระที่น้อยกว่าผู้ที่สมรสแล้ว และนิสิตที่มีความต้องการเพิ่มคุณวุฒิเพื่อส่งเสริมตำแหน่งในการปฏิบัติงานของตน จากสถานภาพของนิสิตดังกล่าว จึงให้ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่มีภูมิภาคของสถานที่ทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนจำแนกตามอายุ รายได้ และโปรแกรมการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ได้จัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตศึกษาที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มอายุ รายได้ และโปรแกรมการศึกษา คือ ระดับปริญญาโท เรียนในช่วงวันจันทร์-ศุกร์ ปริญญาโท เรียนในช่วงวันจันทร์-พุธ-ศุกร์ ปริญญาโท เรียนในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ และปริญญาโท เรียนในช่วงภาคฤดูร้อน ซึ่งมีการวางแผนโปรแกรมการศึกษาไว้เพื่อรองรับนิสิตที่จะตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อไว้อย่างเพียงพอ เพราะศูนย์ ฯ ได้คำนึงถึงวัน และช่วงเวลา

ที่เหมาะสมกับนิสิตที่ต้องการเรียนในแต่ละโปรแกรมการศึกษาเป็นอย่างดี สิ่งหนึ่งที่ทำให้นิสิตไว้วางใจว่านิสิตทุกโปรแกรมการศึกษาจะได้รับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์จากคณาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างดี คือนิสิตในทุก ๆ โปรแกรมการศึกษาจะได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เหมือนกันทุกประการ ทั้งในเรื่องของการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อผลิตผู้บริหารการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการวิจัย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ เพื่อให้เกิดผู้บริหารที่มีการพัฒนา และความก้าวหน้าตามสภาพของสังคม รวมถึงเป็นผู้บริหารที่ดี มีความสามารถในการเป็นผู้นำทางการศึกษา (ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา, 2555) ซึ่งมีเนื้อหา ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสมกับทุกโปรแกรมการศึกษา และมีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ งานนิพนธ์ที่เพียงพอแก่นิสิต จะเห็นได้ว่า นิสิตที่มีอายุ รายได้ และโปรแกรมการศึกษาที่ต่างกัน ย่อมไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิตไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอในการศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต จำแนกตามอายุ และสถานภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์ฯ จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานสากล (คณะศึกษาศาสตร์, 2554) คณาจารย์ผู้สอนดำเนินการสอนตามคำอธิบายรายวิชา (มคอ.3) ซึ่งมีความเข้มแข็งในเรื่องของความรู้ ทักษะและคุณธรรม อย่างไรก็ตามนิสิตกลุ่มอายุ 30-50 ปี ซึ่งเป็นข้าราชการครูที่ส่วนใหญ่กำลังเข้าสู่ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน มีภาระงานมากเมื่อเข้ามาเรียนและมีงานค้นคว้าวิจัย รวมทั้งสอบประมวลความรู้สามารถนำไปใช้ได้ในการบริหารโรงเรียน รวมทั้งนิสิตที่มีสถานภาพโสดยังไม่มีครอบครัวกำลังเตรียมตัวเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนเช่นกัน จึงทำให้นิสิตที่มีอายุในช่วง 30-50 ปี และยังคงสถานภาพโสดมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ สุบันโญ จีนารงค์ (2548, หน้า 65) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของนิสิตรุ่นที่ 2 ที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี พบว่า นิสิตรุ่นที่ 2 ที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

ส่วนจำแนกตามภูมิภาคของสถานที่ทำงาน รายได้ และโปรแกรมการศึกษา มีความพึงพอใจในการศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ให้ความสำคัญกับนิสิตทุกกลุ่มภูมิภาคของสถานที่ทำงาน รายได้ และโปรแกรมการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ประกอบกับนิสิตศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ส่วนใหญ่ทำงานแล้วมีอาชีพภูมิภาคของสถานที่ทำงานและรายได้ที่มั่นคง ส่งผลให้นิสิตมีความเป็นผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบจึงทำให้ความพึงพอใจในการศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อมรรัตน์ เชาวลิต (2541) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตต่อระบบการจัดบริการสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกริก พบว่า นักศึกษาที่มีโปรแกรมการศึกษาแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อระบบการจัดบริการสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกริก ไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับ เมตตา ศรีสุข (2546) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) พบว่า ผู้เรียนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความพึงพอใจการเรียนการสอนภาษา ญี่ปุ่นของโรงเรียนภาษาและวัฒนธรรม สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) ไม่แตกต่างกัน

5. ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิตในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะ

การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษานั้น เป็นกระบวนการคิด การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องการศึกษาต่อโดยอาศัยปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกของตนเอง ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ รวมทั้งอาศัยความเชื่อและความไม่เชื่อมาเป็นสื่อในการตัดสินใจ (Reeder, 1996) เมื่อผลการวิจัยเรื่องนี้พบว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในด้านภาพลักษณ์ของศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการ ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเอง ตลอดจนความมั่นคงและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อส่งผลซึ่งกันและกันกับความพึงพอใจในการศึกษาต่อ สอดคล้องกับแนวคิดของ Vroom (1964) ที่อธิบายว่า ความคาดหวังหรือการตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อมีสิ่งแวดล้อมหรือปัจจัยสนับสนุนที่ดีก็จะได้รับผลดังที่คาดหวังหรือประสบผลสำเร็จและเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Landy & Becker (1987) ที่อธิบายว่า เมื่อบุคคลตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ย่อมต้องการรางวัลที่จะได้จากการตัดสินใจนั้น ๆ เมื่อประสบผลสำเร็จย่อมเกิดความพึงพอใจในการตัดสินใจของตน สอดคล้องกับแนวคิดของ Owens & Valesky (2011, pp. 281-282) ที่กล่าวว่าบุคคลย่อมเลือกตัดสินใจเมื่อเผชิญกับทางเลือกหลาย ๆ ทาง และหากสิ่งที่เลือกมานั้นมีคุณประโยชน์ทำให้เกิดผลดีเขาย่อมมีความพึงพอใจ สอดคล้องกับ Hoy & Miskel (2001) ซึ่งกล่าวว่า การตัดสินใจ คือกระบวนการคิด วิเคราะห์หาแนวทางที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ สู่การปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง และเป็นไปตามความต้องการของเป้าหมายที่ตั้งไว้ สรุปได้ว่าการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อของนิสิตการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ เมื่อเข้ามาเรียนแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยของเรื่องนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ควรเพิ่มความเข้มแข็งขององค์ความรู้ทางการบริหาร และการเรียนการสอนโดยชี้แจงนโยบายนี้กับคณาจารย์ผู้สอน และควรมีการประชาสัมพันธ์ในด้านหลักสูตร เพื่อรองรับนิสิตที่ต้องการศึกษาต่อในระดับการศึกษามหาบัณฑิต

2. ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการในเรื่องของงานธุรการ งานบริการวิชาการให้เหมาะสม และอำนวยความสะดวกแก่นิสิต ให้มากขึ้น

3. นิสิตที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้และภาคเหนือ ให้ความสำคัญกับปัจจัยการเข้าศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และความพึงพอใจในการศึกษาน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ศูนย์ฯ ควรประชาสัมพันธ์ให้กับนิสิตกลุ่มนี้มากขึ้น โดยการพัฒนาเว็บไซต์ของศูนย์ฯ ให้มีเนื้อหาที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

4. นิสิตส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการศึกษาต่อ ในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษาควรประสานงานกับคณะศึกษาศาสตร์ ให้มีการจัดระบบในการให้บริการด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างมืออาชีพ มีการตรวจสอบอุปกรณ์การเรียนการสอน ก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง

5. ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา ควรส่งเสริมให้นิสิตมีความภูมิใจในการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็ง ความผูกพันระหว่างนิสิตกับคณาจารย์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์การแห่งการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับในระดับสังคมและระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาติดตามนิสิตที่จบการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในด้านการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารงานในหน้าที่โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม คือ ทั้งปริมาณและคุณภาพ

2. ควรวิจัยรูปแบบ ระบบการบริหารจัดการของศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา เพื่อรองรับให้เหมาะสมกับนิสิต

เอกสารอ้างอิง

กองทะเบียนและประมวลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. (2556). *รายงานผลสถิตินิสิตที่เข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษา*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

เกษรา โพธิ์เย็น. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.* การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คณะศึกษาศาสตร์ (2554). *รายงานการประเมินตนเอง ประจำปีการศึกษา 2554*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชูชัย เทพสาร. (2546). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือกบริษัทรักษาความปลอดภัย กรณีศึกษาผู้ประกอบการซื้อ-ขาย แลกเปลี่ยนรถยนต์ในกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บรรลบ อาศัย. (2546). *ความพึงพอใจของนิสิตรุ่นที่ 3 เกี่ยวกับการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี.* วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปิยะชาติ โชคพิพัฒน์ และเทวินทร์ จันทร์ศักดิ์. (2540). *ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือต่อกระบวนการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พัชนี ทองแก้ว. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดชลบุรี. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม. 5*(1-2), 193.

พีรภาว์ พุแค (2551). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเขาศึกษาต่อระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชน กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.* การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.

ภารดี อนันต์นาวี. (2553). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรี.

เมตตา ศรีสุข. (2546). *ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของโรงเรียนภาษาและวัฒนธรรมสมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น).* สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา. (2554). *รายงานการประเมินตนเอง ประจำปีการศึกษา 2554.* ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา. (2555) *รายงานการประเมินตนเอง ประจำปีการศึกษา 2555.* ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา. (2556). *สถิติการเข้าศึกษาต่อของนิสิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์.* ชลบุรี: ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สายชล บุญนวม. (2554). *การศึกษาองค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจในการศึกษาต่อปริญญาโท สาขาการบัญชีของนักบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี.* สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบัญชี, คณะบัญชี, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554, 9 พฤศจิกายน). *แนวทางการปฏิบัติตามกรอบกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2.* ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ที่ 11/ 2554.

สุธารัตน์ อนุกูลประเสริฐ. (2538). *ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจของนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยต่อการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุบันโญ จีนารงค์. (2548). *ความพึงพอใจของนิสิตรุ่น 2 ที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยบัณฑิต สำหรับผู้บริหาร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดจันทบุรี.* ปัญหาพิเศษปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อมรรัตน์ เชาวลิต. (2541). *ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตต่อระบบการจัดบริการสารสนเทศของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกริก.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, ภาควิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรกัญญา สันติมิตร. (2553). การปฏิบัติตนของครูชาวต่างประเทศที่เป็นจริงและความคาดหวังของนักเรียนและครูโรงเรียนเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 6*(1), 114.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational Administration*. New York: The McGraw-Hill.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychology Measurement, 30*(3), 607-610.

Landy, F. J., & Becker, W. S. (1987). Motivation theory reconsidered. *Research in Organization Behavior, 9*, 1-38.

Owens, R. G., & Valesky, T. C. (2011). *Organizational behavior in education; Leadership and School Reform* (10th ed.). Pearson Education, Inc.

Reeder, W. W. (1996). *Partial theories from the 25 Years research program on directive factors in: Believer and social action*. New York: Prentice-Hall.

Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2*

The Relationship Between Quality Management and Effectiveness of Schools under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2

กรรณิการ์ นันทะเทศ**
ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์***
ดร.วรากร ทรัพย์วิระปกรณ์****

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารเชิงคุณภาพกับระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนกับเขตที่ตั้งโรงเรียนที่มีผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพและที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการบริหารเชิงคุณภาพและประสิทธิผลของโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง และการทดสอบสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในการส่งผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในการส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) การบริหารเชิงคุณภาพมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารเชิงคุณภาพ/ ประสิทธิผลของโรงเรียน/ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

---

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

This research aimed at the investigation of quality management level and school effectiveness level, as well as to find out the interaction between school size and school location which effect quality management and school effectiveness, additionally, to find out the relationship between quality management and school effectiveness of schools under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2. The samples consisted of 302 teachers. The research instruments were 2 rating-scale questionnaires concerned with quality management and school effectiveness. The statistical devices were mean, standard deviation, two ways analysis of variances, as well as, Pearson product moment simple correction.

The findings revealed that; (1) Quality management of school under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2 was rated at high level. (2) The effectiveness schools under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2 was rated at high level. (3) There was interaction between school size and school location by which affected quality management of school under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2. (4) There was interaction between school size and school location by which affected effectiveness of school under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2. (5) There was relationship between quality management and effectiveness of school under Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2 at .05 level of significantly.

Keywords: Quality Management/ Effectiveness Of Schools/ Sakaeo Primary Educational Service Area Office 2

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารเชิงคุณภาพ เริ่มนำมาใช้ในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมก่อน แล้วจึงพัฒนามาสู่ระบบการศึกษา โดยเริ่มต้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ในตอนแรกนั้นเน้นเฉพาะการประกันผลผลิตทางอุตสาหกรรม และต่อมาเดมมิ่ง (Deming) ได้นำระบบการบริหารเชิงคุณภาพไปใช้ในระบบอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่นจนประสบความสำเร็จ การบริหารเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น มีการกำกับ ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานทุกขั้นตอน อีกทั้งมีการรักษา ปรับปรุง พัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานทุกด้านของโรงเรียนดำเนินการไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (กนกกรณ์ ทองไพจิตร์, 2556, หน้า 106) สอดคล้องกับงานวิจัยของโซเดอร์ (Soder, 1987, p. 2410 - A) ที่พบว่า การวางแผนจะได้ผลก็ต่อเมื่อมีการวางแผนกลยุทธ์ด้วยการวิเคราะห์ระบบจัดเป็นโครงการพัฒนาระหว่างแผนต่อแผนและการวางแผนนั้นไม่ควรจำกัดในด้านเวลา ข้อตกลงในการวางแผนกลยุทธ์ควรได้รับพิจารณาอย่างเคร่งครัดเป็นไปอย่างถูกต้อง การศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นการศึกษาข้อมูลความสำเร็จของโรงเรียนอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิผลหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและยังมีตัวบ่งชี้อื่น ๆ อีกเช่น สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความมีคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน สอดคล้องกับมอทท์ (Mott, 1972, p. 97) ซึ่งกล่าวถึงประสิทธิผลของโรงเรียนในแง่ของความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนา

นักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับสมิท (Smith, 1974) ที่กล่าวว่า การบริหารที่ดีต้องมีระบบควบคุมที่มีประสิทธิภาพ เพราะถ้าไม่มีระบบควบคุมแล้วโอกาสที่องค์กรหรือโรงเรียนจะประสบความสำเร็จเป็นไปได้น้อยมากหรือไม่มีโอกาสเลยก็ว่าได้ สอดคล้องกับถวิล อรัญเวศ (ม.ป.ป., หน้า 5) ที่กล่าวว่า การบริหารและทำงานด้วยกระบวนการบริหารเชิงคุณภาพที่ประสานสอดคล้องทั้งโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่และภารกิจที่ได้รับมอบหมาย นอกจากจะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ชัดเจนแล้ว อานิสงส์จากการบริหารและการทำงานอย่างมีระบบของผู้บริหารก็จะทำให้เกิดผลงานที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องและชัดเจน และสอดคล้องกับศรีประภา เหมนาค (2556, หน้า 164) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่มีการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนและมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสู่มาตรฐาน จึงเห็นได้ว่า การบริหารเชิงคุณภาพล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งสิ้น

ปัจจุบันโรงเรียนต่าง ๆในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่แตกต่างกันทั้งด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม รวมถึงขนาดโรงเรียนก็ต่างกัน จึงมีผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระ รุญเจริญ (2525, หน้า 7 - 9) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบที่ใช้ในการพิจารณาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนว่าประกอบด้วยขนาดโรงเรียน จำนวนครูต่อนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่แนวทางการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 (2556) มีวิสัยทัศน์ คือ บริหารจัดการที่มีคุณภาพ โรงเรียนได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มีทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำรงตนในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข ซึ่งจากรายงานในปีการศึกษา 2556 พบว่า มีโรงเรียนจำนวน 62 โรงเรียน จาก 125 โรงเรียนที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม คิดเป็นร้อยละ 49.60 จะเห็นได้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลุทธ์ที่ 5 ที่ว่าพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษา และด้านผู้เรียนไม่ผ่านในมาตรฐานที่ 5 คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ จึงถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องหาทางแก้ไขทำให้คุณภาพดีขึ้น สภาพเช่นนี้อาจสรุปได้ว่าเกิดจากปัญหาด้านการบริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีกระบวนการในการทำงานที่ไม่เป็นระบบและอาจไม่มีการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงคุณภาพของงานจึงส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทำให้โรงเรียนไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุง การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนที่มีผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

สมมติฐานของการวิจัย

1. ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียน มีปฏิสัมพันธ์ต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

2. ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียน มีปฏิสัมพันธ์กันต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

3. การบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยมีขอบเขตของเนื้อหา ดังนี้

1.1 การบริหารเชิงคุณภาพ ได้แนวคิดของเอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง (Deming, 1986) จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การตรวจสอบ และ4) การแก้ไขปรับปรุง

1.2 ประสิทธิผลของโรงเรียน อาศัยแนวความคิดของมอทท์ (Mott, 1972 cited in Hoy & Miskel, 1991, p. 373) จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน 4) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 รวมทั้งสิ้น 1,338 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ซึ่งหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607-610) หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียน ด้วยวิธีเทียบสัดส่วนประชากร แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขอข้อมูลด้วยค่ะ

ที่ตั้งของโรงเรียน	จำนวนประชากร (คน) จำแนกตามขนาดโรงเรียน				จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน) จำแนกตามขนาดโรงเรียน			
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม
อำเภออรัญประเทศ	120	160	79	359	27	36	18	81
อำเภอวัฒนานคร	120	238	140	498	27	54	32	113
อำเภอโคกสูง	21	101	15	137	5	23	3	31
อำเภอตาพระยา	28	148	168	344	6	33	38	77
รวม	289	647	402	1338	65	146	91	302

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) สอบถามเกี่ยวกับขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน จำนวน 4 ด้าน แบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท จำนวน 4 ด้าน รวม 39 ข้อ ได้แก่ ด้านการวางแผน จำนวน 10 ข้อ ด้านการปฏิบัติตามแผน จำนวน 10 ข้อ ด้านการตรวจสอบจำนวน 10 ข้อ และด้านการแก้ไขปรับปรุงจำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนจำนวน 4 ด้าน แบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท จำนวน 4 ด้าน รวม 30 ข้อ ได้แก่ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจำนวน 5 ข้อ ด้านความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก จำนวน 9 ข้อ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน จำนวน 9 ข้อ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมจำนวน 7 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาหลักการทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2. ร่างแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

3. เสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นิยามค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้คุณภาพของแบบสอบถามตั้งแต่ .80 – 1.00

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนของรัฐ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อกับคะแนนแต่ละด้าน (Item Total Correlation) ซึ่งพบว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียนมีค่าอำนาจอยู่ระหว่าง .22 - .90 และแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .26 - .87 จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202 - 204) ซึ่งพบว่าแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงคุณภาพมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอหนังสือจากศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 302 ฉบับ พร้อมกับหนังสืออนุญาตให้เก็บข้อมูลไปเก็บข้อมูลตามโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยในอำเภออรัญประเทศจะส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนเล็ก 27 ฉบับ ขนาดกลาง 36 ฉบับ ขนาดใหญ่ 18 ฉบับ ในอำเภอวัฒนานครจะส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนเล็ก 27 ฉบับ ขนาดกลาง 54 ฉบับ ขนาดใหญ่ 32 ฉบับ ในอำเภอโคกสูงจะส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนเล็ก 5 ฉบับ ขนาดกลาง 23 ฉบับ ขนาดใหญ่ 3 ฉบับ ในอำเภอตาพระยาจะส่งแบบสอบถามไปโรงเรียนเล็ก 6 ฉบับ ขนาดกลาง 33 ฉบับ ขนาดใหญ่ 36 ฉบับ และแจ้งกำหนดเวลาในการส่งแบบสอบถามคืนโดยให้ส่งไปยังกล่องรับหนังสือของโรงเรียนบ้านหนองบัว ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

3. กรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืนตามเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยจะทำการติดต่อกับครูที่ยังไม่ได้ตอบแบบสอบถามกลับมาเพื่อขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองจนครบ302 ฉบับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ

2. ศึกษาระดับการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียนและศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนที่มีผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน และที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two – Ways ANOVA)

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สถิติที่ใช้คือ การทดสอบสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation)

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการแก้ไขปรับปรุง

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

3. ปฏิสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนที่มีผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนมีอิทธิพลร่วมกันต่อการบริหารเชิงคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามเขตที่ตั้ง

โรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

4. ปฏิสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนมีอิทธิพลร่วมกันต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามเขตที่ตั้ง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมและทุกด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

1. การบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการบริหารเชิงคุณภาพ จึงทำให้การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และอาจเป็นเพราะโรงเรียนทุกแห่งได้มีการจัดวางระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนอย่างเข้มแข็งซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ที่กล่าวถึงความสำเร็จในการบริหารคือ โรงเรียนทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง ตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย การวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2, 2557, หน้า 31-32) สอดคล้องกับสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2544 , หน้า 10-12) ที่กล่าวว่า การใช้กระบวนการดำเนินงานวงจรเดมมิ่ง (Deming) โดยการควบคุมคุณภาพคือ การที่โรงเรียนต้องร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผน เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือ การที่โรงเรียนต้องร่วมกันตรวจสอบ เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ ของงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับสมศักดิ์ ฝั้นคำอ้าย (2546, หน้า 108) ที่พบว่า ข้าราชการครูมีความเห็นว่าการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามวงจรแห่งความสำเร็จ (PDCA) ในภาพรวมผู้บริหารได้ปฏิบัติตามวงจรแห่งความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า มีการใช้กระบวนการบริหารตามวงจรแห่งความสำเร็จอยู่ระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของภูษิต โภคพลากรณ์ (2547, หน้า 84) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 มีการบริหารเชิงคุณภาพตามธรรมนูญโรงเรียน โดยใช้กระบวนการบริหารคุณภาพวงจร PDCA โดยภาพอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ ชัชวาลย์ (2549, หน้า 59) ที่พบว่า ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประกอบ พอดี (2549, หน้า 83) ที่พบว่า การนำวงจรเดมมิ่งมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการ

ปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 (2557) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษา 5 ด้านเพื่อให้เกิดแก่ผู้เรียน ได้แก่ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ 2) ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดกิจกรรมค่ายส่งเสริมวิถีประชาธิปไตย สถานศึกษาพอเพียง จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมรักษาศีล 3) ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มศักยภาพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้เรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ 4) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ เช่น การศึกษาดูงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และ 5) พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับแนวคิดของมอทท์ (Mott, 1972, p. 373) กล่าวว่าประสิทธิผลคือ คุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นที่น่าพอใจ มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติและคุณธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสมบูรณ์ เพียพิจิตร (2548, หน้า 41) ที่พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพร อะพรรัมย์ (2555, หน้า 76) ที่พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอกบินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ โสมาทัต (2553, หน้า 59) ที่พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. ปฏิสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนที่มีผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนมีอิทธิพลร่วมกันต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน โดยพบว่าโรงเรียนขนาดกลางในเขตที่ตั้งอำเภอวัฒนานครร่วมส่งผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 (2557) ได้กำหนดจุดเน้นด้านการบริหารจัดการไว้ว่า ร้อยละ 100 ของโรงเรียนได้รับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลอย่างเป็นระบบและทั่วถึง จึงส่งผลให้โรงเรียนขนาดกลางในเขตที่ตั้งอำเภอวัฒนานครมีการบริหารเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ในอำเภอวัฒนานครเป็นโรงเรียนขนาดกลาง ทำให้การปฏิบัติงานเกิดความคล่องตัว ผู้บริหารและครูมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการวางแผนพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน ในขณะเดียวกันเขตที่ตั้งโรงเรียนร่วมส่งผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียนเช่นกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอำเภอวัฒนานครเป็นที่ตั้งภูมิลำเนาของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ตลอดจนข้าราชการการเมืองหลายท่าน จึงทำให้รับรู้ถึงสภาพ ปัญหา ข้อมูลที่เป็นจริง และสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งวางแผนพัฒนาอำเภอวัฒนานครให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านรวมถึงด้านการศึกษา โดยเป็นอำเภอเดียวในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ที่มีมหาวิทยาลัยมากถึง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยบูรพาและวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ศูนย์สารสนเทศ เพื่อการบริหารและพัฒนางานปกครอง, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของซูเฟียร์ ดำสำราญ (2549, หน้า 94) ที่พบว่า ขนาด

โรงเรียนและจังหวัดที่ตั้งมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ปฏิสัมพันธ์ของขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งโรงเรียนมีอิทธิพลร่วมกันต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยพบว่าโรงเรียนขนาดกลางในเขตที่ตั้งอำเภอวัฒนานครร่วมส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดกลางสามารถจัดประชุม อบรมครูทั้งโรงเรียนเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการบริหารจัดการที่คล่องตัว ลดขั้นตอนการทำงาน สามารถแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้อย่างทั่วถึง ครูมีความใกล้ชิดสนิทสนม ผูกพันกันมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อีกทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรมาก ทำให้เมื่อมีข่าวสารการประชุมต้องดำเนินการประชุมทีละกลุ่ม เช่น เรียกประชุมหัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระ แล้วนำข้อมูลข่าวสารที่รับทราบมาแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้รับข้อมูลคลาดเคลื่อน ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กจะประสบปัญหาขาดแคลนหลายด้าน เช่น ด้านงบประมาณ ด้านอาคารเรียนอาคารประกอบการ ห้องปฏิบัติการ แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ครูไม่ครบชั้น ไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในขณะเดียวกันเขตที่ตั้งอำเภอวัฒนานครร่วมส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เขื่อนพระปรง อ่างเก็บน้ำห้วยชัน อ่างเก็บน้ำทับประดู่ ป่าชุมชนหนองมะอึ ป่าชุมชนหนองน้ำใส เป็นต้น จึงทำให้ประชากรในพื้นที่มีแหล่งอาหารซึ่งมาจากแหล่งน้ำและป่าของชุมชนในการเลี้ยงชีพ สามารถนำประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ในการประกอบอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ อาชีพหลักได้แก่ เกษตรกรรม ค้าขาย ทำไร่อ้อย และข้าราชการด้านเกษตรและอุตสาหกรรมมีผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยูคาลิปตัส ข้าวโพด รวมถึงเป็นเขตที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานอีสต์บอร์ด จำกัด โรงงานน้ำตาลตะวันออก โรงงานแป้งมันเอียมบูรพา โรงงานโปรเฟสชั่นแนล เวสต์ จำกัด ด้านการศึกษา มีสถาบันการศึกษาที่สำคัญได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาลัยเทคนิคสระแก้ว และวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ศูนย์สารสนเทศ เพื่อการบริหารและพัฒนางานปกครอง, 2555) นอกจากนี้อำเภอวัฒนานครยังเป็นที่ตั้งภูมิลำเนาของข้าราชการการเมืองระดับจังหวัดและระดับประเทศ รวมทั้งเป็นที่ตั้งภูมิลำเนาของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของกลมวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 224) ที่พบว่า ขนาดโรงเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมสุรีย์ เชื่อมทอง (2536, หน้า 140) ที่พบว่า ระดับเศรษฐกิจของชุมชนและความเจริญของโรงเรียนที่ตั้งอยู่จะมีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของซูเฟียร์ ดำสำราญ (2549, หน้า 94) ที่พบว่า ขนาดโรงเรียนและจังหวัดที่ตั้งมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงคุณภาพกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมและทุกด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนต้องมีระบบประกันคุณภาพและระบบการประกันคุณภาพจัดเป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารงานเชิงคุณภาพหรือวงจรคุณภาพที่ผู้บริหารโรงเรียนทราบกันดีอยู่แล้วว่าเป็นการทำงานตามปกติของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 12) สอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด พรมจุ้ย และสุพักตร์ พิบูลย์ (2544, หน้า 7-8)

ที่กล่าวว่า การบริหารเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการดำเนินงานให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ ประกอบด้วยการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (plan) การลงมือปฏิบัติ (do or implementation) และการตรวจสอบผลปฏิบัติงานหรือประเมิน (check or evaluation) และการปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (act or adjust) เรียกย่อ ๆ ว่าวงจรการบริหารงานแบบวงจรคุณภาพ (PDCA) สอดคล้องกับแนวความคิดของสมศักดิ์ ดลประสิทธ์ (2539, หน้า 33) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรส่งผลทำให้มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานในทุก ๆ ด้านมีคุณภาพ ผลจากการทำงานที่มีคุณภาพจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ สอดคล้องกับคลิกแมน กอร์ดอนและโรสกอร์ดอน (Glickman Gordon & Ross Grodon, 2001 p. 49) ที่สรุปคุณลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารงานที่ปรับปรุงแล้ว คือ ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณา พยุงวงษ์ (2544, หน้า 79) ที่พบว่า สุขภาพองค์การแต่ละด้านและประสิทธิผลโดยรวมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหารเชิงคุณภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โรงเรียนควรปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับการจัดให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีการวางแผนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ควรเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผลงานการปฏิบัติงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอรวมถึงให้ความสำคัญในปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่ง ถึงแม้ว่าระบบประกันคุณภาพภายในจะดีอยู่แล้ว

2. ด้านประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โรงเรียนควรร่วมการอบรม ประชุมสัมมนาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ จากนั้นนำข้อมูลมาจัดทำหลักสูตร และประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเชิงคุณภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กนกกรณ์ ทองไพจิตร์. (2556). การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต "พิบูลบำเพ็ญ" มหาวิทยาลัยบูรพา. *วาสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 9*(2), 106.

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน*. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ซูเฟียร์ ดำสำราญ. (2549). *คุณธรรมจริยธรรมอิสลามของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ถวิล อรัญเวศ. (ม.ป.ป.). *นวัตกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วมใจด้วยเทคนิคสี่แนวคิดพิชิตคุณภาพการศึกษา.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.

ธีระ รุญเจริญ. (2525). *การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

นพรัตน์ ชัชวาลย์. (2549). *การบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ประกอบ พอดี. (2549). *การนำวงจรเดมมิ่งมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ภัทรพร อะพรรัมย์. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอกบินทร์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภูษิต โภคพลากรณ์. (2547). *การศึกษาการบริหารเชิงคุณภาพตามธรรมนูญโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรรณา พยุงวงษ์. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 12.* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศรีประภา เหมนาค. (2556). พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. *วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 9*(2), 164.

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและพัฒนางานปกครอง. (2555). *ศูนย์บริการข้อมูลอำเภอ.* เข้าถึงได้จาก http://www.amphoe.com.

สมคิด พรมจุ้ย และสุพักตร์ พิบูลย์. (2544). *การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.* นนทบุรี: จตุพรดีไซด์.

สมบูรณ์ เพียพิจิตร. (2548). *การศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.* งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2539). *การนำรูปแบบระบบบริหารคุณภาพแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ ฝั้นคำอ้าย. (2546). *การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารที่ผ่านเกณฑ์คุณภาพของคณะกรรมการข้าราชการครูตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดลำปาง.* วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, สำนักบัณฑิตศึกษา, สถาบันราชภัฏลำปาง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. (2556*). แผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการศึกษา*. สระแก้ว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว, เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

เสาวลักษณ์ โสมาทัต. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1*. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Deming, W. E. (1986). *Out of the cisis*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology.

Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross, G. J. M. (2001). *Supervision and instructional leadership: A development Approach* (5th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Mott, F. E. (1972). *The Characteristics of effective organizations*. New York: Harper & Row.

Smith, H. B. (1974). Description of effective and ineffective behavior of school principals. *Dissertation Abstracts International, 48*(3), 1935-A.

Soder, R. (1987). Principal leadership and student achievement. *Educational Leadership, 44*(06), 9-11.

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา*

A Causal Relationship Model of Organizational Citizenship Behavior of Teachers under the Secondary Educational Service Area Office

ดิเรก ทรัพย์ประเสริฐ**
ดร.วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์***
ดร.อัจฉรา นิยมาภา****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ความยุติธรรม คุณลักษณะบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู 3) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 460 คน ปีการศึกษา 2557 สุ่มตัวอย่างจากครูโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา 5 ภูมิภาค จำนวน 369 โรงเรียน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ X^2 = 100.93, df = 112, p = 0.76, CFI = 0.99, RMSEA = 0.00 2) ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ และคุณลักษณะของบุคลิกภาพ สำหรับตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และตัวแปรความผูกพันต่อองค์การ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ คุณลักษณะบุคลิกภาพ โดยมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความผูกพันต่อองค์การ 3) ตัวแปรทั้งหมดในแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้อธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การได้ร้อยละ 55

---

*วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
**นิสิตหลักสูตร ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were to develop a causal relationship model of organizational citizenship behavior of teacher in secondary education service and to validate the model with the empirical data. A sample of 460 was randomly selected from 89,338 teachers from 42 Secondary Education Services department heads in secondary schools. Five latent variables, namely: perception of organizational justice, personality trait, transformational leadership, organizational citizenship behavior and organizational commitment were measured from 23 visible variables. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The data was analyzed employing descriptive statistics, Pearson correlation, Confirmatory Factor Analysis (CFA) and Structural Equation Model (SEM).

The findings could be summarized as follows: 1) The adjusted model was consistent with empirical data. Goodness of fit measures were found to be: X^2 =100.93, df = 112, p =0.7640, RMSEA = 0.000 2) Variables having a statistically significant direct effect on organizational citizenship behavior were perception of organizational justice and personality trait. Variables having a statistically significant direct effect on organizational commitment were perception of organizational justice, personality trait and transformational leadership. Organizational commitment variables having a statistically significant direct effect on organizational citizenship behavior. Personality trait had indirect effects, through organizational commitment, on organizational citizenship behavior. 3) The variables in adjusted model accounted for 55 percent of the variance in organizational citizenship behavior.

ความสำคัญของปัญหา

จากสภาพปัจจุบัน การศึกษาระดับมัธยมศึกษามีความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง โดยมีหลายองค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันได้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาเอกชน เป็นต้น มีการแข่งขันในเรื่องคุณภาพการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จะมีประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่จะทำให้โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์และส่งผลให้ข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ รวมทั้งสร้างเสริมปัจจัยเหล่านั้นให้มีความแข็งแกร่งส่งผลให้ข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างต่อเนื่องต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ โดยสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ครูปฏิบัติพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ความยุติธรรม คุณลักษณะบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

1. ตัวแปรแฝงภายนอก ได้แก่

1.1 การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ (Perception of Organizational Justice) ศึกษาตามแนวคิดของ Greenberg (2000) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านผลตอบแทน ด้านกระบวนการ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านข้อมูลข่าวสาร

1.2 คุณลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Trait) ศึกษาตามแนวคิดของ Costa and McCrae (1992) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบความรับผิดชอบ บุคลิกภาพแบบเปิดเผย บุคลิกภาพแบบประนีประนอม บุคลิกภาพแบบหวั่นไหว

1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ศึกษาตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1994) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิทธิพลในการสร้างอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2. ตัวแปรแฝงภายใน ได้แก่

2.1 พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Organizational Citizenship Behavior) ศึกษาตามแนวคิดของ Organ, Podsakoff and McKenzie (2006) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความจงรักภักดีต่อองค์การ การยินยอมปฏิบัติตามแนวทางขององค์การ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การให้ความร่วมมือ และการพัฒนาตนเอง

2.2 ความผูกพันต่อองค์การ (Organizational Commitment) ศึกษาตามแนวคิดของ (Meyer, Allen and Smith ,1993) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความผูกพันต่อองค์การด้านจิตใจ ความผูกพันต่อองค์การด้านการคงอยู่กับองค์การ ความผูกพันต่อองค์การด้านบรรทัดฐาน

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จาก 42 เขตพื้นที่การศึกษา 2,157 โรงเรียน จำนวน 89,338 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาตัวแปรประกอบไปด้วย ตัวแปรแฝง 5 ตัว คือ 1) การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ ศึกษาตามแนวคิดของ Greenberg (2000) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว 2) คุณลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Trait) ศึกษาตามแนวคิดของ Costa and McCrae (1992) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ศึกษาตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1994) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว 4) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ศึกษาตามแนวคิดของ Organ, Podsakoff and McKenzie (2006) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว และ 5) ความผูกพันต่อ

องค์การ ศึกษาตามแนวคิดของ Meyer, Allen and Smith (1993) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว ซึ่งในกรอบการวิจัยนี้แสดงความสัมพันธ์โดยมีตัวแปรการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวแปรแฝงภายนอก ตัวแปรพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และความผูกพันต่อองค์การ เป็นตัวแปรแฝงภายใน แสดงดังภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ประโยชน์ต่อการบริหารงานและหน่วยงานในระดับนโยบายสามารถนำข้อค้นพบที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาให้บุคลากรที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเป็นแนวทางในการคัดเลือกบุคคลขึ้นเป็นผู้บริหาร และครู อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษาของไทยต่อไป

2. ได้องค์ความรู้เชิงวิชาการ ในการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นการเพิ่มพูนความรู้ขยายฐานความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงการศึกษาต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

1. การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความผูกพันต่อองค์การ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผ่านความผูกพันต่อองค์การ

3.โมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relationship) ระหว่างตัวแปรหลายตัวโดยใช้เทคนิคของการวิเคราะห์สมการโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Structural Equation Modeling: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL มีรายละเอียดในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของตัวแปร มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ 2) องค์ประกอบของคุณลักษณะบุคลิกภาพ 3) องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) องค์ประกอบของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ 5) องค์ประกอบของความผูกพันต่อองค์การ

1.2 วิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลที่ได้จากการศึกษากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. สร้างตัวแบบการวิจัย (research model) โดยการวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร และกำหนดสมมติฐานเพื่อการทดสอบ ได้แก่ การวัดตัวแปรแฝงการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ การวัดตัวแปรแฝงคุณลักษณะบุคลิกภาพ การวัดตัวแปรแฝงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การวัดตัวแปรแฝงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ การวัดตัวแปรแฝงความผูกพันต่อองค์การ

ส่วนตัวแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตัวแปรการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะ

บุคลิกภาพ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวแปรแฝงภายนอก (exogenous latent variables) ตัวแปรพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และความผูกพันต่อองค์การ เป็นตัวแปรแฝงภายใน (endogenous latent variables) ส่วนตัวแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเส้นที่ได้นำมาปรับเป็นสมมติฐานที่ใช้ในการทดสอบ

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จาก 42 เขตพื้นที่การศึกษา 2,157 โรงเรียน จำนวน 89,338 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างและวิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage cluster sampling) ดังนี้

2.1 งานวิจัยครั้งนี้มีจำนวนตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 23 ตัว ดังนั้นการประมาณตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คำนวณจากสูตรของ Tabachnick and Fidell คือ 20 x 23 ได้จำนวนตัวอย่างอย่างน้อย 460 ตัวอย่าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ตัวอย่างจำนวน 460 คน

การนำเสนอตัวแบบความสัมพันธ์

1. เสนอตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ปรับแล้วเพื่อการทดสอบ โดยกรณีที่ตัวแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลในตัวแบบเริ่มต้น ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับตัวแบบ (model modification) จนได้ตัวแบบใหม่ที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากนั้นจึงรายงานค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลซึ่งประกอบด้วยอิทธิพลทางตรง (direct effect) และอิทธิพลทางอ้อม (indirect effect) และอิทธิพลรวม (total effect)

2. สรุปผลการวิจัยและได้ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และข้อวิจารณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Organ, Podsakoff and McKenzie (2006) เป็นข้อคำถามที่ใช้วัดมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยทำเลย ไม่ค่อยได้ทำ ทำบางครั้ง ทำบ่อยครั้ง และทำเสมอ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการรับรู้ความยุติธรรม คุณลักษณะบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าครูโรงเรียนมัธยมศึกษารับรู้ถึงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ด้านการให้ความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านความจงรักภักดีต่อองค์การ ระดับความคิดเห็นการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ ด้านความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านความยุติธรรมด้านข้อมูลข่าวสาร มีระดับความคิดเห็นของคุณลักษณะบุคลิกภาพ ด้านบุคลิกภาพแบบประนีประนอม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพแบบความรับผิดชอบ มีระดับความคิดเห็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีระดับความคิดเห็นความผูกพันต่อองค์การ ด้านความผูกพันต่อองค์การด้านบรรทัดฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านความผูกพันต่อองค์การด้านจิตใจ

2. การสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า คุณลักษณะบุคลิกภาพมี อิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ โดยผ่านความผูกพันต่อองค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (อิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.028 และ 0.165 ตามลำดับ) ยกเว้นการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การโดยผ่านความผูกพันต่อองค์การ (อิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.012, และ 0.012 ตามลำดับ) ส่วนการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ และคุณลักษณะบุคลิกภาพ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.301 และ 0.202 ตามลำดับ) ยกเว้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.028) และการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.135, 0.311 และ 0.129 ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และความผูกพันต่อองค์การ มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (อิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.090) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ผลการวิเคราะห์พบว่า สมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า X^2 = 100.93, df = 112, ค่า p < 0.001, X^2 / df = 0.901, ดัชนี GFI = 0.981, AGFI = 0.954, NFI = 0.989, NNFI = 0.999, CFI = 0.999, RMR = 0.044, SRMR = 0.041 และ RMSEA = 0.000 และ R^2 = 0.413, R^2 = 0.548 จากค่าสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าค่า p มีค่ามากพอที่จะยอมรับสมมติฐาน (p > .05) และดัชนีต่างๆ เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรทุกเส้นมีความสัมพันธ์ทางบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิจัยในครั้งนี้พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงค่าสัมประสิทธิ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.186 ถึง 0.680 ตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดคือตัวแปรการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การกับตัวแปรพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การมีค่าเท่ากับ 0.680 รองลงมาคือตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับตัวแปรคุณลักษณะบุคลิกภาพมีค่าเท่ากับ 0.518 ตัวแปรคุณลักษณะบุคลิกภาพกับตัวแปรความผูกพันต่อองค์การมีค่าเท่ากับ 0.577 และตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับตัวแปรการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การมีค่าเท่ากับ 0.514 ตามลำดับส่วนตัวแปรคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุดคือตัวแปรความผูกพันต่อองค์การกับตัวแปรพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การมีค่าเท่ากับ 0.306

จากการวิเคราะห์สมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝง 5 ตัวแปรคือการรับรู้ความยุติธรรม คุณลักษณะบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูยอมรับสมมติฐานการวิจัยตามที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาระดับการรับรู้ความยุติธรรม คุณลักษณะบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูล

เชิงประจักษ์ โดยการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นตัวแปรภายนอก (exogenous latent variable) และ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรภายใน (endogenous latent variable) ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในการอธิบายว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผ่านความผูกพันต่อองค์การ ดังนั้น หากโรงเรียนมัธยมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ต้องการพัฒนาพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูให้เกิดขึ้น ผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพความสัมพันธ์ในด้านการสร้างการให้ความร่วมมือ ความจงรักภักดีต่อองค์การ สร้างความยุติธรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านข้อมูลข่าวสาร ที่สำคัญผู้บริหารจะต้องมีบุคลิกภาพแบบประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบความรับผิดชอบ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของครูแต่ละคนในโรงเรียนเป็นสำคัญ โดยพยายามสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวครูทุกคน ที่สำคัญผู้บริหารต้องมีความตระหนักด้านการจัดกิจกรรมที่ทำให้ครูในโรงเรียนมีความผูกพันต่อองค์การด้านบรรทัดฐาน และด้านจิตใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยจัดกิจกรรมสนับสนุนต่าง ๆ ย่อมจะทำให้เกิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเพิ่มมากขึ้นด้วย

ข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยขอนำเสนอการวิจารณ์ตามสมมติฐานดังนี้

1. การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครูผลการวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู (ค่าสัมประสิทธิ์เส้นโยงเท่ากับ 0.828 และ 0.645) หรือ กล่าวได้ว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนั้นการรับรู้ความยุติธรรมมีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันขององค์การ ทั้งนี้ครูรับรู้ได้ว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม เสมอภาค มีเหตุผล เป็นธรรม และรู้สึกได้ว่าได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนปราศจากการปิดบังซ่อนเร้น มีความถูกต้อง และอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล ส่งผลให้ครูเกิดความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Tepper และEisenbach (1998) ให้ความหมายของการรับรู้ความยุติธรรมด้านการมีปฏิสัมพันธ์หมายถึง การรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชาว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อเขาด้วยความยุติธรรมในระหว่างที่ปฏิบัติงานด้วยกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไตรภพ จตุรพาณิชย์ (2548) พบว่า การรับรู้ความยุติธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Organ, Podskoff & MackKenzie (2005) มีจุดยืนทางความคิดเบื้องต้นว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อน มีความคล้ายคลึงกับกระบวนการจูงใจมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง โดยพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การกับกระบวนการจูงใจมนุษย์มีความคล้ายคลึงกันมากเนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ที่มีความทับซ้อน (Overlap) กันอยู่ หนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะแสดงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ คือ การมีใจรักในงานที่ทำ (Affiliation) ทำให้มีความสุขกับงานที่ทำส่งผลเป็นแรงผลักดันให้เกิดความพึงพอใจในงานที่ทำ

2. คุณลักษณะบุคลิกภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู ผลการวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานพบว่า คุณลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู (ค่าสัมประสิทธิ์เส้นโยงเท่ากับ 0.751 และ 0.719) หรือกล่าวได้ว่า คุณลักษณะบุคลิกภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะบุคลิกภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Hough and Oswald (2000) ซึ่งทำการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการคัดเลือกบุคลากรโดยการใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพ ยังพบว่าบุคลิกภาพแบบห้าองค์ประกอบ ยังสามารถทำนายพฤติกรรมในการทำงานได้ เช่น บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก และบุคลิกภาพ แบบคล้อยตามมีความสัมพันธ์กับแบบทดสอบ ความซื่อสัตย์ (Integrity Tests) บุคลิกภาพแบบไม่มั่นคงทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทาง ลบกับผลการปฏิบัติงานที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Interpersonal Interaction) เป็นต้น ตรงกับข้อเสนอของ Organ, Podsakoff and MacKenzie (2006) ที่ว่าในองค์การสามารถคัดกรองบุคคลที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการแสดง พฤติกรรมเอื้อสังคม เช่น บุคคลที่ชอบช่วยเหลือ บุคคลอื่น หรือมีความรับผิดชอบ เพราะบุคคลที่มีคุณลักษณะเหล่านี้เมื่ออยู่ในสังคมองค์การ ก็ย่อมมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเอื้อสังคม ในองค์การมากกว่า

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู ผลการวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู (ค่าสัมประสิทธิ์เส้นโยงเท่ากับ 0.699 และ 0.710) หรือ กล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ross and Gray (2004) ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพ และความผูกพันของครูต่อองค์การตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของครู โดยได้เก็บข้อมูลจากครูใน 218 โรงเรียนประถมโดยการสร้างแบบจำลองขึ้นมาเปรียบเทียบกัน 2 แบบจำลอง ผลพบว่า ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมไปสู่ความผูกพันของครูต่อองค์การ นอกจากนี้ยังพบว่า ภาวะผู้นำเปลี่ยนสภาพยังมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของครูอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ

4. ความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู ผลการวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานพบว่าความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู (ค่าสัมประสิทธิ์เส้นโยงเท่ากับ 0.545) หรือ กล่าวได้ว่าความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่า ความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้งนี้ ครูมีพฤติกรรมที่ไม่ใช่พฤติกรรมที่เป็นทางการ เช่น ตรงต่อเวลา การช่วยเหลือผู้ร่วมงาน การสำนึกในหน้าที่ เป็นต้น หากโรงเรียนใดมีครูเหล่านี้มาก ๆ จะทำให้องค์การไปสู่ความยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี

ของ Organ (1988) กล่าวว่าพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การหมายถึง พฤติกรรมที่องค์การไม่ได้กำหนดไว้ให้ปฏิบัติแต่พนักงานปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับระบบรางวัลขององค์การ ประกอบด้วยพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น พฤติกรรมการเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น พฤติกรรมความอดทน อดกลั้น พฤติกรรมการรับผิดชอบและให้ความร่วมมือ และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Deshpande (2002 อ้างถึงใน สฎายุ ธีระวานิชตระกูล, 2549, หน้า 22) กล่าวว่า พฤติกรรมนี้ไม่ใช่พฤติกรรมที่เป็นทางการ แต่คล้ายกับหน้าที่ หรือบทบาทพิเศษที่กระทำโดยไม่ได้มุ่งหมายรางวัลตอบแทนจากองค์การ ตัวอย่างของพฤติกรรมเหล่านี้ เช่นการตรงต่อเวลา การช่วยเหลือผู้ร่วมงานอื่น ๆ การรับอาสาทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ตนไม่ได้ถูกระบุมอบหมายให้ต้องกระทำ การเสนอความคิดสร้างสรรค์และการฝึกฝนอยู่เสมอ ไม่ปล่อยเวลาให้สูญเปล่าในการทุ่มเทเพื่อการทำงานของคนอยู่เสมอ

5. การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู โดยผ่านความผูกพันต่อองค์การ ผลการวิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การและคุณลักษณะบุคลิกภาพมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การโดยผ่านความผูกพันต่อโดยมีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.969 และ 0.165 ตามลำดับ ยกเว้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การโดยผ่านความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 1.086 และการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ และคุณลักษณะบุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกผ่านความผูกพันต่อองค์การ โดยมีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.893 และ 0.152 ตามลำดับ ยกเว้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์การอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.033 หรือ กล่าวได้ว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผ่านความผูกพันต่อองค์การ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Moorman, Niehoff and Organ (1993) ศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ และการรับรู้ความยุติธรรมเชิงกระบวนการที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิก ที่ดีขององค์การ โดยศึกษากับพนักงานและผู้จัดการในสถานีโทรทัศน์จำนวน 1,500 คน พบว่าการรับรู้ความยุติธรรมเชิงกระบวนการมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และการรับรู้ความยุติธรรมเชิงกระบวนการสามารถทำนายพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสร้างระบบการให้รางวัลสำหรับงานที่ปฏิบัติได้ตรงตามเป้าหมายให้มีความเที่ยงตรง ยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับ กำหนดมาตรฐานของผลการปฏิบัติงานของครูให้มีความชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานดังกล่าว ใช้กลวิธีในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรักความผูกพัน เพื่อให้ครู หรือบุคลากรในโรงเรียนของตนเกิดความผูกพันต่อองค์การ และแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า คุณลักษณะบุคลิกภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนั้น

ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน โดยการสร้างความมั่นใจในการแสดงออกของผู้บริหาร มีความจริงใจเปิดเผย ยึดมั่นในการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีของครูในโรงเรียน

3. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมการบริหารงานของตน โดยสนใจผู้ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ตลอดจนปฏิบัติต่อครูในโรงเรียนของตนอย่างเท่าเทียมกัน ให้ความสำคัญ และดูแลเอาใจใส่ครูและบุคลากรที่อยู่ในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สร้างแรงบันดาลใจกระตุ้นครูให้สามารถแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ และกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

4. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความผูกพันต่อองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญในการสร้างความผูกพันต่อองค์การ ด้วยการส่งเสริมบรรยากาศของการพึ่งพาอาศัย การแสดงน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้เกิดแก่ครู ทั้งนี้ อาจทำได้โดยการสร้างระบบการทำงานเป็นทีม หรือการพัฒนาทีมงานในองค์การ เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และควรนำกิจกรรมการพัฒนาองค์การ (Organization Development: OD) มาใช้เป็นเครื่องมือในการที่จะนำไปสู่ความผูกผันต่อองค์การ

5. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การคุณลักษณะบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผ่านความผูกพันต่อองค์การ ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญด้วยการพยายามสร้างบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อต้องการและเอื้อต่อการทำงานของครู ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนครูผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างระบบการให้รางวัลสำหรับงานที่ได้ปฏิบัติตามเป้าหมายของโรงเรียนยินดีรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เน้นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เน้นการทำงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมทั้งการร่วมมือร่วมใจในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับครูที่มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การสูง โดยอาจอนุมานจากครูที่ได้รับรางวัลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การในระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือได้รับรางวัลครูดีเด่นประจำปี ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อร่วมกันค้นหาว่ามีตัวแปรใดอีกหรือไม่ที่เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ควรมีการนำตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้นไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multi group analysis) เพื่อทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของตัวแบบโดยอาจแยกกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของสถานศึกษา หรือประเภทของการจัดการศึกษา

3. ควรมีการศึกษาตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กร

4. ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของครูทั้งโรงเรียนที่มีต่อการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ และความผูกพันในองค์การ เพื่อนำไปสนับสนุนผลการ

วิจัยเรื่องพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การความผูกพันต่อองค์การ คุณลักษณะของผู้นำ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การในกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อเปรียบเทียบว่ามีองค์ประกอบการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ คุณลักษณะบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

ไตรภพ จตุรพาณิชย์. (2548). *การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ กับการอุทิศตนและความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน.* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สฎายุ ธีระวณิชตระกูล. (2548). *แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ.* ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). *Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership.* Thousand Oaks: Sage.

Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *NEO PI-R professional manual.* Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

Greenberg, J., & Baron, R. A. (2000). *Behavior in organizations* (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

Hassanreza, Z., & Keyvan, S. (2011). *Role of procedural justice, trust, job satisfaction, and organizational commitment in Organizational Citizenship Behavior (OCB) of teachers: Proposing a modified social exchange model.* Procedia - Social and Behavioral Sciences 29, 1472–1481

Hough, L. M., & Oswald, F. L. (2000). Personnel selection: Looking toward the future – remembering the past. *Annual Reviews of Psychology, 51,* 631-664.

Meyer, J. P., Allen, N. J., & Smith, C. A. (1993). Commitment to Organizations and Occupations: Extension and Test of a Three-Component Conceptualizations. *Journal of Applied Psychology, 78*(4), 538-552.

Moorman, R. H., Niehoff, B. P., & Organ, D. W. (1993). Treating employees fairly and organizational citizenship behavior: Sorting the effects of job satisfaction, organizational commitment, and procedural justice. *Employee Responsibilities and Rights Journal, 6*, 209-225.

Organ, D. W., Podsakoff, P. M., & MacKenzie, S. B. (2005). O*rganizational citizenship behavior its nature, antecedents, and consequences.* London: SAGE Publications.

Organ, D. W., Podsakoff, P. M., & MacKenZie, S. B. (2006). *Organizational citizenship behavior. Its nature, antecedents, and consequences.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Ross, J. A. ,& Gray, P. (2004). *Transformational leadership and teacher commitment to organizational values: the medicating effects of collective teacher efficacy.* Retrieved from http://www.oise.utoronto.ca/field-centres/ross/CTEleadership.pdf adresinden 22 /2/ 2015.

Sparrowe, R. T., & Liden, R. C. (1997). Process and Structure in Leader-Member Exchange. *Academy of Management Review, 22*(2), 522-552.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics* (4th ed.). MA: A Pearson Education.

Tepper, B. J., Eisenbach, R. J .,& Potter, P. W. (1998). Test of Justice-based model ofn subordinates Resistance to downward influence attempts. *Group & Organization Management, 7,* 144-60.

Yamane, T. (1967). *Elementary Sampling Theory.* New Jersey: Prentice-Hall.

วรรณกรรมวิจารณ์
เรื่อง การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

พิมพันธ์ เดชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 178 หน้า

ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล*

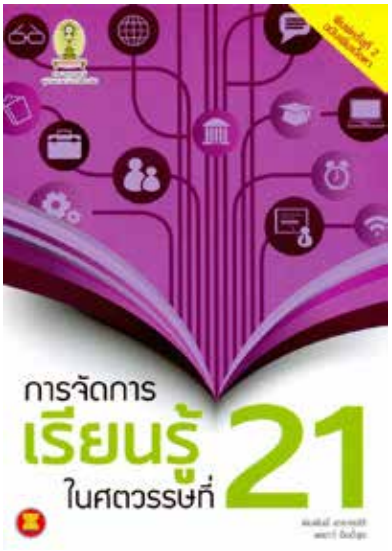

หนังสือ **"การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เล่มนี้"** ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ครูมีสมรรถนะ E2 (ClAC) คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินการวิจัย และการจัดการชั้นเรียนและเป็นครูที่มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณความเป็นครู รวมทั้งค่านิยมไทย 12 ประการ ตลอดจนมีความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน

เนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 4 เรื่องได้แก่ 1) สมรรถนะด้านพัฒนาหลักสูตร รายวิชา (Curriculum Competency) 2) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน (Instructional Competency) 3) สมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้สู่การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Assessment Competency) 4) สมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศเชิงบวก (Classroom Management Competency) เนื้อหาโดยรวมกล่าวถึงอุดมการณ์ของการจัดการศึกษา โดยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้อยู่ได้ในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาคอาเซียน และระดับโลก

เนื้อหาเรื่องแรกของหนังสือได้แก่ สมรรถนะด้านพัฒนาหลักสูตรรายวิชา (Curriculum Competency) หมายถึงความรู้ในเรื่องหลักสูตร และความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรระดับต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตรซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญก่อนการนำหลักสูตรไปใช้จริง หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้และตัวอย่างในการสร้างรายวิชาเพิ่มเติมสำหรับครู ซึ่งได้ระบุรายละเอียดขั้นตอนอย่างง่ายในการสร้างรายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่ การศึกษาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยเพื่อนำไปประกอบโครงสร้างหลักสูตร ศึกษาวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาสภาพปัญหาของชุมชน และสังคม สร้างผังเชื่อมโยงสาระของรายวิชา สร้างคำอธิบายรายวิชาและจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

เนื้อหาเรื่องที่สองได้แก่ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน (Instructional Competency) ซึ่งหมายถึงความสามารถ ความชำนาญในการใช้ความรู้

*รองศาสตราจารย์ ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กลยุทธ์การสอน และสื่อหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายรวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีเจตคติเชิงบวกต่อการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิด พฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนในแต่ละขั้นของกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และกลยุทธ์การเรียนการสอนและกระบวนการที่ใช้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เนื้อหาส่วนที่สามได้แก่ สมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้สู่การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Assessment Competency) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้นั้นเป็นกระบวนการสอนของผู้สอนร่วมกับกระบวนการเรียนของผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้คือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะการปฏิบัติและมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเรียกว่าเกิดผลการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 เป็นการประเมินผลการเรียนรู้โดยเน้นการคิดระดับสูงแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประยุกต์ การประเมิน 2) การคิดเชิงวิจารณญาณ 3) การแก้ปัญหาหรือกระบวนการแก้ปัญหา

เนื้อหาเรื่องสุดท้ายได้แก่ สมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศเชิงบวก (Classroom Management Competency) หมายถึง ลักษณะและพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถ ความชำนาญในการใช้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการชั้นเรียนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางกายภาพ และทางจิตใจซึ่งเป็นบรรยากาศเชิงบวก เนื่องจากตัวแปรสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนให้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ บรรยากาศทางกายภาพอาทิ เช่น ห้องเรียนมีมีสีสันน่าดู สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ถูกสุขลักษณะ เรียบร้อย มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม ส่วนบรรยากาศทางจิตใจได้แก่ การเรียนการสอนมีชีวิตชีวา ผู้สอนมีบุคลิกภาพเหมาะสมยิ้มแย้มแจ่มใส น้ำเสียงน่าฟัง เคารพการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป หนังสือการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เล่มนี้เป็นหนังสือที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับผู้อ่านที่เป็นครูผู้สอน และนิสิตนักศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูทุกระดับเนื่องจากทำให้มีความรู้และช่วยเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพครูได้แก่ สมรรถนะด้านพัฒนาหลักสูตรรายวิชา (Curriculum Competency) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน (Instructional Competency) สมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้สู่การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Assessment Competency) และสมรรถนะด้านการจัดการชั้นเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศเชิงบวก (Classroom Management Competency) ซึ่งจะทำให้มีความพร้อมในการเป็นครูแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างสมบูรณ์

ใบสมัครสมาชิก/ ต่ออายุ
วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ข้าพเจ้า……นามสกุล……

ขอ ( ) สมัครสมาชิกวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

( ) ต่ออายุสมาชิกวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

( ) 1 ปี ค่าสมาชิก 150 บาท พร้อมนี้ได้ส่ง

( ) เงินสด…….บาท

( ) ตั๋วแลกเงิน/ ธนาณัติ ปทฝ. มหาวิทยาลัยบูรพา สั่งจ่ายในนาม นางศรีวรรณ ยอดนิล ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131 โทรศัพท์ 038 - 102067 โทรสาร 038 - 391043

มีความประสงค์ให้ส่งวารสารไปที่

ชื่อ……นามสกุล……

ที่อยู่……

……โทรศัพท์……

ลงชื่อ……

(……)

……/……/……

****

สมาชิกวารสารศึกษาและการพัฒนาสังคม
(สำหรับเจ้าหน้าที่)

สมาชิกเลขที่……/……

เริ่มเป็นสมาชิกตั้งแต่……/……../…….. ( ) ฉบับที่……

หมดอายุ……../……/…… ( ) ฉบับที่……

(ฉบับสุดท้าย)

ลงชื่อ……

(……)

……/……/……

ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร การศึกษาและการพัฒนาสังคม

1. ประเภทของผลงานที่จะตีพิมพ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 บทความวิจัย

1.2 บทความวิชาการ

2. การพิมพ์ต้นฉบับผลงานที่จะตีพิมพ์

2.1 ความยาวของบทความวิชาการ/ บทความวิจัย ไม่เกิน15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

2.2 ชนิดของตัวอักษรที่พิมพ์เป็น Angsana

2.3 ระยะการกั้นหน้ากระดาษ

- หัวกระดาษ 1.5 นิ้ว
- ซ้าย 1.5 นิ้ว
- ขวา 1 นิ้ว
- ล่าง 1 นิ้ว
- หัวข้อใหญ่ชิดซ้าย ตัวหนา ขนาด 16 พอยท์
- ขนาดตัวอักษรปกติ 16 พอยท์

3. รูปแบบการนำเสนอบทความวิชาการ

3.1 ชื่อเรื่อง (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

3.2 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

3.3 บทนำ

3.4 เนื้อหา

3.5 บทสรุป

3.6 เอกสารอ้างอิง

3.7 การอ้างอิงในเนื้อหาใช้รูปแบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

4. รูปแบบการนำเสนอบทความวิจัย

4.1 ชื่อเรื่องงานวิจัย (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

4.2 บทคัดย่อ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

4.3 คำสำคัญ

4.4 บทนำ

4.5 วิธีการวิจัย

4.6 ผลการวิจัย

4.7 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย เพื่อการประยุกต์ใช้

4.8 บรรณานุกรม

4.7 การอ้างอิงในเนื้อหาใช้รูปแบบบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี)). สถานที่พิมพ์: สานักพิมพ์.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์.) *ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์*. ชื่อปริญญา..., สาขาวิชา..., คณะ..., มหาวิทยาลัย...

5. วิธีการส่งบทความ

5.1 กรอกแบบนำส่งเอกสาร

5.2 แนบบทความ จำนวน 3 ชุด

5.3 แนบไฟล์บทความ 1 แผ่น (แผ่น Diskette หรือ แผ่นซีดีรอม)

5.4 ส่งเอกสารที่ กองบรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อาคาร QS1 ห้อง408 หรือส่งทางไปรษณีย์ในนาม ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

กรณีเป็นบุคคลภายนอกคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ 2,500 บาท (ส่งเป็นธนาณัติพร้อมกับการนำส่งบทความ)

สั่งจ่ายในนาม รศ.ดร.ศรีวรรณ ยอดนิล บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ไปรษณีย์มหาวิทยาลัยบูรพา)

6. ระยะเวลาในการรอคอย

6.1 กองบรรณาธิการส่งบทความให้กรรมการกลั่นกรองพิจารณา รอผลการพิจารณาจากกรรมการกลั่นกรอง ประมาณ 4 - 12 สัปดาห์

6.2 เมื่อได้รับบทความคืนจากกรรมการกลั่นกรองพิจารณาเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกรรมการกลั่นกรอง ภายใน 1 สัปดาห์

6.3 เมื่อผู้เขียนแก้ไขเรียบร้อยแล้วส่งไฟล์บทความฉบับสมบูรณ์ให้กองบรรณาธิการฯ โดยวิธีส่งด้วยตนเอง หรือส่งทางอีเมล์ : supukjira@buu.ac.th

6.4 บรรณาธิการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสาร

7. การตีพิมพ์วารสาร

7.1 กองบรรณาธิการจะรวบรวมเอกสารบทความวิชาการ/บทความวิจัย ส่งตีพิมพ์เมื่อมีจำนวนผู้ขอลงครบแล้ว

7.2 การตีพิมพ์วารสารจะใช้เวลาประมาณ 60 วัน เมื่อได้เล่มวารสารที่สมบูรณ์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งผู้เขียนให้ทราบและจัดส่งวารสารให้ต่อไป

หมายเหตุ *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม สงวนสิทธิ์ที่จะไม่ลงตีพิมพ์บทความที่เคยลงในวารสารวิชาการฉบับอื่นแล้ว

** การขอตีพิมพ์บทความลงในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม จะต้องมีรายการอ้างอิงจากวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม ฉบับใดก็ได้ ลงในบทความของผู้ส่งบทความอย่างน้อย 2 รายการ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม
ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ. ชลบุรี 20131
โทร. 038-102067 E-mail : supukjira@buu.ac.th, sriwan@buu.ac.th
ดูรายละเอียดได้ที่ www.edu.buu.ac.th/vesd/

แบบนำส่งเอกสาร
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

เรียน บรรณาธิการวารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม

ผู้ส่งบทความ (ผู้เขียน/ผู้วิจัย) ชื่อ - สกุล……..……..……..……..……..
สังกัด…….……ตำแหน่งทางวิชาการ……...…..…….
ที่อยู่ปัจจุบันที่สามารถติดต่อได้……..……..…….……
โทรศัพท์……..…..…..……..โทรสาร…..……...……E-mail : ……..……...…….....…..……..
มีความประสงค์ขอส่ง

☐ บทความวิชาการ จำนวน 3 ชุด ( ) มีแผ่น Diskette ( ) ไม่มีแผ่น Diskette
( ) เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร…….
( ) ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่

☐ บทความวิจัย จำนวน 3 ชุด ( ) มีแผ่น Diskette ( ) ไม่มีแผ่น Diskette
( ) เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร…….
( ) ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)……...……..…
…….…….....
.....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)……..……
……..……..
…….……....……..……..……

โดย ☐ ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (กรณีเป็นบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)
☐ ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ (กรณีเป็นนิสิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)
☐ เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์ จำนวน 2,500 บาท (สองพันห้าร้อยบาทถ้วน)
(กรณีเป็นบุคคลภายนอกคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา)

ลงนาม……..
(……)
ผู้ส่งบทความ
วันที่……./……/……..

Department of Vocational Education and Social Development,
Faculty of Education, Burapha University
ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131
โทรศัพท์ 038-102067-68 โทรสาร 038-391043
http://www.edu.buu.ac.th/vesd/